ANATOLI ALEXIN

FRATELE MEU CÎNTĂ LA CLARINET

ANATOLI ALEXIN

FRATELE MEU CÎNTĂ LA CLARINET

Titlul lucrării în original:

А. Алексин

МОЙ БРАТ ИГРАЕТ НА КЛАРНЕТЕ

ДЕТГИЗ

Москва 1968

ANATOLI ALEXIN

FRATELE MEU CÎNTĂ LA CLARINET

În românește de
ECATERINA ȘIȘMANIAN

EDITURA ALBATROS

O POVESTE DE GROAZĂ

Roman polițist
de
Alik Detkin

DIN PARTEA AUTORULUI

M-am născut, printr-un capriciu al soartei, în familia unui inginer, pe la începutul celei de-a doua jumătăți a secolului nostru. O familie unită și harnică, în care eu eram mezinul. Primul copil era fratele meu mai mare, Kostea. Așadar, eram cu totul doi. Astăzi e greu firește, să mai spui despre Kostea că-i copil, fiindcă își rade barba și învață la universitate.

Părinții noștri au izbutit să facă din noi oameni cu carte: Kostea, cum am mai spus, e student, iar în ce mă privește învăț și eu.

Fratele meu și cu mine eram două firi cu desăvîrșire diferite. Sîntem și astăzi cu totul deosebiți, dar am spus „eram" fiindcă prefețele „Din partea autorului" se scriu de regulă la timpul trecut, sub forma unor amintiri. Fratele meu era pasionat de tehnică în vreme ce eu mă dădeam în vînt după nuvele și romane polițiste. Mai tîrziu, la o vîrstă mai matură, m-am simțit pe neașteptate atras spre munca de creație.

N-am avut parte de o bătrînă dădacă ale cărei povești să-mi trezească, încă din copilărie, dragostea pentru literatură[1]*. Mama își vedea singură de gospodărie și de aceea în casa noastră n-au existat nici dădace și nici femei de serviciu.*

[1] Aluzie la cunoscuta dădacă a lui Pușkin, Arina Rodionova de care poetul își amintește cu dragoste și recunoștință în operele sale.

In schimb, o covîrşitoare influenţă asupra mea, ca viitor romancier, au exercitat-o părinţii. Pe vremea cînd eram în clasa a doua, sau poate a treia, mama a brodat numele meu, „Detkin", pe sacul pentru galoşi. Un sac obişnuit, dar ce rol extraordinar a jucat în viaţa mea! Printr-un capriciu al soartei, ultimele trei litere s-au şters, au dispărut de tot: s-a desfăcut broderia fie din pricină că aţa era putredă, fie pentru că sacul acesta mi-a slujit drept armă credincioasă în încleştările scurte, dar hotărîtoare ce se iscau din cînd în cînd în vestiar. Însă, oricare ar fi cauza, fapt e că din numele meu n-au rămas decît primele trei litere: „Det . . ."

— Galoşii DET-ectivului! a strigat un elev din clasele superioare.

Şi de atunci mi-a rămas porecla Detectivul. Mă întreb ce se întîmpla dacă mama n-ar fi brodat literele acelea pe sacul meu albastru?

Dar influenţa pozitivă a părinţilor mei nu s-a mărginit numai la aceasta. Mama şi tata îmi luau adeseori din mînă romanele poliţiste, făcute varză de atîta citit, şi exclamau: „Păcat să-ţi pierzi timpul!", ca mai tîrziu să-mi găsesc cărticica sub perna mamei ori s-o zăresc întîmplător în servieta tatii. In felul acesta şi cu ajutorul lor am înţeles că tuturor oamenilor normali le place să citească romane poliţiste, dar că cei mai mulţi îşi ascund pasiunea pentru ele. Ori o pasiune tăinuită e, cum prea bine se ştie, infinit mai puternică, te prinde în mreje infinit mai mult.

Am început deci să scriu . . .

Părinţii mei s-au împotrivit ca de obicei: „Păcat să-ţi pierzi timpul!" Atunci le-am citat cazuri cunoscute din istorie, cînd viitori artişti, compozitori sau scriitori de seamă au fost izgoniţi din casă sau dezmoşteniţi de părinţii lor. Aceste pilde şi-au făcut efectul cuvenit.

— Bine — a spus tata — dacă nu-ţi pare rău de timpul pe care l-ai putea folosi ca să înveţi o limbă străină, să citeşti o carte folositoare sau, să zicem, să faci sport, fie, fă cum vrei! Numai dă-mi şi mie voie să-ţi aduc nişte exemple din clasici.

A luat volumul întîi din operele lui Lermontov şi mi-a citit cu glas tare două poezii.

— Vezi — mi-a spus — versurile astea au fost scrise de Mihail Iurievici Lermontov, mai precis de Mişa, la paisprezece ani. Tu eşti mai mic doar cu un an şi jumătate, nu mai mult, şi dacă ţinem seamă de faptul că generaţia de azi se maturizează mult mai repede, putem spune că sînteţi de aceeaşi vîrstă.

— Şi ce-i cu asta? am întrebat eu.

— Păi este — m-a apostrofat tata — că nu poţi născoci o povestire din capul tău. Înainte de a te aşeza la masa de scris trebuie să studiezi diverse caractere omeneşti. Dar subiectul? Gîndeşte-te! Subiectul trebuie să ţi-l inspire viaţa!

M-am apucat să studiez caracterele prietenilor mei, ale vecinilor, ale profesorilor.

Cît priveşte subiectul, viaţa se încăpăţîna să nu mi-l inspire.

Şi deodată s-a petrecut ceva extraordinar!...

În ruptul capului n-aş fi fost în stare să născocesc o poveste mai înspăimîntătoare, mai sinistră decît aceea care s-a petrecut aievea şi pe care am descurcat-o singur, de la un capăt la altul, dovedind astfel că nu degeaba am fost poreclit „Detectivul“...

Capitolul I

ÎN CARE FACEM CUNOȘTINȚĂ CU EROII NUVELEI; DINTRE CARE NU TOȚI SE VOR DOVEDI EROI

Anul trecut, pe vremea cînd elevii din clasa noastră s-au apucat să înființeze cercul de literatură, nimeni nu-și închipuia ce istorie o să iasă din asta, ce întîmplare fioroasă și plină de mister ne va fi dat să trăim...

Dar să le iau pe rînd, fără să anticipez nimic, deși grozav îmi vine s-o fac. Cititorii vor înțelege lesne de ce, atunci cînd vor ajunge la capătul povestirii de față...

Așadar, totul a început acum un an, la o lecție dintre cele mai obișnuite, într-o clasă la fel de obișnuită: o încăpere cu patru pereți, cu două ferestre dînd direct în curte și una direct în stradă. Noul nostru diriginte, Sviatoslav Nikolaevici, ne-a spus:

— Pretutindeni unde am fost diriginte, exista obligatoriu un cerc de literatură. Cu atît mai mult trebuie să existe aici, în această clasă, unde învață Gleb Borodaev.

Ne-am întors cu toții spre ultima bancă de pe rîndul din mijloc, unde ședea Gleb, sfios, cu capul vîrît între umeri. Era un tînăr în jur de treisprezece ani. Obrazul lui cu pielea gingașă și catifelată se îmbujora necontenit. Nu era înalt de stat, învăța binișor și se dădea în vînt după ciini. Buzunarele pantalonilor săi, niște pantaloni boțiți, dintre cei mai obișnuiți, stăteau veșnic umflate. Un ochi experimentat ar fi ghicit, aproape fără greș, că ascundeau în ele o bucată de salam, un coltuc de pîine sau un crenvurșt. Gleb punea deoparte din pa-

chetul lui cu mîncare cîte ceva pentru cîini, care, la rîndul lor, îl răsplăteau cu aceeaşi dragoste nețărmurită.

Şi noi, colegii, îl iubeam pe Gleb. Era bun nu numai cu cîinii, ci şi cu oamenii, mai ales dacă pe aceştia din urmă îi lovea vreo năpastă. De pildă, dacă cineva cădea şi îşi zdrelea genunchiul, Gleb venea fuga şi spunea:

— Cum de ai... lasă nu te mai... Stai că acuşi fac rost...

Ori de cîte ori era emoţionat, se poticnea la mijlocul frazei. Frazele lui se întrerupeau brusc, ca zgomotul unui motor defect care cînd se stinge, cînd porneşte, se stinge şi iar porneşte... Noi însă ştiam că peste un minut-două Gleb o să apară cu niscai iod de la cabinetul medical, aflat la parter, şi cu o batistă muiată în apă rece la toaleta de la etajul nostru.

În pieptul său bătea o inimă modestă şi nobilă!

— Se înţelege că Gleb e un elev ca toţi elevii — a continuat Sviatoslav Nikolaevici. Nu e un merit al lui că-i nepotul lui Brodaev, scriitorul a cărei creaţie literară a fost zămislită la sfîrşitul primei jumătăţi a secolului douăzeci, în oraşul nostru natal. Totuşi sînt bucuros că Gleb învaţă aici, şi nu în altă parte! Socot că interesul special acordat creaţiei unui scriitor vă va stimula interesul faţă de literatură în ansamblu. Şi în această privinţă Gleb ne poate acorda un ajutor nepreţuit!...

Ne-am întors iar spre Gleb... Ori de cîte ori se uita cineva la el, Gleb pleca ruşinos capul, iar de astă dată ajunsese cu fruntea lipită de bancă.

— Nu ştiu cum, dar toate astea... — rosti el, înăbuşit, întrerupîndu-se la jumătatea frazei, ca şi cum, alături de el, cineva şi-ar fi zdrelit genunchiul.

Ştiam cu toţii că în oraşul nostru a trăit cîndva scriitorul Gl. Borodaev: portretul său se afla în sala mare, pe panoul „Concetăţenii noştri vestiţi". Şi deodată am avut o străfulgerare: „Pesemne că şi pe dînsul tot Gleb îl chema!"

Noi nu ştiam că *acel* Gleb era bunicul lui Gleb al *nostru*, fiindcă nu ne spusese niciodată. Dar Sviatoslav Nikolaevici, dirigintele, i-a trădat secretul... Era un bărbat în jur de cincizeci şi nouă de ani (ne spunea adesea că, dacă nu ne vom schimba radical, o să ne părăsească

şi o să iasă la pensie). Mai curînd scund, cu o privire obosită, oboseala i-o vădea şi paloarea obrazului nu întotdeauna proaspăt ras. Dar înfăţişarea lui Sviatoslav Nikolaevici era înşelătoare. De fapt, clocotea de energie!

— Vom da cercului nostru numele lui Gleb Borodaev! exclamă el şi oboseala dispăru din ochii săi.

— Nu ştiu cum, dar... — rosti încet Gleb din banca lui din fundul clasei. Şi pe mine mă cheamă tot... Unii ar putea crede... În celelalte clase...

Nu rostise pînă la capăt nici una din fraze, semn că era mai emoţionat ca oricînd.

— Mai există şi alţii... — urmă el. De ce neapărat pe bunicul?... Gogol, de pildă...

— Dar nepotul lui Gogol nu învaţă în clasa noastră — i-a replicat Sviatoslav Nikolaevici. Pe cînd nepotul lui Borodaev învaţă!

Din ziua accea porecla „Nepotul lui Borodaev" rămase nedezlipită de Gleb. Uneori i se spunea mai scurt şi mai simplu: „Nepotul".

Pretutindeni copiilor le place să născocească porecle. Dar în şcoala noastră obiceiul acesta devenise, cum spuneau profesorii, „o epidemie dintre cele mai primejdioase". Şi, în fond, unde-i primejdia? Am impresia că o poreclă îl dezvăluie mult mai bine pe om decît numele. Fiindcă o poreclă ţi se dă conform caracterului, pe cînd numele îl capeţi atunci cînd încă n-ai nici un fel de caracter. Iată, dacă pe mine, de pildă, m-ar striga colegii numai pe nume: Alik! ce s-ar putea afla despre mine? Pe cînd porecla Detectivul îţi arată pe loc cu cine mă pot asemui.

Păcat numai că unii dintre băieţi o cam încurcă şi, în loc de „Detectivul", mă strigă „Defectivul!" Dar în asemenea cazuri fac pe surdul.

— Orele de cerc nu trebuie, în nici un caz, să semene cu orele noastre de clasă. Acolo *nu învaţă* nimeni! ne declară Sviatoslav Nikolaevici.

Şi, pe loc, tuturor le veni chef să se înscrie. Se iviră însă obstacole neprevăzute.

— Profilul cercului nostru va fi creaţia artistică — ne spuse Sviatoslav Nikolaevici. Iar recomandarea pentru a fi primit în cerc o vor constitui aptitudinile literare!

S-a constatat însă că o asemenea recomandare nu avea aproape nimeni în clasa noastră. Numai Andrei Kraglov poreclit Prinţul fericit, şi Ghenka Rijikov, supranumit Mortul, scriau versuri.

La prima vedere, poreclele lor pot părea cam stranii, dar numai la o primă vedere superficială.

Kruglov fusese poreclit astfel fiindcă îi plăcea să scrie felicitări în versuri cu prilejul diferitelor evenimente importante în şcoală sau în familie: la începutul anului şcolar, la sfîrşitul anului, cu ocazia unei zile de naştere.

Cînd şcoala noastră a sărbătorit zece ani de la înfiinţare, Kruglov a scris :

În astă zi, cînd se sărbătoreşte
A şcolii noastre glorioasă-aniversare,
În inimi bucuria creşte
Şi viaţa mai frumoasă ni se pare.

Iar într-un rînd, de întîi septembrie, instructoarea de pionieri ne-a citit în careu versurile Prinţului:

În astă zi, cînd se porneşte
Spre ale ştiinţei culmi asalt hotărîtor,
În inimi bucuria creşte
Şi soarele ne-ndeamnă să-nvăţăm cu spor.

În ajunul vacanţei de vară au apărut, de asemenea, la gazeta de perete, următoarele versuri compuse de Prinţul fericit:

În astă zi, cînd se sfîrşeşte
Un trudnic an, cu spini şi lauri presărat,
Tristeţea inimile copleşeşte,
De grele lacrimi genele se zbat.
Dar nu!
Deşi de şcoală viaţa ne desparte,
Nu-i loc pentru tristeţe şi amar:
Legaţi de şcoală vom rămîne mai departe,
De tot ce aminteşte trecutul an şcolar.

Sviatoslav Nikolaevici ne-a spus odată că „un poet adevărat nu-şi trădează conţinutul şi forma creaţiei". Ori, ce-i drept, Prinţul nu şi-a trădat nici măcar o singură dată conţinutul şi forma creaţiei!

Era un tînăr în jur de treisprezece ani. Înalt de stat, cu umerii largi. Dacă afla că în casa cuiva are loc un eveniment de seamă, îndată punea mîna pe creion şi hîrtie, alerga să se ascundă pe undeva, ca să fie singur, după care se întorcea şi spunea:

— Iată... mi-au venit în minte nişte versuri. Sper să-ţi facă plăcere.

Îţi vîra în mînă foaia cu versurile şi dispărea. Impresionanta lui forţă fizică se îmbina cu o timiditate copilărească.

Odată, îmi aduc bine aminte, a aflat că părinţii mei îşi aniversează căsătoria. Prinţul s-a apropiat de mine în recreaţie, mi-a pus în mînă o hîrtie şi mi-a spus:

— Iată... mi-au venit în minte cîteva versuri. Poate au să-ţi facă plăcere. Şi a fugit.

Pe hîrtie scria:

In astă zi îţi felicit părinţii.
Gîndeşte deci şi ia aminte:
Ce groaznică nenorocire s-ar fi petrecut
Dacă ei doi nicicînd nu s-ar fi cunoscut!
Căci dacă tatăl tău pe mama n-o lua,
Nici Alik, vai, pe lume nu venea...

În pieptul lui bătea o inimă simţitoare şi nobilă!

Am citit undeva că adesea poeţii întreţineau între ei legături de prietenie: Puşkin cu Delvig[1], Schiller cu Goethe... Ei bine, Prinţul era prieten cu Mortul.

Mortul scria versuri de dragoste. Era un tînăr în jur de treisprezece ani. Nu prea înalt şi nu prea lat în umeri, cu obrazul acoperit de o paloare cadaverică. Visul lui era să moară.

[1] Delvig A. A. (1798—1831), poet rus, editor de almanahuri literare.

Nu face să trăiești,
Nu-ncape îndoială!
De chinuri inima mi-ai sfîșiat,
Cînd în recreație, la școală,
C-un alt elev de vorbă-ai stat.

Deasupra versurilor erau trecute două litere: A. Z. Iar poemul, a cărui primă lectură a avut loc la toaleta noastră de la etajul întîi, suna astfel:

Să mor, să mor, să mor!
În tină să mă-ntorc cu sufletul amar,
În veci să nu mai văd
Cum altul te conduce-n vestiar.

Sub titlul poemului se lăfăiau de asemenea două litere: B. V.

Muream să aflăm din pricina cui suferea Mortul atît de îngrozitor. Am verificat după catalog, dar n-am găsit în clasa noastră nici o fată cu aceste inițiale.

— Să fie vreuna din altă școală?... își dădu careva cu părerea.

Și deodată am avut o străfulgerare:

— Ba nu! Amîndouă sînt din școala noastră: altminteri n-ar fi văzut-o pe A. Z. stînd de vorbă, în recreație, cu un alt băiat, și nici pe B. V. coborînd cu *altul* la vestiar!

— Așa-i!... Grozav Detectiv. Cîtă logică! se minunară băieții.

Numai Prințul a spus:

— Nu vă legați de Mort!... Cine se-atinge de el o să aibă de-a face cu mine.

Și, în ciuda faptului că impresionanta lui forță fizică se îmbina cu o timiditate copilărească, toată lumea știa că n-o să-l lase pe Mort lipsit de apărare. Îi purta respect fiindcă el, Prințul, nu se pricepea să scrie versuri de dragoste.

— Or tocmai asta se cheamă poezie adevărată! a exclamat el într-un rînd. Toți clasicii au scris versuri de

dragoste din fragedă copilărie. Talentele trebuiesc menajate!

Particularitatea lui pregnantă era să-i admire pe alții.

— Dar tu de ce scrii numai versuri pentru aniversări? l-am întrebat eu.

— Fiindcă oamenilor le place să-i feliciți... Mai cu seamă în rime — mi-a răspuns el.

— Păi scrie și despre dragoste.

— Ca să poți scrie despre dragoste, trebuie s-o fi încercat. Mortul a avut parte de această fericire, pe cînd eu, încă nu.

Fericirea asta îl pălea pe Mort pentru a treia oară. Îndeobște ducea o viață cam ușuratică. Ultimele sale versuri erau dedicate unei oarecare C. U. Ce-i drept, C. U. nu apucase să coboare cu un altul la vestiar, dar autorul lor tot să moară visa:

Să mor sînt gata, zău,
Să-mi sfîșii pieptul fără ezitare,
Pentr-un cuvînt duios al tău,
Pentr-o privire-ncrezătoare.

Mi-am luat inima-n dinți și l-am întrebat:

— Spune, cine-i C. U.?

— Nu crezi că ar fi o monstruozitate?

— De ce... monstruozitate?

— Cum pot să-i trădez numele?

— De ce nu?

— Nu pricepi de ce?

Particularitatea lui pregnantă era să răspundă la întrebare cu o altă întrebare.

— Totuși de ce? am insistat eu.

— Are un bărbat dreptul s-o facă?

În pieptul său îngust bătea o inimă înflăcărată și nobilă!

Prințul și Mortul au fost primiți din oficiu în cercul de literatură.

Valia Mironova a cerut și ea să se înscrie.

Era o făptură bălaie, în jur de doisprezece ani și jumătate. Adică nu, anul trecut, cînd s-a înființat cercul,

eram cu toţii mai tineri cu un an. Dar acest fapt n-are nici o importanţă în desfăşurarea sinistrelor evenimente pe care am de gînd să le relatez. Mironova era cea mai bălaie şi cea mai zeloasă făptură din clasa noastră. Făcea impresia că-i stăpînită de un singur gînd: cum să facă să-şi depăşească norma. Dacă profesoara ne dădea să rezolvăm acasă şapte exerciţii de aritmetică, Mironova ridica mîna şi întreba:

— Pot să fac opt?

Dacă o altă profesoară ne cerea să predăm o compunere în patru zile, Mironova ridica mîna şi întreba:

— Pot s-o predau în trei zile?

Ori de cîte ori te gîndeşti la cineva, ţi-l imaginezi de obicei în ipostaza care-l caracterizează. Pe Gleb Borodaev, de pildă, scoţînd din buzunarul lui umflat un sandviş cu salam şi hrănind un cîine; pe Prinţ, întinzîndu-ţi o foaie de hîrtie cu cîteva versuri care să-ţi facă plăcere; pe Mort, plimbîndu-se pe coridor, palid şi visînd să decedeze... Iar pe Mironova mi-o închipui mereu cu mîna ridicată, cerînd să i se dea voie să-şi depăşească norma. Dacă doctorul de la policlinică i-ar spune: „Trebuie să-ţi faci zece injecţii!", cu siguranţă că Mironova ar întreba: „Nu se poate unsprezece?"

În clipa cînd Sviatoslav Nikolaevici ne-a anunţat înfiinţarea cercului, Mironova a ridicat mîna şi a întrebat:

— Pot să mă înscriu şi eu?

— Dar ce-ai să scrii?

— Ce-o să spuneţi dumneavoastră... — a răspuns Mironova.

Particularitatea ei pregnantă era să se supună ordinelor.

— Poezia — a spus Sviatoslav Nikolaevici — reprezintă o sferă a sentimentelor în care faptele concrete nu-s obligatorii. Altceva e proza. În proză fiecare trebuie să scrie ceea ce cunoaşte mai bine. Tu, Mironova, cu ce anume vii zilnic în contact? Cu şcoala, cu orele de curs, cu lecţiile de acasă, cu vecinii şi cu colegii tăi. Uite, despre asta să scrii. Încearcă, de pildă, o schiţă: „Cum îmi petrec dimineaţa", sau „Cum îmi petrec seara"...

Mironova a ridicat mîna şi a întrebat:

— Pot să scriu „Cum îmi petrec ziua"? Fiindcă atunci o să pomenesc și dimineața, și prînzul, și seara, pe toate deodată.

Ținea morțiș să-și depășească norma.

— Bineînțeles — a încuviințat Sviatoslav Nikolaevici. Dacă te atrage un asemenea subiect, n-am nimic împotrivă. De ce să-ți înăbuș talentul? Însă ia seama: cît mai detaliat, cît mai multe amănunte concrete. Acuitatea spiritului de observație te va ajuta să le sesizezi. Să-mi aduci schița peste vreo cinci zile.

— Pot s-o aduc peste patru? Peste patru-trei zile? întrebă Mironova, după ce, în prealabil, ridicase mîna.

Îi intrase în obicei să ridice mîna ca la lecție, chiar dacă vorbea cu cineva pe coridor sau pe stradă.

Într-adevăr, peste trei zile aduse schița „Cum îmi petrec ziua". Începea cam așa:

„M-am trezit la șapte și zece minute după ora locală. Era dimineață. M-am spălat la bucătărie, fiindcă în baie se spăla vecinul nostru. În bucătărie avem două mese fiindcă în apartamentul nostru locuiesc două familii și fiecare are cîte o masă. Bucătăria are două ferestre: una spre stradă și alta în curte. La șapte și jumătate, după ora locală, am mîncat un ou moale, un sandviș cu brînză și am băut un pahar de ceai cu zahăr. În felul acesta mi-am început ziua de școală . . . "

Sviatoslav Nikolaevici o lăudă:

— Ai dat multe amănunte concrete pe care numai tu le-ai putut sesiza! . . .

Și a primit-o în cercul de literatură.

— Ce-ai de gînd să scrii de acum înainte? o întrebă el.

— Ce-o să-mi spuneți dumneavoastră . . .

În pieptul ei bătea o inimă supusă de femeie.

Deci trei membri fuseseră primiți. Erau însă puțini. Atunci Sviatoslav Nikolaevici îi propuse Natașei Kulaghina să se înscrie și ea.

Natașa era cea mai minunată făptură din clasa noastră. Din toată școala. Ba nu, din tot orașul!

Avea o statură . . . exact cum trebuie . . . Ce mai încolo și-ncoace!

N-am fost ușuratic de cînd mă știu; niciodată n-am trăit cu capul în nori. Dimpotrivă, statornicia era particu-

laritatea mea pregnantă. Nataşa îmi plăcea încă din clasa întîi.

Era plină de farmec feminin. În recreaţie fetele se strîngeau ciopor în jurul ei: fiecare ar fi vrut să se plimbe cu ea la braţ, pe coridor. Asta îmi convenea: dacă nu cu mine, mai bine să se plimbe cu ele!

Nataşa avea mereu obiceiul să noteze ceva într-un maculator gros. Cînd Sviatoslav Nikolaevici i-a propus să intre în cerc, Nataşa i-a spus:

— Ştiţi, eu nu creez, îmi notez doar unele idei. Aşa, ca pentru mine. Despre filme, despre cărţi...

— Trebuie să fie interesant — rosti cu importanţă Mortul. Compunerile pe care le scrii sînt întotdeauna originale, au o notă personală.

— *Chiar Mortu-atunci ne preţuise, murind ne-a binecuvîntat*[1]! — am citat eu, cu o enervare prost ascunsă.

Nu-mi plăcea că Mortul o lăuda pe Nataşa. Asta mai lipsea, ca deasupra viitoarei lui poezii să apară literele N. K.!

— Despre filme, despre cărţi?... repetă Sviatoslav Nikolaevici. Înseamnă că ai o gîndire critică! Perfect. Avem nevoie de diverse genuri. Poezia şi proza sînt reprezentate, acum vom avea şi un critic. O să faci aprecieri asupra creaţiei membrilor cercului. Atunci cînd acuitatea spiritului de observaţie îţi va indica lipsurile tovarăşilor tăi...

— Dar nu fac decît să-mi notez propriile idei. De ce să le exprim cu glas tare?

— N-ai decît să nu le exprimi pe ale tale — o sfătui Mironova. Stai de vorbă cu Sviatoslav Nikolaevici sau cu altcineva. Mai frunzăreşte manualul...

Nataşa se făcu că n-a auzit.

— Nu, nu pot să critic scrierile altora — protestă ea. Între patru ochi, aş mai putea. Dar aşa, într-o atmosferă solemnă... Nu, nu-mi pot îngădui aşa ceva.

— La început stai şi ascultă — o linişti Sviatoslav Nikolaevici. Mai tîrziu, şuvoiul creaţiei o să te prindă şi pe tine în albia lui!

---

[1] Parafrazarea versurilor „*Derjavin chiar ne preţuise, Murind ne-a binecuvîntat*" din poemul „Evgheni Oneghin" de A. S. Puşkin.

Natașa și-ar fi putut îngădui orice, fiindcă era socotită cea mai frumoasă fată din clasă. Dar uite că nu-și îngăduia: în pieptul ei bătea o inimă minunată!

Peste zece minute am cerut și eu să fiu primit în cerc.

— Ți-ai încercat și tu pana? mă întrebă mirat Sviatoslav Nikolaevici.

— Vreau să scriu romane polițiste...

— Sări mai multe trepte deodată?

— Cum așa?...

— Vezi tu, e nevoie de o anumită gradație: mai întîi scrii schițe, pe urmă nuvele și abia mai tîrziu romane. Dar nu vreau să-ți înăbuș talentul. Ai apucat să scrii ceva?

— Prefața... Și cîteva însemnări.

I le-am arătat mai întîi tatii și pe urmă lui Sviatoslav Nikolaevici. Pe vremea aceea nu știam nimic despre sinistrele întîmplări care urmau să se petreacă în curînd, așa că în prefață nu pomeneam despre ele.

— Portretele tale se repetă întrucîtva — mi-a spus tata — cît despre epitete, îmi par cam țipătoare. Reiei niște tipare valoroase, dar învechite. Astăzi nu se mai scrie așa. Maniera asta nu mai e la modă, e depășită.

— Dar moda se schimbă — i-a replicat fratele meu, Kostea. Înainte, haina de la costum se purta lungă, apoi au început s-o facă mai scurtă, iar azi se poartă din nou lungă...

Kostea se pricepea la haine și era socotit de cei ai casei cam filfizon.

— Sînt de acord — a încuviințat tata. Moda e un lucru schimbător. Și-apoi, prima experiență e ca prima clătită scoasă din tigaie!...

Lui Sviatoslav Nikolaevici prima mea „clătită" i-a plăcut nespus.

— Pe alocuri continui nobila tradiție a romanelor cavalerești. În privința stilului, desigur... — a precizat el. Deși aș spune că e totuși cam depășit...

— Moda e un lucru schimbător! am exclamat eu.

— Fără îndoială. De altfel, nici nu vreau să vă înăbuș talentul creației! Acuitatea spiritului de observație ți-a dezvăluit multe lucruri. Și o să-ți mai descopere și altele! Așa încît... Deci, copii, avem înscriși în cerc...

— Cinci membri! rosti Mironova, ridicînd degrabă mîna.

Era o particularitate pregnantă a ei: cînd vorbeau profesorii, îi plăcea să le dea lămuriri.

— Ba nu, o să avem şase membri — o corectă Sviatoslav Nikolaevici. Cinci membri obişnuiţi şi un membru de onoare: nepotul lui Borodaev!

Ochii obosiţi ai lui Sviatoslav Nikolaevici se luminară de bucurie, obrazul lui palid şi nu întotdeauna proaspăt ras se înseninâ. Nu bănuia însă ce groaznică poveste se va isca din toate astea...

În clipele acelea fatale, nici o nelinişte, cît de uşoară, nici o presimţire, cît de tulbure, nu mi-au înfiorat inima. Mă bucuram ca un copil că voi fi în acelaşi cerc cu Nataşa Kulaghina! Radiam de fericire ca un preşcolar!

Capitolul II

ÎN CARE NE APROPIEM FĂRĂ CRUŢARE DE FIOROASELE ÎNTÎMPLĂRI, DEŞI CITITORUL NU OBSERVĂ ACEST LUCRU.

Ah, ce concluzii uşuratice şi pripite putem trage uneori în viaţă! Întotdeauna mi-am închipuit că un participant de onoare, spre deosebire de participanţii obişnuiţi, nu participă absolut la nimic. Teribilă greşală! Lui Gleb i se dădu sarcina să înfiinţeze în clasa noastră „Colţul lui Borodaev".

— Mi-e parcă... Tocmai eu... Parcă n-aş prea... — încercă să refuze Gleb, poticnindu-se la fiecare frază.

— Eroare! exclamă Sviatoslav Nikolaevici. Greşită interpretare... Copiii şi nepoţii marilor personalităţi scriu întotdeauna lucrări de memorialistică, publică amintiri, deschid expoziţii şi le închid. Pe scurt: le cinstesc amintirea. Cine s-o facă, dacă nu ei?

Acuitatea spiritului de observaţie m-a ajutat să ghicesc că Gleb n-are de gînd să scrie nici un fel de memorialistică şi că se simte, tot în tot, cam stînjenit. Totuşi ne

aduse o fotografie care-l înfățișa pe bunicul său în picioare.

Era un bărbat în jur de șaizeci sau șaptezeci de ani. Acuitatea spiritului de observație m-a făcut de mult să ghicesc că în tinerețe oamenii se schimbă de la un an la altul, pe cînd la bătrînețe e greu să le determini vîrsta. Nu era prea înalt de stat și nici prea lat în umeri.

— Aproape toate marile personalități au o statură neînsemnată și o înfățișare fragilă — ne-a explicat Sviatoslav Nikolaevici. Natura își concentrează atenția fie asupra mușchilor, fie asupra circumvoluțiunilor creierului. N-are forță să se dezvolte în ambele direcții.

Borodaev nu purta barbă. Avea în schimb mustăți.

— Pornind de la numele său, scriitorul și-ar fi putut lăsa barbă[1] — ne-a mai explicat Sviatoslav Nikolaevici. Dar el n-a urmat calea minimei rezistențe! De aici tragem concluzia că nu acorda importanță factorilor exteriori, ci numai celor lăuntrici, adică privea lucrurile în esența, în adîncimea lor.

„Colțul lui Borodaev" a fost instalat între pervazul ferestrei și tablă. Voinicul Prinț a cărat singur un uriaș panou de placaj. La mijloc a fost așezată fotografia scriitorului, sub care era indicat anul nașterii, despărțit printr-o liniuță de anul morții. Liniuța era scurtă, în schimb viața lui Gl. Borodaev — nespus de lungă; a murit la vîrsta de optzeci și trei de ani. Pe panou au fost expuse cărțile preferate ale răposatului scriitor, pe care Gleb le-a adus de asemena de acasă. Fiecare copertă purta o ștampilă violetă: „Din biblioteca personală a lui Gl. Borodaev". A ieșit la iveală că scriitorului îi plăceau romanele polițiste și că nu se rușina de această preferință. Mi-am dat seama imediat că în pieptul său a bătut o inimă cinstită și nobilă. Printre cărți se aflau și opere ale scriitorului însuși, care purtau și ele o ștampilă violetă. Un ochi experimentat ar fi putut observa fără greș că, cel mai adesea, i s-a cerut scriitorului cu împrumut un roman al lui, al cărui titlu m-a făcut să tresar: „Secretul bătrînei vile". Volumașul acesta era cel mai ponosit.

— Polițist? l-am întrebat în șoaptă pe Gleb.

---

[1] În limba rusă, *barbă* se spune *boroda*.

A încuviințat din cap.

— Dă-mi și mie să-l citesc...

— Păi e piesă de muzeu! se amestecă Mortul, care se afla alături. Și ne arătă alene din cap inscripția atîrnată de Mironova:

„Nu atingeți obiectele expuse!"

— Ce te privește? l-am repezit eu, cu o enervare rău ascunsă. Și din nou către Gleb: Dă-mi-l măcar pentru o noapte!

— Bine, ia-l — îmi răspunse Gleb, tare și răspicat, cum nu vorbise aproape niciodată pînă atunci.

Mi s-a părut că-i face plăcere să-mi dea voie atunci cînd ar fi fost în puterea lui să-mi interzică. Dar îndată m-am gîndit: „Da' de unde, se umflă în pene numai fiindcă i-am cerut să citesc o carte de-a bunicului său. Și eu m-aș fi mîndrit. E absolut firesc!"

Romanul a produs asupra mea o impresie covîrșitoare. În prefață scria că „face parte din ultima perioadă a creației scriitorului Gl. Borodaev". Înseamnă că, la bătrînețe, au început deodată să-i placă romanele polițiste, „această lectură neserioasă", cum susțineau părinții mei. Ah, ce concluzii ușuratice și pripite putem trage uneori!...

Da, „Secretul bătrînei vile" m-a zguduit. Am găsit acolo tot ce prețuiam eu mai mult în literatura beletristică: crime, anchete, urmăriri.

Într-o iarnă, un om dispare dintr-o vilă. Dispare ca și cînd n-ar fi fost. Și asta se întîmplă noaptea. Chiar în ajunul Anului nou! Toate ferestrele și ușile erau închise pe dinăuntru. Dimineața nu s-au găsit nici un fel de urme pe zăpadă. Pe o întindere de trei sute de pagini, rudele, anchetatorii și ciinii polițiști îl caută pe dispărut. Dar în zadar... Era unicul roman polițist din cîte am citit în care criminalii nu sînt prinși.

În postfață scria: «Prin urmare, criminalii nu sînt descoperiți... În schimb, descoperim personalitatea creatoare a autorului, care nu folosește căi bătătorite. În romanul lui Borodaev nu găsim „urme străine", așa cum n-au existat nici în preajma bătrînei vile, după taînica dispariție a eroului. „Secretul bătrînei vile" a rămas un mister nedezlegat. În schimb, cititorului i se oferă un prilej de cugetare.»

Am cugetat cîteva zile în şir.

Gleb mi-a spus că bunicul lui a descris chiar vila în care şi-a petrecut ultimii ani ai vieţii.

— Perioada poliţistă? am întrebat eu.

— Nu, numai romanul ăsta... Altul nu... A fost ultimul...

— ...cîntec al lebedei! exclamă Mortul, care stătea lîngă noi.

Îi plăcea să se vîre în discuţia altora.

— Ar fi grozav să vizităm vila asta! am spus eu.

— Într-un ceas... Cu trenul local... — a răspuns Gleb.

— O vizită la locul crimei? rînji Mortul.

Omorurile nu-l tulburau: prea se deprinsese să se gîndească mereu la moarte.

Sviatoslav Nikolaevici ne-a spus că „Colţul lui Borodaev" ar trebui neapărat îmbogăţit cu nişte fotografii de familie. A doua zi, Gleb aduse o fotografie veche în care mustăţile lui Gl. Borodaev erau decolorate aproape cu desăvîrşire, iar obrazul gălbejit. El şedea la mijloc, iar în jurul lui nişte oameni. Sviatoslav Nikolaevici a întrebat ce legătură aveau cu scriitorul. Gleb n-a ştiut să răspundă.

— Iată deci că cercul nostru va avea prilejul să-şi înceapă activitatea de documentare, munca de cercetare literară. Caută să afli de la cei de acasă pe cine a imortalizat fotograful în această relicvă de familie.

Cînd peste trei zile fotografia a fost expusă pe panou, dedesubtul ei se putea citi inscripţia: „Scriitorul Gl. Borodaev înconjurat de cei apropiaţi. De la stînga la dreapta: vecinul scriitorului, soţia fratelui soţiei, un prieten din copilărie al scriitorului, soţia prietenului din copilărie (din a doua căsătorie), fiica prietenului din copilărie, fiul prietenului din copilărie, fiul fiului prietenului din copilărie..." Era rezultatul cercetărilor întreprinse de Gleb.

— Dar tu unde eşti? îl întrebă Mironova, care fusese însărcinată să scrie textele sub relicvele de familie.

Avea scrisul cel mai frumos şi mai citeţ din toată clasa.

— Eu... cu bunicul... niciodată... Eram prea mic... — i-a răspuns Gleb.

— Păi de ce-e? rosti dezamăgită Mironova, cu glas tărăgănat. Cu-um aşa-a?

A doua zi, Gleb aduse o fotografie în care şedea într-un hamac alături de un bărbat. Un ochi experimentat ar fi descoperit o asemănare imperceptibilă între bărbatul acela şi Gleb.

— Ăsta-i tata — ne lămuri el. Iar acesta sînt eu.

Sub fotografie fu aşezată inscripţia: „De la stînga la dreapta: fiul scriitorului şi fiul fiului scriitorului".

Atunci Gleb mai aduse trei relicve de familie: era fotografiat el cu mătuşa şi cu unchiul; el cu sora şi cu fratele lui; el cu vărul şi cu verişoara lui. L-am recunoscut toţi din prima clipă:

— Uite-l! Sigur că da... Iată-l, şade ghemuit. Nu s-a schimbat aproape de loc.

Mironova se interesă care erau legăturile de rudenie precise dintre cei din fotografie şi scriitor şi scrise textele adecvate.

Acum veneau adesea la noi băieţi şi fete din alte clase.

— Care dintre voi e nepotul scriitorului? ne întrebau.

Îl arătam pe Gleb. La început îşi pleca fruntea pe bancă, de parcă ar fi vrut să intre în ea de ruşine. Pe urmă însă a început treptat să se îndrepte de spate şi nu se mai ascundea, ci, dimpotrivă, întindea mîna:

— Mă bucur. Să facem cunoştinţă!...

Odată, la o adunare cu elevii din clasele superioare, l-au ales pe Gleb în prezidiu, anunţînd din ce clasă e. Inimile noastre se umplură de legitimă mîndrie! Acum, dacă cineva îndrăznea să spună că nu-l cunoaşte pe Gl. Borodaev şi că nu i-a citit opera, ne indignam: „E o ruşine! Orice om instruit a studiat..."

La diferite adunări şcolare eram daţi ca exemplu celorlalţi;

— Clasa aceasta ştie să cinstească memoria unui concetăţean de vază. Clasa aceasta iubeşte literatura!...

— O clasă, ca şi un om, trebuie să aibă personalitate, o individualitate a ei — ne spunea Sviatoslav Nikolaevici. Pînă acum n-am avut o asemenea individualitate. Dar acum ea există!

— Ai băgat de seamă că Gleb a început să vorbească

la fel de bine ca noi doi? m-a întrebat odată Natașa Kulaghina.

„... ca noi doi" — a spus. Inima-mi se porni să bată năvalnic. Mă uitam la ea cu o duioșie rău ascunsă.

— Acum rostește frazele pînă la capăt. Ai observat?

Ori de cîte ori Natașa mi se adresa, îmi venea să-i răspund ceva inteligent. Dar, ca un făcut, în asemenea clipe nimic interesant nu-mi venea în minte. Și-i răspundeam: „Ah, cîtă dreptate ai! Și eu gîndesc la fel!" ...

— Ah, cîtă dreptate ai! i-am răspuns și de astă dată. Gleb a început să vorbească la fel de minunat ca noi doi. Și eu am băgat de seamă.

— Reiese deci că gloria îl vindecă pe om de timiditate, de sfială — a mai spus Natașa.

Iar eu îmi ziceam: „Această cugetare și-o va nota cu siguranță în maculator. Se bucură că Gleb s-a vindecat, fiindcă boala e ceva rău, pe cînd vindecarea e întotdeauna un lucru bun".

— Mai hrănește cîinii ca înainte? se interesă Natașa.

— N-am urmărit... Dar o să aflu! Mă jur s-o aflu pentru tine! am strigat eu, cu o emoție rău ascunsă, fiindcă de mult visam să fac ceva pentru ea, să-i îndeplinesc o însărcinare sau o rugăminte.

— Nu-i nevoie să afli — m-a oprit Natașa. Poate că nu mai are timp!

— O, desigur! De la o vreme e invitat chiar și la adunările pe întreaga școală!... am exclamat eu.

Și pe loc am regretat această exclamație. De ce se interesează atîta de Gleb? Femeilor le plac celebritățile. Am citit asta undeva. Te pomenești că și ea?... Gîndul acesta mă îngheță. Dar numai pentru o clipă. „Nu, ea e altfel!... mi-am zis eu. O face numai din patriotism local. Gleb ne-a adus popularitate, de aceea se interesează de el." Gelozia, care fusese cît pe ce să izbucnească cu uriașă forță în pieptul meu, făcu loc încrederii.

Odată, la ora de literatură, cam cu un sfert de ceas înainte de a suna, Sviatoslav Nikolaevici ne-a spus:

— Astăzi Gleb, la rugămintea mea, v-a pregătit tuturor o mică surpriză: vă va citi din corespondența scriitorului. Scrisori adresate rudelor și prietenilor săi. Aceste materiale din arhiva familiei reprezintă o valoare nepre-

ţuită, întrucît ne vor dezvălui sfera de interese a scriitorului, ne vor purta prin lumea preferinţelor şi a pasiunilor sale.

Gleb, care înainte vreme murea de ruşine ori de cîte ori era scos la tablă, trecu de astă dată cu pas ferm şi sigur printre şirurile de bănci şi se aşeză la catedră — Sviatoslav Nikolaevici i-a cedat locul său.

Despre fiecare scrisoare, dirigintele nostru spunea că-i extrem de semnificativă. Dacă scrisoarea era lungă, exclama:

— Cît e de semnificativă! Deşi era foarte ocupat, scriitorul îşi găsea timp să se aplece asupra celor mai mărunte probleme ale existenţei. De aici ne putem da seama că nu s-a rupt niciodată de viaţă, care a constituit izvorul creaţiei sale.

Dacă scrisoarea era scurtă, cît un bileţel, Sviatoslav Nikolaevici se minuna:

— Cît e de semnificativă! Cîtă conciziune, nici un cuvînt în plus... De aici ne putem da seama cît de ocupat era scriitorul, cum se pricepea să preţuiască fiece clipă.

Într-o altă zi, la sfîrşitul orei de literatură, Sviatoslav Nikolaevici ne-a propus:

— Haideţi să-l rugăm pe Gleb Borodaev să ne povestească întîmplări din viaţa bunicului său.

Gleb trecu iar printre rînduri cu noul său pas hotărît şi se aşeză la catedră. Dar nu fu în stare să-şi amintească nimic. Toată ora am tremurat de frică să nu fiu scos la tablă, de aceea am strigat:

— Mai gîndeşte-te, Gleb! Aminteşte-ţi ceva! Ar fi atît de interesant! Atît de important!

— Adu-ţi ami-inte! se porniră să-l roage şi alţii care, la fel ca mine, se temeau să nu fie ascultaţi.

—Vezi cît interes manifestă colegii tăi faţă de biografia bunicului şi, prin urmare, faţă de literatură! a rostit Sviatoslav Nikolaevici.

Pînă la urmă, Gleb şi-a amintit cum s-a dus odată cu bunicul său la un magazin. Mai erau zece minute pînă să sune.

— Şi ce-aţi cumpărat acolo? am strigat eu. E atît de semnificativ!

Gleb îşi amintea într-una...

La ora următoare am început să ne rugăm noi de diriginte:

— Să-şi amintească Gleb ceva. Să ne povestească!...

— Iată cum se naşte o comunicare directă cu personalitatea scriitorului! a conchis Sviatoslav Nikolaevici.

Gleb îşi amintea o poveste după alta. În pieptul său continua să bată o inimă nobilă, gata să sară în ajutorul tovarăşilor săi.

Valoarea creaţiei lui Borodaev creştea în ochii noştri cu fiece oră de literatură!...

Capitolul III

IN CARE MAI FACEM CÎŢIVA PAŞI ÎN ÎNTÎMPINAREA POVEŞTII DE GROAZĂ.

Toate cîte le-aţi citit în primele două capitole reprezintă nişte amintiri îndepărtate: ele s-au petrecut anul trecut.

Anul acesta, Sviatoslav Nikolaevici ne-a părăsit. Înainte vreme, cînd făceam cîte o şotie, el ne ameninţa:

— Să ştiţi că, dacă nu vă schimbaţi radical, vă las şi ies la pensie!

Acum însă, luîndu-şi rămas bun de la noi, nu era în stare să-şi stăpînească emoţia. Lacrimile îl înecau, cît pe ce să-l înăbuşe de-a binelea.

Mironova a ridicat mîna şi a întrebat:

— Vă simţiţi rău?...

— Nu, mă simt bine! răspunse Sviatoslav Nikolaevici. Mă simt bine, fiindcă îmi dau seama de sentimentele ce vi le port; vă cunosc doar de un an, dar n-am să vă uit niciodată... Niciodată! Se spune că *prima* dragoste e cea mai puternică; eu însă cred că *ultima!*...

Eram ultima lui dragoste! Un simţămînt de mîndrie legitimă se zămisli în inimile noastre.

În locul lui Sviatoslav Nikolaevici în clasa noastră a venit Ninel Feodorovna.

Era o făptură zveltă, în jur de douzeci şi cinci de ani. Poate că nu se cade să te exprimi astfel despre o profesoară, dar Ninel Feodorovna nu semăna de loc cu o profesoară. Cînd trecea în recreaţie pe coridor, puteai foarte bine s-o confunzi cu o elevă dintr-a zecea sau chiar a noua. Avea mereu aerul că-i gata-gata să izbucnească în rîs. N-am mai întîlnit pe faţa unui profesor o expresie atît de stranie.

Cînd vorbeam între noi despre ea, nimeni nu-i spunea pe numele întreg. O numeam cu toţii simplu şi scurt: Ninel.

Cînd Ninel Feodorovna a intrat pentru prima oară în clasa noastră, a observat îndată panoul aşezat între fereastră şi tablă. S-a uitat la fotografia uriaşă şi a întrebat:

— Cine-i Gl. Borodaev?

Am îngheţat cu toţii, lipiţi de băncile noastre. Numai Mironova nu s-a pierdut cu firea. Îi plăcea să-i lămurească pe profesori. Aşa încît şi de astă dată a ridicat mîna, s-a sculat în picioare şi a dat lămuririle necesare:

— Borodaev este concetăţeanul nostru de vază. Creaţia lui a fost zămislită la sfîrşitul primei jumătăţi a secolului nostru.

— Şi ce anume a creat? întrebă Ninel Feodorovna.

— Diferite opere — a răspuns Mironova. Cercul nostru de literatură îi poartă numele.

— Numele lui Borodaev? Ninel Feodorovna izbucni în rîs.

Era dintr-un alt oraş, unde gloria vestitului nostru concetăţean nu ajunsese încă.

Mironova ridică mîna şi lămuri:

— În clasa noastră învaţă nepotul scriitorului Borodaev. Şade în ultima bancă pe rîndul din mijloc. Este membru de onoare al cercului nostru de literatură.

— Membru de onoare? La ce bun un titlu atît de pompos? Ninel Feodorovna se uită în catalog: Îl rog pe Gleb să mă scuze. Eu n-am citit cărţile bunicului său. Vina este a mea. După închiderea expoziţiei — arătă spre panou — am să iau toate aceste cărţi şi am să le citesc. Aşa încît, iartă-mă, Gleb!

Am înlemnit de-a binelea. În primul rînd, nici o profesoară nu ne-a cerut vreodată iertare. Şi, în al doilea

rînd, Ninel Feodorovna avea de gînd *să închidă* „Colțul lui Borodaev".

Mi-am simțit inima grea: «S-a sfîrșit cu vizitele celor din clasele superioare! Acum n-o să mai spună nimeni: „Clasa aceasta știe să cinstească memoria... Clasa aceasta iubește literatura!" Vom deveni o clasă ca toate clasele... Cum e cu putință?»

Ceilalți copii erau și ei mîhniți. Simțeam asta: ședeau cu toții tăcuți, nici caietele nu mai foșneau.

Mironova ridică din nou mîna:

— Tocmai pregăteam o adunare festivă a cercului, închinată creației vestitului nostru concetățean.

Mironova își dădea toată silința s-o ajute pe noua profesoară să se lămurească cît mai repede.

— În care jumătate a secolului nostru a scris Borodaev? întrebă Ninel Feodorovna.

Mironova își smuci brațul în sus și spuse dintr-o răsuflare:

— La sfîrșitul primei jumătăți!

Grozav îi mai plăcea să dea lămuriri profesorilor.

— Noi însă ne vom opri mai întîi la începutul primei jumătăți a secolului trecut — propuse Ninel Feodorovna. Pușkin, de pildă... Apoi vom merge mai departe. Și așa, treptat, vom ajunge și la Borodaev.

— Cercul nostru are o orientare creatoare — se amestecă Mortul. Membrii cercului scriu.

— Și eu scriu versuri — ne anunță Ninel Feodorovna. Cîndva o să vi le citesc și vouă, dacă o să am curaj. Ce-ați mai vrea să aflați despre mine? Nu sînt căsătorită. Joc tenis. Profesorii nu vorbesc niciodată despre ei, dar elevii sînt curioși să afle. Știu asta din proprie experiență. Îmi amintesc că...

Începea să-mi placă. Un ochi experimentat ar fi putut ghici, aproape fără greș, că și ceilalți copii s-au însuflețit: se mișcau, se foiau într-una.

— În orașul acesta — a urmat profesoara — n-am nici rude, nici cunoștințe, nici prieteni. Acum o să vă am pe voi... dacă vom reuși să ne împrietenim.

Mai înainte, cînd suna de recreație, toți săreau buluc afară din clasă. De astă dată însă, începură să se ridice alene, copleșiți parcă de gînduri și îndoieli.

M-am apropiat de Ninel Feodorovna și i-am spus:

— Știți, Borodaev are un roman: „Secretul bătrînei vile"... Un roman polițist grozav! Întreg cercul nostru a vrut să viziteze această vilă. Să cutreiere locurile unde s-au petrecut acele întîmplări... Nu-i departe: numai un ceas, cu trenul local.

— Scria romane polițiste? întrebă în șoaptă Ninel Feodorovna, arătînd din cap spre portretul lui Borodaev.

— Vă plac?! exclamai eu, cu o tulburare rău ascunsă.

— Tuturor le plac. Numai că unii nu recunosc. Se jenează!

„Avem suflete înrudite! mi-am zis. Îmi ghicește gîndurile!"...

Copiii începură să iasă pe coridor. Numai Gleb rămase în bancă, cu capul plecat. Lîngă el stătea Prințul.

Ninel Feodorovna se apropie de ei. O urmai:

— Ne-am gîndit că ar fi bine să vizităm vila cea veche — a spus dînsa. Într-una din duminicile următoare. Pînă n-a venit iarna... Vrei, Gleb, să ne fii călăuză?

— Eu, bineînțeles... Desigur, dacă dumneavoastră... Cu multă plăcere...

Din nou nu-și sfîrșea frazele.

După ce profesoara plecă, Prințul îi făgădui lui Gleb:

— O să scriu o poezie în cinstea acelei zile! Poate o să-ți facă plăcere...

Și-l mîngîie pe cap. Acuitatea spiritului de observație îmi arătase de mult că forța fizică a Prințului se îmbina cu o timiditate copilărească și cu o rară bunătate sufletească.

Pe coridor m-a oprit Natașa Kulaghina. Asta se întîmpla atît de rar, încît m-am înfiorat literalmente.

— În locul tău m-aș fi îndrăgostit de ea — mi-a spus Natașa. Și se uită la mine atît de stăruitor, încît am avut o străfulgerare: „Mă încearcă! E geloasă!"...

O, cît de des ne confundăm dorințele cu realitatea!

— Să mă îndrăgostesc? repetai eu cu glas tare. Ce-ți veni? Pentru care motiv?

— Înseamnă că n-ai gust. E încîntătoare!

„Te pomenești că vrea cu adevărat să mă îndrăgostesc! Oare îi sînt atît de indiferent?" Apăsat de acest

gînd, m-am foit de colo-colo pe coridor cît a durat recreația.

Cam peste o săptămînă, Ninel Feodorovna ne-a spus:

— Mă pregătesc pentru o competiție de tenis. Pentru campionatul orășenesc. Cine dorește poate să vină la antrenament. O să vă aștept pe stadion. Ce-i drept, e tocmai la capătul orașului, dar nu-i nimic, ajungeți voi acolo: întîi cu troleibuzul, pe urmă cu tramvaiul. Știți unde e, nu-i așa?

Au venit aproape toți. Ninel Feodorovna alerga pe teren, în maiou și șort alb. Puțini profesori și-ar fi permis să alerge în fața elevilor într-o asemenea ținută. Ea însă își putea permite. Fiindcă era tînără și frumoasă! Noi toți urlam din răsputeri: „Ninel Feodorovna! Ninel Feodorovna!“... exprimînd sentimentele de care eram cuprinși.

— N-am mai auzit ca suporterii să-și strige idolul pe numele întreg — observă un bărbat cu pălărie, cam în vîrstă, care ședea în fața mea.

Peste cîteva zile a fost convocată o ședință cu părinții. În seara aceea mama și tata erau ocupați, așa că în locul lor s-a dus Kostea, fratele meu mai mare. Nu era prima dată cînd se ducea la asemenea ședințe.

Nu m-am culcat pînă n-a venit: întotdeauna îmi relata amănunțit ce-au spus părinții și ce-au răspuns profesorii. Mă interesa grozav!

Cînd Kostea s-a întors, tata și mama erau acasă.

— Ei, cum a fost?! m-am repezit eu la el.

— Am apărat-o pe Ninel a voastră!

— Au atacat-o?

— Și încă cum!

— Cine a îndrăznit?

— Părinții elevilor voștri... Nu toți, se înțelege. Numai unii.

— Ce-au spus?

— În primul rînd, că văduvește clasa de individualitate, că-i răpește personalitatea. În al doilea rînd...

— În al doilea rînd e timpul ca Alik să meargă la culcare! s-a amestecat tata, care era de părere că nu se cade să subminezi, în prezența mea, autoritatea celor mai în vîrstă, mai cu seamă a profesorilor.

Kostea dădu din mînă:

— Într-un cuvînt, am apărat-o.

— Ţi-a plăcut, nu-i aşa? întrebă tata pe un ton de parcă i-ar fi sugerat ce anume să răspundă. Ţi-a plăcut, aşa-i?

— Da, e foarte drăguţă! i-a răspuns Kostea.

Acuitatea spiritului de observaţie m-a făcut de mult să mă conving că, în clipele grele, oamenii duc mîna acolo unde-i doare: unii la cap, alţii la inimă. Tata se apucă de şale.

— În definitiv ce-am spus? se înciudă Kostea. Şi se duse la culcare.

Capitolul IV

ÎN CARE NE DUCEM SĂ VIZITĂM BĂTRÎNA VILA.

A doua zi, un ochi experimentat ar fi putut să determine, aproape fără greş, că nimeni din clasă, în afară de mine, nu ştia că la şedinţă au forfecat-o pe Ninel.

„Tot e mai bine cînd la şedinţa cu părinţii se duc fraţii — m-am gîndit eu. Dacă tata nu l-ar fi oprit pe Kostea, aş fi aflat totul pînă la capăt."

Dimineaţa l-am prins pe frate-meu în baie:

— Spune-mi, de ce au sărit la ea?

— Cred că bătrînul are dreptate: ai să trăncăneşti în clasă. Şi-i atît de frumoasă! Adică, are caracter frumos, asta am vrut să zic.

— Nu spun la nimeni! La nimeni! . . .

— Las' că te cunosc eu!

Şi Kostea se vîrî sub duş.

Înainte de ore, Nataşa Kulaghina se apropie de mine. „E a nu ştiu cîta oară în săptămîna asta! m-am gîndit eu, cu o bucurie rău ascunsă. Înseamnă că nu-i întîmplător!" . . .

Ah, cît de des ni se întîmplă să ne confundăm dorinţele cu realitatea!

— Mama n-a fost ieri la ședință — mi-a spus Natașa. Aș fi curioasă să aflu ce s-a vorbit acolo.

Dorința ei era lege pentru mine:

— Au criticat-o pe Ninel.

— Cine?

— Părinții. Nu toți, firește. Dar unii dintre ei...

Buzele îi tremurară.

— Și ceilalți au tăcut? strigă ea, indignată.

— Fratele meu n-a tăcut. S-a repezit în apărarea ei. O place.

— Înseamnă că are gust, nu ca tine.

Ah, dacă în clipa aceea s-ar fi putut uita în oglindă, și-ar fi dat seama ce minunat gust am.

— Mama-i bolnavă... — mi-a spus Natașa. Altminteri, ar fi lămurit ea lucrurile.

— Ce are?! am întrebat eu. Poate ai nevoie de ajutor? E de ajuns să spui un cuvînt și fac tot ce vrei.

Natașa se uită la mine speriată. Ba chiar se dădu un pas înapoi:

— Dar tu ești sănătos?

— O, nu rîde! exclamai eu, cu amărăciune și jignire rău ascunsă. Poate vrei să-ți procur un medicament? Mătușa mea e farmacistă și oricînd ți-ar face rost...

— Mamei i s-a prescris un singur medicament: liniște absolută, nici o emoție! Un asemenea medicament mătușa ta nu poate să-i procure. Nu se mai fabrică în secolul nostru.

M-am gîndit că va nota cu siguranță această cugetare în maculatorul ei cel gros!

„Oare cum o să arate astăzi Ninel? mă întrebam eu. Probabil că n-o să mai aibă aerul că-i gata-gata să izbucnească în rîs. Are să fie tulburată. Ce-i de făcut? Să încercăm s-o liniștim? Nu, nu se poate. Sau te pomenești că o să intre în clasă mai calmă ca oricînd?“...

Ninel Feodorovna se purtă absolut la fel ca mai înainte.

— Va trebui să ne sfătuim — ne-a spus ea. Într-una din zile... Poate că n-am avut dreptate în unele privințe. Apropo, e timpul să ne gîndim și la vizitarea vilei. V-am făgăduit doar. O să luăm aer, o să ne plimbăm prin pă-

durea îmbrăcată în straie de toamnă, o să respirăm aer curat... Gleb o să ne fie călăuză.

„Mergem să vizităm bătrîna vilă! Să cutreierăm odăile descrise în roman... O să văd masa la care a scris Gl. Borodaev. Cît e de interesant pentru mine: fiindcă noi doi sîntem, ca să zic așa, colegi!"... Astfel mă bucuram eu în sinea mea, fără a bănui că groaznicele întîmplări se apropiau vertiginos...

„Colțul lui Borodaev" fusese desființat. Pe panoul cărat de Prinț era o expoziție consacrată lui Pușkin: tocmai ne oprisem la poeziile lui. Mai precis, studiam lirica lui Pușkin... Ninel spune că te poți „opri" numai înaintea unei persoane sau a unui lucru.

Gleb mi-a adus de acasă romanul lui Gl. Borodaev, pe care l-am citit a doua oară. O jumătate de pagină am învățat-o literalmente pe dinafară:

„Nu știa nimeni cum îl cheamă, nici pe numele mic, nici după cel de familie. I se spunea simplu Vilegiaturistul. Această poreclă i se potrivea cum nu se poate mai bine. În iarna aceea închiriase odaia din colț de la primul etaj al bărînei vile, cu o mică fereastră dînd direct în grădină; Vilegiaturistul nu părăsea aproape niciodată odaia.

Între timp, natura își trăia viața însingurată, dar nespus de frumoasă! La început cochetase cu Vilegiaturistul, în chip vădit: trimitea în întîmpinarea lui raze orbitoare, se strecura în odaia lui o dată cu răbufnirile reci ale vîntului, îi bătea în geam cu ramuri golașe... El însă n-o băga în seamă, și acest lucru o înfurie: se porni să vuiască, să șuiere, să hohotească. Vecinii erau furioși și ei: Vilegiaturistul nu se ostenea să-i distreze, tăifăsuind cu ei în monotonele zile de iarnă. Nimeni nu știa ce mănîncă și ce bea. Seara, înainte de culcare, făcea o plimbare de cincisprezece minute, și atît... Ultima plimbare din viața lui a făcut-o în ajunul Anului nou. Fusese auzit, la miezul nopții, cum suia spre odaia sa treptele ce scîrțîiau morocănos. Iar de dimineață, nu mai era... Ușa care dădea direct spre scară era încuiată pe dinăuntru. Fereastra ce privea direct în grădină era închisă. Pe zăpadă, nici o urmă de pași. Vilegiaturistul dispăruse."

Așa începea romanul. Mai departe, cum am mai ară-

tat, pe o întindere de trei sute douăzeci și trei de pagini și jumătate, îl căutau anchetatorii, cîinii polițiști și rudele, care se dovediră a fi nespus de multe. Așa cum reieșea ulterior, tocmai de ele fugise la vilă: îl împiedicau să inventeze nu știu ce...

„Căuta liniștea — scria în roman — dar nu aceea pe care a găsit-o. Deși... Dar încă nu s-a aflat nimic. Cercetările continuă."

— Bunicul avea de gînd... Urmarea... Dar... Pricepi? m-a lămurit Gleb.

Iată deci că ne pregăteam să vizităm locul misterioaselor evenimente! Da, se pare că tot ce se relata în roman nu era o născocire, ci s-a întîmplat cu adevărat. Lucrul acesta mi l-a comunicat în dimineața de duminică cu pricina chiar nepotul scriitorului. Pînă atunci se ferise să ne spună, crezînd că o să ne fie frică să mergem la locul unei crime adevărate.

— Eram sigur de tine că n-ai să... — mi-a spus Gleb. Tu ești detectiv. Pe cînd ceilalți...

— Celorlalți nu le spui nici un cuvînt! i-am poruncit eu.

Pe urmă Gleb mi-a comunicat și o altă noutate, care m-a descumpănit pe moment. Ninel Feodorovna se îmbolnăvise.

— E limpede: a avut un șoc nervos — am spus eu. Ca să vezi pînă unde au adus-o!

— N-nu — se grăbi să-mi explice Gleb. I s-a repartizat... În bloc nou... S-a mutat... Iată de ce! O răceală...

Stăteam de vorbă în cancelarie, unde ne înțeleseserăm să ne adunăm toți membrii cercului.

— Cu ceilalți am să merg altă dată: iarna, cu schiurile — ne făgăduise în ajun Ninel. Nu se cade să ne ducem toți odată: oricum, vila nu-i un muzeu. Locuiesc acolo oameni.

Venisem cu vreo treizeci de minute înainte de ora stabilită: nu mai aveam răbdare. Gleb sosise și mai devreme.

— Secretara de serviciu mi-a transmis... Încă de aseară... Am trecut pe-aici... — m-a lămurit Gleb. Ninel Feodorovna... La telefon...

— De ce nu ne-ai spus aseară? Sau măcar mie să-mi fi spus.

— Mi-era teamă că n-o să... Că nu mai mergeți... Dar dacă noi... singuri?... Fără ea? Ce zici? Sau nu?... Acolo am putea cerceta... Să descoperim... Pricepi? Nu ești tu Detectivul nostru?

M-am cufundat în gînduri și am rămas în starea aceasta timp îndelungat. Adică, pînă au apărut Natașa Kulaghina, Prințul însoțit de Mort și Mironova.

Prințul ne-a anunțat chiar din prag:

— Azi-dimineață mi-au venit în minte niște versuri. Poate c-au să vă facă plăcere.

Și-i întinse Mortului o filă de caiet. Prințul nu-și citea niciodată singur versurile: era rușinos. Mortul recită cu glas tare, tărăgănat, imitîndu-i pe poeții adevărați:

În astă zi, atît de însemnată,
Excursia o facem, de multă vreme proiectată.
Pornim, chiar dacă cerul de nori e-nvăluit,
Căci Gleb ne va conduce la locul cuvenit!
Pe vreme rea, pe zloată, prin ploaie și prin vînt
El, Gleb, ne va conduce spre-al său bunic curînd.

Bunul Prinț s-a gîndit că de mult nu-l mai rugase nimeni pe Gleb să istorisească din viața bunicului său, să ne citească scrisorile lui; de mult nu se mai uitase nimeni la fotografiile din albumul familiei Borodaev.

În timp ce asculta versurile, Gleb parcă se mai îndreptă din spate, chipul i se însenină. Un ochi experimentat ar fi putut ghici aproape fără greș că Gleb își amintea de zilele cînd se interesa de el întreaga școală.

Bunul Prinț îl chema, în poezia lui, să ne fie conducător, ceea ce-l făcu pe Gleb să vorbească dintr-o dată mai tare și cu mai multă siguranță ca de obicei.

— Nu se știe dacă mai plecăm — anunță el — Ninel Feodorovna s-a îmbolnăvit.

— Ce are? întrebă Natașa Kulaghina.

— S-a mutat în casă nouă... Și uite... a răcit — lămuri Gleb.

— Poate că are nevoie de ajutor?

— *Ah, unde-i acea stradă, ah unde-i casa ta?* cîntă cu glas sfîrşit Mortul.

— Adresa... Cred că nimeni... — începu Gleb. Şi adăugă hotărît:... n-o cunoaşte!

Se căznea să-şi rostească frazele pînă la capăt: nici că se putea altfel, de vreme ce Prinţul îl numise conducătorul nostru.

— Să mergem la vilă singuri! ni se adresă el, cu fermitate.

Cît timp Nataşa Kulaghina nu era de faţă, îndoielile m-au chinuit treizeci de minute în şir. Dar a fost de ajuns să apară ea, ca hotărîrea ce m-a cuprins să le curme: „Nu se poate să nu mergem! Cînd o să mai am prilejul să fiu alături de ea o zi întreagă? Însăşi soarta îmi pune, literalmente, la dispoziţie acest prilej fericit! Am eu curaj să-l refuz? Dar dacă, în prezenţa ei, descopăr într-adevăr ceva, dacă dezleg ceva ce n-au izbutit să ghicească nici anchetatorii şi nici rudele? Atunci Nataşa are să-şi dea seama că-mi port porecla nu din pricina sacului albastru pentru galoşi, ci din motive cu mult mai adînci. Şi, în sfîrşit, are să poată preţui..."

— *Ador furtuna la-nceput de mai*[1]! rosti Mortul. Dar după douăzeci septembrie...

Şi, cu un glas vlăguit, arătă spre fereastră.

— Nu ştim ce părere o să aibă Ninel Feodorovna — nterveni Mironova. Vroia să se plimbe chiar dînsa cu noi prin pădure. Să respire aer curat!

— Dar cei de la vilă ne... Aseară am vorbit la telefonul interurban... — îngînă Gleb. Şi încheie hotărît:... ca să-i previn că sosim azi.

— A merge sau a nu merge, aceasta-i întrebarea! exclamă Prinţul.

Deodată se auzi sunînd telefonul.

Gleb tot se mai simţea conducătorul nostru, de aceea puse repede mîna pe receptor.

— Da! Cine? Dumneavoastră sînteţi, Ninel Feodo-

---

[1] Vers din poezia cu acelaşi titlu a poetului rus F. I. Tiutcev (1803—1873).

rovna?... Obrazul lui cu pielea gingaşă, catifelată se îmbujoră. Da... Noi tocmai.. Da, şi nu ştim dacă să ne ducem... Şi sfîrşi cu hotărîre:... sau să nu ne ducem fără dumneavoastră.

Deodată ochii lui Gleb străluciră de o bucurie neînchipuită. Acuitatea spiritului de observaţie m-a ajutat să ghicesc că Ninel îi spune ceva plăcut.

— Aha, pricep. Bine, o să ne ducem. Dacă ne daţi voie... Să-i transmit receptorul lui Alik?

I-am smuls receptorul din mînă. Era niţeluş cam umed — pesemne că Gleb fusese foarte emoţionat.

— Alo, Ninel Feodorovna! Ah, o amigdalită? Bine, îi dau eu o mînă de ajutor lui Gleb. Vă făgăduiesc! Vă mulţumesc pentru încredere.

Vroiam ca Nataşa Kulaghina să-şi dea seama, după răspunsurile mele, că Ninel Feodorovna mă rugase anume să-l ajut pe Gleb, că în mine, şi nu în altcineva, avea încredere. Un sentiment de legitimă mîndrie îmi umplu inima.

— Ce temperatură aveţi? strigai voios în receptor: eram cît se poate de bine dispus. Dar pe loc mi-am revenit, adăugînd cu nelinişte: Sper că nu prea mare?

— Treizeci şi opt cu cinci — mi-a spus ea şi a închis telefonul.

— Sîntem datori să-i justificăm încrederea — rosti Gleb, tare şi răspicat.

— Da? Crezi? îngînă moale Mortul.

— Ei, acum trebuie să mergem — interveni şi Mironova. Dacă ne-a dat telefon chiar dînsa!...

— Ascultaţi toţi cu atenţie! comandă Gleb. Trenul local pleacă din gară la nouă şi cincisprezece. Ţineţi-vă de mine, ca să nu vă rătăciţi. Nu rămîneţi în urmă! Să mă urmaţi pas cu pas!...

— Spuneai cîndva că gloria îl vindecă pe om de timiditate — i-am şoptit eu Nataşei cînd ieşeam în vestibul. E o idee justă! Gleb iar s-a vindecat!...

— Mare păcat... — îmi răspunse ea.

Am ieşit în stradă.

Între timp, natura îşi trăia viaţa însingurată, dar nespus de frumoasă...

Vremea era cum nu se poate mai potrivită! Ploua cu găleata, vîntul îți biciuia obrazul și noroiul apos clefăia sub picioare... „Toate acestea vor crea atmosfera necesară — m-am gîndit eu. Că doar nu mergem să ne distrăm, ci să cercetăm locul unei crime misterioase!"

— Lui Pușkin îi plăcea toamna — rosti Mortul, ud pînă la piele. Mă întreb: de ce oare?...

Capitolul V

CARE NE ADUCE CHIAR ÎN PRAGUL POVEȘTII DE GROAZĂ.

În drum spre vilă, pe cînd ne aflam încă în tren, vremea s-a stricat. Apăru soarele. Natura cocheta cu noi în chip vădit: trimitea în întîmpinarea noastră razele soarelui de toamnă, strecura pe sub paltoanele noastre adieri răcoroase, ne făcea semne, fluturîndu-și ramurile golașe... Cum să mai fii în stare, pe o asemenea vreme, să te concentrezi asupra crimei?!

Eu însă m-am concentrat... În ajun am auzit spunîndu-se la radio că, după moartea compozitorului Borodin, prietenii săi i-au scris finalul operei „Cneazul Igor", pe care nu apucase s-o termine. Pentru mine, lucrul acesta a avut valoarea unei adevărate descoperiri! Mi-a venit o idee. Ba chiar mai multe idei deodată... Ce-ar fi dacă aș izbuti să termin eu opera lui Gl. Borodaev? Te pomenești că reușesc să dezleg taina dispariției acelui om și să scriu partea a doua a romanului „Secretul bătrînei vile"? Aș citi-o la cercul nostru literar. Iar Natașa Kulaghina și-ar nota în maculator o cugetare formidabilă: „E de la sine înțeles că nici Mortul, nici Prințul nu se pot compara cu el. Și, în genere, nimeni!"...

Nu știam însă, nici nu bănuiam, vai, că în ziua aceea, în duminica aceea atît de obișnuită... Dar să nu anticipez, deși mă simt teribil de îndemnat s-o fac.

Mortul, palid la față, învie sub razele soarelui și rosti:

— „Slăvit fie soarele!" cum a spus cîndva Pușkin. Aici sînt de acord cu el.

Cînd am coborît din tren, pe peronul de scînduri al micuței gări, Natașa se uită în jur.

— Cauți pe cineva? am întrebat-o alarmat.

— Uite, mersul trenurilor... Trebuie să mă întorc acasă pe la șase-șapte. Nu mai tîrziu! Ca să nu se neliniștească mama.

— Tot mai stă în pat?

— Da — mi-a răspuns Natașa. Inima ei...

M-am repezit spre mersul trenurilor, de parcă mă fugărea cineva. Așa se întîmplă întotdeauna: cînd cineva nu ți-e indiferent, ai impresia că ființa aceea place tuturor, că toți cei din jurul tău încearcă aceleași sentimente ca și tine. Gîndul acesta te sîcîie într-una!

— Avem o cursă la ora 17 fix — am anunțat-o eu. Și alta la ora 20 și 10.

— Noi s-o luăm pe cea de 17. Crezi că o vom prinde?

„Noi... vom...“ Eram gata să ascult asemenea vorbe la nesfîrșit!

— Haidem! comandă Gleb.

De la gară aveam de mers patruzeci de minute— nici mai mult, nici mai puțin; știam asta, fiindcă îi cerusem anume ceasul lui Kostea, de parcă aș fi bănuit că în ziua aceea... Dar nu vreau să anticipez. Nu, nu vreau!

— După mine! După mine! comandă Gleb. Tare-i plăcea să facă pe șeful. Nu care cumva să rămîneți în urmă!

Ce să zic, era de nerecunoscut.

Printr-un capriciu al soartei, drumul pînă la vilă era cît se poate de întortocheat. Asta nu-mi convenea: parcă am fi mers printr-un labirint — ba o coteam în pădure, ba ne strecuram de-a lungul unor garduri de vile, ba ocoleam niște șoproane, ba ne afundam iar în desișul pădurii... Ai fi zis că ne ascundem ca să scăpăm de urmăritori. Mă gîndeam că, fără Gleb, n-o să putem, pentru nimic în lume, să mai facem cale întoarsă la gară.

În cele din urmă Gleb se opri, și noi, o dată cu el.

— Am ajuns! ne anunță el.

Mi-am aruncat privirea în jur și am zărit-o. Era așezată cu fața spre drum și cu spatele spre pădure. De la bun început m-am mirat că bătrîna vilă nu arăta de loc veche.

— E proaspăt tencuită? l-am întrebat pe Gleb.

— Nu, așa a fost dintotdeauna.

— „Secretul bătrînei vile“ — sună frumos, nu-i așa? mă întrebă Mortul.

— Frumos.

— Dar „Secretul noii vile?“

— Nu prea.

— Pricepi acum? Știi ce-i aceea ficțiune literară?

Prințul fericit îi aruncă o privire plină de respect.

Cît despre mine, mi se făcea lehamite ori de cîte ori începea Mortul să te lămurească prin metoda „întrebări și răspunsuri“, de parcă ai fi fost la un examen.

— Dar unde-i placa? mai întrebă el.

— Care placă? se miră Gleb.

— Placa comemorativă, se înțelege! „Aici a trăit și a murit...“

— Păi nu aici...

— Atunci într-alt fel: „Aici a trăit, dar n-a murit scriitorul Gl. Borodaev“.

„Te pomenești că Mortul are de gînd să-și dedice următoarea poezie lui N. K. — mi-am zis eu. Altminteri, de ce și-ar da atîta osteneală în prezența Nataşei?“

Prințul fericit îl învălui din nou cu o privire plină de respect.

Am decis să-i iau din mînă inițiativa.

— Nu pot să mai tac. Trebuie să vă comunic ceva extrem de important — am zis eu. Cele scrise în romanul lui Gl. Borodaev nu sînt o simplă ficțiune literară. Aici, în această vilă, a dispărut un om. A dispărut, de parcă l-ar fi înghițit pămîntul. Așa încît nu-i vorba să se meargă pe firul acțiunii descrise în roman, ci pe urmele unei crime adevărate...

Mortul înghiți în sec.

— Locuiește cineva în vilă? l-am întrebat pe Gleb.

— Nu, toți vilegiaturiștii au plecat.

— Chiar toți?... șopti Mortul.

— Păi se vede cît de colo! am exclamat eu vioi. În toată așezarea nu găsești picior de om. Poți să țipi cît vrei, că nu te aude nimeni.

— Dar de ce să țipi? întrebă nedumerită Natașa.

— O, nu-ți fie teamă — i-am strigat cu elan. Sigur că se pot întîmpla multe. Dar sînt eu aici... vreau să zic

sîntem noi aici, lîngă tine. Oricum, a dispărut un om...

„Ah, dacă mi s-ar ivi prilejul s-o apăr de vreo primejdie!“ mi-am dorit în acea clipă.

Mironova ridică mîna.

— Ninel Feodorovna a spus: „Să respirăm aer curat, să ne plimbăm prin pădurea îmbrăcată în straie de toamnă!“

Acuitatea spiritului de observaţie m-a făcut să-mi dau seama că nu teama o îndeamnă să vorbească astfel: nu făcea decît să se supună, de la distanţă, dirigintei noastre. Ce să-i faci, asta era firea ei.

— Bine, mai întîi vom trage în piept aerul pe care-l respira Gl. Borodaev! i-am răspuns eu.

— Dar cum o să intrăm în vilă?... întrebă calm Prinţul.

— Uşa-i deschisă — îl lămuri Gleb. I-am prevenit doar că vom veni. Ieri, la telefonul interurban...

— Să mergem! strigai eu. Nu vă fie teamă!

Şi am intrat primul în vilă.

Înăuntru era linişte. Numai sus se auzea ceva ca un mormăit. Ceilalţi au rămas încremeniţi. Am tresărit şi eu... Dar nici chiar un ochi experimentat n-ar fi putut ghici: nu fusese decît o tresărire interioară, pe care am simţit-o numai eu.

— E Grigori, nepotul gazdei — ne anunţă Gleb, dar, nu ştiu de ce, cu şovăială. Are grijă de toate vilele din aşezare. Ne aşteaptă... El o să ne povestească totul de-a fir-a-păr.

«E aceeaşi scară, cu trepte „ce scîrţîiau morocănos“, aşa cum e descrisă în roman — mă gîndii eu. Scara pe care a urcat-o Vilegiaturistul în noaptea de Anul nou, după ultima plimbare din viaţa lui. Mai mult nu i-a fost dat să se plimbe!...»

Păşirăm pe treptele „ce scîrţîiau morocănos“, care însă nu scîrţîiau de fel. „Ficţiune literară... e clar!“ mi-am zis în sinea mea.

De sus, dintr-o odaie, se auziră desluşit nişte vorbe:

— Aha, aşa, va să zică?... Atunci pac! vă dăm una la cap. Tot mai mişcaţi? Atunci trosc! încă una...

Mortul se opri şi, după el, toţi ceilalţi. De sus se auzea într-una:

— N-aţi murit încă? Poftim atunci! Încă una, şi încă una, şi încă una! ...

— Ce se petrece acolo? întrebă Mortul.

— Poate că are nevoie de ajutor? exclamai eu şi, aruncînd o privire de adio spre Natașa, mă repezii sus pe scări.

Uşa odăii din colţ era întredeschisă. Grigori, nepotul gazdei, juca „popa-prostul" de unul singur. Juca pe rînd şi pentru el, şi pentru adversarul nevăzut.

— Aha, mai răsuflaţi? Poftim una! Şi încă una!

Trîntea cu popii în masă.

— Aici, aici lîngă teamă! strigai eu, de parcă m-aş fi căţărat pe vîrful unui munte, iar ceilalţi s-ar fi aflat undeva jos, pe povîrniş.

Mironova urcă prima: era obişnuită să se supună unui ordin. Gleb alergă şi el pe scări, urmat de Natașa. Prinţul fericit îl acoperea pe Mort cu trupul său.

Grigori, nepotul, întoarse capul spre noi şi-şi strivi ţigara de masa pe care se aflau cărţile.

Era o făptură uriaşă, de cel mult douăzeci şi cinci de ani.

— A crescut în braţele bunicului meu — rosti Gleb.

De multe ori încerc să mi-i închipui pe cei mari la vîrsta copilăriei prin care au trecut cîndva... Ei bine, pe Grigori nu reuşeam să mi-l imaginez copil, în ruptul capului. Nu ştiu nici eu de ce. Acuitatea spiritului de observaţie mi-a arătat de mult că aproape fiecare om păstrează, pentru toată viaţa, o trăsătură din copilărie: ceva din privire, din felul cum rîde sau vreun gest oarecare. Grigori însă nu păstrase nimic copilăresc în el... Şi nu-l vedeam cu nici un chip pe Gl. Borodaev cărîndu-l în braţe.

Cum am mai spus, în şcoala noastră poreclele deveniseră „o epidemie primejdioasă": rar mai întîlneai un elev care să fie strigat pe numele lui adevărat. Mă obişnuisem într-atît cu asta, încît era de ajuns să fac cunoştinţă cu cineva, ca să-i şi dau în gînd o poreclă. Pe Grigori îl poreclisem în sinea mea Ţîncul. Prea nu i se potrivea acest gingaş apelativ, ca să nu mă ispitească. De altfel, obişnuiam adesea să dăm porecle batjocoritoare.

Unuia scund, de pildă, îi strigam: „Hei, Paganel!", iar unuia lungan: „Capul la cutie, Piticule!"

Grigori-Ţîncul se sculă de pe scaun.

Cînd îl vedeai aşa, aveai impresia că poartă pe umeri un cap de împrumut, prea mic pentru dimensiunile lui. Obrazul îi era atît de neîncăpător, încît nu mai avea loc pe el decît rînjetul. Şi rînjea într-una.

— Ei, ce vreţi să vedeţi?

— Ne interesează orice! răspunse prompt Mironova.

— În odaia asta a locuit sucitul ăla care a dispărut. S-a cocoţat pînă aici în noaptea Anului nou, şi basta. N-a rămas nici urmă de el, de parcă l-a luat apa. E clar?

Mironova se apucă de îndată să ia notiţe. Avea obiceiul să noteze totul, cuvînt cu cuvînt, la tot felul de lecţii, conferinţe sau întîlniri cu scriitorii. Începea să scrie din clipa cînd conferenţiarul spunea „Bună ziua!" şi închidea caietul numai după ce nota „La revedere!", rostit de conferenţiar.

„Firele electrice, întinse ca nişte coarde, aproape că atingeau fereastra odăii sale"... — mi-am amintit eu, citînd din roman. Într-adevăr, firele electrice „aproape că atingeau fereastra". Asta, ce-i drept, nu mai era ficţiune literară.

„Ar fi cazul să-mi justific porecla de Detectiv!" am decis eu şi m-am amestecat în discuţie:

— Ţin minte că în roman se spune: „La miezul nopţii, luminile din vilă s-au stins. Întreaga aşezare s-a cufundat în beznă adîncă"...

— Ian ascultă, băete, tu să nu-mi sari cu gura!

Şi Grigori flutură din mînă, de parcă pe locul unde stăteam eu ar fi bîzîit un ţînţar. Pronunţa, nu ştiu de ce, „băete".

Imi plăcea grozav atunci cînd, în prezenţa Nataşei, se uita la mine vreo fată şi ea băga de seamă acest lucru. Eram fericit cînd, de faţă cu ea, mi se cerea un sfat, cînd eram rugat să explic, să zicem, o problemă sau o teoremă oarecare... Dar să fiu tratat cu dispreţ sub ochii ei, asta mă durea cumplit.

— Vedeţi — m-am adresat tuturor — se impune următoarea presupunere: de vreme ce curentul electric fusese întrerupt, Vilegiaturistul ar fi putut să lasă pe

fereastră, să se agațe de firele electrice (nu prezentau un pericol în acea clipă) și să ajungă, lunecînd în mîini de-a lungul lor, la fel ca un acrobat de circ, pînă la primul stîlp de telegraf, iar apoi să coboare pe pămînt. Și, în felul ăsta, să scape pentru totdeauna de rubedenii.

De-aia nici nu s-au găsit urme pe terenul din jurul vilei. E, cum se spune, o ipoteză... sau, cum am zis, o presupunere.

— Fereastra era închisă pe dinăuntru — mi-o reteză Gleb.

— Atunci ipoteza cade!

— Ascultă, băete, dacă mai... — începu amenințător Grigori.

Se încăpățîna să văduvească cuvîntul „băiete" de litera „i", din care cauză suna disprețuitor. Mi se strînse inima de durere: de față cu Natașa...

— Ipoteza cade — am repetat eu cu glas tare, tremurînd la gîndul că, de astă dată, mă va umili de-a binelea, în prezența *ei*. Și nici nu voi putea măcar să-i cer satisfacție: cum-necum, era de două ori mai lung ca mine.

Grigori-Țîncul își flutură iar mîna uriașă, ca și cum ar fi alungat un țînțar. Totuși, buzele lui, strîmbate batjocoritor, nu mai rostiră alte cuvinte jignitoare.

Am coborît pe treptele „ce scîrțîiau morocănos" și care, de fapt, nu scîrțîiau de fel.

Grigori deschise o ușă, se aplecă și intră într-o odaie. Am intrat și noi după el. Odaia avea o terasă de pe care se ieșea în curte.

— Era un scriitor bun — spuse Țîncul. Închiria vila mătușii-mi pe cîte șase luni o dată, ba uneori pe cîte un an... Și plătea dinainte. Bun scriitor mai era!

— „Secretul bătrînei vile" a fost scris în odaia asta? am întrebat eu.

— Ascultă, *băete*, dacă ai de gînd să sari mereu cu gura... Dacă ai de gînd...

— E clar! Am înțeles! l-am oprit eu. Ți-am întrerupt planul expunerii, nu-i așa? Numai nerăbdarea e de vină, te rog să mă crezi!

Nici de astă dată nu izbutise să mă umilească în fața *ei*.

— Scriitorul nu scria aici — ne comunică Grigori. Povestea cu Vilegiaturistul a scris-o la subsol. În pivniță...

Mironova continuă să noteze.

— Există aici vreo pivniță? am întrebat eu în șoaptă.

— Se băga acolo de dimineață, și basta. Pînă la prînz nu-l mai vedeai, de parcă-l lua apa... E clar?

— Filozoful Diogene a scris într-un butoi — rosti alene Mortul. Iar ăsta, care va să zică, scria în pivniță?

— Stătea acolo ca să-și vîre frica-n oase — ne lămuri Grigori. Că acolo-i umezeală și întuneric...

— Pricep: ca să intre în atmosferă! se grozăvi iar Mortul.

Nu știu de ce, dar Grigori nu-i strigă „Ascultă, băete!"... ci urmă liniștit:

— Am găsit acolo niște hîrțoage, niște foi. Vroiam să le arunc, da' mătușă-mea zice: „Du-le mai bine la muzeu!" Și le-am dus. Avem pe-aici un muzeu, în localitatea vecină.

— Muzeul regional, pesemne — își dădu cu părerea Mortul.

Nici de astă dată Grigori nu-l ținstui.

— Îhî, chiar ăla. Am primit mulțumiri în scris. Hîrțoagele le-au înșirat sub sticlă și au scris dedesubt: „Găsite și aduse de Grigori Savkin". Acum le citesc toți. Iar vizitatorilor li se vorbește despre mine... E clar?

— Ba bine că nu: manuscrise originale! se amestecă iar Mortul.

— Chiar de-astea! încuviință Grigori.

Am băgat de seamă mai demult că oamenii de soiul lui Grigori își aleg întotdeauna pe cîte cineva de care să se lege: „Ce te uiți așa? Unde te boldești? De ce stai aici? De ce te-ai așezat acolo?" Chiar dacă și ceilalți se uită, stau în picioare ori șed jos, indivizii de genul lui Grigori se leagă de unul singur și, de regulă, de cel mai simpatic și inteligent dintre toți. Ei bine, Grigori mă alesese pe mine.

— Ian ascultă, băete, ce-ai rămas cu ochii în pămînt? Sau nu te interesează ce spun?

— Cugetă, pesemne — îl liniști Mortul.

Ceilalți îl priviră cu recunoștință: se chema că-mi ia apărarea. Asta n-am mai putut să îndur!

— Să mergem degrabă acolo! strigai eu. Acolo, în pivniţă!... La locul de creaţie al scriitorului!

— Dacă nu vă ţîţîie inima, haidem! căzu de acord Grigori.

N-am înţeles pe moment de ce propunerea mea nu l-a înfuriat. Abia mai tîrziu am aflat *de ce anume*. Dar în clipa aceea... în clipa aceea mintea mea refuză să se lumineze, deşi de obicei era destul de promptă.

Mortul, palid, se tot foia pe loc.

— Ţi-e teamă? l-am întrebat în şoaptă, dar aşa fel ca să audă Nataşa Kulaghina. Eram dator să-i deschid ochii!

O luarăm în jos pe treptele ce lunecau, fie de umezeală, fie din pricina mucegaiului... Eram emoţionat şi bucuros: pe asemenea trepte coboară în pivniţă numai detectivii adevăraţi. Şi o fac ştiind că s-ar putea să nu le mai urce niciodată!...

„Ah, dacă ne-ar pîndi acolo vreo primejdie! mă gîndeam eu. Înspăimîntată, Nataşa s-ar repezi să ceară ajutor nu Mortului, ci mie. Iar eu m-aş grăbi s-o salvez! Numai că, din nefericire... de vreme ce Gl. Borodaev intra acolo în fiecare zi, înseamnă că nu poate fi vorba de nici o primejdie. Şi nu voi avea niciodată prilejul să-i dovedesc..."

— Hei, băete, iar începi... nu sări înaintea lui nen-tu! Stai s-aprind lumina.

Şi răsuci comutatorul. Prin uşa întredeschisă, ferecată, aşa cum scrie la carte, cu fier ruginit, se prelingea spre noi o fîşie de lumină tulbure. În romanul lui Gl. Borodaev, lumina „se prelingea" întotdeauna prin uşi întredeschise sau „smulgea cu raza ei palidă" nu ştiu ce din întuneric, iar după ce uşa se închidea, lumina „se tîra" înapoi. Amănuntul acesta mi se întipărise bine în minte.

Deci, aşa cum spuneam, totul decurgea cum nu se poate mai bine, ca într-un roman poliţist adevărat!

— Daţi-i drumul! ne îndemnă Grigori.

Mironova intră prima: aşa-i plăcea ei, să execute mereu ordinele. Grigori aşteptă să intrăm toţi. Mortul venea ultimul... Am simţit o plăcută răbufnire de umezeală şi mucegai. Am tras pînă în adîncul plămînilor aerul acela încîntător.

Dar deodată ușa se trînti în urma noastră cu un scîrțiit strident. Apoi am auzit scrîșnet de fiare. Grigori trăsese zăvorul, rămînînd de partea cealaltă a ușii ce părea închisă pentru totdeauna...

Capitolul VI

ÎN CARE E LIMPEDE CĂ TOTUL E NESPUS DE ÎNCÎLCIT.

Fără voie mă cuprinse spaima. Dar nu dură decît o clipă. În secunda următoare o și alungasem, mai bine zis o zvîrlisem cît colo. Cu atît mai mult, cu cît Natașa făcuse un pas spre mine. Un pas mititel, aproape neobservat, dar pe care eu l-am zărit. Mai precis l-am simțit. Întotdeauna am băgat de seamă că, atunci cînd ai lîngă tine o ființă care ți-e dragă, o urmărești numai pe ea și vorbești numai pentru ea, deși te prefaci că te adresezi tuturor. Și ești atent să vezi cum reacționează, ții socoteala tuturor privirilor pe care ți le-aruncă. Cel care a iubit ca mine mă va înțelege fără greutate.

„Aș vrea ca tocmai în clipele acestea primejdioase să mă simtă alături! mi-am zis eu. S-o pot păzi, s-o apăr cu pieptul meu!"

Ah, cît de des ni se întîmplă să ne confundăm dorințele cu realitatea!...

— Trebuie să plec cu trenul de 17 fix — anunță Natașa.

«„Trebuie să plec"... Nici n-a spus măcar „să plecăm"... Dar e îngrijorată din pricina mamei sale» — m-am consolat eu. Și lucru curios: în clipa aceea o invidiam pe maică-sa, deși era foarte rău bolnavă de inimă, în timp ce eu aveam inima sănătoasă tun și, dacă ar fi să judecăm logic, maică-sa ar fi trebuit să mă invidieze pe mine. Dar nu eram în stare să ascult de glasul rațiunii!

— Grigori a glumit — i-am spus eu Natașei. Nu vezi că totul nu-i decît o glumă?...

— Atunci să ne deschidă — mi-a replicat ea.

Dorința ei era lege pentru mine! În schimb, pentru Grigori, nu avea de loc putere de lege.

— Deschide, te rog — m-am rugat eu.

— Tu erai, băete? se auzi de după ușă. Și aici vrei să sari înaintea tuturor? Ceilalți stau cuminți, nu-i vezi, nu-i auzi de parcă i-a luat apa... Numai tu te rățoiești!

Rîse neplăcut, în surdină.

— Deschide imediat! i-am poruncit eu. Și m-am uitat la Natașa, care stătea cu capul plecat. Nu-i vedeam fața, din pricină că becul slab pe care-l aprinsese Grigori se afla undeva în fundul pivniței.

— Vroiai să știi unde a dispărut Vilegiaturistul ăla? mai întrebă Grigori. Ei bine, o să afli acum!

— Ce vrea să spună? Îi dădui lui Gleb un ghiont în umăr.

— Nu știu — făcu acesta.

Și deodată se auziră pași în dosul ușii: Grigori urca scările. Pleca lăsîndu-ne închiși în pivniță...

Povestea de groază începea cu adevărat!

— Stai! Stai! strigă rugător Mortul.

În loc de răspuns auzirăm pașii sonori ai lui Grigori.

L-am apucat pe Gleb de umăr:

— Spune-i să se întoarcă! Oprește-l!

— Cum să-l oprești?

— Strigă! i-am șoptit eu, ca să nu-mi trădez tulburarea. Zbiară să răsune vila!

— Nu m-ar auzi... A și ajuns... Pînă acolo nu răzbește... Ușa-i de fier... Oricît aș striga...

— N-ai cumva o cheie?

— Nimeni... S-a pierdut... Broască Yale: a trîntit ușa și gata... Se descuie pe dinafară... Și-apoi zăvorul...

— Sîntem deci înmormîntați? întrebă cu glas tare Mortul. Înmormîntați de vii?

Mi-am amintit de Aida și de Radames, care și ei au fost ziditi de vii. Și din nou m-am uitat la Natașa. Cît de mult doream ca ea să compare în gînd soarta noastră cu a lor! Dar ea nu se gîndea decît la tren. Și-apoi, ce să compari? Aida și Radames au fost ziditi în doi, pe cînd noi eram șase.

— O, nu te întrista! i-am strigat eu. Am să vă scot de-aici. Veţi vedea iar lumina soarelui!

Nataşa mă privi cu o uşoară spaimă. Atunci am adăugat mai calm:

— Totul va fi în ordine!

Doream atît de mult ca primejdia să ne înrudească sufletele! Dar Nataşa nu părea de loc dispusă să se înrudească sufleteşte cu mine: nu se gîndea decît la tren.

— Trebuie să fiu acasă cel mai tîrziu la şase.

— Ai să fii!

Am privit în jur. Becul slab smulgea din întuneric, cu raza lui palidă, cîteva obiecte. Smulgea, de pildă, o masă rotundă, cu un aspect misterios, care în zilele tinereţii sale fusese, de bună seamă, o masă de grădină şi stătuse undeva într-un boschet. Avea numai trei picioare şi se înclina posacă înspre partea unde-l avusese cîndva pe-al patrulea. Becul mai smulgea din întuneric un scaun, la fel de misterios, care avea şi el numai trei picioare, ca să nu-i fie cu supărare mesei. O forţă neînţeleasă împrăştiase cu brutalitate pe jos nişte lăzi ciudate... De unul din pereţi stătea sprijinit, în chip straniu, un panou de placaj de pe care ne priveau ameninţător sinistrele cuvinte: „Nu vă apropiaţi! Pericol de moarte!", iar ceva mai jos — un craniu fioros cu două oase încrucişate, desenate cu negru.

Nataşa trecu prin dreptul panoului şi-l atinse fără să vrea cu mîneca: pe haina ei rămase o urmă de vopsea neagră, care, în umezeala asta de cavou, nu se usca, pesemne, niciodată.

— Fiţi atenţi! Nu vă apropiaţi! strigă Gleb.

Ceilalţi tresăriră, copleşiţi, muţi. Chiar şi un ochi mai puţin experimentat ar fi putut ghici fără greş că erau îngrozitor de prost dispuşi.

M-am prefăcut că mă şuşotesc cu Gleb apoi am anunţat voios cu glas tare:

— Iată, Gleb zice că Grigori face deseori glume din-tr-astea: întîi te închide şi-apoi îţi dă drumul.

— Şi peste cît timp îţi dă drumul? întrebă Mortul.

— Peste un ceas, cel mult două! i-am răspuns eu cu siguranţă în glas. Pînă atunci, haideţi să vizităm împrejurimile! Să privim curiozităţile acestei pivniţe... Ca

mai tîrziu, după ce o să ieşim la suprafaţă, s-avem ce povesti!

— Dar mai ieşim noi oare? întrebă iar Mortul.

— Sigur că da! Cînd o să ne revedem rudele şi prietenii, ei au să ne întrebe...

— Dar oare o să-i mai revedem?

Becul smulgea mereu din întuneric chipul Nataşei Kulaghina. Mai precis, făceam ce făceam şi mă uitam la ea.

— Pe cine iubeşti tu cel mai mult? mă întrebă ea deodată.

„Pe tine!" îmi venea să-i răspund. Dar nu m-ar fi crezut, fiindcă, de fapt, era un neadevăr. Cel mai mult îi iubeam pe mama şi pe tata. După aceea pe Kostea... Şi abia pe urmă pe ea. Dar puteam eu să-i spun una ca asta?

— Pe cine iubeşti tu cel mai mult? repetă ea.

— Aşa, în genere... sau din clasa noastră?

— Mă mir că nu întrebi dacă nu din grupa de pionieri?!

— Dar tu pe cine?

— Pe mama.

— Şi eu pe mama şi pe tata.

— Nu, eu nu pe mama şi pe tata, ci îndeosebi pe mama. Aş fi în stare să-mi dau viaţa pentru ea. Tu ai putea să mori de dragul cuiva?

„Aş putea! De dragul tău!" îmi stătea pe limbă să-i spun. Dar ceva mă împiedica.

— Ai putea? Pentru mama ta, ai putea?

— Nu prea m-am gîndit la asta...

— Şi bine ai făcut: cel mai îngrozitor lucru pentru o mamă este să supravieţuiască copiilor săi...

— Cugetarea asta trebuie să ţi-o notezi neapărat!

— Ce cugetare! E adevărul adevărat. Asta-i tot. De aceea trebuie să plec cu trenul de 17 fix.

— Aşa va fi! Ţi-o făgăduiesc!...

Cum aveam s-o scot din pivniţă, îmi era cît se poate de neclar. „Ah, dacă aş născoci ceva!... visam eu. M-ar privi ca pe un erou, ca pe salvatorul mamei sale, pentru care e gata să-şi dea viaţa!"

— Toate cîte s-au petrecut înainte, îţi par în clipa asta nespus de frumoase, minunate chiar — rosti Natasa.

Binele îl prețuiești cu adevărat doar în comparație cu răul. Ai băgat de seamă?

— Da! Bineînțeles... Cum să nu! Ba încă de multe ori! Cugetarea asta ești datoare s-o notezi!...

Nataşa vorbea cu glas scăzut, aproape în şoaptă. Eu însă îi prindeam fiecare cuvînt, fiindcă, ori de cîte ori mi se adresa, auzul meu devenea deosebit de ascuțit. Şi chiar dacă în clipa aceea lîngă mine ar fi explodat o bombă sau ar fi răsunat o bubuitură, n-aş fi auzit nimic în afară de glasul ei.

„Ce curios — îmi ziceam eu, asaltat de gînduri — pe mama o iubesc mai mult, dar nu am toată ziua în minte acest lucru. În vreme ce pe Nataşa o iubesc mai puțin, dar mă gîndesc mereu la asta. Ah, cîte lucruri neînțelese există în viața noastră!"

Acuitatea spiritului de observație mi-a arătat că Nataşa mi se adresa numai mie. Faptul acesta îmi înviora forțele, care începuseră să cam lîncezească. Din nou eram gata să trăiesc, să lupt, să caut o ieşire din situație. Mai precis, o ieşire din pivniță.

Becul electric smulgea din întuneric obrazul Mortului. Mai bine nu l-ar fi smuls: buzele lui palide tremurau.

M-am hotărît să-l readuc la viață.

— Să alcătuim o echipă de salvare! am anunțat eu.

— O echipă alcătuită din noi, care să ne salveze tot pe noi? bîigui Mortul.

— Da! Şi tu ai să mergi împreună cu mine în fruntea celorlalți! Pe-aici, pe undeva, trebuie să fie o ieşire. În cel mai rău caz, vom face un tunel prin zid, ca în „Contele de Monte Cristo". Ții minte, Mortule? Edmond Dantès şi abatele Faria şi-au croit drum unul spre celălalt. Şi asta s-a întîmplat nu într-o vilă, ci în castelul d'If. Acolo zidurile or fi fost ceva mai groase.

— Da, numai că lor li se dădea de mîncare. Pe cînd noi o să murim de foame aici.

Prințul fericit îi puse protector mîna pe umăr. Gleb avea aerul că studiază cu atenție podeaua de lut, care nu se vedea, oricum, din pricina întunericului.

— Alik ne-a spus că Grigori o să glumească o oră, cel mult două — lămuri Mironova.

Ea singură, după cîte părea, își păstrase un calm absolut. Acum, în ochii ei, comandantul eram eu, ori eu nu-i dădusem ordin să fie neliniștită: în consecință, nici nu era.

— Bineînțeles că Grigori are să deschidă ușa. Ai dreptate — i-am răspuns Mironovei. Dar nu sîntem obligați să așteptăm ajutorul lui. Să ieșim de aici prin propriile noastre forțe, asta-i problema!

Pe buzele Natașei flutură un zîmbet ușor, ușor, dar, în ciuda întunericului, eu l-am văzut. Te cred: vorbeam ca de la o tribună. Dar trebuia totuși să le ridic moralul, să-i mai îmbărbătez nițeluș, să le redau încrederea.

— Poate c-ar fi mai bine să strigăm? propuse Mortul. Cineva tot ne-aude...

— Păi în vilă nu-i... Și nici în așezare... se bîlbîi Gleb.

Iar se poticnea la jumătatea frazei.

— Să mergem! Înainte! am strigat eu. L-am apucat pe Mort de mînă și am pornit-o, urmat de ceilalți. Aș fi vrut s-o iau de mînă și pe Natașa, dar mi-a lipsit curajul.

Rătăceam de mult prin pivnița întunecoasă. Picături înghețate cădeau de sus peste capetele noastre. Picioarele ne alunecau la tot pasul în fel și fel de gropi perfide. Bezna adîncă ne înconjura ca o vrajă, ca un blestem. Lumina nesigură a becului rămăsese departe, în zările tulburi și mohorîte... Mirosul ucigător de umezeală nu-mi mai făcea nici o bucurie și nu mai aveam nici un chef să-l trag pînă-n adîncul plămînilor.

„Una-i să citești romane polițiste și alta-i să le trăiești cu adevărat" — cugetam eu. Vroiam numai *să mă joc* de-a spaima, și cînd colo s-a abătut asupra noastră un coșmar cît se poate de real. Numai că eu nu trebuia să arăt că mi-e frică... «Oare Grigori are să vină, într-adevăr, să ne deschidă? Dar de ce ne-a încuiat? De ce?! Și ce puteau să însemne cuvintele lui: „Vroiai să știi unde a dispărut Vilegiaturistul ăla? Ei bine, o să afli acum!"»

— Un mort! strigă deodată Mortul, tremurînd ca varga.

„S-o fi scrîntit, pesemne, mi-am zis eu. L-au lăsat nervii".

— Întinde mîna... Așa, deodată... ca mine... —

îngăimă el, clănțănind din dinți. Se poticnea, ca Gleb, la mijlocul frazei.

Am întins mîna și am dat de un... schelet. Un schelet în întuneric. Craniu, oase, tot. Numai că de astă dată nu erau desenate, ci existau acolo aievea...

— Înapoi! urlai din răsputeri.

Ne-am repezit cu toții îndărăt spre lumina tulbure și mohorîtă a becului, care ne părea acum mai strălucitor ca soarele.

Și deodată am avut o străfulgerare: „Iată deci cum a pierit Vilegiaturistul! Iată unde a dispărut!"...

Oare ne aștepta și pe noi aceeași tristă soartă?

Capitolul VII

ÎN CARE FACEM DIN NOU CUNOȘTINȚĂ CU EROII ROMANULUI, DINTRE CARE NU TOȚI SE VOR DOVEDI EROI.

„Iată cum, printr-un capriciu al soartei, am ghicit și am dezlegat sinistra taină a bătrînei vile, taină pe care însă o voi duce cu mine în mormînt." Gîndul acesta mă făcu să îngheț. Dar în secunda următoare m-am încălzit iar, fiindcă mi-am dat seama că n-am dreptul să mă las copleșit de spaimă nici măcar o clipită! Lîngă mine se afla Natașa și ceilalți... Iar eu trebuia să-i salvez. Și pînă atunci să le ridic moralul sau măcar să-l salt un pic.

Nimeni nu aflase ce-am ghicit. Eram singur cu groaznica mea descoperire.

E plăcut să rămîi singur cu gîndurile tale, atunci cînd gîndurile acestea sînt vesele, întraripate. Dar atunci cînd ești apăsat de ele, ai vrea, dimpotrivă, să nu rămîi cu ele între patru ochi, ci să le împărtășești cuiva, să te sfătuiești cu cineva. Nu mă puteam sfătui însă cu nimeni! Eram silit să ascund adevărul...

— Nu era nici un schelet! Mortului i s-a părut numai...

— Cum nu era? bolborosi Mortul. Dar oasele?...

— O halucinație și nimic mai mult!

— Unde ai mai văzut halucinații... în întuneric?...

— Crezi că există numai halucinații ale văzului? Cît ești de naiv! Există și halucinații ale auzului și, ca să zic așa... ale pipăitului.

— De ce atunci ai strigat „Înapoi"?

— Ca halucinația să nu se transmită și celorlalți. Știi și tu că exemplul rău...

— Înseamnă că... am înnebunit?

Buzele Mortului începură să tremure.

Prințul îl îmbrățișă pe după umeri.

— Toți oamenii anormali se cred normali — spuse el. Iar celor normali li se pare adesea că sînt anormali. Așa că nu te speria. Ascultă mai bine niște versuri care mi-au venit în minte. Poate au să-ți facă plăcere.

Și se apucă să recite, deși pînă atunci nu-și rostise niciodată versurile cu glas tare:

În astă zi, în umedă-închisoare,
În întuneric veșnic, necuprins,
Cu bărbăție noi răzbim spre soare
Și-n inimi voioșia nu s-a stins.
Și fie ca această silnicie
Să se prefacă-n rîs și veselie!

Prințul ne învălui cu o privire timidă. Dar nimeni nu era vesel. Nimeni, în afară de mine.

— Splendid! exclamai eu. Ai redat cu multă exactitate starea noastră de spirit!

După mine zîmbi Mironova. Ceilalți însă nu zîmbeau.

— Cum halucinație? Dar oasele?... repeta într-una Mortul, cu îndoială.

L-am tras deoparte:

— Ascultă, Mortule, fii om! Avem femei printre noi. Gîndește-te la ele.

— Înseamnă că-i chiar ăla... Vilegiaturistul?

— Mai bine zis scheletul Vilegiaturistului. Da, așa cred. Ce-a mai rămas din el... Dar păstrează secretul. Avem printre noi femei. Adună-ți curajul!

— Întîi să-l găsesc... — rosti Mortul, palid.

— În realitate ne aflăm în cabinetul de lucru al scrii-

torului! exclamai eu, adresîndu-mă tuturor. Mortul ne-a relatat adineauri că un filozof grec şi-a creat opera într-un butoi. Aţi auzit, nu? Ei bine, Gl. Borodaev şi-a creat-o pe a lui într-o pivniţă. Cît timp Grigori continuă să facă glume proaste, haideţi să ţinem, în deplasare, o şedinţă extraordinară a cercului nostru literar, chiar aici, la locul de muncă al scriitorului. Lîngă strungul lui, dacă mă pot exprima astfel. Am săltat măsuţa care stătuse în grădină, am zgîlţîit-o niţeluş şi am aşezat-o la loc. Mortul, Prinţul şi Mironova să compună ceva pe tema zilei! Lor le vine repede inspiraţia.

Mironova ridică o mînă şi spuse:

— Păi Prinţul a şi...

— Nu-i nimic, să mai compună. Că doar nu-i trebuie mult pentru asta. Iar Gleb să-şi amintească ceva din viaţa bunicului său.

Nataşa avea la mînă un ceas. Alţi copii care poartă ceas nu uită nici o clipă că-l au şi îşi ridică într-una braţul să vadă ora, ca şi cînd s-ar grăbi să plece undeva. Nataşa însă se uita la ceas cu discreţie: cobora privirile şi atît.

— Trenul pleacă la şaptesprezece... — rosti ea. Mă bizui pe tine, Alik!

Se bizuia pe mine! Nici pe Gleb, nici pe Mort, nici pe Prinţ. Pe mine! În clipa aceea îi eram recunoscător lui Grigori că ne închisese în pivniţă. Fiindcă dacă n-ar fi făcut-o, n-aş fi auzit niciodată aceste cuvinte.

— Trebuie să le abatem atenţia — i-am spus eu Nataşei. Să compună ce vor, numai să nu mă împiedice să gîndesc. Să caut o soluţie!... Fii sigură că-ţi voi îndreptăţi încrederea. Vom reuşi să prindem trenul!

Nataşa nu-mi răspunse.

— Deci începem şedinţa cercului — am anunţat eu cu glas tare. Vedeţi, fiecare îşi va avea locul său de muncă: sînt cinci lăzi în cap.

— Dar noi sîntem şase.

— Eu rămîn în picioare. Am să mă plimb...

Am citit undeva că detectivii celebri aveau tot soiul de ticuri care-i ajutau să chibzuiască şi să dezlege misterul crimei. Unul, de pildă, pufăia neapărat din pipă. Fără asta nu putea. Eu, în schimb, aveam nevoie, cu tot dinadinsul, să mă plimb încoace şi-ncolo, să descopăr

adevărul, ca să zic așa, „în picioare", în pofida proverbului că nu-i bine „să gîndești cu picioarele". Și astfel, cu mîinile la spate, am pornit să rătăcesc prin pivniță, în vreme ce toți ceilalți s-au așezat cuminți pe lăzi.

Natașa se odihnea. Gleb ședea încovoiat, de parcă ar fi stat în banca lui din fundul clasei, în rîndul din mijloc, bîțîind de teamă să nu fie scos la tablă. Mironova și-a deschis de îndată caietul și s-a apucat de scris. Eram convins că scrie o nouă „schiță". Prințul mișca din buze, în vreme ce brațele sale lungi păreau că bat tactul unor silabe neauzite, care răsunau undeva în ființa lui și tot acolo se rînduiau în rime.

Mortul arăta chiar ca un mort. M-am apropiat de el.

— Totul s-a sfîrșit... — l-am auzit șoptind.

— Foarte bine, ți se împlinește visul.

— Care vis?

— Păi tu de mult vroiai să mori.

— Parc-aș vrea să mai trăiesc puțin... — șovăi el.

— Las' că găsesc eu o soluție. Între timp caută să te stăpînești. Gîndește-te la altceva. Scrie, de pildă, o poezie pentru C.U.

— N-are **s-o** citească...

— De ce? Poate că odată și odată au să descopere scheletele noastre, și lîngă scheletul tău vor găsi poezia. Ea are s-o citească și o să-și șteargă pe furiș o lacrimă...

— N-o să-și șteargă nici o lacrimă.

— De ce?

— Fiindcă *ea* nu există...

— Cum așa, nu există?

— Uite-așa... Nu există, Nu-ți pot ascunde adevărul în ultimele clipe ale vieții mele.

— Dar cealaltă? A.Z.?... Nici ea nu există?

— Nici ea.

— Dar B.V.?

— Nici ea...

— Înseamnă că luai niște litere la nimereală?

— De ce la nimereală? Aveam un sistem al meu. O metodă poetică.

— Ce metodă? Spune-mi și mie secretul! Tot nu ne-a mai rămas mult de trăit...

— Tocmai de-aia am să-ți și spun. Aveam un prin-

cipiu al meu: luam prima literă din alfabet laolaltă cu ultima, apoi a doua de la început și a doua de la sfîrșit, pe urmă a treia de la început și a treia de la sfîrșit. În felul acesta au ieșit „A.Z.", „B.V.", „C.U".

— De bună seamă că ai ajuns să cunoști alfabetul ca pe apă! Înseamnă că n-ai avut nici o dragoste?

— Cum n-am avut? Mă îndrăgosteam, vroiam să mor, pe urmă sentimentele mele se răceau, mă întorceam la viață și iar mă îndrăgosteam.

— De nimeni?

Ah, cîte lucruri inexplicabile și neașteptate nu întîlnești în lumea asta!

— Da' ce, e primul caz în literatură? N-au fost și alți poeți care născoceau, care-și imaginau chipul iubitei? Și nu le divinizau de parcă ar fi fost ființe vii?

— N-am auzit de așa ceva — i-am replicat.

— Și nici nu ți-ai închipuit că se întîmplă?

— Nu, nu mi-am închipuit.

— Cum se poate? Păi nu-i la mintea oricui?...

— Ce anume?

— Că o imagine închipuită e aproape întotdeauna mai frumoasă decît una reală?

— Ba, te rog să mă ierți...

— Cum să te iert, cînd nu pricepi cele mai elementare lucruri?

Vorbea din nou în maniera lui preferată, adică răspunzînd la o întrebare cu altă întrebare, ceea ce mă scotea din sărite. Făcea într-una pe nedumeritul: cum se poate că nu știi cutare lucru, că n-ai auzit despre el, că n-ai citit?!

— Ascultă, Mortule, măcar în ultimele tale clipe, vorbește ca un om — m-am răstit eu, cu o iritare prost ascunsă. Dacă vrei, explică-mi, iar de nu vrei...

— De ce să nu vreau?

— Iar începi...

— Dar pricepe și tu că fiecare om își are stilul său în discuție, asta face parte din individualitatea lui. Oare nu-i...

Am făcut un pas în lături, hotărît să plec.

— Nu pleca! și mă apucă de mînă. Vreau să-ți explic totul... Poate că, întîmplător, ai să scapi și atunci vei

putea să dezvălui secretul „dedicațiilor" mele. Vezi tu, oamenii reali au întotdeauna tot soiul de lipsuri și slăbiciuni. Pe cînd o ființă imaginară e scutită de asemenea păcate. E, ca să zic așa, o perfecțiune. Și e mai plăcut s-o adori. Așa cum ai adora un ideal! Cît despre oameni, nu întîlnești unul fără defecte.

— În schimb sînt *vii*!

— Și asta este esențial?

— Crezi că nu?

Mortul mă privi cu compătimire:

— Cîndva ai să mă-nțelegi, sînt sigur. Pe scurt, dacă din întîmplare... Atunci, te rog să faci un comentariu la versurile mele, ca să nu se iște nelămuriri. Altminteri, vor începe să le caute pe toate aceste „A.Z." și „B.V." și au să dea peste te miri cine...

— Mortule, nu mai fi atît de posomorît. Înfățișarea ta are o influență proastă asupra celorlalți.

Mortul arboră „un zîmbet de adio".

— Vedeți ce bine dispus e Mortul! am exclamat eu. Dar tu, Prințule? Ia spune, ce-ai compus?

Nu sînt trist în negrul beci,
De durere apăsat,
Căci aici,
In beciul negru,
Ce-i lumina am aflat.
Deci ascultă-a mea povață:
Binele să-l prețuiești,
Doar antiteza te învață!

Cu un aer vinovat, Prințul își dădu în lături mîinile uriașe:

— Iată... Mi-au venit în minte. Poate că au să vă facă plăcere.

Forța lui fizică se îmbina, ca întotdeauna, cu o timiditate copilărească.

Bunul Prinț vroia să ne facă o bucurie, numai că versurile sale nu ne-au bucurat în mod deosebit, fiindcă, nu știu cum să explic, dar ne obișnuisem cu ele. Își dădu seama de acest lucru, pare-se că pentru prima dată în

viață, căci, ascunzîndu-și la spate mîinile mari (niciodată nu știa ce să facă cu ele), rosti încet:

— În cazul acesta, vă rog să mă iertați...

— De ce să te iertăm?! Ai exprimat cît se poate de exact starea noastră de spirit! exclamai eu, cu o compătimire rău ascunsă.

Compătimirea mea nu-i merse la inimă. Deodată rupse foile și le azvîrli în întuneric — în același întuneric care-l ajutase să prețuiască lumina!

— Oare nu-i firesc? puse obișnuita întrebare Mortul.

— Ce anume? am zis eu, neînțelegînd.

— Cele ce s-au petrecut. Oare clasicii nu-și distrugeau operele? Nu le aruncau în foc?

— Da, numai că aveau întotdeauna motive pentru asta — i-am replicat. Nu erau prețuiți, nu erau înțeleși... Pe cînd noi l-am înțeles întotdeauna pe Prinț. Dar nu-i nimic... Ședința cercului continuă.

Mironova ridică mîna și spuse:

— Pot să citesc eu?

— Se-nțelege. Ce surpriză plăcută ne-ai pregătit? O schiță?

Titlurile „schițelor" sale conțineau întotdeauna pronumele posesiv „al meu" „a mea", „ale mele": „Odaia mea", „Fratele meu", „Diminețile mele". De astă dată se intitula „Duminica mea".

— „De obicei, duminica mă scol la nouă și treizeci de minute, după ora locală, pentru ca la zece să pot asculta emisiunea pentru pionieri. Dar în duminica aceasta deșteptătorul a sunat ca în zilele de lucru, la orele șapte și zece minute fix. Eram gata spălată, mai repede ca de obicei, fiindcă în baie nu era nimeni: toată lumea dormea, nimeni nu era grăbit să plece la slujbă. La șapte și treizeci de minute, după ora locală, am mîncat un sandviș cu salam și o omletă..."

„*Ultimul* dejun din viața ei" — mă gîndii eu.

Mironova continuă:

— „La opt și treizeci de minute mă aflam în cancelaria școlii. Acolo erau adunați toți membrii cercului literar, ca să plecăm în excursie la vila cea veche, unde și-a zămislit creația scriitorul al cărui nume îl purta înainte cercul nostru. Gleb Borodaev, nepotul scriitorului pe linia

tatălui, ne-a comunicat că diriginta noastră, Ninel Feodorovna, s-a îmbolnăvit. Sîmbătă, adică în ajun, s-a mutat într-un bloc nou şi a răcit..."

Citeşte încă o dată ultima frază! strigai eu, fiindcă, printr-un capriciu al soartei, o idee mi-a străfulgerat prin minte.

Mironova reciti fraza.

— Ce s-a întîmplat? Mortul mă apucă de mînă.

— Stai puţin, aşteaptă! Mi se pare că încep să...

— Zău?! întrebă cu nădejde Prinţul.

— Lăsaţi-mă să mă gîndesc. Mi se pare că am prins capătul unui fir... Acum nu trebuie să-l scap!

— Oare ţi-e atît de greu să ne lămureşti? se tîngui Mortul.

— Oare ţi-e atît de greu să ai răbdare? i-am răspuns tot cu o întrebare, imitîndu-l. Citeşte, Mironova! Citeşte mai departe!...

Mironova ne înfăţişă cu conştiinciozitate cum ne-am urcat în tren, cum am coborît, cum am ajuns la vilă, cum am făcut cunoştinţă cu Ţîncul şi cum „la unsprezece şi patruzeci de minute, după ora locală, uşa pivniţei s-a trîntit în urma noastră..."

— Multe amănunte concrete, pe care numai tu le-ai sesizat! o lăudai eu.

Îi eram recunoscător pentru uimitorul ei sînge rece (nu primise ordin să se neliniştească şi deci nu se neliniştea!). Dar, în special, pentru fraza datorită căreia am ajuns să... Dar nu anticipez, deşi grozav îmi vine s-o fac.

— Şedinţa cercului continuă! anunţai eu.

— Oare n-ar fi mai bine să păstrăm tăcere? întrebă Mortul. Simt că mintea ta a început să lucreze. Să tăcem niţel, ca să nu te stînjenim...

— Chiar aşa, Alik! Cred că ar fi bine! încuviinţă Nataşa.

Deci continua să se bizuie pe mine! Din nou am simţit că îngheţ, de astă dată însă de bucurie. „Trebuie să ţin strîns capătul firului pe care am impresia că l-am prins!" am hotărît eu în sinea mea.

— O, nu-ţi fie teamă că mă stînjeneşti! Toate aceste amănunte şi reconstituiri nu fac decît să-mi întregească

ideea şi s-o întărească... Lăsaţi-l acum pe Gleb să ne povestească întîmplări din viaţa bunicului său. Ca pe vremuri...

— Iată, aici, bunicul meu... „Secretul bătrînei vile"... — începu Gleb, fîstîcit. Iar se poticnea la mijlocul frazei. În pivniţa asta... Iată, acolo, pe scîndura mesei...

Desprinse tăblia rotundă a mesei de grădină de picioarele ei împletite din nuiele. Pe dos, într-un cadru negru, scria ceva. Gleb citi: «Aici a fost scris romanul „Secretul bătrînei vile", în decurs de un an, trei luni şi o săptămînă».

— O placă comemorativă — rosti Mortul.

— Mda... mda... — făcui eu, gînditor. Ceilalţi tăcură brusc.

Nataşa Kulaghina, care stătea în spatele meu, mă privi cu nădejde. Îi simţeam privirile, cu inima şi cu ceafa. Mă ardeau, nu alta!

— Va să zică aici, în pivniţă, bunicul tău intra în atmosferă? l-am întrebat eu pe Gleb. Nu te grăbi, gîndeşte-te mai întîi...

— Da... aici.

— Îşi vîra singur frica-n oase, aşa cum ne-a povestit Grigori? Gîndeşte-te bine, nu te grăbi.

— Da... îşi vîra...

— Rămîneţi pe locuri! comandai eu. Şi mă azvîrlii fără teamă în întuneric.

Capitolul VIII

ÎN CARE DESCOPĂR, ÎN SFÎRŞIT... DAR CE ANUME VEŢI PRICEPE ŞI SINGURI!

Am îmbrăţişat strîns scheletul şi l-am tîrît, prin bezna deasă şi nepătrunsă, spre lumina nesigură şi palidă a becului. N-aveam mult de mers. Dar un drum lung ne poate părea scurt şi uşor, în vreme ce unul scurt, dimpotrivă, lung şi greu. Depinde ce povară duci. Dacă nu duci

cu tine decît bună dispoziție și bucurie, ți-e ușor, dar dacă ai în brațe un schelet...

Ah, cîte cugetări profunde și uimitoare mi-au venit în ziua aceea! Unele din ele erau, cred, demne să ajungă în maculatorul Natașei Kulaghina. Poate că, odată și odată, maculatorul ei va deveni *comun* (al ei și al meu!), visam eu. Și vom nota, pe rînd, în el cugetări profunde. Iar apoi o să le citim... Nu cu glas tare, firește, ci fiecare separat, numai pentru el. Și o să aflăm totul unul despre altul! Deși nu-i obligatoriu să aflăm chiar totul, ci numai ideile cele mai nobile, legate de... legate de ce? „De mișcările sufletești!" Cuvintele din urmă le citisem de curînd într-o carte. Mi-au plăcut grozav: „mișcările sufletești"! Va să zică sufletul se poate mișca. N-aș fi bănuit asta niciodată.

„O, dacă aș ști în ce direcție *se mișcă* sufletul ei, l-aș cîrmi neapărat și pe-al meu în aceeași parte. Sufletele noastre s-ar ciocni... Mai precis s-ar atinge. Sau, și mai precis, s-ar întîlni!" Astfel visam eu, strîngînd în brațe scheletul.

Ceva mă înțepa la o mînă. Dar ce anume, nu puteam desluși în întuneric.

„Cîndva a fost și el un om! cugetam eu. Umbla îmbrăcat în costum, gîndea, chiulea de la lecții, dădea examene... Te pomenești că și iubea. Ca mine! E oare cu putință ca și eu..."

Deodată îmi răsări în față o siluetă mare, întunecată. M-am aplecat să mă uit la silueta aceea printre oasele scheletului, ca printre ostrețele unui gard.

— Cine-i acolo? întrebai abia auzit: nu prea eram stăpîn pe vocea mea.

Îmi răspunse Prințul:

— Alik! Ce bine! Mi-era teamă că te-ai rătăcit. Erai singur...

— Sîntem doi: eu și scheletul! Auzind glasul lui plin de bunătate, îmi recăpătasem darul vorbirii. Mă înțeapă nu știu ce... Dă-mi o mînă de ajutor. Dar cu băgare de seamă, să nu-i frîngi vreo coastă.

Peste un minut îi explicam totul Natașei Kulaghina, deși nu mă uitam la ea și mă prefăceam că mă adresez tuturor.

— Nu-i Vilegiaturistul! La o analiză logică, m-am convins că atît scheletul cît și pivnița, precum și întunericul ăsta îi slujeau lui Gl. Borodaev ca izvor de inspirație. Își vîra mai întîi lui frica-n oase și-apoi băga spaima în cititori. În consecință, n-avem motive să credem că am fost închiși aici ca să... Ca să ajungem în starea asta! Și am arătat spre schelet.

— De unde atîta certitudine? întrebă Mortul.

Un ochi experimentat ar fi putut ghici fără greș că Mortul se temea grozav de moarte. Nu încerca să mă umilească. Nu, vroia numai să-l conving, să-l liniștesc. E foarte plăcut să știi că altul se bizuie pe tine, că așteaptă să-l aperi, să-i redai încrederea. Dar și nespus de greu să faci față!

Cîte concluzii și observații uimitoare nu mi-au venit în pivnița aceea!

— De unde știi că nu-i Vilegiaturistul? Mă întrebă iar Mortul, în timp ce toți ceilalți așteptau să-i răspund la întrebare.

— De unde? Păi, în primul, rînd pe baza unei analize logice. Și în al doilea rînd... Deodată m-am dumirit ce mă înțepase la mînă acolo, în întuneric: Priviți! Priviți cu toții! Vedeți? Un număr! Și o plăcuță metalică. Aici scrie ceva... Am apropiat plăcuța de ochi și am citit cu glas tare: „Scriitorului îndrăgit, în semn de mulțumire pentru conferință. Din partea laboratorului de biologie al școlii patronate de Gl. Borodaev". E un cadou! exclamai eu. A patronat o școală, a ținut conferințe și l-a primit în dar. Poate că laboratorul de biologie avea două schelete... Și le-a împărțit cu scriitorul! Doar avea nevoie de așa ceva pentru inspirație. Acum v-ați convins? Că doar n-o fi trăit Vilegiaturistul cu numărul și plăcuța în măruntaie! Ba încă și cu sîrma de care sînt prinse!

Toți mă priveau cu adîncă recunoștință. Cel puțin așa mi se părea... Sau poate chiar cu adorație. În întuneric e greu să-ți dai seama cu precizie.

Mă bucuram laolaltă cu ceilalți, ca un copil! Nu trecuse mult de cînd visam să descopăr „secretul bătrînei vile", iar acum eram fericit că descoperirea mea fusese greșită, că m-am înșelat și că scheletul nu-i aparținea

de fel Vilegiaturistului, ci laboratorului de biologie al şcolii patronate de scriitor.

O, cît de des ne dă viaţa peste cap planurile şi dispoziţiile sufleteşti!

— Iată ce înseamnă să ai talent! rosti Prinţul încet, dar extaziat. Cu aşa ceva te naşti! Avea mare respect pentru talentele altora. Pe cînd eu... Prinţul îşi întinse braţele înainte, ca şi cînd le-ar fi reproşat că, deşi atît de lungi, nu ne-au fost azi de nici un folos.

— Nu-i nimic, lasă... O să mai avem nevoie de ele! M-am ridicat pe vîrfuri şi l-am bătut pe umăr.

— Dar cum de-ai ghicit? Ba chiar înainte de a vedea numărul şi plăcuţa? întrebă Mortul.

— Cînd Gleb a întors tăblia...

M-am apropiat de masă şi, la rîndul meu, am întors-o. Dar nu mi-am isprăvit fraza, fiindcă pe dosul tăbliei am zărit... N-am spus nimănui nimic. Dar mi-am dat seama că, în clipa aceea, mai descoperisem un fapt important. Extrem de important! Şi că mă apropii de dezlegarea misterului...

— Nu ne lăsa să bîjbîim! se rugă Mortul, mai îmbărbătat acum. De ce ţi-a atras atenţia fraza aceea din „schiţa" Mironovei, care nu dovedea, de fapt, nimic? Ţii minte, vorbeai de un fir al cărui capăt l-ai prins. În fraza aceea nu exista nici un fir de care să te prinzi!

— Depinde! i-am replicat eu. Uneori tocmai frazele care nu dovedesc nimic înseamnă totul într-o anchetă. Iar cele care în aparenţă dovedesc ceva nu înseamnă nimic.

Mironova ridică mîna:

— Îmi dai voie?

— Te rog!

— Am subliniat fraza aceea — anunţă ea.

— Da, fraza ta ne-a luminat calea...

— Ce cale?! şopti Mironova, cu orgoliu.

— Calea salvării! i-am răspuns eu.

Toţi rămaseră cu răsuflarea tăiată. Dar n-am mai dat nici o explicaţie.

— Lăsaţi-mă să chibzuiesc — le-am cerut eu. Trebuie să studiez faptele. Să apreciez situaţia! Să cuget, să cîntăresc... şi să trag concluzii!

Ceilalți se așezară tăcuți pe lăzi. Mi se supuneau, își puneau toată nădejdea în mine. De mult visam s-o am pe Natașa alături, într-o situație avantajoasă pentru mine. Dar la o asemenea situație nu m-aș fi gîndit niciodată. Nici măcar n-aș fi îndrăznit să visez.

O, cît de înțelept se dovedește proverbul: „Orice rău e spre bine!" Numai în întunericul pivniței au putut izbucni talentele mele cu atîta strălucire. Lumina te izbește în special atunci cînd răsare pe neașteptate, în beznă. Natașa ar face bine să noteze cugetarea asta în maculatorul ei!

— Dați-mi timp — mă rugai din nou.

— Dar nu mai avem — rosti Natașa.

— Cum adică?

— Pînă la plecarea trenului n-a mai rămas decît o oră și jumătate.

— Voi acționa printr-o metodă rapidă. Ancheta începe! Trebuie să rămîn o vreme singur!...

Mironova ridică mîna:

— Cu cine?

— Cu ipotezele mele, cu faptele.

M-am așezat pe o ladă care se afla mai la o parte și m-am cufundat în gînduri.

Știam că orice detectiv sau anchetator veritabil trebuie să aibă un ajutor, un om cinstit și naiv, care spune tot soiul de prostii și, cu ajutorul căruia, discutînd în contradictoriu, detectivul prinde mai ușor firul. Numai că eu n-aveam de gînd să imit pe nimeni. Firește, mi-ar fi plăcut ca Natașa să fie în rolul ajutorului și să urmărească logica judecății mele. Dar s-o silesc cu tot dinadinsul să vorbească prostii, asta nu puteam. De altfel, nici n-aș fi reușit, chiar dacă aș fi vrut-o eu!...

Așa încît m-am apucat să analizez faptele de unul singur... Știam că detectivii și anchetatorii celebri, înainte de a descoperi misterul crimei, căutau să lămurească în primul rînd *cine a avut interes* s-o comită. „Mda, mda, mda... Deci nu voi urma o cale bătătorită. Voi acționa printr-o metodă *proprie* — hotărîi eu. Voi porni de la demonstrația inversă, ca în unele teoreme. Da, voi proceda de-a-ndoaselea: am să mă gîndesc mai întîi *cine n-a avut interes* ca noi să zăcem închiși în pivniță. Pesemne că nici unul dintre noi. Dar cel mai mult cine?

Natașa! Mama ei e grav bolnavă și ea trebuie neapărat să se urce în tren la ora șaptesprezece fix. Așa, așa... Acum să lămuresc cine are interes ca Natașa să n-aibă interes. Bag de seamă că am trecut totuși la metoda obișnuită... Dar n-am ce-i face! Cine deci s-ar putea răzbuna pe Natașa? Și pentru ce? Să încercăm să lămurim asta! Mai precis, cineva care a fost respins de ea și a luat hotărîrea... Dragostea îl împinge adesea pe om la crimă. Am văzut asta la teatru și la cinema... Dar cine să se răzbune pe ea? Grigori? Nu, el nu putea fi decît o unealtă a răzbunării! Mda, mda... E clar. Altminteri nu s-ar potrivi: nici ca vîrstă, nici... în genere... m-aș mira să fie capabil de un sentiment mai profund. Dar cine putea să facă din el o unealtă? Cine? Mortul? Nu, Mortul e îndrăgostit de ființe imaginare. Și-apoi moare de frică. Înainte de a ajunge la o concluzie definitivă sînt nevoit totuși să-i bănuiesc pe toți. Dar dacă Mortul se preface? Dacă, de fapt, nu se teme de nimic? Ba nu! E de ajuns să-l privești... Prințul fericit? Nu, e un om nobil. La el forța fizică se îmbină cu o timiditate copilărească. Sînt însă obligat să mă îndoiesc de el! Dacă se preface numai că-i bun?

E, nu știu cum, dezgustător să bănuiești pe toată lumea! Și totuși... Sînt dator să fac o cercetare cît mai amănunțită! Așa, mda... Cu alte cuvinte, trebuie să-i verific pe toți. În afară de Natașa... Poate că-i Mironova? Aș putea presupune c-o invidiază pe Natașa. Ba nu, astea-s prostii. Exclus! Mironova îi invidiază numai pe cei pe care profesorii îi apreciază mai mult decît pe dînsa. Or, mai mult decît pe ea, profesorii noștri nu apreciază pe nimeni. Deci, prin metoda excluderii, folosită în unele anchete... Hai mai bine să folosesc vechiul sistem. Doar se spune că „un prieten vechi prețuiește cît doi prieteni noi". Poate că vorba asta se referă nu numai la prieteni? Cîtă înțelepciune găsești în proverbele populare!

Așadar, am ajuns și la Gleb... Din nou se împiedică la fiecare cuvînt sau, mai curînd, tace. Dar nu asta e important. Nu din pricina asta îmi trezește cele mai mari suspiciuni. Mda... mda... Atunci de ce? În primul rînd, fiindcă e singurul dintre noi care l-a cunoscut dinainte pe Grigori. Dovada numărul unu! În al doilea și în al

treilea rînd... sînt lucrurile pe care le-am observat și pe care nu le cunoaște nimeni! Cele două fapte... Acolo-i cheia problemei! Sînt singur... și totuși sînt silit să mă îndoiesc. Îmi trebuiesc dovezi! Dovezi! Dovezi!...

Am întors capul. Ceilalți ședeau nemișcați pe lăzi și așteptau... Ba Mironova chiar ațipise. Avea nervi de oțel! Mi-am plimbat privirile asupra tuturor și m-am oprit la Gleb.

A sosit momentul să încep interogatoriul. Voi proceda cu băgare de seamă, pentru ca cel suspectat să nu bănuiască nimic. Și să nu-l jignesc cu o acuzație prematură. Respectarea legalității, înainte de toate! Am citit că se face mult caz de asta. Deci n-am voie s-o încalc. Trebuie doar să mă arăt bănuitor, pînă cînd voi putea dovedi... Și nici un fel de constrîngeri! Fără brutalitate! Așa, mda...

— Gleb, n-ai vrea să vii lîngă mine? Dacă nu vrei, nu veni. Nu te silesc. Pot să vin eu. Dar dacă vrei tu...

— Eu... bineînțeles... — răspunse el degrabă. Eu... cu plăcere...

Se poticnește la mijlocul vorbei. Dar asta nu-i o dovadă: la fel vorbea și mai înainte. Da, e vechea lui particularitate pregnantă.

Și totuși, acuitatea spiritului de observație mi-a sugerat că a răspuns cu o grabă excesivă, de parcă *s-ar fi așteptat* că mă voi adresa *lui*. Și că prea a alergat repede spre mine, de parcă s-ar fi temut să nu-l întreb cu glas tare ceva ce ar putea să audă și ceilalți.

— Ce-i? Poftim?... rosti el în șoaptă înăbușită, de parcă mi-ar fi propus să vorbim în așa fel, încît să nu știm decît noi doi ce discutăm.

Acuitatea spiritului meu de observație deveni și mai acută, de parcă mi-aș fi ascuțit-o chiar atunci.

— Vrei să afli cum am ghicit ce-i cu scheletul? Foarte simplu: cînd ai întors „placa comemorativă" și ne-ai citit că aici, în această încăpere, a fost scris romanul de la început și pînă la sfîrșit, m-a străfulgerat pe loc o bănuială: nu numai pivnița, ci și scheletul i-au slujit bunicului tău ca motiv de inspirație! Ca să-și vîre frica-n oase. M-am aruncat în întuneric spre a-mi verifica bănuiala. Numărul și tăbliță mi-au confirmat-o. Dar asta nu-i tot...

— Ce mai e?...

— Gleb, dacă nu te deranjează prea mult, mai întoarce o dată tăblia mesei şi citeşte, rogu-te, ce scrie acolo — i-am spus eu, cu o politeţe rău ascunsă.

Vroiam ca Natasa să vadă cu cîtă abilitate şi finete conduc ancheta şi cum, clipă de clipă, mi se ascute tot mai mult spiritul de observaţie. Dar nu puteam face ca Natasa să audă discuţia noastră, iar ceilalţi nu. Căci dacă ar auzi-o şi ceilalţi, s-ar putea trezi şi-n mintea lor bănuieli împotriva lui Gleb înainte de a dori-o eu. „Dar dacă nu-i vinovat? chibzuiam eu. Dacă presupunerile mele sînt simple presupuneri? Nu, legalitatea înainte de toate!" Aşa încît am renunţat şi am continuat ancheta în şoaptă:

— Nu-i nevoie să întorci tăblia acolo, de faţă cu toţi. Adă masa încoace dacă nu ţi-e prea greu. O întorci aici şi-mi citeşti încetişor. Că... nu ştiu ce am, da' parcă-mi joacă totul înaintea ochilor. Din pricina întunericului, pesemne. Ajută-mi, Gleb, dacă poţi...

— Sigur că o întorc. Nu mi-e greu...

Trase masa aproape de lada pe care mă aşezasem ca să analizez faptele. Întoarse tăblia şi citi: „Aici a fost scris romanul «Secretul bătrînei vile», în decurs de un an, trei luni şi o săptămînă.

„Mda, mda, mda... — mi-am zis în sinea mea. A citit la fel ca şi prima dată. Înseamnă că nu-i întîmplător."

— Gleb, de ce ai omis un cuvînt? i-am şoptit eu. Explică-mi, te rog, dacă nu ţi-e greu. Gîndeşte-te bine, nu te grăbi.

— Eu?... Un cuvînt?... Ce cuvînt?...

— Unul singur. Dar esenţial!

Am ridicat placa comemorativă.

— Iată ce scrie: „Aici a fost conceput şi scris romanul «Secretul bătrînei vile», în decurs de un an, trei luni şi o săptămînă". Ai omis cuvîntul „conceput". De ce? Adună-ţi gîndurile şi nu te grăbi.

— N-am văzut... N-am băgat...

— De ambele dăţi? Acelaşi cuvînt? Dragul meu, trebuie să admiţi că-i o coincidenţă stranie!

— N-am băgat...

— De două ori?

— De două...

— Poate că de trei ori?

— Nu... Numai de două...

— Te rog să mă ierți, dragul meu, dar memoria te înșală. Prima oară *n-ai observat* acest cuvînt acolo, în oraș. Atunci cînd mi-ai spus că toate s-au petrecut aievea: toată povestea cu Vilegiaturistul. Acum reiese că Gl. Borodaev a născocit istoria asta. De ce ai susținut că Vilegiaturistul a locuit aici cu adevărat și că a dispărut în noaptea de Anul nou? Nu mai era vorba de Vilegiaturistul născocit de bunicul tău, ci, ca să zic așa, de un om real, viu, care a dispărut pe negîndite... De ce ai spus toate astea? Ba l-ai învățat și pe Grigori să susțină același lucru! Gîndește-te bine, nu te grăbi.

Gleb nu se grăbea de fel. Tăcea mîlc.

— Mda... așa deci... — rostii eu, de astă dată cu o amenințare rău ascunsă.

— Bine... Am să-ți... tot adevărul...

— Tocmai: adevărul și numai adevărul! Nimic decît adevărul!

— Altminteri n-ai fi vrut... Pe cînd așa, pe loc te-ai... Ceilalți, și ei...

— Să tragem cîteva concluzii — i-am spus eu. Va să zică țineai cu tot dinadinsul ca noi să vizităm vila. Și, ca să ne stîrnești curiozitatea, ne-ai povestit că totul s-a petrecut cu adevărat, aici, în vila aceasta, și că bunicul tău n-a născocit nimic.

— Ei, da...

— Dar de ce țineai atît de mult să venim?

În clipa aceea se apropie de noi Natașa.

— Alik, nu ne mai rămîne decît foarte puțin timp — șopti ea.

— Consideră că te și afli în drum spre mama ta! exclamai eu. O vei îmbrățișa în curînd...

Mortul, care mă auzi, rosti, mai cu speranță, mai cu îndoială:

— *Cădea-vor lanțuri, temniți crunte, și mama va veni spre voi*[1]...

---

[1] E vorba de versurile: „Cădea-vor lanțuri, temniți crunte, și frații vor veni spre voi" din poezia „În greu surghiun siberian".

Iată deci că spaima nu-i întunecase de tot memoria. Ţinea minte versurile lui Puşkin, ce-i drept nu prea exact, dar le ştia.

— Da, vor cădea! încuviinţai eu. Un bob zăbavă, şi vă scot de aici...

— Ca Danko[1]? întrebă Mortul.

Acuitatea spiritului de observaţie mă lăsa să înţeleg că se îndoieşte. Şi-atunci am simţit dorinţa să-i uluiesc pe toţi cu intuiţiile şi descoperirile mele.

— Mai ţii minte fraza aceea din „schiţa" Mironovei? l-am întrebat pe Gleb.

— Ce frază?

— N-avea nimic deosebit. Dar amintea un fapt care mi-a trezit pe loc o bănuială. Uite, am reţinut-o pe dinafară. Mironova scria despre Ninel: „Sîmbătă, adică în ajun, s-a mutat într-un bloc nou şi a răcit"... Deci Ninel s-a mutat într-un bloc nou?

— Secretara de serviciu... Pe urmă chiar Ninel... la telefon...

— Dar de cînd au blocurile noi telefon? Le instalează după aceea, mult mai tîrziu. De regulă, aşa se întîmplă. Atunci de unde a putut Ninel să telefoneze, ca să ne dea voie să venim aici, fără ea? Sau poate crezi că, avînd treizeci şi opt de grade febră, s-a dus la un telefon public?

— Vă explic... Vă spun îndată...

— N-avem timp! şoptii eu. Mobilul crimei îl vei lămuri mai tîrziu. În tren! Deocamdată, uită-te în ochii mei. Spune adevărul şi numai adevărul. Cum se iese de aici? Sau porunceşte-i Ţîncului să ne scoată! Că doar tu l-ai pus să facă asta, aşa-i?

— Îndată... Vă scot... Să n-aveţi grijă...

„Eu am făcut cercetările, iar salvatorul să rămînă el?" mă fulgeră un gînd neplăcut.

Gleb se şi pregătea să se azvîrle în întuneric. Dar, printr-un capriciu al soartei, o nouă bănuială îmi trecu prin minte. L-am oprit cu un gest impetuos.

---

[1] Personaj legendar din povestirea „Bătrîna Izerghil" de M. Gorki.

— Natașa! exclamai eu. Arată-ți mîneca!

— Ancheta are nevoie de dovezi concrete! mă ironiză Mortul, livid.

Tot nu credea că vom ieși din pivniță.

Am pipăit mîneca Natașei. Inima începu să-mi bată atît de năvalnic, încît o auziră toți și se întoarseră spre mine. Sau poate că erau curioși să vadă ce anume am descoperit pe mîneca Natașei? Gîndul acesta mi-a venit mai tîrziu. Dar în momentul acela eram pustiit de gînduri: îi țineam mîna în mîna mea...

— Alik, nu mai este vreme... — rosti ea.

Nu prea aveam chef să mă grăbesc. Dar cuvintele ei m-au readus pe pămînt.

Minutele hotărau în locul meu! Pînă la plecarea trenului mai rămăsese foarte puțin. Extrem de puțin! Iar pe Natașa o aștepta acasă mama bolnavă...

Mintea începu să-mi lucreze febril: «De vreme ce vopseaua i-a murdărit mîneca, înseamnă că avertismentul „Nu vă apropiați! Pericol de moarte!" a fost scris cu puțin înainte de sosirea noastră: vopseaua n-a apucat să se usuce!... Mda... Iar Gleb, dacă nu mă înșală memoria, a strigat și el: „Nu vă apropiați!"... Înseamnă că trebuie să ne apropiem fără zăbavă!»

Am alergat pînă la panoul de placaj și l-am azvîrlit cît colo. Mai precis, l-am tras anevoie... Panoul acoperea o ușă. Am împins-o și ușa scîrțîi în silă. Era veche, cu usciorul strîmb și, de bună seamă, se închidea prost. Norocul nostru, fiindcă Grigori n-a reușit s-o încuie. Ușa ceda greu, deschizîndu-ne drumul spre libertate.

— Poftiți! Ieșiți! am exclamat eu, uitîndu-mă la Natașa.

Îmi răspunse cu o privire plină de recunoștință, ba chiar... Dar poate că mi s-a părut numai.

Mortul se repezi spre ieșire... Îl reținui cu un gest discret:

— Să iasă mai întîi femeile!

„Și copiii" — fui cît pe ce să adaug, din obișnuință.

Lumina pătrundea cu sfială în pivniță. Mi se părea că-i lumina eliberării noastre depline!

Dar, vai, adesea viața ne scoate în cale obstacole neașteptate!

Pivnița refuza să ne scape din îmbrățișarea-i dușmănoasă și umedă. Ușa veche, ferecată cu fier ruginit, nu se închidea, ce-i drept, dar nici nu se deschidea. Lunecă nițel cu un scrîșnet pe lespedea de piatră și se pironi într-însa, refuzînd să se mai miște. Spațiul dintre ea și zid era nespus de mic.

— Să ne strecurăm! strigai eu. Să iasă mai întîi femeile...

Și arătai spre Natașa. Ea nu se împotrivi, nu încercă să cedeze locul altora, ca să arate cît e de bună și de nobilă. Nu, Natașa nu făcea niciodată nimic de ochii lumii!

Subțire și zveltă cum era, „nu se strecură" și nici „nu se căzni" să iasă prin spațiul dintre ușă și zidul de cărămidă, ci, zbucnind afară, eliberată din captivitate, ajunse în stradă. O făcu grațios, fără efort și fără stînjeneală.

— Acum e rîndul Mironovei! rostii eu.

Chiar și aici Mironova procedă ca o premiantă: cu gravitate, cu chibzuință și fără pripeală. Mai întîi măsură, cu o privire atentă, locul de trecere, apoi își cercetă propria-i siluetă. Cumpăni mult, socotind ceva în minte... Apoi ridică mîna:

— Pot să-mi scot paltonul?

Și-l scoase și începu să se strecoare... Și în cazul acesta nu făcea decît să execute un ordin: biruia cu zel și conștiinciozitate toate obstacolele și-mi raporta ca unui superior:

— Mi-a mai rămas o jumătate din spinare... Mi-a mai rămas umărul! Mi-a mai rămas brațul... E în regulă: nu mi-a mai rămas nimic!

Primul care se înțepeni fu Mortul. Se dovedi a fi cel mai gras, după spusele lui, „cel mai voinic" dintre noi toți!

— Mănînci prea mult — bombănii eu. Și te mai pretinzi poet!

— Am arderile proaste. Asta-i o boală! lămuri Mortul.

— Atunci scoate-ți paltonul.

Mortul își scoase paltonul, dar se înțepeni iar.

— Stai că te-ajut eu — se oferi Prințul. Și se apucă să-l împingă cu băgare de seamă.

— Pîrîie ceva! exclamă Mortul. Mi-e teamă că nu pot trece...

— Las' că împing eu uşa — îl linişti Prinţul.

Îşi apăsă cu putere umărul în fierul ruginit şi umed. Uşa se mai urni, dar foarte puţin. În ciuda faptului că timiditatea copilărească a Prinţului se îmbina cu o uriaşă forţă fizică, acesta nu izbuti să facă nimic.

— Dă jos haina, cămaşa şi pantalonii! îi porunci Mortului.

— Cum e cu putinţă? bîigui el.

— N-avem vreme de pierdut.

— Păi cine se dezbracă în plină toamnă?

Tulburarea îl făcea să răspundă iar în felul lui preferat, adică prin întrebări.

— Are să răcească — făcu Prinţul, grijuliu.

— Mai bine să scape răcit, decît să piară sănătos! i-am retezat-o eu.

Mortul se dezbrăcă. Fetele se întoarseră cu spatele.

Gol puşcă (adică aproape gol puşcă: rămăsese în chiloţi), Mortul ieşi cu mare caznă prin spaţiul îngust.

— Fă mişcări de încălzire! îl povăţui Prinţul. Aleargă niţel!

Mortul începu să alerge.

— Mai întîi îmbracă-te şi pe urmă... — îl povăţui bunul Prinţ.

De îngheţat ce era, Mortul tremura tot şi nu prea pricepea ce i se spune. Nataşa şi Mironova se apucară să tragă pe el cămaşa, haina şi paltonul. Pantalonii şi-i puse singur.

— Acum e rîndul lui Gleb! strigai eu.

— Nu, eu la urmă... fiindcă din cauza mea... — rosti el încet. Toate astea eu le-am...

— Ancheta o sfîrşim mai tîrziu — l-am întrerupt eu în şoaptă, deşi aveam mare chef să-l întreb direct: „De ce ai făcut toate astea?“ N-avem timp să lămurim acum lucrurile, fiecare clipă e preţioasă!

Gleb îşi scoase şi el paltonul şi se strecură afară.

— Acum e rîndul tău, Alik!

— Eu voi părăsi pivniţa în urma tuturor! exclamai de parcă aş fi fost căpitanul unei nave care se scufundă: întotdeauna căpitanul părăseşte ultimul nava.

Prinţul îşi desfăcu stînjenit mîinile uriaşe.

— Vezi că şi eu voi fi nevoit... La fel ca Mortul...

Fetele se întoarseră cu spatele.

— Şi voi... — spuse Prinţul, adresîndu-mi-se mie, lui Gleb şi Mortului.

Uriaşa lui forţă fizică se îmbina, ca şi înainte, cu o timiditate copilărească.

Prinţul nu era gras, dar muşchii bombaţi ai braţelor, pieptului şi chiar ai pîntecelui l-ar fi putut împiedica să iasă prin deschizătura îngustă.

Îşi aruncă hainele afară, cu mişcări repezi, de sportiv, depăşi obstacolul, se îmbrăcă şi spuse:

— Acum puteţi să vă uitaţi!

Cu genunchii mult îndoiţi, ca un sportiv, porni în pas alergător prin grădina pustie şi umedă. În urma lui tropăia mărunt Mortul. Ei doi măcar se încălzeau. Dar eu?...

Rămăsesem singur în pivniţă, de partea cealaltă a uşii. Alături de prieteni e întotdeauna mai plăcut, te simţi mai liniştit, mai cu seamă cînd te afli într-o pivniţă. „Ce se întîmplă dacă, în clipa asta, apare pe uşa cealaltă Grigori?“ Gîndul acesta îmi dădu aripi: aruncai febril paltonul de pe mine. Dar în acelaşi timp o altă idee îmi fulgeră prin minte: „Cum o să mă strecor prin crăpătura asta îngustă, în văzul Nataşei Kulaghina?“...

Grozav mă mai temeam întotdeauna să nu apar în faţa ei într-o postură dezavantajoasă sau într-o situaţie ridicolă. Frizerul care mă tundea i-a spus cîndva mamei: „Fiul dumneavoastră are o frumoasă linie a craniului. O linie nobilă!“. De aceea căutam întotdeauna să-mi arăt ceafa în faţa Nataşei... Iar acum o să mă vadă cum mă înroşesc şi cum ionesc, căznindu-mă să ies. La gîndul acesta am îngheţat. Cred că mi-era chiar mai frig decît Mortului atunci cînd rămăsese numai în chiloţi, fiindcă îngheţasem lăuntric.

Afară de asta am constatat că voi fi nevoit să-mi scot nu numai paltonul, ci şi haina: eram şi eu, de bună sea-

mă, eram voinic. Dar sub haină aveam o cămaşă veche, pe care mama o peticise în locurile cele mai vizibile. Era o cămaşă călduroasă, motiv pentru care o îmbrăcasem. Nu vroiam, cu nici un chip, ca Natasa s-o vadă. „Şi toate-s din pricina lui Gleb! De ce a făcut-o? De ce?!" Îl priveam cu ură, cred, pentru întîia oară. „Dar şi din pricina lui Grigori! Cum să mă răzbun pe acest Grigori? măcar un pic! Cît de cît!"...

În aceeaşi clipă m-a străfulgerat o idee.

Am dibuit în buzunar un creion şi m-am azvîrlit înapoi, în întunericul pivniţei: vroiam să-i las Ţîncului o amintire, cîteva rînduri care să-l scoată din ţîţîni.

— Încotro?! strigă Mortul, de parcă şi-ar fi luat rămas bun de la mine pentru totdeauna.

Se temea să stea fără mine. Ceea ce era plăcut!

— Nu-ţi fie teamă, mă întorc! îl liniştii eu şi alergai spre vechea măsuţă de grădină, cînd, deodată...

Auzii cu groază, de partea cealaltă a uşii închise cu zăvorul, răsunînd nişte paşi. Grigori cobora treptele. Venea, pesemne, ca să-şi mai bată nitel joc de noi: să ne întrebe de sănătate, dacă nu ne-am plictisit şi altele de soiul ăsta. „Dacă nu-i va răspunde nimeni — mi-am zis eu — are să priceapă de îndată că am fugit şi o să se ia după noi. Va ieşi în curte şi din nou ne va prinde pe toţi!"

Evenimentele se precipitau cu o iuţeală ameţitoare!

Inima îmi bătea abia auzit, ba mă tem că se oprise de-a binelea. Fiecare pas care răsuna dincolo de uşă răspundea cu un tragic ecou în măruntaiele mele, de parcă, de groază, înlăuntrul meu s-ar fi căscat un gol...

Vai, nu mă înşelasem!

— Hei, găgăuţilor! De ce tăceţi, de parcă v-ar fi luat apa? Aţi adormit? strigă Ţîncul.

— Întocmai. Dorm toţi! i-am răspuns eu cu glas tare.

— Tu erai, băete?

— Eu.

— Iar sări înaintea tuturor?

Nu ştia că săriseră ceilalţi, iar eu rămăsesem.

— Cum să sar, dacă ai închis uşa?

— Mai staţi niţeluş! Să vă căliţi. Tu cum crezi, băete: trebuie să vă căliţi, au ba?

— Ba bine că nu!

— Vroiai să faci cunoștință cu Vilegiaturistul, așa-i?

— Și încă cum!

— Ei, l-ai cunoscut?

— Desigur!

— Ei, vezi! Poate că, odată și odată, au să scrie o carte și despre tine.

— În cazul cînd voi ajunge în starea lui.

— Îhî!

Izbucni într-un rîs mărunt și răsunător, de parcă ar fi împrăștiat niște monede pe scară.

„La ce-i folosește ca noi să stăm închiși în pivniță? chibzuiam eu. La nimic! N-o face decît la rugămintea cuiva.“ *A cui* rugăminte, asta o știam bine. Dar o îndeplinea bucuros: de bună seamă că-i plăcea să tortureze. Așa era el.

Grigori căscă lung, ca un urlet:

— Mă duc și eu să trag un pui de somn...

„Nu cumva să-i vină ideea să se plimbe înainte de culcare! Să iasă puțin în curte“... Și inima mi se opri iar.

Cu toate acestea, fără să mă grăbesc, mi-am scos creionul din buzunar și am scris, cu litere de o șchiopă, pe tăblia măsuței. „Țîncule! Transmite-i salutări mătușii“. Și am iscălit: „Alik, Detectivul“.

Apoi am luat-o la fugă înapoi spre fîșia îngustă de lumină.

„Cum să fac ca Natașa să nu-mi vadă cămașa peticită? mă întrebam eu. Să adopt, poate, procedeul folosit de Print și de Mort: să mă dezbrac la piele și să-i rog pe ceilalți să se întoarcă cu spatele!“...

— Ce făceai acolo? Unde ai fugit? se repeziră cu toții spre mine, în clipa cînd mi-am scos capul prin deschizătură.

Mi-au simțit lipsa! Asta îmi plăcea.

— Întoarceți-vă cu spatele! ordonai eu.

Era un frig năprasnic; de undeva, de pe acoperiș, cădeau picături grele... Tremurînd ca frunza, mă strecurai în întîmpinarea libertății.

Capitolul IX

ÎN CARE EVENIMENTELE SE PRECIPITĂ DIN NOU, CU O IUȚEALĂ AMEȚITOARE.

Odată scăpați de captivitate, s-ar fi cuvenit s-o luăm la fugă, să alergăm în goana mare la gară; numai că eu rămăsesem pironit locului, cu ochii închiși, ca orbit, cu toate că soarele apusese de mult, ba chiar începea să se întunece. Nu mai eram obișnuiți cu lumina zilei și ne bucuram de ea ca niște copii!

Gînduri neașteptate îmi asaltară cugetul. Veneau buluc, unul peste altul, atît erau de numeroase. Da, experiența vieții sporește înțelepciunea omului!

Îmi spuneam, de pildă, că, dacă un om are în fiecare zi numai bucurii, e ca și cum nu le-ar avea de loc. Sau că, dacă cineva se odihnește de dimineață pînă seară, de bună seamă că obosește de atîta odihnă. Mă mai gîndeam că, dacă un om vede în fiecare zi cerul și copacii, ajunge să nu-i mai vadă, nu-i mai bagă în seamă, pe cînd dacă stă un timp închis în pivniță... Poate că n-aveam întru totul dreptate, dar gîndurile de-aia-s gînduri, ca să te îndoiești de ele.

În cele din urmă, redobîndindu-mi calmul, am urlat din răsputeri:

— Fuga la tren!

— Tot nu mai ajungem — spuse Natașa.

— Cum adică? De ce?

— Fiindcă ne-au mai rămas doar douăzeci și trei de minute, iar pînă la gară ne trebuiesc patruzeci și mai bine.

— Păi eu v-am dus... — începu Gleb.

Dar deodată se auzi șuieratul prelung și gros al unei locomotive cu aburi. Trenurile electrice, ca acela pe care trebuia să-l luăm noi, șuieră într-altfel: mai scurt și, aș zice, mai superficial.

O bănuială îmi fulgeră prin minte.

— Gleb!... strigai eu, încercînd să acopăr cu glasul meu sirena locomotivei, deși aceasta amuțise. Gleb! Îmi dau seama după șuierat că gara-i aproape de tot. Ne-ai dus pe un drum ocolit... Pe un drum întortocheat! Vroiai ca noi... N-am mai stat să explic ce anume vroia

Gleb: ancheta nu se încheiase încă. Ce mai calea-valea, condu-ne pe drumul cel mai scurt. Cît mai scurt!

— Păi şi eu tocmai... chiar asta vroiam să...

Am luat-o la goană. O presimţire îmi spunea că gara trebuie să apară îndată ce vom ocoli păduricea de pini în care se sprijinea gardul vilei. Dar, aşa cum am mai arătat, pare-mi-se, un drum lung poate să pară scurt, iar unul scurt, grozav de lung, mai cu seamă atunci cînd te uiţi mereu la ceas şi eşti atent dacă nu cumva se aude în depărtare zgomotul trenului. „Uneori trenul electric mai întîrzie un minut-două — îmi ziceam eu. Numai că atunci cînd ai nevoie să întîrzie, vine neapărat la timp, ba chiar mai devreme“...

Mortul rămînea mereu în urmă. O presimţire îmi spunea că s-ar putea să se prăbuşească, să se potionească adică: prea îl sleise spaima în ziua aceea, bietul de el. Unde mai pui că fusese nevoit să iasă în pielea goală din pivniţă — asta l-a dat gata!

Mortul însă nu se prăbuşi, ci se aşeză după scurt timp pe o buturugă.

Pesemne că aici, în inima pădurii tinere, se înălţa nu demult un pin puternic şi bătrîn, care fusese, nu ştiu de ce, retezat, poate ca să nu iasă prea tare în evidenţă sau poate din vreo altă pricină. Buturuga este foarte mare şi am fi putut încăpea pe ea toţi şase. Dar el se aşeză drept la mijloc, aşa încît, afară de dînsul, nimeni nu mai avea loc.

Mortul răsufla cu tot trupul: cu nasul, cu pieptul, cu pîntecele, cu umerii... Pînă şi picioarele lui răsuflau. Mai precis, tresăreau.

Ne-am oprit şi noi.

— Lăsaţi-mă singur — rosti el cu un glas de parcă ar fi fost grav rănit. Părăsiţi-mă aici. Nu mai am putere...

— Te duc eu! se oferi Prinţul şi tocmai se pregătea să-l ia în spate, cînd Gleb se apropie în fugă:

— Şi eu vreau... ca să putem mai uşor...

În aceeaşi clipă răsună de departe sirena locomotivei electrice.

— Asta vine din oraş... — spuse Gleb.

— Sigur că da. Pentru trenul nostru ar fi prea devreme — încuviinţă Prinţul.

Natașa se uită la ceas.

— Mai avem șaptesprezece minute. Ba nu, șaisprezece...

Prințul împreună cu Gleb încercară să-l ridice pe Mort de subsuori, dar acesta îi înlătură cu mîndrie:

— Am să încerc singur!

— Te rog, Ghenka... — șopti Natașa. Dacă ai putea...

Mortul tresări: de mult nu-i mai spusese vreunul dintre noi pe nume. Uitasem, pur și simplu, că-l cheamă Ghenka. Pare-se că abia în momentul acela Mortul își dădu seama cu adevărat cît de mare era neliniștea Natașei. Și porni înainte cu atîta repeziciune, că abia ne mai puteam ține după dînsul.

Nu există roman polițist din care să lipsească goana și urmăririle. O luarăm deci iar la goană. „Păcat, desigur, că n-avem parte și de o urmărire — apucai eu să regret. Dacă pe urmele noastre ar alerga Grigori, iar noi am izbuti să sărim în tren în ultima clipă, așa fel ca să i se închidă ușa în nas, ce grozav ar mai fi." Deși, la drept vorbind, nu numai un gînd rău te poate sili să alergi din răsputeri, ca un bezmetic, ci și o intenție bună, nobilă! Pe unii dintre noi ne mîna din urmă grija pentru mama Natașei. Iar pe alții, mai precis *pe altul*, sau și mai precis pe Gleb, cred că-l îmboldea conștiința... Un ochi experimentat ar fi putut ghici aproape fără greș că conștiința lui începea să se trezească. Și aveam o presimțire că se va trezi de-a binelea.

Nu știu cum se făcea că în ziua aceea mereu cugetam, observam sau presimțeam ceva. „Cînd nu se întîmplă nimic interesant, nu-ți vin în minte nici gînduri interesante — filozofam eu. Asta, fiindcă n-ai prilejul să faci observații... Pe cînd atunci cînd se petrece ceva important, ți-e capul plin de idei." De aceea în romanul meu s-ar putea să existe multe digresiuni lirice și tot soiul de abstractizări. Numai că acțiunea nu-mi îngăduie și mă văd nevoit să fac abstracție de abstractizări... Da, numai din fapte concrete iau naștere cugetările prețioase! Simt asta după mine. Dar și asta e o cugetare. O cugetare despre cugetări!

Cu gîndul acesta am înghețat, m-am oprit adică din fugă, înlemnit. Fără nici o prevenire prealabilă, picioarele

mele rămaseră lipite de pămînt şi cineva dădu peste mine din spate. Nici nu m-am întors să văd cine anume. Iar peste el dădu altul... Totul se petrecu la fel ca şi cînd ne-am fi aflat pe şosea, într-o maşină care a frînat brusc.

Priveam înainte prin păduricea de pini. Era o pădurice tînără, rară şi se vedea desluşit printre trunchiuri că trenul electric intra în gară, şi nu dinspre oraş, ci din partea opusă. „Înseamnă că-i chiar trenul... care merge spre oraş. Şi pe care ne grăbeam să-l prindem!" Nici n-am apucat să-mi cred ochilor, că locomotiva electrică dădu al doilea semnal şi porni.

Ah, cît de des ne oferă viaţa surprize neaşteptate! Evenimentele continuau să se precipite cu o iuţeală ameţitoare...

Nataşa îşi duse ceasul la ureche şi am băgat de seamă că mîna îi tremura. Tremurul acesta mi se transmise pe loc. Numai că mă înfiorasem lăuntric, în sinea mea, şi nu lăsam să se vadă nimic.

Da, în ziua aceea ne cam lovise tremuriciul pe toţi, şi nu o singură dată. Ce-i drept, aveai şi de ce să dîrdîi.

— Merge... — spuse Nataşa. L-am controlat de dimineaţă după radio.

Îşi luă ceasul de la ureche, la care mă uitam ca vrăjit. Niciodată pînă atunci nu băgasem de seamă că-i atît de mică, de îngrijită şi frumos lipită de cap. Cît de mult doream ca urechea aceasta să poată auzi ceva plăcut, îmbucurător!

— Se întîmplă uneori ca trenurile electrice să sosească mai devreme — i-am spus eu. Mai cu seamă atunci cînd ai nevoie să întîrzie... Am observat eu asta. Dar în nici un caz cu un sfert de oră. Cu un minut-două, mai treacă-meargă.

— Atunci ce-a fost asta? strigă jalnic Mortul. Ca atunci cu scheletul? O halucinaţie?

— Nu face pe deşteptul — îl repezii eu. Ne lămurim îndată. Astăzi e...

Mironova ridică mîna şi-mi strecură degrabă, de parcă s-ar fi temut să nu i-o ia careva înainte:

— Duminică!

— Aşadar...

— ...zi de sărbătoare! mă completă Mironova.

— Iar în zilele de sărbătoare...

— Se pun în circulaţie curse suplimentare! încheie grăbită Mironova.

Ori de cîte ori trebuia să dea lămuriri unei profesoare sau cuiva care reprezenta o autoritate, sesiza lucrurile cum nu se poate mai repede.

— Întocmai — încuviinţai eu. Iar aceasta este o cursă suplimentară. Trenul electric va intra în gară la orele şaptesprezece. Am văzut eu însumi orarul... Haideţi la gară!

Din nou am pornit-o în fugă. Goneam înaintea tuturor: doream să mă încredinţez primul că era o cursă suplimentară, şi nu una obişnuită, un tren care nu figurează în orarul zilnic.

Singur Gleb căuta să mă întrecă. Mi-am dat seama că ar vrea să facă ceva deosebit, ca să-şi răscumpere măcar în parte... Totuşi am ajuns primul la ghişeul casei de bilete. Mi se împlinise dorinţa. Dar mai bine nu se împlinea!... Lîngă ghişeu atîrna un panou de metal pe care erau înşirate în coloană nişte cifre deasupra cărora scria: „zilnic", „duminica", „plecarea din gările următoare". Panoul era împărţit în două jumătăţi: una pentru trenurile „din oraş", iar alta pentru cele „spre oraş".

Îmi plimbai privirile peste grafic.

— Iată... Aşa cum spuneam! Ora 17,00!

— Asta vine din oraş — am auzit-o în spate pe Natasa.

— Cum adică?! Oare? Imposibil! Vorbele acestea îmi scăpaseră numai aşa, din pricina emoţiei, fiindcă vedeam şi eu că Natasa are dreptate.

— Iar noi trebuia să ajungem la trenul de 16,45! Adică cel care a plecat...

— Oare? Cu neputinţă! Cum e posibil?

— Următorul tren soseşte peste patru ore — spuse Natasa. Pe linia asta trenurile vin rar. Foarte rar... Mai cu seamă toamna... De aceea te-am rugat să te uiţi cînd am sosit...

„Cum de s-a putut întîmpla una ca asta?!" mă întrebam eu, plimbîndu-mi fără rost privirile peste orar. Mi-era ruşine să mă întorc şi să mă uit în ochii Nataşei. Mă pripisem în dimineaţa aceea. Voiam să-i îndeplinesc

cît mai repede rugămintea. Ah, cît e de adîncă înțelepciunea populară, care ne învață că „graba strică treaba"! Iată-mă-s de rîsul lumii.

Numai că nu rîdea nimeni.

— O s-ajungem acasă nu mai devreme de unsprezece — zise Natașa. Iar eu i-am făgăduit mamei că mă întorc la șase sau la șapte... Nu-mi pot imagina ce-o să se întîmple cu dînsa acum. Nu-mi pot imagina... Cum de-a fost cu putință, Alik?

— Păi nu e limpede? Dacă s-ar fi uitat mai atent dimineața, am fi putut ajunge la vreme — rosti Mortul, tocmai Mortul, care mai adineauri, pe cînd ne aflam încă în pivniță, își lua rămas bun de la viață. Ne-am fi grăbit și mai mult și ajungeam.

Ce crude surprize ne oferă uneori viața! Acum eu eram vinovat de toate. De Grigori uitaseră. Uitaseră că eu, aidoma viteazului Danko, le-am adus lumina izbăvirii (lumina aceasta pătrunsese în pivniță în clipa cînd m-am apropiat de panoul pe care scria „Nu vă apropiați!" și l-am dat la o parte). Uitaseră că eu, și numai eu, îi scosesem din pivniță, dăruindu-le libertatea și neatîrnarea. Neatîrnarea față de Grigori, care cine știe cît ne-ar mai fi ținut în îngrozitoarea captivitate.

Am băgat de seamă mai demult că oamenii nu țin minte decît ultima faptă pe care ai săvîrșit-o. Poți înfăptui oricît de multe lucruri mărețe și minunate, dacă ultimul (fie și cel mai neînsemnat) se dovedește a fi rău, pe acesta îl vor reține.

Încurcătura cu graficul s-a produs dimineața, și totuși era luată drept ultima faptă săvîrșită de mine, iar greșeala aceasta, o greșeală întîmplătoare, pe care o făcusem cu atîtea ceasuri mai înainte, părea că a șters în ochii lor totul. Numai la ea se gîndeau. Sentimentul unei cumplite nedreptăți îmi rănește inima... Dar n-am lăsat să se vadă că mă simt rănit!

În privința lui Gleb, nimeni nu bănuia nimic. Era și asta o nedreptate: fiindcă, dacă el nu i-ar fi cerut lui Grigori să ne încuie, povestea asta de groază nu s-ar fi petrecut. Dar nu voiam să-l dau de gol pe Gleb. „Nu-ți clădi fericirea pe nenorocirea altuia!" ne învață înțelepciunea populară. Asta i-a spus tata fratelui meu mai mare

cînd acesta a vrut să invite la teatru o fată pe care o plăcea prietenul său. Și Kostea n-a invitat-o.

Ancheta nu se terminase încă. Motivele crimei nu fuseseră lămurite. „ De ce? La ce i-au trebuit toate astea lui Gleb?“ Iată întrebarea care mă chinuia fără milă. Și totuși n-am lăsat ca asupra lui Gleb să planeze vreo bănuială. În ciuda faptului că e mai ușor să împarți vina cu altul, decît s-o iei asupra ta în întregime. Gleb era lîngă mine și părea că mă roagă: „Pune-mă să fac ceva! Dă-mi o însărcinare, oricît de grea!“ Da, voia să-și răscumpere greșeala...

Natașa stătea lîngă ghișeu și se tot uita la grafic, vrînd parcă să mai controleze o dată, în nădejdea că se va întîmpla o minune... Avea o expresie atît de nefericită, încît picăturile de ploaie de pe obrajii ei le puteai lua drept lacrimi. Și atunci îmi recăpătai din nou hotărîrea: „Trebuie să născocesc ceva, aici, pe loc! Ceva care să șteargă aceste picături de pe obrajii ei! Care să-i redea zîmbetul! Da, e de datoria mea. Atunci și ea, și ceilalți vor vedea din nou în mine un salvator: oamenii nu țin minte decît ultima ispravă pe care o săvîrșești“.

Și deodată... Aidoma unui fulger orbitor, mă lumină un gînd. Dar nimeni nu băgă de seamă, fiindcă asta s-a petrecut numai în creierul meu.

Capitolul X

ÎN CARE RĂSUNĂ UN STRIGĂT DIN PIVNIȚĂ.

— Aveți aici un oficiu poștal? l-am întrebat pe Gleb.

— În spatele gării, pe-aproape. Dincolo de... — se grăbi Gleb să mă lămurească, la fel de conștiincios ca Mironova: voia să mă facă să uit trecutul murdar.

— Și are și cabină telefonică? m-am interesat eu. Pentru convorbiri interurbane?

— Există una singură...

— Una ne e de ajuns! strigai eu cu atîta bucurie, că toți au alergat spre noi.

— Știam eu că ai să născocești ceva... Că ai să găsești o soluție! Ai tu talentul ăsta! rosti Prințul, care prețuia în continuare talentele altora.

— O să alergăm degrabă la poștă, ca s-o salvăm pe mama Natașei și, în general, pe toți părinții noștri. Le telefonăm și le spunem că totul e în regulă: că am întîrziat, dar la noapte sosim. Gleb o să ne-arate drumul.

— Grozav! exclamă cu încîntare Prințul, întinzînd spre mine brațele-i lungi, ca să mă cuprindă cu ele. Și, ca toate lucrurile grozave, e simplu și limpede: dai un telefon, le spui, îi liniștești. Grozavă idee!

Prețuia la fel de mult și ideile altora.

Din nou se uitară toți la mine cu o admirație rău ascunsă: cum spuneam, oamenii nu țin minte decît ultima faptă pe care o săvîrșești.

Deodată Prințul se posomorî.

— Ce s-a întîmplat? întrebai eu.

— Am uitat cu desăvîrșire că noi n-avem telefon... Dar nu-i nimic. Din fericire, părinții mei sînt sănătoși.

Amănuntul acesta mă făcu totuși să cad pe gînduri. Nu însă prea multă vreme. Cînd încep să născocesc ceva, se stîrnește în mine o adevărată reacție în lanț: ideile îmi vin una agățată de alta. La fel se întîmplă și acum. M-am ridicat pe vîrfuri și l-am îmbrățișat pe nobilul Prinț.

— Să-mi dai adresa ta! I-o dictezi lui Kostea, fratele meu mai mare, iar el o să tragă o fugă să-i liniștească pe părinții tăi.

Că Natașa avea telefon, de asta nu mă îndoiam cîtuși de puțin. De ce? Fiindcă știam. Uneori îi formam numărul și, dacă răspundea ea, tăceam și suflam în receptor. „Ce tot sufli acolo?" a întrebat ea odată și de atunci n-am mai suflat.

— Arată-ne drumul, Susanin[1]! rosti Mortul cu un aer solemn, întorcîndu-se către Gleb.

I-am aruncat lui Gleb o privire rapidă, dar pătrunzătoare. Fără a bănui, Mortul nimerise în plin: în dimineața aceea, aidoma lui Susanin, Gleb ne condusese pe drumuri greșite. Numai că Susanin procedase astfel cu

---

[1] Ivan Susanin — personaj din opera cu același nume de compozitorul rus M. I. Glinka.

dușmanii, în vreme ce Gleb își înșelase prietenii. Era o diferență de principiu!

Alergarăm după Gleb. De ce ne mai grăbeam, era greu de spus, fiindcă pînă la trenul următor mai aveam destule ceasuri. În ziua aceea goneam într-una, de parcă cineva ar fi vrut să pună mîna pe noi. Din păcate însă nu ne urmărea nimeni!

Intre timp, natura își trăia viața însingurată, dar nespus de frumoasă. Ici și colo se zăreau băltoace, în care nimeream fără greș. Noroiul aducea cu o peltea groasă și cenușie, ce clefăia îmbietor sub picioarele noastre. Ploaia se înteția mereu și ne răcorea plăcut obrajii. Copacii își întindeau prietenos, în întîmpinarea noastră, brațele lor negre și noduroase...

Gleb alerga înaintea tuturor. Dar nu numai din pricină că nu cunoșteam drumul: se străduia în continuare să ne fie de folos.

— Aco-olo e! ne strigă el din mers, arătînd spre o casă cu un singur etaj, pe ușa căreia atîrna o firmă albastră cu litere albe: „Poșta-Telegraf-Telefon".

Încă puțin — visam eu — și Natașa are să intre în cabina din care se aude fiecare cuvînt. Și am s-o aud cum spune: „Mămico, nu fi neliniștită!" Pe urmă are să iasă și o să-mi arunce o privire fugară, dar plină de recunoștință. Apoi o să telefonăm și noi. Banii ne ajung, fiindcă părinții ne-au dat destui, „așa, ca să fie", iar în pivniță n-am avut pe ce-i cheltui.

Ferestrele casei mă chemau, atrăgîndu-mă cu atîta putere, că l-am întrecut pe Gleb. Îmi păreau nespus de dragi și apropiate, dar numai pînă în clipa cînd am băgat de seamă că aveau pe dinăuntru obloanele ermetic închise.

Ceea ce m-a făcut să-mi încetinesc goana, și astfel Gleb a ajuns primul. Dar nu sui treptele și mă lăsă să trec eu întîi. M-am repezit pe scări și am scuturat clanța umedă și rece. Ușa era încuiată. „Duminica închis" — am citit eu pe o tăbliță prăfuită.

Ah, cîte surprize triste ne rezervă viața!

Ochii tuturor se întoarseră spre mine. În privirile lor nu mai rămăsese nici umbră din admirația de adineauri. Stăteam în cerdac, iar ceva mai jos se opriseră cei cinci

prieteni ai mei. Ne aflam cu toţii într-o aşezare pustie, în ploaie, în noroi, lîngă poşta închisă. Şi din nou mă socoteau vinovat: dacă nu încurcam eu ţele în dimineaţa aceea, s-ar fi lăfăit acum în vagonul cald care i-ar fi purtat spre taţii şi spre mamele lor. Eu am produs încurcătura... Din nou, aceasta devenise pentru ei *ultima* mea ispravă. Că, dacă n-aş fi fost eu, ar fi rămas pînă acum în pivniţă, la asta nu se mai gîndea nimeni!

Astfel meditam pînă în clipa cînd am zărit în ochii Nataşei ceva care mi-a clătinat convingerea. În privirea ei citeam speranţa şi aşteptarea. Şi nu se întîmpla pentru întîia oară în decursul acelei zile. Încă se mai bizuia pe mine!

Din nou se stîrni o reacţie în lanţ: una după alta, ideile mi se furişau în minte.

— Dar dacă am alerga pînă la gara vecină?

— Ar trebui să fugim o jumătate de oră — răspunse Gleb. Numai că poşta raională e asta de aici... Acolo nu există cabine telefonice...

— Duminica e duminică pentru toţi! rosti sentenţios Mortul, cu un aer mohorît. Crezi poate că acolo e luni?

— De ce vorbeşti aşa? îl întrerupse în mod surprinzător Prinţul. De ce cauţi să-l încurci?

— Păi e gata încurcat, iar părinţii noştri sînt condamnaţi!

— Ascultă, Mortule, te poftesc să nu te legi de Alik! făcu Prinţul, la fel de ameninţător ca atunci cînd îmi spunea mie: „Nu te lega de Mort!"

În pieptul său bătea o inimă cinstită şi nobilă!

Sprijinul acesta neaşteptat îmi dădu o inspiraţie.

— Ia zi, Gleb, unde ai sunat tu la telefonul interurban? Ca să-l previi pe Grigori... De lucrul acela... pe care-l ştii. Unde ai sunat?

— La vilă.

— Înseamnă că acolo au telefon?

— Da. Pentru bunicul... A ţinut o conferinţă la telefoane şi... Aparatul are chiar... şi o inscripţie: „Lui Gl. Borodaev, în semn de recunoştinţă, din partea cititorilor..."

— Ei bine, Nataşa, la telefonul acesta vei vorbi! am

rostit eu de pe trepte, ca de la înălțimea unei tribune. Iar pe urmă, dacă ne mai rămîne timp, vor vorbi și ceilalți.

— Nu... — se împotrivi Gleb. Nu-l cunoști pe Grigori. Nu ne lasă... De vreme ce l-am...

Gleb nu știa ceea ce-i mai important, nu citise inscripția pe care o lăsasem pe masă: „Țîncule, transmite salutări mătușii!" Dar dacă Grigori, spre deosebire de Gleb, a și citit aceste cuvinte? Abia n-o să ne dea voie să telefonăm! Ba te pomenești că ne mînă înapoi în pivniță... E periculos să dai ochii cu el!

Astfel gîndeam, dar cu glas tare am rostit:

— Ce ne pasă de Grigori! Șase contra unul...

— Nu se pun! mă completă Mironova. Și, pentru întîia oară în viață, intervenția ei era greșită.

— N-au de ce se teme! o corectai eu. Și repetai: Șase oameni împotriva unuia singur n-au motive să se teamă!

— Nu-l cunoști pe Grigori — făcu iar Gleb. El a stat la zdup... Noi n-am stat... Nu-i venim de hac...

— Asta rămîne de văzut! exclamai eu. Nu mă urneam însă din loc: mare chef s-ajung degrabă la „bătrîna vilă" n-avem.

Mă salvă reacția în lanț: o nouă idee străluci orbitor în amurgul timpuriu.

— N-are să ne-atingă nici c-un deget!

— Cu degetul, se înțelege că nu — scînci Mortul. Dar ai văzut ce pumn are?

— N-am văzut! Și nici unul dintre noi n-are să vadă! am rostit eu cu convingere. Și nici pe Țînc n-o să-l vedeți!

— Oare e posibil așa ceva? făcu Mortul, tot neîncrezător.

— Este!

— Dar ce, Grigori a dispărut? S-a evaporat?

De spaimă începuse iar să vorbească prin întrebări.

— Cînd veți intra în vilă, nu va fi nimeni acolo — i-am asigurat eu. Aveți încredere în mine?

— Avem — zise Natașa.

Era o mică răsplată pentru mine.

— Să fugim! strigai eu.

Și din nou o luarăm la goană.

Dacă cineva ar fi urmărit în ziua aceea, stînd deoparte,

felul în care circulam de colo-colo, ar fi putut crede că se petrece ceva nespus de ciudat şi de suspect. Mai întîi am fugit de la vilă spre pădure. Ne-am oprit, am tot dat din mîini în jurul Mortului şi iar ne-am luat picioarele la spinare. Pe urmă ne-am oprit pe peron, iar am dat din mîini, ne-am sfătuit şi, stropindu-ne reciproc cu noroi, am pornit în goană spre poştă. Din nou ne-am oprit, am dat din mîini, ne-am sfătuit şi am luat-o la fugă, de ne sfîrîiau călcîiele, înapoi spre vilă... De astă dată alergam în frunte, aşa cum face întotdeauna conducătorul unui cîrd de păsări, al unei haite de cîini sau al oricărei alte haite. Nu mai aveam nevoie de ajutorul lui Gleb: nimeream şi singur drumul.

În drum ne-am oprit de cîteva ori să ne mai tragem răsuflarea. Fiecare o făcea în felul său: Mortul cădea grămadă pe cîte un ciot sau o bancă, răsuflînd cu fiecare părticică a corpului: cu nasul, cu gura, cu pîntecele şi cu umerii. Prinţul făcea cîţiva paşi de relaxare ca sportivii, îndoind mult genunchii, aruncînd braţele în lături şi respirînd adînc şi egal. Gleb se plimba cît mai departe de mine: vroia să-mi evite privirile şi se temea să nu-l iau la întrebări. Făcea impresia că ar vrea să uit de existenţa lui, ca şi de ancheta pe care încă n-o terminasem fiindcă n-avusesem timp. Întorcea capul brusc, de parcă de după copaci şi tufe l-ar fi pîndit întrebările mele chinuitoare: „De ce ai făcut-o, Gleb? De ce?!"

Mironova, deşi abia mai răsufla, tot ridica mîna ca să întrebe: „Ne oprim?", dînd a înţelege că, dacă ar fi nevoie, dacă s-ar da ordin, ar fi gata să alerge mai departe fără oprire.

Ca să n-o mai lungesc, eram cu toţii transpiraţi şi ciufuliţi. Pînă şi eu îmi ştergeam de frunte sudoarea oboselii, dar cu gesturi cît mai discrete. Numai Natăşei oboseala îi venea bine. Doar privindu-i obrajii uşor îmbujoraţi şi ochii mari, cenuşii, mai strălucitori ca de obicei, îţi dădeai seama că-i puţin ostenită. Eram sigur că nici un fel de situaţii n-o puteau lua prin surprindere şi nu puteau dăuna înfăţişării sale. Totul îi şedea bine şi asta mă înspăimînta...

Cînd în faţa noastră apăru „bătrîna vilă", care, de fapt, era nouă, prietenii mei luară hotărîrea să facă din

nou un popas. Se temeau să se apropie. Da, acuitatea spiritului de observație îmi demonstra că erau cam fîstîciți.

Gleb avea dintotdeauna obiceiul să stea aplecat, de parcă ar fi studiat pămîntul de sub picioare. Înainte o făcea din timiditate, dar de astă dată, așa cum am mai spus, îi era frică să nu-mi întîlnească privirea. Se ferea de mine, care pricepusem multe, care știam destule despre el, deși unele lucruri nu le cercetasem încă...

Totuși, la ultimul popas, Gleb se apropie de mine și-mi spuse:

— Nu-l cunoști pe Grigori... Pe aici, toți... ca de foc! Fiindcă a stat... pentru bătaie... a stat!

— Și-o să mai stea! i-am răspuns eu.

— Unde?

— Nu în același loc, dar o să mai stea. Deocamdată e secret.

Ceilalți se mutau tăcuți de pe un picior pe altul, dar privirile lor arătau că vor să mă oprească, să mă împiedice. „Deșteptul nu se aruncă în foc, ci-l ocolește" — îmi spuneau ochii lor. Și cu toate că în ziua aceea avusesem prilejul să mă conving cît de adîncă e înțelepciunea poporului, de astă dată înțelepciunea asta nu-mi venea la socoteală. Aveam păreri deosebite.

În cel din urmă Prințul nu se mai putu abține și izbucni:

— Ești curajos, Alik! Ești cel mai curajos dintre noi toți!

Prețuia mult curajul altora.

— Știu că versurile mele nu fac nimănui o plăcere deosebită — adăugă el. Dar nu mă pot dezobișnui...

— De ce anume?

— Să-mi exprim sentimentele în rime.

— De ce ți-a venit tocmai acum să spui asta?

— Fiindcă mi-au venit în minte niscaiva versuri. În timp ce alergam. Vino cu mine o clipă și o să ți le spun încetișor. Numai ție! Vrei?

Mi-am dat seama că Prințul nu putea să compună nimic rău despre mine. De aceea am ținut ca Natașa să audă și ea versurile care-i veniseră în minte Prințului. E atît de plăcut să fii lăudat în prezența ființei iubite!

M-am prefăcut că mă supun rugăminții lui și m-am tras deoparte. Dar spre partea unde se afla Natașa.

— Spune-mi-le! l-am îndemnat eu. Și nu neapărat numai mie. Și nu neapărat încetișor. De ce să-ți înăbuși talentul?

Știu acum: nici laude, nici vorbe
Nu-ți vor rămîne întipărite-n veci,
În astă zi, cînd Detkin ne arată
Că doar prin fapte laurii culegi.

Și pentru a putea cînta un imn de slavă vitejiei închinat,
Întoarce-te-napoi tu, Detkin, viu și nevătămat!

Dar nici Prințul nu se arătase vreodată a fi un fricos.

— Vrei să merg cu tine? se oferi el.

— Vin și eu — se alătură Natașa.

Rostise doar trei vorbe. Și două dintre ele erau compuse din numai două litere. Două litere. Dar vorbele acestea m-au ars ca fierul înroșit (în sens pozitiv).

Nu mă pregăteam, cum făcea Mortul, să declar că visul meu e să mor. Dimpotrivă, după cele trei vorbe rostite de Natașa, doream mai mult ca oricînd să-mi continui existența! Dar tot mai mult ca oricînd eram gata să-mi risc viața în numele unui țel nobil: de a-i salva mama. Și pe toate mamele noastre! Tații, după cum mi se părea, aveau mai puțină nevoie să fie salvați..

În timpul popasului acela ultim am priceput că dragostea e capabilă să-i inspire multe omului.

— Înțeleg dorința voastră de a împărtăși cu mine greutățile — le-am spus eu. Și vă rog să mă credeți că n-aș fi dorit, pentru nimic în lume, să vă înăbuș inițiativa. Mai ales că înțelepciunea poporului ne arată că, pe cîmpul de luptă un singur ostaș nu obține victoria.

Deodată însă m-am gîndit că, în ultimele cinci minute, intru pentru a doua oară în conflict cu înțelepciunea poporului. „Pesemne că nu există înțelepciune care să se potrivească în toate cazurile cîte le întîlnești în viață" — am conchis eu. Ce să-i faci? În ziua aceea, cugetările și concluziile mă copleșeau literalmente.

— De astă dată — urmai eu — e absolut necesar ca

ostaşul să obţină victoria *singur*. Dar vă voi simţi tot timpul alături de mine! Şi mă uitai spre Nataşa: Iar dacă nu mă mai întorc...

— Întoarce-te înapoi viu şi nevătămat! se autocită Prinţul.

— Am să încerc — am zis eu.

— Pleci? întrebă cu jale Mironova: se temea să rămînă singură, fără conducător.

Oricum, eu eram comandantul!

— Ce-ai de gînd? se agită Nataşa. Poate ne spui şi nouă? Ce vrei să faci?...

— Să vă deschid calea spre telefon! Să-l înlătur pe Grigori.

— Să-l înlături? În ce sens? Fizic? şopti înspăimîntat Mortul. În ce sens?...

— În sensul în care trebuie!

— Să-l înlături? bîigui pierdut Gleb. Dar e o... Ştii, el... pe aici... toţi... ca de foc!

„Mai bine ai tăcea!" îmi venea să-i spun. Dar m-am stăpînit: ancheta nu se terminase şi n-aveam dreptul să-l acuz de faţă cu ceilalţi şi să formulez sentinţa.

— Va să zică pleci singur? Irevocabil? întrebă Prinţul.

Simţeam că prietenii mei încearcă să amîne clipa cea grea. Se uitau la mine de parcă şi-ar fi luat rămas bun pentru totdeauna. Era mai mult decît puteam îndura. Aşa încît făcui pasul hotărîtor: mi-am scos paltonul.

— Ai să răceşti — zise Nataşa.

— Ce să-i faci? Trebuie.

Nataşa întinse mîna şi-mi luă paltonul. „Dacă nu mă mai întorc... să-ţi rămînă ca amintire de la mine" — voiam să-i spun. Dar am tăcut.

— În caz de ceva... strigă — mă rugă Prinţul.

O spusese cu cele mai bune intenţii. Eu însă îl privii mirat:

— Să strig? Pentru nimic în lume!

— Ce ne rămîne atunci de făcut? Să stăm cu braţele încrucişate?

— Să vă ascundeţi pe după copaci şi să aşteptaţi semnalul meu! Cînd o să mă vedeţi că scot capul pe geam şi vă fac un semn discret cu mîna, să ştiţi: s-a isprăvit cu Grigori!

— Pentru totdeauna? întrebă Mortul.

— Pentru totdeauna sau pentru un timp, ce importanță are? Principalul e că drumul spre telefon va fi liber! Vă fac un semn discret...

— De ce discret? Fă-ne un semn cît mai puțin discret. Că altfel nu-l observăm — ceru Prințul.

— Fii cu băgare de seamă... — mă rugă în șoaptă Gleb.

„La asta să te fi gîndit mai înainte!" i-am răspuns eu în sinea mea. Și, plin de curaj, cu pas hotărît, am pornit spre vilă, în întîmpinarea riscului, a temerarei încleștări cu necunoscutul.

Intre timp, natura își continua viața însingurată, dar atît de frumoasă. Ploaia se întețise. Știam că prietenii mei, care-mi urmăreau orice mișcare, văd cum vîntul îmi flutură poalele hainei și cum silueta mea pare că se destramă treptat în perdeaua deasă a ploii...

Am intrat în vilă. Inima-mi bătea atît de puternic, încît trebuia s-o apăs cu mîna. Începui să urc treptele „ce scîrțîiau morocănos" și care, de fapt, nu scîrțîiau. Fiecare pas mă apropia tot mai mult fie de victorie, fie... Dar la toate astea căutam să nu mă gîndesc.

De sus se auzi iar o bolboroseală:

— Aha, tot mai suflați? Atuncea vă venim noi de hac! A, așa?... Atuncea pac! una peste ceafă!...

Am avut impresia că vorbele acestea mi se adresează mie și m-am oprit. Dar numai pentru o secundă. Apoi, ca să nu-mi las răgazul să șovăi, am alergat repede sus pe scări. În pragul fostei odăi a Vilegiaturistului am zăbovit o clipă: mi-am descheiat haina, mi-am sfîșiat cămașa acolo unde fusese cîrpită și mi-am desfăcut-o, ca să mi se vadă pieptul gol. Am împins ușa. Grigori juca, la fel ca înainte, „popa-prostul" de unul singur.

Arătam atît de murat și de jumulit, încît Grigori, pare-se, nici nu m-a recunoscut în primul moment. Apoi însă m-a privit atent și și-a săltat trupul greoi din spatele mesei:

— Tu erai... băete?

— Eu... — am răspuns așa fel ca să vadă că abia mai răsuflu.

— Ai trecut prin zid?

— Nu... Prin ușă. Am ieșit pe ușa aceea care s-a strîmbat și care se deschide numai un pic. Mi-am scos paltonul și m-am strecurat. Vezi, mi-am rupt și cămașa. Dar tot am reușit. Ceilalți n-au putut să treacă și s-au întors înapoi. Iar eu am venit direct la dumneata.

— De ce n-ai spălat putina?

— Fiindcă trebuia să-ți spun ceva... Să-ți fac o comunicare!

— Văd că ești curajos, băete. Dar dacă te bag înapoi, ca pe o scrumbie în borcan?

— Poți să mă bagi! Te rog chiar!... Mă bag cu plăcere și singur. Dar mai întîi, te rog să m-asculți. Trebuie să-ți comunic...

Pe obrazul lui mititel nu mai rămase nimic decît rînjetul:

— Vă dădeam eu drumul... ceva mai tîrziu. Chicoti. Dar dacă ați ridicat coada, băgați de seamă, găgăuților! Acolo scrie: „Nu vă apropiați!" Iar tu, băete, te-ai apropiat! Puțin vă pasă, care va să zică? Ei bine, uite că te bag înapoi. Și-ai să-mi stai acolo cuminte, de parcă te-a luat apa.

— Poți să mă bagi! Te rog! Dar mai întîi ascultă-mă!

— Ce să mai ascult... Flutură din mînă de parcă ar fi alungat un țînțar.

— Am descoperit acolo... o inscripție excepțional de interesantă! Pe tăblia mesei. Chiar pe tăblie, sus! N-ai observat fiindcă e făcută cu creionul și s-a șters nițeluș. În schimb, e extrem de importantă! Și ți-e adresată personal.

— Mie?

— Dumitale personal! Îți dai seama?

— Mie personal?

— Dumitale! Nu mă crezi? Poți să te uiți!

— Pe masă?

— Chiar pe tăblia aceea rotundă. Dacă muzeul ți-a adus mulțumiri pentru nu știu ce hîrtie, apoi pentru o masă cu o inscripție, îți dai seama... Cred că au să-ți atîrne portretul. Și au să povestească tuturor vizitatorilor...

— Te pomenești că se lasă și cu niscaiva bănișori?

— Au să-ți plătească! l-am asigurat eu. În primul

rînd, pentru masă, ca fiind un obiect legat nemijlocit de viaţa scriitorului. Şi de creaţia lui! Şi-apoi, n-are decît trei picioare... Or, într-un muzeu, ştii cum e? Cu cît un lucru e mai vechi, mai stricat, cu atît se înghesuie mai tare să pună mîna pe el. N-ai auzit cum se spune despre unele obiecte că-s „rarităţi de muzeu"? Asta înseamnă că-i ceva spart sau rupt. Iar în al doilea rînd, masa mai are şi o inscripţie care ţi-e adresată dumitale! Au să bată pe ea o plăcuţă: „Din arhiva personală a cutăruia..." Am mai văzut asemenea plăcuţe. Şi-au să-ţi atîrne portretul... Portretul dumitale!

— Ia n-o mai face pe deşteptu'! Grigori îşi flutura iar mîna spre mine. Nu-i o treabă s-o pricepi tu, cu mintea ta. Mergem să-mi arăţi. Dacă e adevărat ce spui, vă scot afară pe toţi. Iar dacă ai minţit, scot... sufletul din tine. Clar?

Mulţumit de sine, chicoti iar mărunt şi nesuferit. Şi porni tropăind în jos, sărind două-trei trepte deodată. Abia reuşeam să mă ţin după el.

„Numai de nu s-ar da totul peste cap! mă gîndeam eu. Ei, şi dacă se dă... am să pier în pivniţă. Dar nu ca Aida şi Radames, care, cum-necum, erau doi. Nu, eu o să-mi sfîrşesc viaţa în închisoarea neagră şi umedă. Totul se va hotărî exact peste trei secunde. Uite acum! În clipa asta..." Mi-am şters de pe frunte sudoarea groazei. Chiar şi un ochi mai puţin experimentat ar fi putut ghici fără greş că tremuram ca varga. Ce bine că Natasa era departe!

În sfîrşit, iată-ne lîngă uşa ce dă în pivniţă.

Grigori puse mîna pe zăvor. Se auzi geamăt de fiare ruginite, frecate între ele. Pe urmă sări butonul rotund al broaştei yale.

— Treci, băete...

— Nu, treci dumneata mai întîi. Eşti mai mare! Cum mi-aş putea permite...

— Politicos mai eşti, băete! Nu-mi plac oamenii politicoşi...

Spunînd acestea, Grigori păşi în întunericul jilav al pivniţei.

Şi în aceeaşi clipă uşa, pe care o împinsesem plin de curaj şi hotărîre cu piciorul, se închise. Răsună ţăcănitul

broaştei, a cărei cheie n-o mai avea nimeni... Ca să fiu mai sigur, m-am lăsat cu toată greutatea peste zăvor şi l-am tras.

— Ce faci acolo, băete? auzii de după uşă.

— Nu vreau să te stînjenesc — i-am răspuns cu o satisfacţie rău ascunsă.

— Deschide uşa! Deschi-i-i-de!

— Dar dumneata ne-ai deschis?

— Măi băete! Stai că vezi tu acuşi...

— Deocamdată vezi dumneata, nu eu... rămîi în pivniţă.

— Stai că le vin eu de hac prietenilor tăi... La toţi! Îi ia gaia acuşi!... Las' că le...

— Mai întîi caută-i!

— Să vezi ce le fac!

— Ţine-i niţel de urît scheletului!

Grigori începu să bată în uşă cu picioarele. Dar uşa era trainic ferecată cu fiare ruginite.

— Încearcă să te strecori pe cealaltă uşă — l-am sfătuit eu, ştiind că în deschizătură n-ar putea să încapă decît capul lui mititel. Sau poate un picior.

— M-ai minţit? Ai îndrăznit să mă minţi?

— Nu, am spus adevărul. Apropie-te de masă şi ai să te convingi.

Se auzi tropăitul picioarelor lui uriaşe.

«Îndată se va opri lîngă masă... — mă gîndeam eu. Iar acum iată-l că citeşte: „Ţîncule, transmite-i salutări mătuşii!"»

— Deschi-i-i-de! răsună din adîncul pivniţei, şi strigătul acesta semăna cu urletul ciclopului închis în peşteră.

Un simţămînt de mîndrie legitimă îmi umplea inima. Drumul spre telefon era liber. Mama Nataşei era salvată!...

Capitolul XI

ÎN CARE ASCULTĂM MAI MULTE GLASURI ŞI AUZIM TROPOTUL URMĂRITORILOR

— Cum ai reuşit? Cum ai făcut-o? Cum?! Povesteşte!

— Important e rezultatul — răspundeam eu la întrebările prietenilor mei. Şade Grigori în pivniţă? Şade! Strigă de-acolo? Strigă! Restul, ca să zic aşa, ţine de amănunte.

— Pe învingători nu-i judeci! Şi nici nu-i iei la întrebări! ... rosti sentenţios Mortul.

Nu-i venea de loc la îndemînă să fiu admirat şi asaltat cu întrebările. Şi cu toate că dorinţele noastre nu coincideau de fel, i-am sprijinit spusele:

— La ce bun să ne mai uităm înapoi? Mai bine să privim înainte!

— Am auzit că-n armată există obiceiul de a analiza o operaţiune care a dus la victorie — spuse Prinţul. În felul acesta învaţă şi ceilalţi.

Nu prea aveam chef să-mi analizez de faţă cu toţi „operaţiunea". Doar nu făcusem decît să-l păcălesc pe Grigori ... Or, un şiretic, privit de la distanţă. e întotdeauna mai puţin măgulitor decît o încleştare directă, decît vitejia de care dai dovadă într-o luptă deschisă. „Dacă ar fi auzit cu urechile lor cum m-a ameninţat Grigori că mă bagă înapoi în pivniţă ca pe o scrumbie în borcan, şi-ar fi dat seama că am dat dovadă nu numai de inventivitate, ci şi de curaj. Dar n-au auzit nimic din toate astea şi nu mai au cum să audă. Las' să-şi închipuie singuri cum a fost. Te pomeneşti că Nataşa o să creadă că lui Grigori i-a fost frică de mine, că l-am speriat! N-aş contrazice-o. Din păcate, e prea puţin probabil să creadă una ca asta" ...

Şi cu toate că le cerusem să nu se mai uite înapoi, am simţit brusc dorinţa ca ei toţi să audă răgetele lui Grigori şi să-şi dea seama ce duşman am învins. Şi cu toate că erau nerăbdători să ajungă la telefon, le-am propus:

— Haideţi să coborîm o clipă!

Coborîră toți, în afară de Gleb... El, care căuta să aducă primul la îndeplinire ordinele mele, ba chiar, la fel ca Mironova, să le ghicească dinainte, de astă dată parcă nici nu auzise. N-am vrut să-l constrîng. Poate că se temea să nu-l închid și pe el. Sau poate socotea că nu are dreptul să-și rîdă de Grigori, care pînă mai adineauri îi fusese complice devotat. Complice la crimă! Și iar se ivi în fața mea misterul pe care trebuia să-l dezleg, să-l înțeleg: „De ce i-a telefonat lui Grigori? De ce i-a cerut să ne încuie în pivniță? De ce?!"

Ne-am apropiat de ușa ferecată cu fiare ruginite și am strigat:

— Ei, cum merg treburile? Cum te mai simți?

Grigori stătea chiar în dosul ușii, aidoma unui tigru lîngă gratiile de metal ale cuștii.

— Deschi-i-de! urlă el. Deschi-i-de!

Toți săriră în lături. Eu însă am rămas pe loc. Nici nu m-am clintit măcar. Și am rostit cu ironie rău ascunsă:

— Noi am ieșit prin propriile noastre forțe. Fără ajutorul dumitale. Pune umărul și dumneata. Dă dovadă de inițiativă și inventivitate. Mai stai nițeluș acolo, mai slăbește și poate ai să reușești să treci prin deschizătura prin care noi...

— Dă-rîm vila! strigă Grigori.

— Mătușa dumitale ar fi nespus de întristată — i-am răspuns eu, calm. Și, adresîndu-mă prietenilor mei: Vă rog să poftiți sus! La telefon. Vă rog!

Mi s-au supus tăcuți.

Intrarăm în odaia pe care o închiria odinioară Gl. Borodaev de la mătușa lui Grigori. Avea o ieșire pe terasă, care, la rîndul ei, dădea în curte. N-am zărit însă nici un telefon și am înghețat în sinea mea: dacă toate strădaniile mele au fost inutile? Dar în secunda următoare m-am încălzit la loc: pe masă era aruncat un halat de damă vechi, și cînd Gleb îl ridică văzură că sub el se afla ascuns telefonul.

— Da' ce-i cu asta? am întrebat eu.

— Mătușa se teme grozav... Dacă locatarii din vilele vecine... Au s-o roage mereu... Îl ascunde ca să nu se afle. Are fir *direct!*

— În ce sens direct?

— Face legătura direct cu orașul... Numai bunicul... În semn de recunoștință...

De aparat era prinsă o plăcuță înnegrită: „Lui Gl. Borodaev, din partea cititorilor recunoscători". Alături, pe o hîrtiuță, erau notate cîteva numere: miliția, salvarea, pompierii și încă un număr.

— Asta al cui e? am întrebat eu.

— Al mătușii lui Grigori... — mă lămuri Gleb. E în oraș. El o sună. O ține la curent.

— Clar.

Acuitatea spiritului de observație mi-a relevat că nimeni nu îndrăznește să ridice primul receptorul. Dacă a fost închis pentru neplată? Sau dacă e defect?...

Cu o mișcare plină de curaj am apucat receptorul și l-am dus la ureche: veni tonul. Numărul Natașei îl cunoșteam pe de rost. Dar ea nu știa că-l cunosc. Și nici nu voiam s-o afle: cred că încă din clasa întîi o sunam și-i suflam îndelung în receptor, iar pe urmă am renunțat să mai suflu.

— Natașa, ce număr ai?

Îmi răspunse. Am format numărul... Se auzi un glas de femeie. Îl cunoșteam foarte bine: înainte, cînd îl auzeam, puneam degrabă receptorul în furcă. De astă dată însă n-am închis, ci i-am dat Natașei receptorul:

— Bănuiesc că-i mama ta.

— Mămicuțo — rosti ea cu atîta gingășie, că invidia mă împunse iar, drept în inimă.

Dacă ar fi rostit la fel „Alik", aș fi fost în stare să dau pentru asta tot ce aveam mai scump: și bicicleta cea nouă (cu două roți!), și picsul, și biliardul cu bile metalice!

Natașa continua convorbirea:

— Nu, nu din oraș... Mai sîntem încă aici, în vilă. Am pierdut trenul. Sîntem bine. Nu fi neliniștită. Mă întorc pe la unsprezece. Spune-i, te rog, Anei Petrovna să nu plece. Să mai stea cu tine... să mă aștepte, dacă poate. Îi spui? Pe cuvînt de onoare? Nu, sîntem bine! Da, în vilă. Nu, nu pe stradă! Nu fi neliniștită. Am pierdut trenul și atît. Te sărut!

„Asta chiar că n-am să aud niciodată!“ mă gîndii cu o tristeţe rău ascunsă.

Şi deodată Natașa rosti:

— Îţi mulţumesc, Alik!

— N-ai pentru ce. Te rog... — i-am răspuns eu şi-am început să tuşesc tare, ca ceilalţi să n-audă cum îmi bate inima în piept.

Am luat iar receptorul şi i l-am întins Mironovei: trebuie să dai întîietate femeilor!

— Cîte minute am voie să vorbesc? se interesă dînsa.

— Cîte poftești. Nu eşti la telefon public.

— Oare nu-i limpede? întrebă Mortul.

— Ce anume? făcu nedumerită Mironova.

— Oare nu-i limpede că şi ceilalţi părinţi sînt neliniştiţi? Şi că ăsta e motivul pentru care n-ai voie s-o lungeşti? Nu-i limpede?...

Vorbea în maniera lui preferată. Mironova formă la iuţeală numărul. Ca un detectiv ce eram, am încercat să-mi imaginez toată convorbirea, ghicind şi ceea ce i se răspundea.

— Valentin Nikolaevici! strigă Mironova.

— Vorbeşti...

— De departe! completă Mironova.

— Te aud...

— Foarte prost! strigă iar dînsa. Asta, fiindcă mă aflu afară din oraş.

— Vrei să chem...

— Pe mama! Sau pe tata. Sau pe fratele meu. Sau pe sora mea.

Mi-am dat seama că Mironovei îi plăcea să-i ajute nu numai pe profesori, ci şi pe vecini. Pe toţi cei care sînt mai mari ca ea. Şi mai importanţi!

Veni fratele ei; am auzit cum Mironova îi spuse pe nume:

— Mihail, transmite-i mamei că mă întorc la ora unsprezece. Sau la unsprezece şi zece. Fiindcă am pierdut trenul. Repetă ce-am spus, cuvînt cu cuvînt.

— Te întorci la ora unsprezece. Sau la unsprezece şi zece — repetă Mihail. Fiindcă ai pierdut trenul.

— Nu eu l-am pierdut, ci noi l-am pierdut. Noi toţi! îl corectă sever Mironova. Mai repetă o dată.

Mihail repetă. De astă dată fără să greşească, se vede, fiindcă Mironova închise telefonul. Nu i-a spus nici „te sărut", nici „la revedere", ci l-a închis pur şi simplu.

Mi-am dat seama că se pricepe nu numai să se supună, ci să şi poruncească. Bineînţeles, celor care sînt mai mici ca ea. Că fratele ei era mai mic, de asta eram aproape sigur, deşi îi zicea Mihail, şi nu Mişka. Totuşi, ca să-mi verific bănuiala, o întrebai:

— E fratele tău mai mic?

— E mai mic cu un an şi şapte luni — mă lămuri ea.

Acuitatea spiritului de observaţie nu mă înşelase nici de astă dată.

Îndată ce Mironova se depărtă de telefon, Mortul, fără să mai aştepte invitaţia mea, se repezi să sune. Dar numărul său era ocupat.

— Nu puteau să-şi aleagă altă oră de conversaţie? Cum e posibil să vorbească atît? bombăni el. Şi urlă pe neaşteptate: Mămico, eu sînt! Telefonul a fost tot timpul ocupat... Ai telefonat ofiţerului de serviciu? Care? A, da, de la miliţia oraşului? Şi la spital? Şi la morgă?!

Maică-sa era neliniştită, de parcă Mortul s-ar fi prăpădit.

Pe urmă, n-am înţeles de ce, Mortul îi spuse că sîntem în vilă singuri, adică fără nimeni dintre adulţi. De astă dată vocea ei începu să se audă atît de limpede, de parcă n-ar fi fost în oraş, ci în vila de alături. Mortul căută să-i explice:

— Nu, nu de capul nostru... Ne-a dat voie Ninel!

— De ce ai spus asta? De ce?! am intervenit eu, trăgîndu-l de mînecă. Dar era prea tîrziu.

Maică-sa striga că nu l-a născut pe Mort ca să-l piardă. Sau ceva în genul ăsta.

Din nou, ca un detectiv cu experienţă, mi-am imaginat toată convorbirea.

— Cum de a putut să facă asta profesoara voastră? Doar noi am prevenit-o! ţipa maică-sa.

— Cînd aţi prevenit-o?!... se miră Mortul.

Şi mi-am dat seama încă o dată că e mult mai bine cînd la adunarea părinţilor, în loc de părinţi, se duce fratele mai mare: Mortul nu era la curent cu toate amănuntele.

— Asta-i ultima picătură! vocifera maică-sa, de parcă ar fi fost în vila de alături.

Totuşi nu puteam distinge tot ce spune şi eram nevoit să ghicesc.

— Cum adică *ultima*? În ce sens? se mira într-una Mortul.

Am priceput că maică-sa fusese printre acei care o atacaseră pe Ninel.

Gleb stătea cu nasul în pămînt, mai încovoiat ca oricînd.

— Du-te! E rîndul tău! şi l-am împins cu o furie rău ascunsă.

— Pe urmă... După tine... Pot şi mai tîrziu...

— Te cred că poţi: la tine acasă nu-i nimeni neliniştit! Tu, desigur, i-ai prevenit din timp. Ştiai prea bine...

Nimeni n-a înţeles ce vorbeam. Noi doi însă ne înţelegeam perfect: Gleb ştiuse dinainte că ne vom întoarce tîrziu. A făcut pentru asta tot ce i-a stat în putere. Şi desigur şi-a anunţat încă de dimineaţă părinţii să nu-l aştepte.

— La Ninel Feodorovna nu te-ai gîndit? îl întrebai eu încet, înăbuşindu-mi îndreptăţita mînie, dar fără s-o sting de tot. Adăugai apoi în şoaptă ameninţătoare, ca ceilalţi să nu m-audă: Curînd o să le lămuresc pe toate. Toate motivele! De ce ai făcut-o?... Ei? Adică nu, îmi explici tu mai tîrziu! Acuma sună. Aşa, ca şi cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. Altminteri au să priceapă toţi înainte de vreme.

Gleb şovăia.

— Sună ca şi cum ai tăi ar fi şi ei neliniştiţi!

Se supuse.

— Noi... Mai tîrziu... La unsprezece... — comunică el tot ceea ce taică-său, fiul scriitorului Gl. Borodaev, ştia perfect dinainte.

Îi aruncam de la distanţă lui Gleb şuvoiul rece al dispreţului meu. Dar aşa fel, ca şuvoiul acesta să nu nimerească în alţii, mai precis ca privirile mele să nu fie surprinse de ceilalţi şi ei să ghicească ceva înainte de a-mi sfîrşi eu ancheta.

Pe urmă am cerut adresa Prinţului, mi-am notat-o şi am format numărul telefonului meu. Şi la mine sună ocupat mult timp.

„Te pomenești că întreabă și ei la morgă? mă gîndii eu. Sau Kostea o fi stînd de vorbă cu prietenii săi? Mai precis, cu prietenele“... Telefonul rămase ocupat cincisprezece minute. Nici mai mult, nici mai puțin: am controlat după ceasul pe care-l purta la mînă Natașa. Aveam și eu unul, dar căutam să apelez cît mai des la cesulețul ei. Îi luam mîna și o ridicam pînă în dreptul ochilor. Au fost niște clipe de neuitat!

Numărul suna ocupat, dar eu zîmbeam vesel. Ceilalți mă priveau cu mirare.

— Dacă durează atît, precis e Kostea — lămurii eu. Fratele meu! Or tocmai el trebuie să se ducă la părinții Prințului. Bine că-i acasă!

În cele din urmă izbutii să-mi exprim rugămintea către Kostea.

— Dar Ninel Feodorovna e cu voi? mă întrebă el pe un ton cu care nu prea întrebi de un profesor. Mă roagă și dînsa?

— Da!

Minteam. Dar ce nu faci de dragul unui scop nobil!

— Atunci am s-o fac negreșit. Transmite-i salutări! Și comunică-i că am să viu la toate adunările cu părinții. Dar să-i convoace mai des. Salutare! Alerg la părinții lui Kruglov.

Kruglov era numele de familie al Prințului.

Chiar și-un ochi mai puțin experimentat ar fi putut determina cu precizie că eram cu toții într-o dispoziție dintre cele mai bune: nu ne mai temeam pentru părinții noștri, fiindcă nici ei nu se mai temeau pentru noi...

Mama mea nu era atît de grav bolnavă ca a Natașei. Dar adesea mă gîndeam și eu la sănătatea ei și a tatii. Odată am auzit la radio că longevitatea s-ar moșteni prin ereditate de la părinți, de la bunici sau bunice. Pe scurt, de la strămoși. Asta m-a bucurat nespus: bunicii și bunicele mele — toți patru! — erau voinici și sănătoși. Deci și copiii lor, adică mama și tata, trebuiau să trăiască foarte mult!

Unul dintre bunicii mei era într-atîta de sănătos, încît acum vreo zece ani a divorțat de bunică-mea, care pe vremea aceea nu era încă o bunică în adevăratul înțeles al cuvîntului, din care pricină s-a putut căsători a doua

oară. După aceea bunicul (după mamă) venea uneori la noi în vizită, însoțit, cum se spune, de „tînăra lui soție", iar bunica (tot după mamă), împreună cu „tînărul ei soț", care era mai bătrîn ca ea cu vreo cincisprezece ani. Îi primeam totdeauna cu dragă inimă. Atîta doar că trebuia să avem grijă ca bunica cu soțul ei și bunicul cu soția lui să nu vină în aceeași zi, adică, cum spunea Kostea, „să se evite contactul". M-am interesat odată de soarta străbunicilor și străbunicelor mele — și ei au trăit mult. Acum nu-mi mai rămînea decît să-mi doresc ca medicul care vorbise la radio să aibă dreptate: îmi puneam mari speranțe în ereditate! Doream nespus de mult ca mama și tata să fie mereu sănătoși...

Am mai auzit, de asemenea, că copiii suportă diferite boli mult mai ușor decît oamenii mari. Și, ori de cîte ori mama și tata se îmbolnăveau, mă întrista faptul că nu poți distribui bolile în sînul familiei, după cum ți-e voia: aș fi luat bucuros asupra mea toate gripele, amigdalitele și spasmele vasculare. Pînă și pietrele care se formau nu știu unde la tata, le-aș fi preluat fără șovăială și le-aș fi „depus" undeva în măruntaiele mele.

Știam că oamenilor mari le crește tensiunea din pricina emoțiilor, li se contractă vasele și li se întîmplă tot soiul de lucruri pe care eu nu le-am pățit niciodată. Pe scurt, noi am telefonat exact la timp!

Toți se uitau la mine de parcă ar fi vrut să-mi spună la fel ca Natașa:

— „Îți mulțumesc, Alik!"...

Și, cu toate că părinții noștri erau acum liniștiți, ni se părea că telefonul nu fusese folosit atîta cît se cuvenea.

— Hai să chemăm pe careva dintre băieți! am propus eu.

Începurăm cu Paramanov. Era un tînăr în jur de cel mult doisprezece ani și jumătate. Particularitatea lui pregnantă era exaltarea. Putea să facă armăsar nu numai dintr-un țînțar, dar chiar și dintr-o gîză mai mititică. Știam că, dacă-i telefonăm lui Paramanov, o să bată toba în toată școala.

— Paramanov — rostii eu în receptor, cu glas înăbușit și misterios. Primește salutările noastre din bătrîna vilă.

— Mai sînteți acolo?

— Dar unde vrei să fim?
— Colosal! Cu Ninel Feodorovna?
— Nu, absolut singuri.
— De necrezut!
— Vino şi-ai să vezi!...
— Singuri în toată vila?
— Da. E în întregime la dispoziţia noastră.
— Colosal!
— O să ne întoarcem noaptea tîrziu.
— Imposibil...
— Dă telefon la mine acasă şi interesează-te la părinţii mei. Sau acasă la Mort. Părinţii n-au să te mintă!
— Dar de ce-aţi întîrziat atît?
— Fiindcă am stat închişi într-o pivniţă.
— Mult timp?
— Patru ore şi jumătate. Sau poate şi mai mult.
— Colosal! Şi ce-aţi făcut acolo?
— Am încercat să dezlegăm o taină adîncă.
— Şi aţi dezlegat-o?
— Da. Am dezlegat taina scheletului!
— A cui?
— A scheletului... da, a scheletului... Nu te mai mira atît!
— Un schelet adevărat?
— Da' tu ce-ai crezut: de jucărie?
— Al cui?
— E greu de precizat. Nu ni l-a prezentat nimeni...
— Sînteţi chiar în vila *aceea?* Care e descrisă în roman? Aceea în care a dispărut un om?
— N-a lipsit mult să dispărem şi noi. Dar ne-am luptat!
— Erau mulţi?
— Unul singur.
— Numai unul? Păi voi eraţi un cerc întreg de literatură!
— Dacă l-ai vedea *cum arată,* ai înţelege... Dar noi am învins. Acum şi-a primit pedeapsa, a fost făcut prizonier. L-am închis în pivniţă!
Apoi ne-am apucat să telefonăm altor colegi de clasă.
— Vorbeşte bătrîna vilă! spuneam eu. Sau: La telefon bătrîna vilă! Ne întoarcem noaptea tîrziu...

Din invidie, colegii se arătau bănuitori:

— Precis că sînteţi acasă!

— N-aveţi decît să controlaţi, întrebîndu-i pe părinţii noştri. Ei n-au să vă mintă!

Ca Natașa să nu mă creadă înfumurat, spuneam mereu: „Noi am luptat... Noi am dezlegat... Noi l-am închis în pivniţă"... Deşi, în realitate, cu Grigori luptasem numai eu şi tot eu l-am trimis să zacă în pivniţă. „Las' să fiu, deocamdată, pentru colegii mei de clasă, un erou necunoscut; în schimb, în ochii Natașei am să rămîn pentru totdeauna modest şi cinstit!" mă consolam eu.

— Nu e vremea să plecăm la gară? întrebă Mortul.

— *Iubita mea, e vremea*[1]! i-am răspuns eu cu un oftat: n-am apucat să-i chemăm pe toţi la telefon — în clasă eram patruzeci şi doi de elevi.

Vreme aveam berechet, dar mă mînau din urmă îndoielile: „Dacă am încurcat-o iar? Dacă trenul soseşte înainte de ora prevăzută?"...

— Să fugim! strigai eu.

Se pare că în ziua aceea ne dezvăţasem să mai *umblăm*.

— Dar mai întîi trebuie să-i dăm drumul lui Grigori din pivniţă — spuse Natașa.

— De ce să-i dăm drumul?

— Ca să nu moară acolo.

— O, cît eşti de bună! exclamai eu, ducîndu-mi mîna la inimă.

— Lasă-l „în temniţa *umedă* să zacă zăvorît"[2] — se împotrivi Mortul, răzbunător. Ce, nu şi-a meritat pedeapsa?

— După mine, şi-a făcut sorocul — replică Natașa. Şi se uită la ceas.

— Noi am stat mult mai mult — protestai eu. Deşi nu eram vinovaţi cu nimic. De ce să stea mai puţin ca noi?

Totuşi nu-mi venea s-o contrazic. Să-i îndeplinesc orice dorinţă, iată visul meu! „Dar cum să-l scoatem de acolo?

---

[1] Vers din poezia cu acelaşi nume de A. S. Puşkin.

[2] Parafrazarea unui vers din poezia „Captivul" de A. S. Puşkin.

Prin ce mijloace? mă întrebam în gînd. De bună seamă că e mai greu să-l eliberezi din pivniță decît să-l vîri acolo!"

Am ieșit din odaie și ne-am oprit lîngă scara ce ducea spre ușa de fier, care, la rîndul ei, dădea în pivniță.

— Dar nu el singur... Eu am... — începu Gleb, cu glas înăbușit.

— Taci! îi șoptii amenințător, închizîndu-i gura: asta îmi mai lipsea, să mărturisească și să dezvăluie singur tot! Nu, lucrul acesta trebuie să-l fac eu, Detectivul!

— Natașa are dreptate — rosti bunul Prinț. După părerea mea, Grigori și-a dat seama de vina lui... S-a liniștit.

Dar în aceeași clipă se auzi din pivniță:

— Deschi-ide! Auzi, băete? Dărîm zidul! Îți sparg capul!

— Sînt gata să-mi jertfesc capul! Mi-e teamă însă că o să mai am nevoie de el: ancheta nu s-a terminat încă! strigai eu, aplecîndu-mă peste balustradă, ca Grigori să mă poată auzi. Unele lucruri nu-mi sînt însă suficient de clare... Dar ancheta va fi dusă pînă la capăt! Pînă la victorie! Și poate că am să-ți găsesc circumstanțe atenuate. Așa că stai potolit!

M-am uitat la Gleb. Se încovoiase tot, și obrazul lui cu pielea gingașă, catifelată era tot numai pete roșii din pricina încordării nervoase. Ca să-l cruț, nu m-am mai apucat să explic *ce* anume am lămurit și *ce* mi-a rămas neclar. Și-apoi, potrivit legii, n-aveam dreptul să-l acuz înainte de a fi stabilit mobilurile crimei săvîrșite. Poate că printre ele s-ar găsi unele care să-i atenueze vina. Vina lui Gleb sau poate chiar a lui Grigori. Să respectăm legalitatea! Da, legalitatea înainte de toate!...

— La urma urmei, mi-aș jertfi capul — repetai eu. Dar mă tem că nu se va mulțumi numai cu unul... Or, viața voastră nu pot s-o risc! Și m-am uitat la Natașa.

— Deschi-i-de! urla din pivniță Grigori. Dau foc la vilă! Nu-mi pasă dac-o fi să pier și eu!

— Vedeți: nu-i pasă de el. Iar voi vă faceți iluzii c-o să-i pese de voi. Ah, cît de naivi sînteți!

— Ce-i de făcut atunci, vremea trece? întrebă neliniștită Natașa. Ce soluție vezi, Alik?

Se întoarseră toți spre mine. În ochii lor am citit nădejdea și nu le-o puteam înșela!

Printr-un capriciu al soartei, privirile-mi pătrunseră în odaia a cărei ușă rămăsese deschisă și căzură asupra hîrtiei ce se afla lîngă telefon. Pe ea (țineam bine minte) era notat numărul miliției, al salvării, al pompierilor și al mătușii lui Grigori. Pe loc, fără zăbavă, o idee îmi străfulgeră prin minte.

— S-o sunăm pe mătușă-sa și ea va sosi mîine dimineață să-l elibereze!

— Colo... Pe hîrtie... — îmi suflă Gleb.

— Mulțumesc — i-am răspuns eu pe un ton, de parcă aș fi avut nevoie de sugestia lui.

Deodată am început să doresc și eu să-i strecor lui Gleb vreo cîteva circumstanțe atenuante. Să-i dau posibilitatea, într-un fel oarecare, să-și răscumpere... Deși, ori de cîte ori mă uitam la el, aceeași întrebare mă ardea ca fierul înroșit: „De ce? De ce a făcut toate astea?!"

— Nu se poate să ținem un om închis în pivniță pînă mîine dimineață! spuse Natașa.

— Un om, da. Dar pe Grigori...

Pentru a doua oară în viață o contraziceam. Era îngrozitor!

— Nu poți pedepsi cruzimea prin cruzime — mai spuse Natașa.

Eram convins că această cugetare trebuia notată neapărat în maculator. Deși nu eram de acord cu ea. Să te arăți bun față de dușman, nu înseamnă oare cruzime? Și oare, cruțîndu-ți dușmanul, nu te pedepsești pe tine însuți? Mă luptam cu îndoielile și puțin a lipsit să nu ies zdrobit din lupta aceasta.

Eram încredințat că ideile mele vor nimeri și ele în maculatorul Natașei, atunci cînd el va deveni, în sfîrșit, comun, comun în cel mai minunat sens al cuvîntului: adică al ei și al meu!

Se prea poate ca intențiile Natașei să fie mai nobile ca ale mele. Dar din cîte am înțeles în ziua aceea, intențiile astea nobile îți dau foarte multă bătaie de cap: prea îți complică viața. Să-i fi telefonat mătușii și gata. Dar ea nu, cică nu poți ține un om închis în pivniță!

— De eliberat trebuie să-l elibereze unul singur —

am spus eu. Ceilalți trebuie să dispară înainte. Și să-l aștepte la locul stabilit pe cel ce va porni în întîmpinarea primejdiei.

Nimeni nu se îndoia că în întîmpinarea primejdiei voi porni chiar eu. Am citit în ochii prietenilor mei nerăbdarea de a mă vedea săvîrșind vitejeasca *mea* faptă. A mea și nu a altuia! Ce să-i faci, eu îi obișnuisem așa. Dar deodată Natașa spuse:

— N-ai să te duci.

Și cu toate că, de astă dată, nici prin gînd nu-mi trecea să mai săvîrșesc vreo faptă vitejească, am întrebat-o oftînd cu tristețe:

— Și de ce să nu mă duc?

— Fiindcă pe tine te urăște mai mult decît pe noi. Ție se pregătește să-ți spargă capul.

„Aha, deci capul meu prețuiește ceva pentru dînsa!" Asta mă făcu să-mi concentrez toate forțele în căutarea unei soluții. Privirile îmi rătăceau cu încordare prin odaie, cînd, deodată, se opriră asupra lui Gleb. El însă nu se aplecă și nici nu-și feri ochii. În ziua aceea nu făcusem decît să citesc gîndurile altora. De astă dată am citit: „Lasă-mă să vă ajut, să-mi răscumpăr..."

L-am tras deoparte pe Gleb:

— Îți dai seama că am nimerit în situația asta îngrozitoare din pricina ta?

— Îmi dau seama.

— Imi mai rămîne să lămuresc de ce, cu ce scop ai făcut-o?

— Păi eu... Chiar și în clipa asta...

— Nu, nu acum. În nici un caz acum! Înțelege: fiecare secundă poate deveni hotărîtoare. Sîntem amenințați să pierdem ultimul tren care mai trece pe aici. Și atunci... Ce mai calea-valea: ești gata să dai dovadă de curaj?

— Păi eu... oricum... Bineînțeles... chiar dacă...

— Nici un „dacă". Ești gata au ba?

— Sînt gata.

— Atunci vei coborî chiar tu în pivniță și-i vei da drumul lui Grigori. Numai ție, dintre noi toți, nu-ți va face nimic. Sînteți doar complici. Complici la crimă!

— Păi el m-ar... Fiindcă la început eu l-am... Iar pe urmă, împreună cu voi... N-are să mi-o ierte!

— Cît eşti de naiv! Oare îţi închipui că n-am prevăzut totul dinainte? Îţi explic planul meu pe scurt sau, cum se mai spune, succint. N-avem vreme să despicăm firul în patru. Iată cum trebuie să apară toate în ochii lui Grigori. Tu nu eşti cu noi. Eşti împotriva noastră! Ai reţinut? Mai întîi te-am scos cu forţa din pivniţă, fiindcă tu, complicele credincios al lui, voiai să rămîi acolo. Ai reţinut? Apoi tu te-ai zbătut tot timpul să-ţi faci datoria de complice la crimă şi să-l eliberezi din pivniţă. Ca să nu te zbaţi prea tare te-am legat cu frînghii. Iar noi am fugit la gară... Atunci tu, cu un efort de voinţă supraomenesc, ai rupt frînghiile, te-ai azvîrlit în ajutorul complicelui şi l-ai eliberat! Ai reţinut? Nu-i nevoie să mai repeţi, n-avem timp. Spune doar atît: eşti de acord?

— Sînt... Dar dacă el...

— Curajul însoţeşte nobila faptă. E momentul să săvîrşeşti şi tu o faptă nobilă. Eşti de acord?

— Sînt...

Celorlalţi nu le-am dezvăluit planul meu decît în parte: ei nu ştiau că Gleb era un complice...

— Modesta mea idee o va pune în aplicare Gleb Borodaev! am spus eu. Şi pentru ca sărmanul nostru captiv să nu-l sfîşie, lucrurile vor apare în felul următor: întrucît bunicul lui Gleb l-a ţinut pe Grigori în braţe, Gleb, chipurile, a vrut de la bun început să-l scoată din închisoarea lui. Noi nu l-am lăsat. Ba chiar l-am legat fedeleş, bietul de el! După ce însă am fugit la gară, Gleb s-a dezlegat şi l-a eliberat pe cel pe care bunicul său l-a ţinut în braţe. Grigori îl va îmbrăţişa pe nobilul său salvator. Iar noi îl vom aştepta pe Gleb în pădure, lîngă buturuga aceea uriaşă pe care a şezut Mortul. Aţi reţinut? Bine... Acum nu ne mai rămîne decît să-l legăm.

— Pe cine? şopti înspăimîntat Mortul.

— Pe Gleb, se înţelege! Aspectul lui exterior trebuie să ilustreze lupta deznădăjduită pe care a dus-o împotriva noastră. Vînătăi, zgîrieturi... N-ai vreo vînătaie?

— Din păcate, n-am... — rosti Gleb, cu un aer vinovat.

— Caută! Uneori ni se întîmplă să ne lovim de ceva

fără să băgăm de seamă, dar vînătăile rămîn. Trebuie ca Grigori să le vadă!

Gleb își cercetă mîinile.

— Dar pe corp? Caută bine!

Fetele se întoarseră cu spatele.

— N-am nicăieri... Nici o vînătaie... — anunță cu tristețe Gleb.

— Nici vreo zgîrietură?

— Nici una...

— Păcat. Doar n-o să te zgîriem anume pentru asta, am zis eu, ca să audă toți. Și, la ureche, lui Gleb: Deși ai merita-o.

— Atunci cum... Ce-i de făcut? întrebă Gleb.

— Desfă-ți măcar cămașa și rupe-ți cîțiva nasturi... Dar să nu-i arunci, ține-i în pumn: ca să-i arăți lui Grigori. Nasturii vor fi o dovadă concretă!

Gleb își smulse cîțiva nasturi cu pînză cu tot: se dădea peste cap să obțină circumstanțe atenuante!

— Acum ciufulește-ți părul ca lumea! Așa... E bine. Iar acum vine ceea ce-i mai important: o să-ți înfășurăm o frînghie în jurul corpului. Mîinile ți le lăsăm libere, ca să poți deschide cu ele broasca yale. Sau mai bine facem așa: te legăm de un scaun, iar tu, cu scaunul în spate, ai să te duci să-l eliberezi. O s-alegem unul mai ușor. Uite pe-ăsta, din nuiele...

— Pot și cu unul mai greu... Vă rog...

Gleb era gata să facă orice!

— Dați-mi o frînghie — am poruncit eu.

Dar nu se grăbi nimeni să-mi dea. Frînghie nu era...

— Nu ne-am putea lipsi de ea? întrebă Mortul, care murea de nerăbdare: voia să fugă cît mai repede la gară.

— Nu ne putem lipsi! i-o retezai eu. Zgîrieturi nu-s, vînătăi nu-s!... Nici frînghie să nu fie? Gleb are nevoie de cît mai multe dovezi ale luptei lui împotriva noastră. Pentru ca Grigori să-l creadă. Nu putem risca viața unui prieten! Iar lui Gleb la ureche: Deși viața ta am putea s-o riscăm liniștiți.

Nesocoteam într-una o regulă sfîntă: nu aduce acuzații înainte de a-ți încheia cercetările! Uitam și-mi aminteam din nou. Dar, după ce-mi aminteam, iar uitam...

Gleb însă nu se supăra. Sentimentul ascuțit al vinovă-

ţiei îi devora sufletul.

— Acolo, în pod... — rosti el. Se pun la uscat rufele... Înseamnă că frînghiile...

— În pod? întrebai eu.

— Sus... E întuneric acolo... Şi-apoi...

— Arată-mi drumul!

— Vin cu voi! se oferi de îndată nobilul Prinţ.

— Nu, tu rămîi aici — îi poruncii eu. Căci dacă Grigori scapă? Va trebui să aperi femeile. Măcar un bărbat tot trebuie să rămînă!

— Dar eu? şopti Mortul. Eu nu sînt?...

— Firește că da! Mai ales că de mult voiai să mori. Iată, poate că acum vei avea prilejul...

Am pornit-o cu Gleb spre pod. În clipa cînd ieşeam din odaie, am auzit în urma noastră un glas pe care nu l-aş fi putut confunda cu nici unul pe lumea asta:

— Fiţi cu băgare de seamă!

Numai cîteva cuvinte... Dar ele cuprindeau tot ce visam eu mai mult: neliniște, rugămintea de a mă întoarce mai repede şi făgăduiala duioasă că voi fi aşteptat! Doar pe un erou îl petreci astfel. Ce ne-aştepta acolo, în pod? Asta n-o putea şti nimeni.

Mai întîi am urcat la etaj unde se afla încăperea din care se auzea de obicei: „Aha, mai trăiţi? Atuncea, pac! una peste ceafă! Aha, mai mişcaţi? Atuncea, trosc! încă una!" O fişie de lumină se tîra afară din încăpere. Am privit înăuntru... Pe masa neacoperită nici măcar cu un ziar zăcea un pachet de cărţi şi ardea o lampă mică, fără abajur. Mai departe scara nu avea balustradă.

— Pe aici... — spuse Gleb.

O luarăm în sus pe treptele care scîrţîiau morocănos, deşi în romanul lui Gl. Borodaev nu erau pomenite de fel. Deasupra lor apăru tavanul din bîrne, netencuit. Da, toate lucrurile păreau aici dezbrăcate, golaşe: tăblia mesei, lampa fără abajur, tavanul fără tencuială, scara fără balustradă...

Păşeam înainte, fără teamă!

Mai întîi dibuiam pe întuneric o treaptă şi abia atunci călcam: o singură mişcare neatentă, şi m-aş fi dus, de-a berbeleacul, fără speranţa de a mă prinde de balustrada care nu exista.

În sfîrşit, am ajuns la capătul drumului!

Podul avea forma unui coşciug acoperit cu capacul. Noi ne aflam în interiorul acestui coşciug. Un miros de umezeală şi mucegai îmi gîdilă plăcut nările. Eram din nou în atmosfera familiară unui detectiv: întuneric, mister, şuieratul vîntului care arunca prin ferestruica triunghiulară stropi reci de ploaie...

Intre timp, cum spuneam, natura îşi trăia viaţa însingurată, dar atît de frumoasă: afară turna cu găleata, ca mai înainte. Ferestruica n-avea geam, iar pe frînghiile, întinse de-a curmezişul podului, nu erau rufe. Şi aici toate păreau golaşe, dezbrăcate, de parcă ar fi fost jefuite. Asta îmi plăcea nespus!...

Aveam senzaţia că din colţurile mohorîte şi pustii ne pîndeşte cineva, gata-gata să se repeadă asupra noastră. Dar nu se întîmplă nimic, din păcate.

Cu mîinile întinse înainte, am pornit cu pas şovăielnic, pe podeaua lipită cu lut, spre capătul podului.

Şi deodată am zărit un om... Atîrna sub tavan, îmbrăcat în alb. Şi se legăna... Curajul, care mă însoţise cu credinţă în ziua aceea, mă părăsi brusc.

— Ce-i... Ce-i asta? şoptii eu, dîndu-mă înapoi cu pas şovăielnic pe podeaua nesigură.

Pesemne că, de groază, vorbele îmi rămăseseră în gît, fiindcă Gleb nu le auzi. Adunîndu-mi atunci ultimele puteri, strigai:

— Ce-i asta?

— O cămaşă — răspunse Gleb. Grigori şi-a spălat-o... Şi a atîrnat-o... Vîntul... o flutură vîntul...

„Ce bine că Nataşa a rămas jos! îmi trecu prin minte. Ce bine că n-a văzut cu ochii ei cum am căzut secerat de slăbiciune, deşi am rămas în picioare!"

Gleb se zorea să dezlege una din frînghii. Îşi dădea toată osteneala: avea nevoie să adune cît mai multe circumstanţe atenuante.

În sufletul meu sentimentele contradictorii duceau o luptă crîncenă, gata-gata să mă doboare. Pe de o parte, îi eram recunoscător lui Gleb pentru că, deşi fusese martorul slăbiciunii mele de moment, n-o observase — fie din pricina întunericului, fie că era ocupat să dezlege

frînghia. Dar, pe de altă parte, eram conştient că, dacă Gleb n-ar fi făcut ce a făcut, nervii mei nu s-ar fi zdrundinat şi n-ar fi ajuns în halul cumplit în care se aflau. De ce a făcut toate astea? Cu ce scop, îmi era încă neclar.

Peste cîteva minute am coborît în odaia lui Gl. Borodaev. Nepotul scriitorului aducea frînghia cu care urma să-l legăm.

— Părul stă bine: l-ai ciufulit cum trebuie! am spus eu, cercetîndu-l atent. Cămaşa e şi ea în ordine: n-are nici un nasture!

— Poate că e nevoie să-i smulg şi de la palton? Vreo doi sau trei? se oferi Gleb.

Era gata să facă orice.

— Nu, nu-i nevoie. Să nu îngheţi! Am citit undeva că faţă de un individ aflat sub anchetă trebuie să arăţi bunătate, mai precis, delicateţe. Acum nu ne-a mai rămas decît să te legăm de scaun. De unul uşor, uite ăla...

Gleb îşi ridică supus mîinile, de parcă s-ar fi predat, iar noi îl legarăm de scaunul de nuiele. Stătea cu spinarea strîns lipită de speteaza scaunului.

— Bagă la cap: te-ai zbătut atît de cumplit să vii în ajutorul lui Grigori, încît am fost nevoiţi să te legăm! În grabă, nu ne-am dat seama că scaunul e uşor şi că te poţi plimba prin vilă cu el în spate. Ai băgat la cap? Şi principalul: noi am fugit de mult. Mai precis, am părăsit vila... Şi am plecat spre oraş. Asta ca lui Grigori să nu-i vină ideea să ne urmărească. Ai priceput?

— Am priceput.

— Cît timp îţi trebuie pentru această operaţiune?

— Nu ştiu... Vreo zece minute... Sau poate cincisprezece...

— Să ne potrivim ceasurile.

— N-am ceas.

— Bine. Te-aşteptăm lîngă buturuga ştiută, exact peste un sfert de oră! Vom cronometra după ceasul Nataşei. Nataşa, cît e acum?

Îmi întinse mîna. I-am apucat-o, reţinînd-o îndelung.

— Nu se vede bine? mă întrebă ea.

— Ba da... vreau numai s-aştept pînă la orele

douăzeci şi douăzeci de minute. Ca să ţinem minte mai bine: douăzeci şi douăzeci!

Natasa se uită şi ea la ceas:

— Dar asta înseamnă să mai aşteptăm patru minute în şir.

— Nu-i nimic, am s-aştept.

La douăzeci şi douăzeci de minute fix am exclamat:

— Operaţiunea începe! N-ai să uiţi nimic, Gleb? Grigori trebuie să te creadă că am părăsit de mult vila! Şi am plecat spre oraş... În realitate, te vom aştepta lîngă buturugă!

— N-am să uit...

M-am apropiat de Gleb şi i-am şoptit:

— Şi dacă cumva... Consideră că te-am iertat! Totuşi eu sper că ne vom revedea!

— Şi eu...

— Acum, cu toţii în stradă! Pe vîrfuri! Ca să nu ne-audă Grigori — dădui eu comanda.

Nu numai Mironova, ci şi toţi ceilalţi se supuseră bucuroşi acestui ordin, fiindcă Grigori bătea din răsputeri cu pumnii în fierul ruginit, de aveai impresia că-i gata-gata să scoată uşa din ţîţîni.

Gleb rămase singur, cu părul ciufulit, cu scaunul în spate şi cu cămaşa fără nasturi.

Părăsirăm încetişor „bătrîna vilă" şi o luarăm din nou la goană.

Între timp, natura continua să-şi trăiască viaţa însingurată, dar nespus de frumoasă, numai că pe întuneric. Or, ce poate fi mai dezolant decît o aşezare pustie toamna. Şi mai ales după ce s-a lăsat seara... De cîteva ori mi s-a întîmplat să-mi petrec vara în vilegiatură. Şi-atunci cînd, spre sfîrşitul lui august, una după alta, vilele îşi pierdeau locatarii, mă simţeam singur şi trist. Darmite aici, unde, în toată aşezarea, nu se zărea nici măcar o luminiţă! Şi unde mai pui că toţi nimereau mereu ba într-o băltoacă, ba într-o groapă, ba într-un şanţ.

Din nou am ocolit pădurea de pini, care ziua fusese frumoasă şi tînără, pe cînd acum arăta neagră şi posomorîtă, de parcă ar fi îmbătrînit într-o singură zi. Iar co-

pacii îmi păreau de departe niște răufăcători ce stau la pîndă.

Dimineața, toate acestea m-ar fi bucurat, desigur. Dar acum nici ploaia, nici noroiul, nici umezeala rece nu-mi mai făceau plăcere și am simțit deodată nevoia să fiu acasă, într-o odaie încălzită... Dar era o slăbiciune de moment și nu m-am lăsat copleșit. Am alungat-o, mai precis, am zvîrlit-o cît colo!

— Nu-i asta buturuga mea?! exclamă Mortul. Și din nou se așeză drept în mijloc, de nu mai avea loc nimeni să stea. La fel ca dimineața, răsufla cu tot corpul: cu nasul, cu pîntecele, cu umerii. Simțeam asta pe întuneric.

— De ce nu cedezi locul femeilor? îl dojenii eu.

— Dar de ce, sîntem în tramvai? Sau în troleibuz? zîmbi Natașa. În pădure, politețea nu-și are rostul.

Mortul sări în picioare. Dar ea nu se așeză. Chiar și Mironova rămase în picioare.

— Și mai ești poet liric! i-am spus eu. Dedici versuri fetelor frumoase! Și adăugai încet: Care nu există...

— N-ar trebui să vă legați de Mort — ne rugă bunul Prinț.

Continua să creadă că Mortul a cunoscut fericirea de a iubi. Prețuia mult sentimentele altora.

— De acord: să nu ne certăm în asemenea clipe — încuviințai eu. Ce s-o fi petrecînd acum cu Gleb al nostru?

Spusesem „al nostru", fiindcă, dîndu-mi seama de pericolul la care se expunea Gleb (mortal poate!), eram gata să-i iert vina, să uit crima pe care a săvîrșit-o. „Dar dacă Grigori nu-l crede? mă gîndeam eu. Dar dacă, turbat cum e, țîșnește din pivniță și se repede la Gleb, care nu se poate apăra? Sau dacă îi dă brînci în pivniță și-l închide acolo?"

Da, eram gata să-l iert pe Gleb, fiindcă în clipa aceea săvîrșea un act de eroism de dragul nostru, al tuturor!...

— Bineînțeles, că puteam foarte bine să nu-i dăm drumul lui Grigori — am rostit eu încet.

— Cum e cu putință să te porți astfel cu un om? se indignă Natașa.

În ploaia aceea rece, se mai gîndea la dreptate!

— Cît e ceasul? am întrebat-o eu.

— Nu văd pe întuneric — răspunse ea.

— Dă-mi mîna. Să mă uit eu!

Natașa își întinse mîna și mă uitai îndelung.

Pe urmă i-am mai cerut de trei sau patru ori să-mi întindă mîna și iar m-am uitat îndelung, fiindcă era greu să deslușești acele ceasornicului. Și-apoi...

În cele din urmă am început să mă neliniștesc! Cele cincisprezece minute trecuseră și Gleb tot nu se arăta.

„Și-a jertfit viața, încercînd să-și răscumpere vina — mă gîndeam în sinea mea. Și eu care n-am fost destul de delicat cu el... Ce-i drept, nici grosolan n-am fost. Dar totuși i-am făcut reproșuri... Și acum el singur, legat fedeleș, ciufulit, cu scaunul în spinare, a dat ochii, în pivniță, cu Grigori. Nu oricine s-ar fi hotărît la una ca asta! Mortul, de pildă, nu s-ar fi dus nici în ruptul capului! Dar eu?"

La ultima întrebare mi-era nespus de greu să răspund. Și ca să nu mă mai gîndesc la ea, m-am mai uitat o dată la ceasul Natașei. Trecuseră douăzeci de minute.

Era îngrozitor... „În primul rînd, probabil că Gleb a murit — îmi spuneam. Iar în al doilea rînd, pînă la tren ne-a mai rămas foarte puțin timp. Dacă mai întîrziem și de astă dată, nu mai ajungem acasă înainte de mîine dimineață. Cum să mai comunici asta părinților? N-ai cum! Telefonul e inaccesibil: Grigori a fost pus în libertate! Tații și mamele noastre sînt pur și simplu condamnați. Nu la propriu, ci la figurat... Deși unii, și la propriu. Mai cu seamă dintre mame! Pentru tați, mi-e parcă mai puțin frică. Și-apoi, unde să înnoptăm? Doar n-o să mergem în vizită la Grigori! Să plecăm fără Gleb? Nu, e cu neputință. Să-l ajutăm? Cum?!"

— Lui Gleb i s-a întîmplat ceva — am rostit eu, cu o neliniște rău ascunsă.

— Toate-s din pricina mea — făcu Natașa. Eu sînt de vină. Numai eu!...

În pădure, pe întuneric, sub ploaia rece, și tot se gîndea la dreptate!

— O, nu-ți face reproșuri! am exclamat eu în șoaptă, ca să nu mă audă ceilalți.

Natașa făcu un pas înapoi, cu o spaimă rău ascunsă.

— N-ai nici o vină — i-am spus eu, calm, cu o voce normală de astă dată. Eu l-am închis pe Grigori în pivniță. Ce-i drept, n-aveam altă soluție. Înseamnă deci că nu-i nimeni vinovat. Asta-i viața!

— *C'est la vie!* exclamă Mortul.

Îi plăcea grozav să se vîre în discuția altora.

Acest *c'est la vie* știa să-l spună chiar și un elev de clasa întîi, dar Mortul l-a rostit de parcă ar fi știut franțuzește la perfecție. În general, de cînd fugise din „bătrîna vilă", devenise mai îndrăzneț.

— Vezi că s-ar putea să mai fim și urmăriți — i-am spus eu.

Și Mortul începu îndată să vorbească normal, rusește:

— De cine?

— De Grigori!... Iar dacă Gleb nu se întoarce, vom fi nevoiți să-l scăpăm!

Mortul tăcu mîlc.

„Ce-i de făcut? cugetam eu. Să merg poate în cercetare? Dar, în cazul acesta, întîrziem precis la tren. Mda, mda, mda... Care-i totuși soluția? Poate să rămîn eu aici, iar ceilalți să alerge de îndată la gară?"

Le-am propus această soluție. Și, cu răsuflarea tăiată, am așteptat răspunsul lor: nu prea-mi venea la îndemînă să rămîn singur.

— Să rămînem doi — se oferi Prințul.

— Să plece femeile! am exclamat eu. Mă uitai la Mort și adăugai: Și tu cu ele.

Mortul nu se împotrivi. Natașa însă nu fu de acord:

— Mai avem niște minute la dispoziție... Cîteva doar... Să mai așteptăm. Nu te las singur.

Pe mine! Nu mă lasă! *Singur!* Cu toate că și Prințul voia să rămînă... se referise numai la mine! Dacă toate acestea nu s-ar fi petrecut în pădurea rece, ci undeva într-un alt cadru, probabil că aș fi murit de fericire. Pe cînd așa, am rămas în viață.

Deși, în secunda următoare, s-ar fi putut crede că am murit cu toții. Toți cinci! Căci, cu răsuflarea tăiată, auzirăm niște pași plescăind prin noroi și bălțoace. Ples-

căiau tare de tot... Şi deodată apăru Gleb. Mai precis, sări în faţa noastră.

— Ce ai în mînă? am întrebat eu.

— Ghetele... Ca să nu cad... Mai repede! Mai, repede... Sîntem urmăriţi!

— De cine?

Am pornit în goana mare!... Dar cu toate că gîfîiam, am reuşit totuşi să-l întreb:

— E el?

— Da... Mi-a arătat multă recunoştinţă...

— Recunoştinţă?

— Ei, da... Ţinea foarte mult... pînă la gară... „Pe ei, zicea, îi omor!" Ei, şi atunci eu... Pînă s-a dus să-şi ia trenciul...

Ca întotdeauna, Gleb se poticnea la mijlocul frazei. Dar de astă dată era lesne de înţeles: după ce trecuse prin atîtea!

„Şi totuşi, dacă nu era el, nu se întîmpla nimic! îmi trecu prin minte acelaşi gînd stăruitor. Înseamnă că tot o să-mi continui cercetările! Trebuie să-mi sfîrşesc ancheta!"...

Acum că Gleb era cu noi şi nu mă mai temeam pentru dînsul, orice dorinţă de a uita totul şi de a-l ierta îmi dispăru ca prin farmec.

La fel mi se întîmpla uneori şi mie acasă... Cînd mama începea să mă ocărască, fugeam de acasă şi rătăceam la nesfîrşit pe străzi. Sau mă duceam la vreun prieten. Şi după ce mă întorceam, mama se pornea iar să mă ocărască. Dar Kostea mă anunţa în secret: „Cît timp ai lipsit, neliniştită, se dădea de ceasul morţii, te alinta în fel şi chip şi era gata să te ierte... Cum ai apărut însă, s-a liniştit ca prin farmec şi iar s-a apucat de-ale ei. Ah, femeile! Cine poate să le înţeleagă?" Eu nu eram femeie. Dar cu Gleb am păţit la fel ca mama cu mine. *C'est la vie!*

Aici cugetările mele se opriră. Mai bine zis, fură întrerupte... Fiindcă am auzit în spate un tropăit de picioare. Un tropăit greoi, masiv...

— Asta-i Grigori — şopti Gleb cu groază, sufocîndu-se fie din pricina alergăturii, fie de spaimă. El vă... Şi pe tine în primul rînd! S-a jurat...

Nici eu nu mă îndoiam că Grigori își va ține jurământul. Că are să mă ucidă! Sau, în cel mai bun caz, o să-mi spargă capul...

— Trebuie să scăpăm de urmărire! Să ajungem la tren! ordonai eu în șoaptă, ca să nu m-audă Grigori.

Mortul alerga înaintea tuturor: se temea mai rău ca noi toți! Dar și pe mine începea să mă părăsească curajul.

— Mai repede! Mai repede! strigai din răsputeri. Nu mai era cazul să șoptim: Grigori ne văzuse precis. Răsuflarea lui fierbinte se auzea chiar în spatele nostru.

Am întors capul. Ei, da, el este! Grigori!...

Silueta uriașă, neagră se apropia cu fiecare clipă, ne ajungea din urmă...

«Totul e pierdut! N-o să-i putem ține piept — îmi fulgeră prin minte. Și chiar dacă s-ar încinge o luptă și dacă, printr-o minune, șansele ar fi de partea noastră, dacă am învinge deci, trenul tot ar pleca între timp... De altfel, nici n-am învinge! Pe femei și pe Mort nu-i pun la socoteală. Rămînem noi trei: Prințul, Gleb și eu. Ce atitudine va avea însă Gleb? Nu se știe! Doar el a pus la cale totul! El!... Toate s-au întîmplat din pricina lui. Înseamnă că s-ar putea ca în luptă să intrăm numai doi: Prințul și cu mine... Natașa, firește, se va repezi să m-ajute. Dar n-am să admit una ca asta. „Salvează-te! Fugi!“ am să-i strig. Și am să-i tai drumul lui Grigori cu trupul meu!»

Toate aceste gînduri mi se perindară prin minte într-o clipită. Tropăitul se apropia mereu... Iată-l aproape de tot! Ca și răsuflarea fierbinte a lui Grigori, care-mi ardea ceafa... Iată, acum!... Acum totul se va sfîrși!... Toate strădaniile, toate găselnițele mele se vor dovedi zadarnice. Încă un pas... Numai unul!... Un pas greoi, înspăimîntător... Și ne va ajunge din urmă! Ne-a și ajuns. S-a terminat!...

— Am întîrziat, copii? am auzit lîngă mine un glas de bărbat, plin de neliniște.

Întorsei capul (de astă dată nu înapoi, ci într-o parte) și văzui un bărbat înalt, cu trenci și cu servietă.

— Am întîrziat la tren? mai întrebă el o dată.

— Oare? i-am răspuns eu, gata să-l strîng în brațe și să-l sărut.

— V-am văzut alergînd și am luat-o și eu la fugă. Deși n-am voie: îmi sare inima din piept...

„Pesemne că-i bolnav de inimă! Ca și mama Natașei"... mă gîndii eu. Îl iubeam pe necunoscutul în trenci. Îl iubeam nespus!

Capitolul XII

CEL MAI SCURT ȘI ULTIMUL (DIN ACEST ROMAN!)

Dintr-o parte, se apropia necruțător de peron trenul, iar din cealaltă, noi. „Dacă am apuca să ajungem la timp, atunci părinții noștri ar rămîne în viață la propriu și la figurat! Atunci toate descoperirile, toate găselnițele, toate îndoielile și strădaniile mele n-ar mai fi zadarnice!" Cu gîndul acesta mă repezii pe peron.

Printr-un capriciu al soartei, în aceeași clipă, trenul electric ajunse și el în dreptul peronului.

— Urcați! strigă Gleb. Eu mă ocup de bilete...

— Nu-i nevoie! i-am răspuns.

„Mai bine să ne-amendeze pe toți și părinții noștri să rămînă vii și nevătămați!" Am apucat s-o gîndesc, dar nu să-l lămuresc și pe Gleb, care și alerga spre casa de bilete. Voia să mai săvîrșească un gest eroic: avea nevoie de circumstanțe atenuante!

Mecanicul scosese capul pe fereastră și se uita de-a lungul garniturii. Nu coborîse nimeni și, afară de noi, nimeni nu se pregătea să urce. Bărbatul în trenci, cum s-a dovedit, aștepta trenul dinspre oraș și se grăbise degeaba.

Conductoarea din ultimul vagon agită un felinar verde: se putea da plecarea! Asta din punctul ei de vedere...

Ce era de făcut? Să sărim în vagon și să plecăm fără Gleb? Mortul se urcă. Ceilalți însă șovăiau descumpăniți.

Mortul scosese capul pe uşă şi ne privea cu o căutătură tragică:

— Nu e limpede? Acuşi porneşte...

Gleb continua să stea aplecat în faţa ghişeului casei de bilete.

Uşile glisante scoaseră un oftat, compătimitor parcă, şi începură să se închidă încet. Capul Mortului tot se mai ţinea printre ele, de-ai fi zis că, încă puţin, şi va fi strivit între cele două canaturi.

În fracţiunea unei milionimi de secundă, o idee îmi fulgeră prin minte.

— Atenţie, e un copil aici! urlai eu.

Ştiam că aceste cuvinte au întotdeauna un efect nemaipomenit.

Uşile nu apucară să-l strivească pe Mort, retrăgîndu-se domol.

— Unde-i copilul?! strigă mecanicul, speriat şi furios.

— Co-olo! am răspuns eu vag, fiind sigur că timpul lucrează, necruţător, în favoarea noastră.

— Păi unde?

— Co-lo! Şi arătai spre tragica mutră a Mortului, care tot mai stătea cu capul afară.

— Credeam că-i sub roţi...

— Mulţumim din inimă! îi strigai drept răspuns mecanicului. fiindcă minutul necesar nouă fusese cîştigat definitiv: Gleb alerga de la casă, cu biletele în mînă.

Ne-am repezit valvîrtej în vagon!

Uşile oftară cu uşurare, de parcă s-ar fi bucurat pentru noi, şi lunecară una în întîmpinarea celeilalte, închizîndu-se... În sfîrşit, eram în drum spre oraş, în sfîrşit, plecam acasă! Prinsesem ultima cursă! Părinţii noştri erau salvaţi. Un sentiment de legitimă mîndrie îmi copleşi inima.

— Uite... biletele! Le-am cumpărat... — spuse Gleb, aşezîndu-se lîngă mine.

— Crezi că scapi atît de ieftin? îi şoptii eu.

Şi pe loc am regretat aceste vorbe nechibzuite: ancheta nu s-a terminat încă! Deci nici o brutalitate! Trebuie să descopăr totul pînă la capăt. Dar cu politeţe, fără a folosi forţa!

Vagonul era gol... M-am dus în celălalt capăt, m-am așezat pe bancă și l-am chemat:

— Gleb, apropie-te, te rog, dacă vrei. Numai dacă vrei...

Se apropie și se așează iar alături.

— Nu, așază-te vizavi: trebuie să-ți văd fața. Să ne ocupăm acum de motivele...

— Care motive? întreabă el, cu o tresărire. Și se mută vizavi.

— Motivele crimei.

— Tu... mai tîrziu... Natașei...

— Pentru nimic în lume! Nimănui! Poți să fii absolut liniștit! Și sincer, ca în fața unui prieten apropiat!

— Ba nu, vreau ca și dînsa neapărat... Nu vroiam ca mama ei... Din cu totul altă pricină... Deodată Gleb strigă cu glas tare, în tot vagonul: Natașa!...

Natașa se apropie și se așează lîngă el.

— Aveam de gînd să lămuresc totul în secret, dar Gleb vrea să auzi și tu, să afli...

— Ce să aud?

Nu mai eram furios pe Gleb: îmi dădea singur posibilitatea să-i povestesc Natașei tot ce descoperisem acolo, în pivniță, despre toate cîte le bănuisem, le ghicisem, le verificasem. Și i-am povestit... De vreme ce mă rugase chiar el s-o fac!

— Să mergem mai departe — am spus eu. Va să zică am stabilit că Ninel n-a telefonat. Și nu ne-a dat voie să venim singuri încoace. Cine a telefonat, în cazul acesta? Nu te grăbi. Gîndește-te bine!

— Verișoara mea — mărturisi Gleb, abia auzit.

— Mda... așa deci... Iată de ce, dintre toate bolile, ai ales pentru Ninel o amigdalită: o durea gîtul, era răgușită și vocea putea să nu semene întocmai. Pricep, pricep... Dar la ce ți-a trebuit să plecăm fără ea? De ce era necesar ca toți să creadă că ne-a dat voie? Nu te grăbi. Vreau adevărul și numai adevărul! Nimic afară de adevăr!...

— Mi-a povestit mama despre adunare... Acolo, unii dintre părinți... Din pricină că Ninel ne dădea prea multă... Ne-a lăsat să mergem singuri la stadion și, în general... spuneau că dacă Ninel ne mai...

— Stop! am strigat eu, de teamă ca Gleb să nu dezvăluie totul pînă la capăt, să nu ajungă să spună tot.

Fiindcă, între timp, mă fulgerase o idee, atît de orbitor, cum nu mă mai fulgerase niciodată pînă atunci. Eram în stare să-i continui mărturisirea, să dovedesc o dată pentru totdeauna că nu degeaba-mi port porecla pe care o port.

— Vă rog să mă urmăriţi! rostii eu triumfător. Faptele sînt absolut limpezi! Firește că ancheta e obligată să le pună pe toate sub semnul întrebării. Deşi nu mă îndoiesc că lucrurile s-au petrecut astfel... Întocmai aşa! Şi nu altminteri! Tu, Gleb, iată ce ţi-ai zis: „Dacă Ninel ne mai lasă o dată de capul nostru (şi încă cum: dîndu-ne voie să plecăm singuri din oraş!), părinţii vor obţine ca ea să plece din clasa noastră. Mai ales că-i tînără, frumoasă, n-are experienţă şi cîte şi mai cîte. Să mergem mai departe! Am auzit cu toţii cum a telefonat. Deşi, în realitate, a telefonat verişoara ta... Iar dacă Ninel ar fi demonstrat că nu dînsa a dat telefonul acela, i s-ar fi răspuns: „Da, dar i-ai învăţat cu prea multă libertate şi iată rezultatele!" Îi cunoaştem noi pe părinţii noştri! În linii mari, scopul tău a fost să-i agiţi pe părinţi! Mda... mda... Înlănţuirea de motive e clară! Vroiai să scăpăm trenul şi l-ai rugat pe Grigori să ne încuie în pivniţă. Trenul următor era acesta. Ne întoarcem noaptea tîrziu... Părinţii intră în panică! Ninel pleacă, renunţă la noi. Iar tu, dimpotrivă, recapeţi totul: şi cercul închinat bunicului, şi colţul bunicului... Din nou iei cuvîntul ca să povesteşti amintiri despre bunicul tău, devii iar membru de onoare al cercului de literatură! Celebru în toată clasa... Ba mai mult, în toată şcoala!

Gleb tăcea. Ancheta se încheiase. Şi abia atunci mi-am permis să spun:

— E o ticăloşie!

Natașa clătină din cap:

— Nu-i chiar atît de vinovat cum crezi.

— Cine, el?!

— Bineînţeles... Gleb era cu totul altfel înainte. Iar mai tîrziu n-a fost în stare să mai renunţe la toate cîte i le-am băgat în cap. Noi i le-am băgat în cap! Îi plăceau cîini, iar noi l-am silit să uite de ei...

— O, cît ești de bună! am strigat eu.

În vagonul pustiu, glasul meu sună amplificat, făcîndu-i pe ceilalți să se întoarcă. Mironova ridică mîna. Dar nu-i dădui cuvîntul.

— O poveste de groază... — rosti Natașa încet, ca să n-o auzim decît noi trei.

— Te cred și eu: să stai atîtea ore închis în pivniță cum am stat noi!

— Nu acesta-i lucrul cel mai îngrozitor...

— Cum nu-i îngrozitor?! Dar care, atunci?

— E îngrozitor cînd începi să ridici în slăvi un om fără nici un temei!

— Dar cum rămîne cu Ninel? am întrebat eu. Dacă unii dintre părinți au să facă totuși gălăgie: „I-a lăsat de capul lor, și iată rezultatul. Au sosit noaptea tîrziu!" Mama Mortului, de pildă....

— Știi ceva? Hai să luăm mamele și tații *asupra noastră* — propuse Natașa. Să le explicăm, să-i lămurim! Că doar copiii trebuie să răspundă și ei pentru părinți.

Era o cugetare minunată. Totuși i-am zis, arătînd cu capul spre Gleb:

— Ancheta s-a încheiat, acuzația a fost formulată. Acum, potrivit oricărei legi, trebuie să înceapă procesul.

Gleb se sufoca de emoție, gata-gata să-și piardă de tot răsuflarea. Pielea obrajilor lui nu mai era netedă, catifelată; avea o rumeneală nervoasă, numai pete. Umerii i se cutremurau convulsiv. Aveam o presimțire că acuși o să înceapă să urle, mai precis, o să izbucnească în lacrimi.

— Plînsul nu ajută la nimic! i-am zis eu. Așa ne învață înțelepciunea poporului.

— Nu cu plînsul ne-a ajutat Gleb — spuse Natașa. A coborît singur în pivniță la Grigori, care ar fi putut să-l... Oare ai uitat asta, Alik? Doar a fost ideea ta! Ca și restul, de altfel...

Natașa își îndreptă spre mine o privire la care n-aș fi îndrăznit să visez măcar! În ochii ei citeai recunoștință, ba chiar... Dar asta poate că mi s-a părut numai...

— Tu poruncești! am exclamat eu. Vrei să-l iertăm?

— Nu... nu știu. Dar, în orice caz, uite ce vreau să spun... Cînd un om prost și slab devine crud, e dez-

gustător. Dar cînd un om inteligent și curajos se poartă crud, e înspăimîntător. Un asemenea om e dator să fie bun.

„Inteligent și curajos!"

De dragul acestor vorbe, rostite de buzele ei, aș fi fost gata să stau în pivniță trei zile și trei nopți. Ba chiar și un trimestru întreg!

POSTFAȚĂ

Printr-un capriciu al soartei, cu acestea se încheie primul meu roman polițist. Dar am o presimțire: nu e și ultimul! . . .

MEZINUL FAMILIEI

1

Apariția mea pe lume a fost așteptată vreme de șaisprezece ani încheiați.

Îngrozitor lucru să fii mezinul, dorit de întreaga familie! O știu din experiență! Primii născuți se ivesc întotdeauna repede, pe negîndite, ca notele într-un carnet de elev din clipa cînd începe să meargă la școală. Pe cînd mezinul e așteptat cu nerăbdare, și cînd, în sfîrșit, își face apariția, i se arată atîta dragoste, atîta atenție, încît îi vine să fugă, să-și ia lumea-n cap.

Părinții îi spun într-una: „Te-am așteptat atîta!"... de parcă ar fi zăbovit la cinematograf sau pe stradă.

În familia mea, mezinul sînt eu. Părinții mei și-au dorit de la început un băiat, dar s-au trezit cu Ludmila,.. sora mea. Și de-atunci toți trei, cu Ludmila laolaltă, au început să viseze să mă nasc eu. Și iată, peste șaisprezece ani, li s-a împlinit visul! Cam tîrziu, ce-i drept. Dar ce vină am eu?

Nu-mi dau seama de la ce vîrstă am început să mă țin minte. Dar de cînd mă știu, am impresia că mi-a fost dat să aud de nenumărate ori: „Ai fost o surpriză pentru noi! Un dar de mare preț!" Astăzi, părinții mei se jenează să mai rostească vorbe bombastice. Poate că nici înainte nu-mi spuneau chiar așa, dar, în orice caz, ceva cam în genul ăsta. Am devenit un dar de mare preț, ca o ceașcă de porțelan, pe care o ții curată și lustruită în vitrină și din care nu bei ceai niciodată.

Sînt păzit ca ochii din cap! Firește, fiecare o face în felul său, întrucît fiecare membru adult al familiei noastre își are firea lui, deosebită de a celorlalți.

De pildă, dacă m-aș pregăti să plec undeva într-o excursie cu schiurile, mi-ar interzice toți trei laolaltă, dar fiecare într-alt chip.

Să-l iau mai întîi pe tata. E un bărbat uriaș. Seamănă cu Hemingway, al cărui portret atîrnă deasupra mesei de lucru, în odaia Ludmilei. Atîta doar, că n-are barbă. Dar e la fel de cărunt și cu obrazul plin de crețuri.

A dus-o greu în viață și de aceea vrea ca eu să mă

bucur de toate. Pentru nimic în lume n-are să-mi interzică direct, nu: o să caute s-o întoarcă în așa fel, încît să-mi facă plăcere. Chiar și un refuz!

— „Printre văi și printre dealuri“... — cîntă el, de se aude pînă jos, în curte: tata are o voce puternică, răsunătoare și-i place grozav să citeze din cîntece. Nici versuri, nici proverbe, ci numai arii și cîntece: „Morarului drumeț să fie îi place!“

Neapărat îți cîntă ceva care să se potrivească momentului. În asemenea clipe am impresia că se gîndește cu încordare ce-ar mai putea născoci, ca refuzul lui să nu mă necăjească, ci, dimpotrivă, să mă simt mulțumit. De atîta încordare, fața i se înroșește toată. Roșeața se urcă spre urechi și-i acoperă tot gîtul. Asta se vede mai ales din pricina părului său alb.

Vorbește tare, de parcă ar declama pe scenă:

— Și eu care vroiam să mergem amîndoi mîine la cinema. Cred că vrei și tu?

Accept, deși excursia mă atrage mai mult. Nu-l contrazic, fiindcă ar fi inutil: sînt mezinul mult așteptat și ei mă păzesc ca pe ochii din cap.

— „Ce vrei, alege, fiul meu!“ cîntă tata cu glasul său tunător, aria hanului Konciak din opera „Cneazul Igor“. Uneori schimbă cuvintele ariei sau ale cîntecului, după cum îi convine, ca să se potrivească mai bine: „Ce vrei, alege, fiul meu!... Dar de ți-e voia la cinema să mergi, cu încîntare mă supun!“...

Și se supune cu încîntare la nesfîrșit, de se aude pînă jos, în stradă.

Ca să fiu drept, nu numai tata, ci toți la noi acasă vorbesc cu glas tare, fiindcă mama nu prea aude bine. Asta i se trage de cînd am venit eu pe lume. Iată deci că un copil născut la o vîrstă mai înaintată și pe care-l aștepți cu atîta nerăbdare nu-ți aduce numai bucurie... Mie nu mi-au spus nimic, ca să nu mă mîhnească. Dar știu eu! L-am auzit odată pe doctor cum spunea: „Este o consecință a nașterii. Prea puțin probabil să-și mai revină“. Mai bine nu mă mai născeam, zău așa!

Mama, în schimb, vorbește foarte încet. Uneori glumește și ea, dar cu un zîmbet cam trist. Orice s-ar întîm-

pla în casă, ea consideră că-i spre bine şi nu-ţi poţi da seama dacă o crede cu adevărat sau nu.

— E bine că n-aud totul — spune dînsa. La ce bun să asculţi toate prostiile?!

„E bine..." — aşa începe adesea.

— E bine că vrei să pleci în excursie cu schiurile; înseamnă că nu eşti un fricos.

Dar pe urmă găseşte neapărat un motiv, pătrivit căruia e preferabil să rămîn acasă: mezinul, deh! trebuie păzit.

Şi Ludmila mă păzeşte... Sora mea e arhitectă. „Maestru al preciziei" — cum îi spune tata. Ce-i drept, Ludmila îţi vorbeşte întotdeauna răspicat, fără ocolişuri; ea n-ar fi în stare să schimonosească ariile, cum face tata.

— Dacă aş şti că te ocupi cu sportul în mod serios, te-aş sprijini — ar spune dînsa. Pe cînd aşa, n-am ce-ţi face.

Însă chiar de-aş învăţa să schiez la fel de bine ca un maestru al sportului sau ca un campion, tot ar găsi ei un pretext să nu mă lase. De asta sînt sigur.

Cînd în casă se întîmplă o neplăcere oarecare, mi se ascunde, să nu aflu. Dacă bănuiesc ceva şi întreb, mi se răspunde: „Eşti un copil! N-ai cum să înţelegi". Au aşteptat un copil şi sînt bucuroşi că-l au. M-aş bucura şi eu de bucuria lor, dacă copilul ăsta ar fi un altul, nu eu.

Nu-mi place să ascult pe la uşi. Şi n-aş fi făcut-o niciodată, dar, de vreme ce-mi ascund unele lucruri în care aş putea să le fiu de ajutor, mă simt dator să ascult. Mai cu seamă că tata, chiar atunci cînd spune un secret, vorbeşte atît de tare, că, vrei nu vrei, tot îl afli.

Odată am auzit următoarea conversaţie secretă... Ce zicea mama n-am putut desluşi, dar tata, în loc de răspuns, i-a cîntat o arie din „Evgheni Oneghin".

— „Deprinderea-i alinătoare de suferinţi, o ştim prea bine"...

Nu mă pricep la muzică într-atît, încît să recunosc dintr-o dată din ce operă e aria respectivă. Dar pînă şi un cîntăreţ vestit îşi are repertoriul său bine stabilit, pe care-l reţii pînă la urmă.

— „Deprinderea-i alinătoare de suferinţi, o ştim prea bine"... — repetă tata. Şi adăugă: După atîţia ani? Să-mi schimb munca? Nu, nu pot!

Atunci mama i-a spus ceva și tata a cîntat iar, de astă dată din simfonia a noua de Beethoven — o simfonie ciudată în care se cîntă:

— „Slavă ție, prea curată, voie bună pe pămînt"... Și adăugă o frază obișnuită, ca toți oamenii: Douăzeci și doi cu zece — nu-i mortal.

2

Am băgat de seamă mai demult că-mi place să mă întîlnesc pe stradă cu oameni bătrîni. Cu cît văd unul mai în vîrstă, cu atît mă bucur mai tare. „Va să zică e posibil să trăiești mult, chiar foarte mult!" îmi zic eu.

Odată am citit într-un ziar că, într-un sat de munte, cinci oameni au atins vîrsta de o sută treizeci de ani. Și continuă să trăiască... Le-am arătat tuturor notița.

— Păi asta se întîmplă în munți! mi s-a răspuns. Pe cînd tu te afli pe strada A treia Mașinostroitelnaia.

Locuim într-adevăr pe strada care poartă numele acesta lung.

Ori de cîte ori întîlnesc în ziar anunțuri încadrate cu negru, le citesc neapărat. Mă interesează îndeosebi cîți ani avea cel care a murit sau, cum obișnuiesc unii să scrie, la ce vîrstă „a decedat". Dacă mortul avea optzeci sau nouăzeci de ani, mă bucur. Firește, nu fiindcă e mort, ci fiindcă a reușit să trăiască atît de mult.

Altor copii nu le trec prin cap asemenea gînduri. Te cred, dacă au părinți tineri...

Mi-e frică mai cu seamă pentru mama. Aude atît de prost... Dacă întîrzie pe undeva cît de puțin, sar mereu la fereastra care dă în stradă, iar pînă la urmă cobor și mă plimb prin fața intrării. Îmi imaginez toate nenorocirile posibile, toate accidentele din lume. Îmi simt palmele umede și uit să mai salut cunoscuții sau vecinii care trec.

— E bine că am auzul slab — îmi spune mama. Altminteri, n-ai mai ieși să mă întîmpini!

Îi smulg sacoșa din mînă.

— N-ai voie să cari greutăți! se împotrivește ea.

Ea are voie, eu nu! Păi cum altfel: sînt doar un copil — un copil nu cară nimic, nu pricepe nimic, nu-i în stare de nimic!...

Abia mai tîrziu, după ce ajungem în casă, mama mă liniştește:

— Auzul slab îţi dezvoltă atenţia. Omul devine mai ager. Poţi să-ntrebi pe oricare medic. Şi nu te mai agita. N-ai voie să te-agiţi!

De ce n-am voie, nu pricep!

În ziua cînd am tras cu urechea la discuţia lor, mama vorbea aproape în şoaptă: ca să nu aud şi să nu mă agit, pesemne. Noroc de tata că nu poate să vorbească încet. Asta m-a salvat!

După ce au isprăvit de vorbit, tata a intrat în odaie, unde eu mă şi aşezasem la iuţeală cu nasul în carte sau, cum obişnuiesc unii să scrie, mă aplecasem asupra manualului, de care, între noi fie zis, n-aveam nici o nevoie în ziua aceea.

— „Sublimă fericire! Ştiam, o presimţeam de mult"... — cîntă el din „Ruslan şi Ludmila". Fiul meu îşi face lecţiile!...

— Ce bine că toţi compozitorii din ale căror opere cînţi au murit de mult — zîmbi mama.

— De ce?! se miră tata.

— Fiindcă te-ar sfîşia. Or eu nu vreau să rămîn văduvă. Nu vreau!

Ultimele cuvinte le rosti fără urmă de zîmbet. M-am speriat. De astă dată pentru tata.

În aceeaşi seară am coborît pe ascuns pînă la Leonid Mironîci.

Leonid Mironîci locuieşte sub noi, la etajul întîi. E medic; ce-i drept, medic dentist. Numai că, în blocul nostru, toată lumea a uitat asta şi-l cheamă la orice boală. Şi blocul nostru e uriaş — şase etaje! — şi mereu este cîte unul bolnav: care de inimă, care de gripă, care de congestie pulmonară. Şi toţi apelează la unchiul Leonea. Are şi o poreclă: „Unchiul Leonea zero-unu". De fapt la „zero-unu" poţi chema pompierii, şi nicidecum „salvarea", Nu ştiu de ce i-au ales tocmai porecla asta.

Unchiul Leonea e foarte bun la suflet. Ba chiar timid. „Uite ce-i: eu nu sînt decît stomatolog"... — începe el întotdeauna. „Stomatolog" înseamnă în vorbirea curentă medic-dentist. Dar unchiul Leonea preferă întotdeauna

cuvîntul acesta care sună mai frumos. Încolo, e cît se poate de modest, ba, cum am mai spus, chiar timid...

Pe mine m-a întîmpinat într-un şorţ de bucătărie şi cu tigaia în mînă. Pe tigaie sfîrîia o omletă. Pe vremuri aveam impresia că-l preocupă cam mult mîncarea: mereu îl întîlnesc cu tot soiul de pachete unsuroase pe care le duce într-o mînă, întinsă înainte. Mama mi-a explicat însă că toţi burlacii se agită grozav de mult cu aprovizionarea, în schimb mănîncă mult mai puţin decît cei însuraţi: asta, fiindcă nu-s în stare să ţină o gospodărie. La fel ca unii elevi care acasă se moşmondesc ceasuri întregi cu cărţile şi caietele, stau cu nasul în manual, tocesc de se omoară, iar la şcoală răspund de doi sau de trei, fiindcă n-au aplicaţie pentru învăţătură.

— A-a, tizule! exclamă unchiul Leonea zero-unu, cu un aer buimac, ba chiar speriat.

Pe mine mă cheamă tot Leonid. Mai precis Leonka... Şi am şi eu o poreclă. Mult mai urîtă ca a lui. Sună neplăcut! Nici nu-mi vine să-mi mai amintesc de ea.

— Ai venit singur? mă întrebă unchiul Leonea, cu aerul lui speriat, şi-şi trecu tigaia în cealaltă mînă: pesemne că era fierbinte.

— Singur... Am venit cu o treabă.

Unchiul Leonea aruncă însă o privire pe scară, de parcă în spatele meu s-ar fi putut ascunde cineva. Apoi mă pofti în odaie. Pe pervaz ţinea înşirate nişte vase, iar în bufet, în dosul vitrinei de sticlă, unde de obicei se ţin vasele, avea, nu ştiu de ce, cărţi. Am hotărît în sinea mea să nu rămîn burlac pentru nimic în lume.

— Unchiule Leonea, nu stau decît o clipă.

— Nu ţi-e foame? Am ouă prăjite. Ochiuri: două ochiuri. Aş putea să împart cu tine...

Mi-am dat seama că, bun cum e, îmi oferă un lucru pe care şi-l procură cu multă bătaie de cap. Şi am refuzat.

— Vreau să spun doar două vorbe. Trebuie să aflu ceva... Să mă sfătuiesc, mai bine zis. Ceva în legătură cu tata. Am auzit azi că are douăzeci şi doi cu zece...

Cam în felul ăsta am început discuţia, făcîndu-mă că ştiu ce-i aia „douăzeci şi doi cu zece".

— Uite ce-i — mi-a spus unchiul Leonea — eu nu-s decît medic dentist...

„Altă dată își spune stomatolog — mă gîndii eu — iar acum cică-i medic dentist... Se teme că n-am să pricep. Mă crede cretin! Sau, mai precis, un copil. Pentru adulți, asta-i totuna."

— Spune-mi, unchiule Leonea, e periculos să ai douăzeci și doi cu zece? Dumneata trebuie să știi!...

Își scoase ochelarii de pe nas și-și vîrî în gură capetele brațelor din material plastic. Așa îi vine mai ușor să gîndească.

— Cum să-ți explic mai bine? rosti el, nu prea deslușit, fiindcă ținea în gură brațele de plastic.

De ce neapărat *să-mi explice?* N-ar putea oare *să-mi spună,* pur și simplu?

— Cum să te lămuresc ca să pricepi?

Bineînțeles, dacă sînt copil, adică cretin!

— Tata arată absolut sănătos! i-am spus eu. Ba, atunci cînd rîde, obrajii i se rumenesc...

— Aș trece cu plăcere pe la voi ca să-l examinez pe tatăl tău, dar cred că e mai bine să apelați la un specialist. Mai ales că Ludmila nu m-a chemat... Mi-e peste mînă să vin neinvitat...

— Dar e periculos?...

— Cum să-ți explic... Asta înseamnă că are tensiunea mărită. Trebuie coborîtă. În asemenea cazuri, medicii prescriu tot soiul de doctorii: prafuri, injecții, tablete. Dar principalul e să n-aibă decît emoții pozitive. Pricepi?

— Cum să nu pricep! am mințit eu. Iar în gînd: „Bine ar fi să nu mă creadă și să mă lămurească".

Intr-adevăr, nu mă crezu sau nu dădu atenție spuselor mele.

— Emoții pozitive înseamnă voioșie, mulțumire, speranță... Principalul sînt nervii. Și ei au nevoie de hrană, în felul lor.

Mă uitai la tigaia cu ouă. Unchiul Leonea zîmbi:

— Da, da! Au nevoie de vitamina care se cheamă bună dispoziție. Nervilor le place asta. Tatăl tău lucrează la construcții, așa-i? Toată viața și-o petrece pe șantier! Iartă-mă, dar asta nu-i pentru el: sarcini, termene, planuri... Și-apoi... Poate că-l frămîntă, îl chinuie ceva. Toate astea trebuiesc înlăturate radical!

M-am gîndit un pic.

— Nu, nu-l frămîntă nimic. Acasă toate-s bune. La slujbă, de asemenea, îl stimează toată lumea. I-ar fi greu să plece de-acolo... „Deprinderea-i alinătoare de suferinţi, o ştim prea bine". Ştii şi dumneata!...

— S-ar putea să ai dreptate. Dar Ludmila ce părere are? În privinţa inimii lui.

— Nu ştiu. N-am întrebat-o. Dar nu-l chinuie... nimeni! Sînt sigur!

— Atunci e bine. Asta-i important. Dacă Ludmila vrea, am să trec să-l examinez...

Abia acum am înţeles de ce se tot uita pe scară: îi era teamă ca Ludmila să nu-l vadă cu şorţul de bucătărie.

Ei doi au învăţat la şcoală împreună şi erau socotiţi logodnici. Ar fi fost foarte bine dacă se luau: Ludmila ar fi rămas în aceeaşi casă, ar fi trebuit numai să coboare un etaj. Iar cărţile lui n-ar mai fi stat în locul unde se ţin vasele...

Dar Ludmila nu vrea. Nu-i stă ei gîndul la măritiş: n-o interesează. În casa noastră ea e „maestru al preciziei" şi nu visează decît schiţe şi planuri.

Odată i-am spus:

— Bine ar fi dacă te-ai mărita cu unchiul Leonea.

— Două perechi de ochelari într-o familie de tineri căsătoriţi ar fi prea mult — mi-a răspuns ea.

În glumă, firește. Deşi nu-i prea place să glumească.

Mama şi tata însă n-au reacţionat. S-au uitat numai la mine duios, cu milă, ca la prostuţul lor iubit: pasămite, sînt mic încă, nu pricep!...

Curios lucru: nu le pasă de viitorul fiicei lor! Pesemne fiindcă Ludmila e primul lor născut. Dar ce vină are ea? Cîtă nedreptate! Tustrei nu se îngrijesc decît de mine. Să-ţi iei lumea-n cap, nu alta!

3

Îi aud pe unii oameni că spun: „Sînt o mamă nebună! Sînt un tată nebun!"... Şi parcă s-ar mîndri că sînt nebuni.

Părinţii mei nu seamănă cu astfel de oameni. Sînt absolut normali. Ba încă se ruşinează de faptul că tre-

mură literalmente la fiece pas pentru mine. De aceea încearcă să arate că tremură în glumă, nicidecum de-adevăratelea. Şi tot de aceea, cred eu, tata pare uneori cam necioplit. Toate astea, numai fiindcă m-au aşteptat prea mult. Aici e buba! Deşi, chiar dacă-i aşa, mie nu-mi vine cîtuşi de puţin mai uşor.

De ei nu se îngrijesc niciodată. E uluitor chiar: în privinţa mea ştiu totul — ce nu-mi prieşte, ce n-am voie. Uneori şi un lucru util le poate părea dăunător. Dar cînd e vorba de ei, nici că le pasă.

„N-am să mai admit una ca asta!... O să încep cu tata. O să-i servesc pe tavă numai emoţii pozitive." Cu această hotărîre fermă m-am întors acasă.

Înainte vreme toţi ai casei îmi reproşau că-s posac. Mama se uita la mine cercetător, fără a scoate o vorbă. Tata îmi cînta: „De ce eşti trist, ce gînduri te apasă? Ce dor, ce alean să fii azi vesel nu te lasă? Voinice, spune, ce durere te frămîntă?" Sau altceva de soiul ăsta.

Ludmila însă mă întreba de-a dreptul:

— Ce-i cu tine, ne pregăteşti cumva o surpriză neplăcută? S-a întîmplat ceva la şcoală? Spune deschis. Sinceritatea răscumpără multe păcate.

Ca un „maestru al preciziei", deschisă şi sinceră, Ludmila pretinde acelaşi lucru şi celorlalţi.

Eu însă, de regulă, nu le pregătesc nimic deosebit... Nu vreau, de pildă, decît să le cer un lucru, în locul căruia sînt sigur că-mi vor oferi toate comorile lumii: o vizită la muzeu, un spectacol de circ sau chiar de teatru; în timp ce eu ard de dorinţa de a pleca împreună cu colegii afară din oraş, la lacul Bezdonka, unde toţi fac plajă şi înoată şi nu se îneacă pe capete, cum cred ai mei.

În ziua aceea însă le zîmbeam tuturor. Şi repetam la nesfîrşit: „Nu te enerva, tată! Nu te mai agita!... Te rog să nu te enervezi!"

Mama se uita în ochii mei, stăruitor şi tăcută.

— „Voinice, spune ce nelinişti te-apasă?" cîntă tata, schimbînd ca de obicei cuvintele, deşi pe faţa mea nu se citea nici o neliniştе: dimpotrivă, zîmbeam.

— Ne pregătești cumva o surpriză neplăcută? mă întrebă direct Ludmila.

Nu era de loc ușor, cum credea unchiul Leonea, să provoci emoții pozitive într-o casă unde toată lumea te adoră.

Tatii îi place să asculte radio-ul, mai ales emisiunile de muzică. Rareori însă izbutește să asculte pe săturate: ba îmi fac lecțiile, ba citesc (în asemenea cazuri se umblă în vîrful picioarelor!), ba Ludmila execută o lucrare urgentă sau se pregătește pentru nu știu ce examene. Învață mereu: urmează niște cursuri, se duce la universitatea populară sau mai știu eu unde.

În seara aceea însă m-am așezat lîngă aparatul de radio și am început să caut muzică simfonică, cu aerul că-mi face o deosebită plăcere.

— Știam că pînă la urmă o să prinzi dragoste de muzică. Ești doar fiul meu! exclamă tata.

— Al tău, al tău! i-am răspuns eu.

Un zîmbet fericit și mîndru se așternu pe fața lui: te-am așteptat, pasămite, mult timp, dar *unul ca tine* merita să-l aștepți! ...

Emoțiile pozitive veneau una după alta!

Cînd a intrat mama, am dat radio-ul mai tare, ca să se desfete și ea. Din apartamentul vecin se auziră bătăi în perete. Casa noastră are pereții groși și tavanurile înalte. Odată mama a spus:

— E mai bine că blocul nostru a fost construit pe vremea cînd arhitectura nu ajunsese la uriașele ei succese de astăzi. Fiindcă acum pereții sînt calculați pentru unii ca mine: care aud prost ...

Glumește adesea pe socoteala „neajunsului ei fizic", cum se spune.

— Arhitectura modernă are în vedere unitatea și nu dezbinarea familiilor care locuiesc în apartamente deosebite! i-a replicat tata.

— Dacă arhitectura s-ar fi călăuzit după normele de altădată, multă lume ar fi rămas să locuiască în case vechi — lămuri calm Ludmila.

— Și-un zvon răsună prin perete... — cîntă în surdină tata.

Prin pereții noștri e greu să auzi vreun sunet. Sînt convins însă că vecinul nostru pune dinadins urechea ca, la primul prilej, să ne poată ciocăni. Ori de cîte ori vorbim mai tare, ca să poată auzi și mama, se indignează. Iar de astă dată îl stînjenea muzica, vezi-Doamne! Sînt oameni din ăștia pe care îi deranjează orice. Mai cu seamă cînd cineva din preajma lor are emoții pozitive.

— Să încheiem pentru ziua de azi — hotărî tata. Du-te să te plimbi puțin. Ai nevoie de cît mai mult aer.

De ce tocmai eu am nevoie de aer! De pardă eu aș avea douăzeci și doi cu zece! Dar, ca să nu-i răpesc emoția pozitivă, n-am stat să-l contrazic și m-am dus să respir aer curat.

Curînd ieși în curte și Kostik. E mai lung ca mine cu o jumătate de cap, deși învață în aceeași clasă cu mine. Să nu credeți cumva că are o statură uriașă. Eu sînt scund. Poate copiii care se nasc mai tîrziu se dezvoltă mai greu, cine știe? Kostik însă e un copil obișnuit, născut la timp. Iar părinții lui sînt tineri, în schimb, cît se poate de nesuferiți. Taică-său e acela care ne ciocănește în perete.

Kostik are un obicei: dacă vede cîțiva copii care se joacă sau discută între ei, se apropie întotdeauna pe furiș și strigă: „Aha, v-am prins, v-am prins! Am văzut tot, am văzut tot! Am auzit tot, am auzit tot!" Pe urmă pleacă. Nimeni însă nu l-a poftit să pîndească.

De mult aveam chef să-i ard lui Kostik vreo cîteva peste mutră. Să-i trag vreo trei scatoalce și să-i șoptesc încet: „Asta-i pentru tata! Asta-i pentru mama! Asta-i pentru tine!" Așa cum le vorbești copiilor mici care nu mănîncă.

Kostik mă provoca de mult. L-am prevenit: „Nu mă face să te-ating!"... El însă nimic.

Dar, nu știu cum, nu mă provoca niciodată pînă la capăt. Nu aveam niciodată un motiv adevărat să-l iau la palme și să-i șoptesc: „Asta-i pentru tata! Asta-i pentru mama!"... și așa mai departe. Iar fără motiv n-are nici un haz să bați pe cineva.

De cum ieși afară, Kostik se repezi la mine:

— Aha, v-am prins! Am auzit tot, am auzit tot: tata v-a ciocănit în perete și pe loc ați închis radio-ul. V-ați

speriat! De azi încolo n-o să mai urlați. Aveți cumva vreo toacă surdă printre voi?

— Cum ai zis? l-am întrebat eu.

Și, de teamă să nu repete mai tare și să-l audă toți, l-am pocnit degrabă peste falcă. A trebuit să mă ridic pe vîrfuri, fiindcă-i mai înalt ca mine cu o jumătate de cap.

Kostik se grăbi s-o șteargă înapoi pe ușa blocului...

Fusesem prea enervat, pesemne, fiindcă lucrurile ieșiseră altfel de cum plănuisem: în primul rînd nu l-am lovit de trei ori, ci numai o dată. N-am apucat nici să-i spun „Asta-i pentru tata! Asta-i pentru mama!" Prea îmi sărise rău mușțarul, de aia am uitat. Nu mă așteptam să-l aud spunîndu-mi asemenea vorbe...

„Doar n-o să m-apuc să-l iau la bătaie!" mi-am zis și n-am mai alergat să-l prind.

Peste vreo zece minute, Ludmila scoase capul pe fereastră:

— Leonea, vino în casă!

M-am dus... Încă de la parter l-am auzit pe tatăl lui Kostik făcînd gălăgie la etajul doi:

— L-a bătut! L-a snopit în bătaie!... E un huligan! Vă poftesc să-l puneți la punct, că de nu... Nu degeaba i se spune... Nu degeaba l-au poreclit așa!... Și-mi strigă porecla în gura mare. O merită!

N-am urcat pînă nu l-am auzit pe tatăl lui Kostik trîntind ușa. Abia atunci am pornit-o în sus pe scări.

Acasă toți erau agitați. Mama îi arunca priviri tatii. Cunoșteam tîlcul lor. Era ca și cum s-ar fi rugat de el: „Nu uita cît l-am așteptat! Nu striga la el. Mai întîi lămurește cum s-au petrecut lucrurile"... La rîndul său, tata se uita la mama și părea că o roagă același lucru. Schimbă între ei asemenea priviri ori de cîte ori mă fac vinovat cu ceva, vrînd parcă să se țină de rău unul pe celălalt.

— De ce l-ai bătut? mă întrebă Ludmila.

— Așa... Fără motiv. Voiam de mult să-l bat.

— Voiai?!

Cu mișcări nervoase, Ludmila desena nu știu ce pe o foaie uriașă de hîrtie. Asta-i obiceiul ei: în timpul unei

discuții neplăcute, să nu se oprească din lucru, să deseneze ceva cu creionul sau cu trăgătorul.

Tăceam.

— De ce l-ai bătut totuși? Trebuie să fi avut un motiv. Mărturisește singur. Sinceritatea răscumpără multe păcate!

— Nu... Așa mi-a venit mie. E foarte nesuferit.

— Puțini oameni nesuferiți sînt pe lumea asta? Ai de gînd să-i bați pe toți?

Am dat din umeri:

— Nu știu.

— Dacă ai fi avut vreun motiv, poate că aș fi reușit să te-nțeleg...

Grozav îi mai place să despice firul în patru. „Dacă așa, dacă pe dincolo..."

— Nu, n-am avut!...

— Cruzimea e îndeobște dezgustătoare — rosti Ludmila, continuînd să deseneze. Iar cruzimea fără motiv e de două ori mai imorală. Ba nu, de o mie de ori!

Ia te uită, a făcut socoteala exactă!...

4

Dacă ar fi să vorbim cinstit, mîndria familiei noastre s-ar cuveni să fie Ludmila. E candidat în științe și lucrează la un institut de proiectări. Ai mei însă se mîndresc numai cu mine. E o nedreptate, dar ce pot face?

Ca să mascheze această nedreptate, tata mă laudă, chipurile, în glumă. Și uneori o face într-un mod cam grosolan. Or tocmai de aici a pornit și porecla aceea, pe care pînă acum n-am avut curajul s-o mărturisesc.

Acasă nu mă ceartă nimeni, chiar dacă aduc un trei.

— E inteligent, mișelul! Ieri n-a pus mîna pe carte, a stat numai la televizor, dar tot a reușit să răspundă măcar de un trei! exclamă tata cu încîntare, după care urmează neapărat un cîntec. Mă privește cu admirație și cîntă un vers născocit de el, pe o melodie preferată: „Nici ca, apa, nici el, focul, n-o să-i vină lui de hac"...

Sau ceva asemănător.

De multe ori tata mă roagă să-i reamintesc subiectul unui film pe care l-am văzut împreună sau al unei cărți pe care a citit-o și el.

— Ce memorie are, mișelul! Ține minte totul, de parcă ar fi citit-o ieri... Poftim, eu uit și le-ncurc pe toate! încheie el, fericit.

Poți să crezi că-i fericit fiindcă e leneș și încurcă totul.

A doua zi după ce l-am pocnit pe Kostik, tata nu se mai putu abține.

— E rău să te bați, firește — zise el. Totuși ce curajos e, mișelul! Mai scund cu două capete, dar n-a pregetat să atace! Cu două capete mai scund!... Și mult timp nu s-a putut potoli, repetînd într-una: E curajos, mișelul!...

Cuvîntul acesta, „mișelul", sună în gura lui duios, ca o mîngîiere, ceea ce însă nu schimbă nimic, fiindcă tocmai acest cuvînt a devenit, încă mai de mult, o poreclă. „Leonka-mișelul", așa mă strigă copiii din curtea noastră.

Iată unde te poate duce dragostea!

Și, în general, nu-mi place de loc că ai mei mă admiră atît. Mare lucru să răspunzi de un trei! Ori să reții conținutul unei cărți. Parcă aș fi un cretin, zău așa! Și ce mare bucurie să fii „cu două capete" mai scund decît Kostik? (Deși, în realitate, nu-s decît cu o jumătate de cap mai scund).

Tata și mama par foarte mulțumiți că nu sînt înalt. Ei doi ar fi vrut, pesemne, să nu mai cresc de loc: că, deh, au așteptat un copil și le-ar plăcea să rămîn copil toată viața. Eu însă nu vreau!

Am auzit odată la radio că, dacă într-o familie sînt mai mulți copii, nu-i bine să lauzi numai pe unul. Asta din punct de vedere educativ. Le-am spus-o părinților.

— Un altul s-ar mîndri că-i lăudat, pe cînd el îi duce grija soră-si! exclamă tata. Are suflet bun, mișelul!...

— E bine că ne-ai făcut observație — încuviință mama. Înseamnă că dragostea și atenția de care ești înconjurat nu te-au făcut egoist. Ne bucurăm foarte mult!

Unde dai și unde crapă! Poftim, se bucură! Eu însă ce să mai zic...

Faptul că Ludmila nu s-a măritat pînă acum nu pare să-i neliniştească pe părinţii mei. În orice caz, cînd le-am pomenit de unchiul Leonea, n-au zis nimic. „Dacă m-ar fi sprijinit atunci, mă gîndeam eu de multe ori, poate că Ludmila noastră ar fi locuit acum la etajul întîi, chiar sub noi. Şi ne-am fi dus în vizită unii la alţii. Ar fi avut o familie... În cărţi se scrie că orice femeie năzuieşte să aibă un cămin. Poate că Ludmila nu pricepe acest lucru? Iar părinţii nu se ostenesc să-i explice! Asta-i numai din pricină că eu, mezinul mult aşteptat, o umbresc pe Ludmila. Nu-i drept"...

Pentru scatoalcele acelea tata m-a lăudat cît timp Ludmila nu s-a întors de la slujbă. Părinţii se cam tem de ea, fiindcă e, cum spune tata, „un om fără slăbiciuni".

Totuşi are şi ea o slăbiciune. Eu! Ce să-i faci? Din nou eu...

Nu, Ludmila n-are să mă laude niciodată pentru un trei sau pentru scatoalce. Dimpotrivă, îmi face observaţie, mă ia la rost. Dar peste două-trei zile îmi aduce un dar, ca şi cum s-ar scuza. Aşa se întîmplă aproape totdeauna.

Ca şi de astă dată.

După ce s-a întors de la serviciu, s-a prefăcut că nu mă bagă în seamă. Ori de cîte ori e supărată pe mine, îşi găseşte o mie de treburi de făcut: desenează, spală sau îşi transcrie nişte cursuri. Face orice numai să nu se uite la mine şi să nu-mi vorbească.

Şi de data aceasta a lucrat toată seara. Iar înainte de culcare îmi spuse pe neaşteptate:

— Mîine să nu leneveşti prea mult în pat!

— Păi mîine-i duminică — i-am răspuns eu, cu glas stins.

— Mergem împreună la teatru.

A spus-o cu un ton de parcă s-ar fi pregătit să mă ducă la miliţie.

— Bine — i-am răspuns. Mergem.

Să-i mulţumeşti în asemenea clipe e cu neputinţă.

Numai eu ştiu cum am aşteptat să vină dimineaţa! Nici n-am apucat s-o întreb pe Ludmila ce piesă o să vedem. De altfel, mi-e totuna. Principalul e că mă duc la teatru!

Cei mari te asaltează de obicei cu întrebările: „Ce piesă se joacă? Nu-i pierdere de vreme? Ce s-a scris despre ea? Ce se spune? O fi interesantă?“ Le convine să facă nazuri, fiindcă se duc la teatru cînd vor şi la ce vor. Niște răsfățați! Şi cînd te gîndeşti că tata şi cu mama nu vor să cresc şi eu, să mă fac mare!...

În cele din urmă am plecat. Tata s-a hotărît să ne conducă pînă la teatru. Mergea ţinîndu-mă de mînă. Îi place să mă ducă de mînă, ca pe vremuri cînd eram mic şi trecea să mă ia de la grădiniţă. De obicei, îmi smulg mîna (e caraghios să tragi la remorcă un coşcogea băiat de treisprezece ani!) şi nici acum nu l-aş fi lăsat dacă n-avea douăzeci şi doi cu zece. N-am dreptul să-l lipsesc de emoţii pozitive!

Ludmila se mai îmblînzise, deşi nu mă iertase de tot. De astă dată nu mai părea că se pregăteşte să mă ducă la miliţie, ca în ajun, dar nici într-un loc care să-mi facă plăcere: de pildă, la o conferinţă, deşi era duminică, zi de odihnă pentru toată lumea. Judecînd după înfăţişarea ei severă, n-ai fi putut ghici în ruptul capului că mergem la teatru.

O urmăream pe furiş.

«Cîtă nedreptate totuşi — îmi ziceam. Ludmila e o fată înaltă, are, cum spun unii, „o siluetă de sportivă“, pe cînd eu sînt un bărbat scund, de o statură mai mult mică decît mijlocie. Tata, şi el, se îndoaie de mijloc ca să mă poată duce de mînă. Nu, firește că n-am de gînd să-i răpesc silueta Ludmilei, dar de ce să fiu eu mai prejos!»

Ludmila n-are numai o siluetă de sportivă, ci e sportivă cu adevărat: joacă tenis şi volei. Şi, după părerea mea, e o femeie interesantă. Ochelarii nu-i strică de loc, ba chiar o înfrumuseţează un pic: îi dau o expresie severă, inteligentă. Nu ştiu însă dacă bărbaţilor le place o faţă severă şi inteligentă.

Am băgat de seamă că tinerii pe care-i întîlneam în cale nu-i prea dădeau atenţie Ludmilei. Nu ştiu de ce. Mă simţeam atins. Poate că ghiceau pe chipul surorii mele că nu năzuieşte să-şi facă un cămin, ceea ce, după cum am citit, ar trebui să-şi dorească orice femeie normală.

Astfel de gînduri îmi treceau prin cap, în timp ce o priveam pe furiș.

În întîmpinarea noastră veneau femei la braț cu soții lor. Că erau soți, asta se vedea numaidecît. Unele împingeau cărucioare de copii, în timp ce bărbații păşeau alături. Sau unii bărbați împingeau chiar ei la cărucior...

Îmi venea să le întreb pe toate femeile: „Dumneavoastră sînteți candidat în științe? Dar dumneavoastră?" Sînt absolut convins că nici una nu mi-ar fi răspuns: „Da, sînt". Pe cînd sora mea era. Atunci de ce numai dînsa mergea neînsoțită? De fapt era cu mine și cu tata, dar asta nu intră la socoteală. Totul e din pricină că nu vrea să se mărite!

În dreptul teatrului ne-am întîlnit cu niște cunoscuți de-ai Ludmilei.

— Nu ne-am mai văzut de douăzeci de ani! strigară într-un glas cei doi, un bărbat și o femeie. Aproape douăzeci! Mai ții minte? Eram în clasa a cincea „C"! Pe urmă pe noi ne-au mutat în școala cea nouă și ne-am despărțit. Atîta amar de vreme! Să stai în același oraș și să nu te vezi niciodată. De necrezut! Și uite că te-am recunoscut numaidecît... De necrezut. Noi doi ne-am luat de mult. Foarte de mult. Nici nu mai ținem minte să fi fost vreodată necăsătoriți. De necrezut! Dar zău că nu ne mai amintim...

Puteai să-ți închipui că s-au căsătorit din clasa a cincea. Vorbeau întrerupîndu-se unul pe celălalt, gata să exclame „De necrezut!" la orice lucru bun sau rău.

— E fiul tău! exclamă femeia. Îți seamănă leit! Aceleași trăsături!... E nepotul dumneavoastră? i se adresă ea tatii. Vă seamănă grozav! Teribil... De necrezut! Vă felicit. Aveți un nepot foarte reușit!

„Oare arăt într-atît de mic, încît pot fi luat drept fiul Ludmilei? mă gîndii eu, întristat. Sau Ludmila arată atît de bătrînă? Ba nu, ei știu cîți ani are: că doar au învățat împreună. Înseamnă că de mine e vorba!"

Dar ce m-a mirat mai mult, e că tata n-a zis nimica cînd l-au felicitat pentru nepotul lui atît de reușit. Doar s-a înroșit grozav de tare, așa cum nu se înroșise niciodată: și urechile, și gîtul, ba chiar și ceafa (care se vedea prin părul lui alb) erau ca sfecla.

Mi-am amintit de cuvintele unchiului Leonea, cel de la etajul de jos: „Poate că-l frămîntă, îl chinuie ceva?“

Te pomenești că, într-adevăr, îl apasă vreun gînd, dar nu vrea să arate. Mi-a făcut impresia că preferă ca foștii colegi dintr-a cincea să mă considere în continuare drept fiul Ludmilei. Da, prefera asta... Era limpede.

Am luat-o pe soră-mea de braț, deși nu mă iertase de tot, și m-am lipit strîns de ea.

Foștii colegi păreau că ar avea de gînd să-și amintească tot ce li se întîmplase în ultimii douăzeci de ani. Sînt oameni din ăștia care-și închipuie că pe alții îi interesează toate amănuntele și fleacurile din viața lor, de parcă ar fi compozitori sau scriitori de seamă.

— Să nu întîrziem — spuse Ludmila.

— În ce rînd stați? În ce rînd stați? se agitară iar cei doi soți dintr-a cincea „C“. A, rîndul zece? De necrezut! Sîntem alături. Minunat! Să-i facem cunoștință fiului tău cu fetele noastre. Sînt în sală. S-au instalat acolo de nu mai știm cînd. Sînt și ele într-a patra. Gemene! Fiul tău nu-i într-a patra?

— În clasa a patra — am răspuns eu, deși, în realitate, eram într-a șasea.

— Da, da... — întări soră-mea în șoaptă. Și mi se păru că-mi aruncă o privire plină de recunoștință.

Nu m-am mai dezlipit de brațul ei.

Cînd am intrat în hol, Ludmila îmi zise încet:

— Fie pe-a lor... spune-mi mamă. Dacă țin ei atît!

N-am ajuns să aflu ce spectacol se dă pînă în clipa cînd am cumpărat un program. Fiindcă toată vremea eram copleșit de gînduri — și cît am stat în hol, și cît am urcat treptele...

— Vrei să te duc la bufet? mă întrebă Ludmila, cu un glas care mi se păru lingușitor, străin.

Mai bine ar fi rămas supărată!

Am primit... Îmi place să gust din toate satisfacțiile pe care ți le oferă teatrul: să beau apă la bufet, să mănînc o prăjitură, să-mi cumpăr un program și să-l citesc de la un capăt la altul, să mă plimb prin foaier și să privesc portretele actorilor... Și, bineînțeles, să văd piesa. Cît pe ce să uit!

5

Sora mea primește deseori telefoane. Dacă pleacă de acasă, lasă un carnet și un creion ascuțit cu deosebită grijă („Unealta mea de lucru!", cum spune ea). Ne roagă să notăm exact cine a sunat, de unde și în ce chestiune.

De multe ori tata e cel care-i îndeplinește rugămintea și atunci îl aud:

— În interes de serviciu! Numai și numai în interes de serviciu! Și cîntă din „Cneazul Igor", opera lui preferată: „Nici somn și nici odihnă, mi-e sufletul zdrobit!"...

Înainte vreme credeam că tata cîntă de bucurie că are o fiică atît de pricepută și atît de ocupată. Acum însă m-am dumirit: „De unde bucurie? Că doar cneazul Igor cîntă aria asta cînd ajunge captiv la polovțieni... Ce-i drept, tata are uneori obiceiul să schimbe cuvintele după voia lui, dar aici pare-se că nu schimbă nimic, ci cîntă la fel cum cînta și cneazul vremelnic înfrînt: cu tristețe și necaz... Cum de n-am observat pînă acum?"

Odată, cam la vreo zece zile după ce fusesem la teatru, telefonul a sunat într-un chip ciudat. Mai precis a sunat în modul cel mai obișnuit, dar convorbirea a început nu știu cum altfel de cum trebuia... Un glas de bărbat a cerut-o pe Ludmila. De obicei, toți o cheamă pe numele întreg. Chiar și oamenii mai bătrîni, care o cunosc de cînd era o fetișcană, nu uită, cum spune taică-meu, „să-l pomenească și pe tata". Eram sigur că e mîndru de asta: dacă te adresezi astfel unei femei tinere, înseamnă că o respecți! „Sau nu o mai consideri tînără! mi-a trecut brusc prin minte după întîmplarea de la teatru. Și de unde am scos-o că tatii îi place asta?"...

I-am răspuns glasului de bărbat că Ludmila nu-i acasă și l-am întrebat, ca de obicei, de unde sună și ce să transmit.

— Dar cine-i la telefon? mă întrebă el în loc de răspuns.

Pînă atunci nimeni nu întrebase astfel. „Îi spune pe numele mic, se interesează de mine... La fel ca și cei

doi, din fața teatrului... Pesemne că-i tot vreun fost coleg dintr-a cincea, de la școala unde a învățat Ludmila. Precis!... Cine altul i-ar mai telefona fără nici o treabă". Aveam impresia că bărbatul n-are de gînd să comunice nimic ce ar trebui notat în carnet, așa că l-am închis. Mi-am adus aminte cum mi-a șoptit soră-mea atunci, la teatru: „Spune-mi mamă"...

„Ludmilei îi face plăcere ca prietenii ei, pe care nu i-a văzut de douăzeci de ani și care s-au căsătorit de mult între ei, să creadă că și dînsa e măritată... și că are un copil" — am conchis eu. Toate aceste gînduri mi-au trecut prin cap într-o secundă. Și deodată, pe nepusă masă, am trîntit în receptor:

— Fiul ei...

— Care fiu? întrebă vocea de bărbat.

— Care fiu?... am repetat. Din prima căsătorie!

Nici eu nu știu de ce am spus-o. Pesemne că am vrut ca fostul coleg al Ludmilei să-și zică: „Iată, eu nu m-am însurat decît o singură dată, pe cînd ea a reușit să se mărite de două ori! Ba poate și de mai multe ori... Înseamnă că are succes!"

Ba nu, în clipa aceea cred că n-am vrut, de fapt, nimic. N-aveam cînd... Dar toate cîte le rumegasem în ultima vreme îmi scăpaseră acum fără voia mea.

— Mulțumesc — spuse bărbatul. Și numaidecît tonul îmi răsună în timpan.

„Nu-i nimic — îmi ziceam eu. Nu s-a întîmplat nimic... Numai o femeie frumoasă se poate mărita de cîteva ori! Înseamnă că n-am defăimat-o pe Ludmila, ci dimpotrivă. N-au decît s-o invidieze! Am procedat bine. Cum nu se poate mai bine."

Așa am crezut pînă în clipa cînd Ludmila s-a întors acasă. Nici nu s-a uitat la mine, ci, așa cum era, în palton, a trecut în odaia vecină, unde mama citea o carte, și a trîntit ușa cu putere.

Ludmila, întotdeauna atît de calmă și de ordonată, să uite să-și scoată paltonul în antreu?! Trebuie că s-a întîmplat ceva îngrozitor!

Curînd am aflat motivul tulburării ei. Nu vroiam să ascult la ușă. Dar am ascultat și de astă dată... Mai bine zis, am auzit. Întocmai ca mine și ca tata, Ludmila caută

să vorbească așa fel ca mama să nu-și încordeze auzul. Așa că, vrei nu vrei, auzi totul chiar dacă ești în camera de alături.

— Trebuie să-ți spun ce mi s-a întîmplat — începu Ludmila. Numai te rog să fii calmă.

Pesemne că mama n-a rămas de loc calmă, fiindcă sora mea s-a grăbit s-o liniștească:

— Nu, nu-i nimic deosebit!

Mama i-a răspuns nu știu ce. Vorbele ei rămîneau însă în odaia cealaltă, nu le auzeam.

— Cineva i-a spus lui Ivan că am mai fost măritată. De două ori chiar... Și că am un băiat mare.

Apoi se făcu liniște: înseamnă că vorbea mama. Între timp am apucat să cuget: „Are pe unul Ivan, pe care l-au ascuns de mine. Firește, dacă sînt un copil!“...

— Faptul în sine n-are nici o importanță... — urmă Ludmila. O bîrfă și atîta tot. Sau o glumă proastă.

Mama o întrebă ceva.

— Nu, nu mi-a spus cine anume. Dar a crezut! Era umilitor să-i mai demonstrez... și să-l iau la întrebări. Pricepi?

Următoarea frază rostită de mama am ghicit-o după răspunsul Ludmilei. Probabil că mama i-a spus: „E mai bine așa: acum poți să-i verifici sentimentele“. Așa trebuie să-i fi spus, fiindcă sora mea i-a replicat:

— E mai bine? Nu cred! Și nici n-am de gînd să-i verific sentimentele. A reacționat în mod dezgustător: și-a dat drumul la furie, a fost grosolan. A și strigat la mine... Pricepi?

Mi-era teamă să nu se întoarcă tata și... să nu *audă* și el. Iar pe urmă ceafa și gîtul au să i se înroșească, la fel ca atunci, în fața teatrului.

Ce prostie am făcut?!

— Dacă m-ar fi rugat să-i dau explicații, mai înțeleg...

Mult îi mai place să despice firul în patru; dacă așa, dacă pe dincolo... Ca și cînd nu s-ar putea să-l ierte fără atîta vorbă!

Mama i-a spus ceva.

— Ba nu, totul s-a terminat.

Mama a mai adăugat ceva.

— De ce să-mi vină greu să-l văd în fiecare zi? Voi avea conştiinţa dreptăţii mele!

Aveam impresia că Ludmila foloseşte dinadins cuvinte aspre, ca să nu izbucnească în plîns. Mi-era milă de ea, dar, în acelaşi timp, şi ciudă: mare lucru să-l ierte?

Deci lucrau împreună: dacă-l vedea în fiecare zi! ...

— Nu, pentru nimic în lume! urmă Ludmila. Aş fi putut încerca să înţeleg orice, dar cînd eşti umilit... Dar ai dreptate: e mai bine că s-a demascat astfel. Am să mă opresc la timp!

Unde vrea să se oprească? În ce sens? Nu se mai mărită?... Trebuie s-o împiedic cu orice preţ să se oprească. Fiindcă ea, un „maestru al preciziei", cum zice, aşa face.

Ludmila ieşi din odaia mamei. Îmi făceam lecţiile cu sîrg.

Paltonul îl avea pe braţe: pesemne se încălzise, zîmbea, dar silueta ei nu arăta atît de sportivă ca de obicei: avea umerii uşor lăsaţi de parcă ar fi dus o greutate. Din nou mi se făcu milă de ea... Am simţit dorinţa s-o ajut.

— Ludmila — rostii eu încet — am auzit cîte ceva...

— Ai auzit?

— Nu puteam să-mi astup urechile! Vroiam să ies în stradă, ca să n-aud... Dar lecţiile! Înţelegi şi tu...

— Trebuia să intri în odaie şi să ne spui că se aude. Aşa ar fi fost cinstit.

— Credeam că n-am să înţeleg nimic... De-aia n-am intrat. Dar pînă la urmă am înţeles totuşi. Iar cînd mi-am dat seama că înţeleg, era prea tîrziu să mai intru.

— Şi ce ai înţeles?

— Ştii, Ludmila, cînd un om strigă, înseamnă că-i enervat. Iar dacă e enervat, înseamnă că suferă... N-ai băgat de seamă?

— Prostii! făcu Ludmila. Dar nu se clinti din loc.

— Un om cînd e enervat poate să spună ce nu te-aştepţi! Uite, mama spune uneori: „Piei din ochii mei!" Mie îmi spune asta. Şi crezi că ar vrea ca eu să pier de-adevăratelea?

— Ai isprăvit? mă întrebă ea.

„Ai isprăvit?" Aşa te întreabă profesoara noastră de

matematică, cînd stai la tablă şi înşiri aiureli. Dar nu-ţi pune doi dintr-o dată, ci se încruntă şi aşteaptă: doar-doar o să audă şi ceva mai cu cap.

Ludmila aştepta şi ea.

— Dacă a strigat la tine, înseamnă că era nervos. Iar dacă era nervos, înseamnă că suferă. Ei, şi dacă suferă...

— Asta am mai auzit-o!

La fel spune şi profesoara de matematică: „Asta am mai auzit-o!" După care îţi pune imediat doi.

— Asta am mai auzit-o! repetă sora mea, cu hotărîre. E clar: mi-a pus doi.

Mă ascultase aşa cum ai asculta un elev dintr-a şasea care a venit să dea examen la universitate.

— N-ai priceput nimic! mi-o reteză Ludmila. Şi nici n-aveai cum să pricepi!

Te cred, dacă sînt un copil! Mă mir că n-a precizat. O fi uitat, pesemne. Da, a uitat, pur şi simplu.

Ludmila ieşi în antreu ca să-şi pună paltonul la cuier. M-am aplecat asupra manualului. Dar nu mi-era gîndul la învăţătură. „Trebuie s-o ajut!" mi-am zis cu hotărîre.

6

Am mai spus că soră-mea, dacă se întîmplă să mă certe, cu alte cuvinte să-mi strice buna dispoziţie, peste două sau trei zile îşi cere neapărat scuze. Bineînţeles n-o recunoaşte, dar se cheamă totuşi că se scuză: cumpără bilete la teatru, sau mă ia cu dînsa pe terenul de sport unde joacă tenis şi volei, ori îmi aduce vreun dar.

În asemenea cazuri nu spune niciodată că mi-a adus un cadou, ci mi se adresează cam în felul următor:

— Ar fi timpul să te ocupi şi tu de sport. Dar mai întîi uită-te cum joacă alţii. Astăzi mergem pe teren.

Sau:

— Cu matematica nu prea o duci bine. Ce vrei să te faci cînd o să fii mare? Se poate să nu te gîndeşti la asta? Uite, încearcă-ţi puterile în artă. Pentru început, măcar în arta fotografică. Ţi-am cumpărat un aparat de fotografiat...

Imi vorbește foarte sever: ca și cum n-ar umbla să se împace cu mine, ci mi-ar face educația. Dar cadoul tot cadou rămîne.

Iată însă că, de astă dată, i-am stricat buna dispoziție. Ba mai rău: am făcut-o să sufere!

Și cu cît își făcea mai mult curaj (de pildă, își punea cîte o rochie pe care n-o mai văzusem pînă atunci), cu atît îmi era mai limpede că nu-i arde de găteli.

În ziua cînd am tras cu urechea, fără să vreau, la discuția ei cu mama, seara, înainte de culcare, nu m-am mai putut abține și i-am mărturisit:

— Ludmila, eu i-am spus lui Ivan că ai un fiu din prima căsătorie. La telefon... El a sunat și întreabă: „Cu cine vorbesc?" Nici eu nu știu ce m-a apucat... de i-am răspuns: „Cu fiul ei". El de colo: „Care fiu?" Iar eu: „Din prima căsătorie!"... Am glumit, pricepi?

Și pe loc m-am îngrozit: „Te pomenești c-o să creadă că n-am glumit, ci am spus-o în serios, fiindcă m-a rugat ea atunci... la teatru!"

Dar Ludmila, după cîte am înțeles, n-a crezut asta. Ba nici nu s-a supărat. Nu, nu s-a supărat!...

— Nu despre asta e vorba — mi-a zis ea. Important e cum a reacționat... De altfel, n-ai cum să înțelegi...

— Dar dacă un om țipă, înseamnă că-i nervos, iar dacă-i nervos...

— Asta am mai auzit-o!...

Alte sfaturi nu i-am mai dat.

Eram perfect lămurit, înțelesesem, cred, totul, dar, după părerea Ludmilei, nu trebuia să fiu lămurit și nici să înțeleg. N-aveam dreptul! Și nici nu puteam s-o ajut deschis. „De ce? mă zbuciumam eu, furios. Pentru care motiv?!"

Trebuia să acționez pe ascuns, să nu mă prindă mama sau soră-mea. Tata nu știa nimic: avea douăzeci și doi cu zece...

M-am apucat deci să dreg ce-am stricat.

Cunoșteam telefonul de la birou al Ludmilei și, profitînd de o clipă cînd nu era nimeni acasă, am sunat acolo:

— Pot să vorbesc cu Ivan? am întrebat eu.

— Care Ivan? mi-a răspuns o voce veselă de fată.

— Nu știu...

— Care-i numele de familie?

Tăceam.

Fata se înveseli de-a binelea.

— E un copil! le explică ea colegilor. Nu știu, băiețel sau fetiță...

Deci iar copil! Și nu e în stare să mă deosebească de o fată!

— Îți ofer la alegere! rosti din nou glasul cel vesel. Ivan Petrovici, Ivan Sergheevici și Ivan Ivanovici!...

L-am ales pe Ivan Ivanovici. Dar cînd acesta spuse „Alo!", am închis îndată receptorul. Dacă nu e *acela?* Iar eu îi spun numele soră-mi și încep să mă scuz!...

Și-apoi, de bună seamă că institutul are mai multe secții. De unde mi s-a năzărit că Ivan al Ludmilei lucrează în același birou cu ea?

Ce să fac?

Să-i aflu numele, să-l cer de la Ludmila? Mi-ar spune că nu-i treaba mea. S-o întreb între patru ochi pe mama? Cu siguranță că mi-ar răspunde cam așa:

— E bine că-ți faci griji pentru sora ta. E nobil din partea ta! Dar, în cazul de față, nu trebuie să te-amesteci.

Nu-mi rămînea decît o singură soluție...

Într-una din zilele cînd soră-mea avea o recuperare și era plecată la tenis, m-am dus la ea la birou. Adică nu chiar „la birou", ci numai pînă în dreptul clădirii unde se afla institutul de proiectări.

Îl cunoșteam — era o clădire frumoasă din metal, sticlă și material plastic. Asemenea case sînt puține în orașul nostru. Dar ar fi caraghios dacă, să zicem, cei de la fabrica de mobilă ar avea mobilă proastă, iar arhitecții ar lucra într-o clădire veche și urîtă.

M-am dus pe jos, ca să am timp să-mi adun curajul. Dar, cu cît mergeam mai mult, tot pe-atît frica punea stăpînire pe mine: „Cum o să-l recunosc pe Ivan ăsta?... Și cum o să-i spun toate unui om necunoscut?"

Un act de curaj îl faci dintr-o dată, fără să stai pe gînduri, de vreme ce te-ai hotărît.

Mai bine aș fi luat troleibuzul sau tramvaiul. Că așa mi-am lăsat prea mult timp pentru tot soiul de îndoieli și cugetări.

În cele din urmă am ajuns...

Știam că ziua de lucru se încheie la patru și jumătate. Arhitecții începură să iasă buluc din clădire, risipindu-se care încotro, la fel cum năvălim noi în stradă din școală după terminarea orelor. Atîta numai că făceau mai puțină gălăgie și alergau mai încet.

Ușa era din lemn nevopsit, cu izvoade, care-mi aminteau, nu știu de ce, dîrele lăsate de apă pe un buștean. Ușa aceasta soră-mea o deschidea de cîte două ori pe zi. Ba nu, de cîte patru ori, fiindcă se ducea să ia masa la cantină. Cercetam cu mult interes și ușa, și scara...

Mai întîi ieșiră fetele. La noi, la școală, primii care se reped să iasă sînt băieții. Purtau rochii înflorate, în multe culori, pantofi cu tocuri și poșete după ultima modă. Unele duceau în mînă cîte un sul. Toate îmi păreau nespus de frumoase și asta mă întristă.

Nici una însă nu avea o siluetă de sportivă, așa cum avea Ludmila, și nici o față atît de inteligentă și, cum spune mama, expresivă. Dar oare le-o fi plăcînd bărbaților o față expresivă? Nu știam.

La institutul ăsta Ludmila lucrează de mai puțin de un an: pînă atunci a învățat pentru aspirantură. N-are aici prietene apropiate care să vină la noi în casă. Știind asta, m-am mai liniștit fiindcă nimeni nu putea să mă strige: „Leonea, ce faci aici?"

Pe urmă apărură bărbații.

Cum să fac să-l recunosc pe Ivan? Pe drum îmi venise în minte o idee... Pesemne că era cît se poate de caraghios și de prostesc din partea mea, dar, în clipa cînd bărbații începură să iasă, am strigat, privind undeva spre cer, de parcă aș fi chemat un porumbel ori un pițigoi:

— Iva-an!...

Nu răspunse nimeni.

Acum ieșeau în grupuri: femei sau bărbați. Uneori și amestecați, dar asta mai rar. Fie ce-o fi! M-am grăbit să strig de mai multe ori:

— Ivan! Ivan! Ivan!

Nu, nu merge așa: doar nu strig după un cîine!

— Iva-an...

Rostisem rar și tărăgănat, ca și cum mă pregăteam să spun numele întreg.

— Pe mine mă căutați? întrebă un bărbat, arătîndu-se cu degetul.

Mi se adresase ca unei persoane mari, din pricina surprizei, probabil.

Nu, era prea bătrîn și chel. Am clătinat din cap: nu, nu pe dumneavoastră.

Și iar am strigat, cu ochii la cer:

— Iva-an!...

— Ai treabă cu mine?

Chiar dacă i-ar fi plăcut Ludmilei, eu m-aș fi împotrivit cu hotărîre: îi ajungea pînă la umăr. Și nici chiar pînă acolo!...

— Nu, nu cu dumneavoastră...

Apoi din nou:

— Iva-an...

— Uite că ți-a sosit un tiz — îi spuse cuiva unul din grupul de bărbați.

Cel înterpelat se întoarse și se uită la mine.

— Iva-an! am strigat eu iar. De astă dată cred însă că de spaimă.

Și atunci el se îndreptă spre mine.

— Uite ce-i... — începu el încă de la jumătatea drumului.

Am tresărit: „Uite ce-i", așa își începe adesea frazele unchiul Leonea de la etajul de sub noi. Numai că unchiul Leonea rostea cuvintele șovăielnic, tărăgănînd silabele, de parcă ar gîndi cu glas tare, pe cînd acesta le rostise oarecum batjocoritor.

În timp ce venea spre mine, am apucat să gîndesc: „Nu cred că-i mai scund decît Ludmila... Pentru că un bărbat de statură mijlocie este egal cu o femeie înaltă!"

— Uite ce-i — repetă el, la fel de batjocoritor — am o mare rugăminte la tine: strigă-ți prietenul Vanea, simplu. Ca să nu fie nici o încurcătură.

Era primul dintre cei trei Ivani de la institut care-și dăduse seama că nu putea să-l cheme un necunoscut și, mai cu seamă, un băiețandru ca mine. N-a stat să se arate cu degetul și să mă-ntrebe: „Pe mine mă cauți?"

„Un Ivan veritabil! mi-a mzis eu. Blond, cu ochi albaștri... Părinții lui n-au greșit de loc dîndu-i acest nume! Păi chiar așa: în basme, Ivan, chiar dacă-i

Ivan-prostul, nu-i de fel prost, ci, dimpotrivă, isteț și frumos. Drept care, cum au putut părinții să-l numească Ivan pe chelul acela? Sau pe piticul celălalt? Grozavă idee, n-am ce zice! Deși, cînd botezi un copil, e greu să ghicești cu precizie dacă o să fie cîndva chel sau nu..."

Toate aceste gînduri mi-au fulgerat prin minte într-o secundă.

— Ei, ne-am înțeles? mă întrebă el. De vreme ce Ivan al tău nu lucrează încă aici...

— Ba lucrează! l-am întrerupt eu spre propria-mi surprindere.

— Păi bine, frate! În felul ăsta se naște un cerc vicios. Și ai de gînd să-l mai chemi mult?

— Și mai am pe cineva care lucrează aici...

— Tot Ivan îl cheamă?

— Ludmila...

Am rostit dinadins numele surorii mele, ca să văd ce impresie o să-i facă.

El nu tresări, nu păli și nici nu se prinse cu mîna de inimă, cum fac eroii din piese sau din romane auzind numele iubitei. Nu, dar expresia aceea batjocoritoare se șterse dintr-o dată, dispăru din ochii lui. Și atunci am ghicit: „*El* e!"

Se uita la mine, de astă dată foarte serios, ba chiar nițeluș bănuitor, de parcă l-aș fi putut înșela ori aș fi vrut să-i joc vreo festă.

— Care Ludmila?

I-am spus numele nostru de familie.

— Păi bine, frate...

— Tocmai că-s frate! Fratele ei... Chiar semănăm puțin. Așa zice lumea... Priviți și dumneavoastră!

Uitasem că poți semăna nu numai cu sora, ci și cu mama. Ca să n-apuce să-și dea și el seama de asta, am încercat să-l conving:

— Sînt fratele ei! Fratele! Eu am vorbit cu dumneavoastră și am glumit. Ludmila n-are nici un fiu! Și nici n-a fost căsătorită... Au cerut-o de mii de ori, dar n-a vrut dînsa!

— De mii de ori?

— Ei, de zeci de ori... Ea singură n-a vrut să se

mărite. Nici acuma nu vrea. Așa cred... Eu însă am glumit numai.

Mă crezu fiindcă se întoarse spre prietenii săi și le spuse:

— Nu mă mai așteptați.

Nu ridică glasul, dar ei îl auziră, căci vorbea tare și răspicat. „E cum nu se poate mai potrivit pentru familia noastră!" am hotărît eu.

— Duceți-vă! Și le făcu semn colegilor cu mîna.

— Ți-ai regăsit fiul pierdut? întrebă unul din ei.

— Vedeți! m-am bucurat eu. Și ei au glumit: au spus că sînt fiul dumneavoastră. Cineva ar putea să audă și să creadă că-i adevărat. Așa cum ați crezut și dumneavoastră...

— Va să zică tu ești Leonka?

— V-a povestit de mine?

— Mi-a spus că are un frate mai mic. Și cînd colo, ești flăcău mare!

Din clipa aceea am simțit că țin la el.

— De ce n-ați venit niciodată pe la noi? Așa, în vizită.

— Nu m-a invitat... Haidem să analizăm împreună situația.

Mă luă pe după umeri. Era tare plăcut. Am pornit amîndoi pe stradă, fără grabă, cum merg doi prieteni. La început Ivan tăcea. Cît despre mine, eram în al nouălea cer: mergeam ca doi prieteni!

Pe urmă m-am uitat la el și mi-am zis că, pentru nimic în lume, el n-ar ieși pe scară cu șorț de bucătărie, ca unchiul Leonea, cu care, nu știu de ce, îl comparam în gînd. Purta un costum frumos, cu o croială modernă, și o cămașă atît de albă, încît fața lui părea bronzată, deși era primăvară. Sau poate că într-adevăr a avut timp să se bronzeze?

— Eu cu Ludmila aproape că nu ne cunoșteam la slujbă: ea lucrează la etajul unu, iar eu la etajul trei. Am făcut cunoștință pe terenul de tenis — spuse el. Numai că de zece zile n-am mai pus mîna pe rachetă...

„El s-a lăsat de tenis, iar Ludmila a început să meargă tot mai des pe teren — mă gîndii. Oare înseamnă că el rezistă să n-o vadă, iar ea nu rezistă?"

— Nici Ludmila nu se mai duce la tenis — i-am spus eu. Se duce la teatru... la cinema... Aproape în fiecare seară.

— Vezi, știam eu! Aproape în fiecare seară?...

Aha, l-a răzbit!

— Ei, în cel mai rău caz, la două zile o dată.

— Vezi, aici e buba! Nu în faptul că tu ai glumit, iar eu i-am făcut o scenă... Buba e că nu vrea nici măcar să-mi explice...

— Da, dar ea are conștiința dreptății sale! i-am replicat eu. Și-apoi... Trebuie să-și aibă și ea mîndria ei, nu?

— Ei, asta-i, să știi, frate, mă mir de tine! Păi se poate să ții cont de așa ceva? N-avea decît să vină și să-mi spună: „Uite așa și pe dincolo, frate-meu a glumit". Pe cînd ea n-a scos nici un cuvînt! N-a catadicsit să dea nici o explicație... Și se duce liniștită la cinema!

„Ludmila consideră că el n-avea dreptul să se enerveze și să țipe — cugetam eu. Iar el socotește că ea era datoare să lămurească lucrurile... De ce oamenii mari dau atîta importanță unor fleacuri și complică totul?... Prea mult despică firu-n patru, asta-i nenorocirea. Uneori însă trebuie să faci un lucru fără să te gîndești, ci așa cum îți vine! Iată eu, de pildă, nu pot să stau supărat cu prietenii mei mai mult de o zi-două... Pe cînd cei mari fac din țînțar armăsar! Cîteodată aș putea să-i ajut. Dar ei nu mă cred că pot și atuncea chiar că nu pot! Deși Ivan se pare că mă crede..."

— Ia ascultă, ai fost și tu îndrăgostit vreodată? mă întrebă el.

„Ai fost îndrăgostit? Și tu?"

Deci el *este* îndrăgostit.

Am zîmbit fără să vreau.

— Văd după figura ta fericită că ți-a fost dat!

— Eu? Încă nu...

— Cum așa, măi frate?! Chiar niciodată?

— Nu-mi amintesc precis... Pare-mi-se că nu...

— Adu-ți aminte! Nu se poate!...

— Adică mi s-a întîmplat odată să simt ceva... Dar pe urmă mi-a trecut.

— Păi sigur că da!

De ce *sigur că da?* Te pomenești că și lui îi trece întotdeauna.

Mințisem spunîndu-i lui Ivan că n-am fost îndrăgostit niciodată. Asta, fiindcă nu eram obișnuit ca oamenii mari să-mi pună asemenea întrebări. De fapt, aproape toți băieții de la noi sînt îndrăgostiți de cîte cineva. Ba un prieten de-al meu a și rămas repetent din pricina asta. Nu mai era în stare să priceapă absolut nimic: nici la dictare, nici la teza de matematică. Un adult normal ar înțelege vreodată una ca asta? Deși Ivan ar înțelege... Simțeam asta. Și totuși nu i-am putut răspunde cinstit.

— Știi tu unde m-am îndrăgostit eu cu adevărat pentru prima oară? mă întrebă deodată Ivan.

„Cu adevărat? Pesemne că aici la institut"...

— Știi unde?

— Nu, nu știu...

— La grădiniță! Vara ne scoteau din oraș. Și acolo s-a îmbolnăvit o fetiță. O chema Nora. I-am reținut pînă și numele! Un nume puțin obișnuit, de-aia îl memorezi mai ușor. Avea șase ani. Ne îndrăgosteam toți de ea, pe capete. Bineînțeles că toți acei care erau în stare să se îndrăgostească la șase ani! Ei, și s-a îmbolnăvit, iar eu îi duceam la infirmerie niște ciorchini cu poame. Mare noroc pe ea că nu putea să mă sufere!

— De ce?

— Fiindcă s-a constatat mai tîrziu că erau poame sălbatice. Otrăvitoare! Erau foarte frumoase și-mi plăceau tare mult cum arată pe-afară!...

Mergînd alături de el, nu visam decît să spun ceva inteligent.

— Frumusețea exterioară nu corespunde întotdeauna cu cea interioară — i-am plasat eu.

— Ea a înțeles asta cu mult înaintea mea: de la vîrsta de șase ani. Și-mi arunca darurile. Altminteri, nu s-ar mai fi făcut bine niciodată! Era o fetiță isteață... Și totuși m-am răcit de ea. Pe vremea aceea toate erau mai simple.

„Acum deci nu mai sînt simple!" am dedus eu, bucuros. Și cu glas tare:

— Asta nu poate fi numită dragoste adevărată. Cel

mult, o pasiune trecătoare... Mi s-a întîmplat și mie de nu știu cîte ori!

— Atunci poți să mă-nțelegi. Și să m-ajuți!...

Am citit în cărți că, în timpul războiului, copiii i-au ajutat de multe ori pe cei mari. Ba uneori îi salvau și de la moarte! Pe cînd acum, în vremuri obișnuite, oamenii mari nu ne cer niciodată un ajutor adevărat. Să dai o fugă să cumperi ceva sau să aduci un lucru, asta, mă rog. Dar într-o problemă serioasă, de care să depindă viața lor, nu ți se adresează. Uite însă că Ivan apela la mine. Și eram gata să fac orice pentru el!

— Păi la dumneavoastră... e o pasiune?

— Dar la dînsa?

Mai înainte îmi venea să-i trîntesc că Ludmila-i absolut calmă și că nu suferă de loc. Acum însă n-am mai putut minți și i-am mărturisit adevărul:

— Și ea suferă.

Se opri în loc, uimit.

— Unde-i atunci logica? exclamă el, făcînd pe supăratul, dar se vedea că-i bucuros. Unde-i logica cea mai elementară? Să nu spui nimic... Să nu dai nici o explicație...

De obicei, cînd mă împac cu un prieten, îi propun, ca să sparg gheața, un lucru plăcut. Mă apropii, ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat, și-i spun: „Haidem la patinoar! Hai să sărim capra!"

— Puteați să vă apropiați de ea și să-i spuneți de-a dreptul: „Hai la cinema!" Sau: „Hai să mergem la tenis!"

— Am încercat.

— Și ea?

— Nici o reacție.

La ce bun atîtea complicații?!

— Suferă mult? mă întrebă el încet.

— Dumneavoastră cum credeți?...

— Termină odată cu *dumneavoastră!* strigă el.

Ce m-am mai bucurat!

— Spune-mi simplu *tu!* Sînt pentru egalitate deplină în drepturi.

Egalitate în drepturi... Iată ce mi-a lipsit mie întotdeauna!

Adesea cei mari îmi spuneau: „Hai să stăm de vorbă

ca de la bărbat la bărbat!" Sau: „Să vorbim ca doi prieteni". Acest *ca*... sublinia că, în realitate, nu-s bărbat și că deocamdată n-am ajuns prieteni. Cum poate să existe egalitate pentru un timp limitat? Poți fi prieten cu cineva numai cît durează o discuție?

Ivan însă îmi oferea egalitate pentru totdeauna. Cel puțin așa mi se părea.

Am simțit nevoia să-i arăt pe loc recunoștința mea. Și i-am vorbit despre planul pe care-l născocisem acasă, încă înainte de a mă întîlni cu el:

— Facem așa!... Eu spun că mi-am invitat un prieten nou... Unul nou de tot! Ai mei au să fie toți acasă: le place să-i studieze pe noii mei prieteni. Și o să veniți dumneavoastră!

— Eu?...

— Ei, da! Și pe urmă le povestesc eu totul: cum v-am căutat și cum v-am invitat. Acasă, Ludmila n-are cum să treacă pe lîngă dumneavoastră și să nu vă bage în seamă. E foarte primitoare. Iar eu iau totul asupra mea. De vreme ce eu am fost pricina...

Mi-era teamă să nu-mi răspundă ca mama: „E bine că ai grijă de mine. E nobil din partea ta! Dar, în cazul de față, planul tău nu e bun..."

N-a rostit însă nimic din toate acestea. M-a îmbrățișat mai strîns pe după umeri și am pornit mai departe.

— Întotdeauna am spus că nu există situații fără ieșire! exclamă Ivan.

— Pînă atunci însă nu-i adresați nici un cuvînt Ludmilei — îl sfătuii eu. Fiindcă din nou s-ar putea să nu vă răspundă. Trece mai departe și gata! Asta se poate întîmpla... Să știți că și ea s-a bucurat de un succes nebun încă de la grădiniță. Ca și Nora aceea a dumneavoastră... Mi-a povestit mama. Și de aceea e foarte mîndră!

— Vezi, eu nu i-am spus de tine nici un cuvînt. Nu te-am trădat! se lăudă el ca un băiețandru. Ludmila nu știe nici pînă azi cine mi-a turnat minciuna cu fiul și cei doi soți.

— I-am mărturisit eu...

— Va să zică a aflat cum s-au petrecut toate? Şi nici acum nu vine să-mi vorbească? Să-mi explice?... Şi nu vrea să se împace? Ei, asta-i prea de tot! Asta, frate, e prea...

— Niciodată n-are să vină prima! Fiindcă o plac foarte mulţi. De pildă, unchiul Leonea, care locuieşte sub noi. E un medic vestit: se pricepe să trateze orice boală. Iar dăunăzi, cînd am mers amîndoi la teatru, toţi din jurul nostru se uitau la ea. Ba unii întorceau şi capul...

— Am băgat şi eu de seamă... — rosti cu tristeţe Ivan. Şi adăugă: Acuma-i acasă, pesemne. Ai s-o vezi curînd?

Mă invidia! Îl înţelegeam perfect... Eu, de pildă, cînd am fost îndrăgostit ultima oară, îl invidiam foarte mult pe fratele fetiţei aceleia. N-avea decît vreo şapte-opt ani, dar eu mă dădeam bine pe lîngă el. Mereu căutam să intru în vorbă cu dînsul. Şi-l invidiam teribil fiindcă o vedea în fiecare zi, dimineaţa şi seara, mînca la masă cu ea şi pleca cu ea în vilegiatură, pe cînd eu mă despărţeam de dînsa în timpul verii. „O să ştie tot ce se întîmplă cu ea şi peste zece ani, şi peste douăzeci... Oriunde ar pleca!" gîndeam. De unde era să ghicesc eu că o să mă răcesc repede de ea! Dacă mi-ar fi spus-o cineva, nu l-aş fi crezut pentru nimic în lume! De cîte ori mă îndrăgostesc, mi se pare că-i pînă la moarte, pentru toată viaţa, pentru totdeauna!

— Va să zică ne-am înţeles? Dumneavoastră veniţi la noi în vizită fiindcă v-am invitat eu!

— Nu *v-am*, ci *te-am!*

Fiindcă veni vorba, m-am gîndit adesea că inegalitatea în drepturi dintre noi şi oamenii mari începe chiar de aici: ei ne zic *tu*, iar noi, *dumneavoastră*.

7

Aşa cum am mai spus, părinţilor mei şi Ludmilei le place grozav să-mi studieze noii prieteni. Dacă prietenul respectiv nu le-a plăcut, mă lasă neapărat s-o înţeleg. Firește, fiecare în felul său, fiindcă sînt firi deosebite.

Tata caută să aducă vorba în așa fel, încît faptul că noul meu prieten nu i-a plăcut să mă bucure sau măcar să nu mă întristeze din cale afară.

— Ai niște prieteni minunați — spune el. Să lărgești prea mult cercul lor e ca și cum ai dilua vinul cu apă: nu se face mai tare din asta. Ai niște prieteni foarte buni băieți! Băieți de nădejde! Și toți se lipesc de tine... Țin la tine, mișelule!

— E bine că-i ierți toate defectele — spune mama despre noul meu prieten. Înseamnă că ai inimă bună...

Din aceste vorbe înțeleg că prietenul meu are defecte.

Cît despre Ludmila, nici în cazul acesta nu s-ar preta să schimonosească vreo arie.

— În privința prietenilor, să știi că nu țin atît la cantitate cît la calitate — spune dînsa. Nu știu cît de grozavi sînt ceilalți prieteni ai tăi, dar ăsta nu rezistă la proba de calitate.

Iar dacă mă încăpățînez să-mi petrec vremea cu noul meu prieten, încearcă să-mi abată atenția de la el cu toate distracțiile existente în lumea asta: filme, piese de teatru, meciuri de fotbal...

Pe scurt, știam că, în seara cînd urma să sosească invitatul meu, toți trei aveau să fie acasă.

— Pune-ți te rog, costumul albastru de antrenament — am rugat-o pe Ludmila.

Avea un costum de sport nou care-mi plăcea foarte mult.

— Păi de ce? se miră ea. Să umblu prin casă în costum de sport?

— Îți stă foarte bine. Mult mai bine decît în rochie.

Ludmila dădu din umeri.

— Vezi tu, i-am spus prietenului meu că ești sportivă... că joci tenis și volei. Vreau să se convingă cu ochii lui.

— Te crede cumva mincinos?

Dar cu o jumătate de oră înainte de a sosi noua mea cunoștință, Ludmila începu să facă gimnastică, deși de obicei făcea dimineața. Nici prin gînd nu-i trecea, firește, să-mi îndeplinească rugămintea absurdă, însă,

în clipa cînd Ivan sună la uşă, era, cu totul întîmplător, îmbrăcată chiar în costumul cu pricina.

Am alergat să deschid...

Cînd Ivan intră în odaie, toţi ai casei erau preocupaţi de treburile lor: tata stătea cu ochii închişi, ascultînd muzică (în ziua aceea cumpărasem nişte discuri uriaşe, în care încăpeau opere şi simfonii întregi), mama împletea nu pulover pentru mine, iar Ludmila mînuia de zor trăgătorul şi rigla pe planşetă. Într-un cuvînt, nici unul n-avea de gînd să-i acorde prietenului meu vreo atenţie deosebită.

Ivan rosti:

— Bună ziua!

În clipa aceea, ca la comandă, toţi îşi lăsară treburile. Mama schimbă o privire cu tata. Ludmila însă nu se arătă mirată, ca şi cum ar fi ştiut că Ivan trebuie să sosească... Aşa e ea: nu se miră niciodată.

— Intră — spuse soră-mea. Apoi, adresîndu-se mamei, tatii şi mie: Faceţi cunoştinţă: el e Ivan. Leonea îşi aşteaptă prietenul. Credea că a sosit, de-aia s-a năpustit aşa la uşă — îl lămuri ea pe Ivan.

Ivan se fîstîci de-a binelea, drept care am hotărît pe loc să-l ajut.

— Intră, Ivan, intră! i-am spus eu, mai tare decît vorbeam de obicei în casă. Te-aşteptam!...

În ajun nu fusesem în stare cu nici un chip să rostesc acest „te, tu", dar acum îmi scăpase uşor şi parcă de la sine.

— Vă cunoaşteţi? întrebă mama.

— Da, ne cunoaştem — am întărit eu. Ludmila nu se miră nici de astă dată. L-am căutat eu şi l-am invitat... Odată şi odată tot trebuia să facă cunoştinţă cu familia noastră.

— Minunată iniţiativă! exclamă tata.

Nu ştia nimic de cearta lor, aşa că Ludmila fu nevoită să-i zîmbească lui Ivan:

— Mă bucur că v-aţi cunoscut.

Ce-o costa să spună: „Mă bucur că ai venit!"

Tata închise radio-ul. Mama lăsă din mînă viitorul meu pulover şi alergă în odaia cealaltă. Peste un minut se întoarse cu părul aranjat, ba chiar şi cu buzele uşor vopsite.

— Noi doi, Ivan şi cu mine, ne-am întîlnit şi ne-am împrietenit — explicam eu întregii familii. El este noul prieten pe care-l aşteptam.

— Întocmai — întări Ivan.

În clipa aceea am băgat de seamă că ţine în mînă nişte garoafe şi o cutie cu bomboane. De emoţie uitase de ele. Am decis să-l scap de povară:

— Dă-le încoace!

— Eşti sigur că-s pentru tine? mă întrebă Ludmila.

— Ba-s pentru tine! i-am răspuns hotărît.

— Pentru mama, poate?

— Cred că pentru amîndouă. Ivan, nu-i aşa că pentru amîndouă? Spune, nu te jena!

Făceam tot ce puteam ca să-i mai dau curaj: doar era musafirul meu!

— Vă tutuiţi de mult? întrebă iar Ludmila.

Acum nu mai putea să deseneze sau să studieze, cum face de obicei cînd e nemulţumită de ceva. Dar mi se adresa tot timpul numai mie: nu-i place să se uite în ochii celui pe care e supărată.

— E bine că aţi venit pe neaşteptate — spuse mama. Cina modestă are o scuză, iar gazda nu poate fi criticată...

— Da, poftiţi la masă — ne invită tata.

— Ia loc, Ivan! am intervenit eu, sprijinind iniţiativa tatii. Simte-te ca acasă.

— Aunci îmi scot haina! rosti Ivan cu glas tare, de parcă ar fi cunoscut rînduielile din familia noastră.

Avem pe bufet nişte bibelouri de porţelan, aşezate acolo de bunica mea, care a murit acum trei ani. Ludmilei nu-i plac, dar le lasă acolo: bibelourile sînt o amintire de la mama mamei.

În seara aceea însă mama a luat cu mîna ei bibelourile şi le-a dus în odaia de alături. Se tot uita mereu în jur, cercetînd pereţii şi mobila şi mereu ştergea cîte ceva. Cînd e nervoasă, întotdeauna plimbă cîrpa de praf peste mobilă, căutînd praful care nu există. Nu era pregătită să-l primească pe acest musafir, a cărui impresie, după cîte se vădea, era pentru dînsa foarte importantă. Dar nu puteam să spun acasă ce-am pus la cale!

„Nu-i treaba ta! Tu nu poți să-nțelegi!“ mi-ar fi replicat Ludmila.

Toată lumea era emoționată.

Tata deschidea mereu radio-ul, întrebînd de fiecare dată:

— Nu vă deranjează?

— Nu, vai de mine! răspundea Ivan.

Și atunci tata îl închidea... Dar și Ivan, sînt sigur, și-a scos haina numai ca să-și facă mai mult curaj.

Ludmila îi dădea o mînă de ajutor mamei, la bucătărie. Cînd aduseră în odaie farfuriile cu brînză, șuncă și salată, noi, cei trei bărbați, ne și așezasem la masă.

Ludmila luă haina lui Ivan, îi îndreptă o mînecă și o mută pe un scaun liber.

Din clipa aceea ne-am simțit cu toții ușurați.

Tata scoase o carafă în care înotau niște coji galbene. Am surprins privirea mamei. „Nădăjduiesc că n-ai de gînd să bei“ — i-au spus ochii ei. Iar tata îi răspunse cu glas tare:

— Medicul mi-a dat voie... în cazuri excepționale.

— Dar azi nu se întîmplă nimic excepțional — protestă Ludmila.

Ivan luă carafa și turnă tuturor, afară de tata. Îmi turnă și mie.

Mi-era însă teamă ca Ludmila să nu strice totul cu vreo vorbă de-a ei, așa că nu m-am atins de băutură.

— Pentru pace și prietenie! propuse Ivan.

— Între popoare? întrebă Ludmila.

— Inclusiv popoarele.

Ludmila zîmbi și bău. Schimbai o privire cu Ivan.

Ca paharul meu plin să nu sară în ochii nimănui, Ivan îl dădu de dușcă, cum se spune, pe nesimțite.

Am stat mult. Tata a început iar să-și pună discurile lui uriașe, iar Ivan le asculta cu răbdare. Mai știi, poate că-i plăcea.

Apoi Ludmila și-a schimbat costumul și s-a dus să-l conducă.

În timp ce stăteau în antreu, lîngă ușă, mi-am zis bucuros: „Totuși e un pic mai înalt decît dînsa. Unde mai pui că... că ea are și tocuri...“

— Ivan și Ludmila! rosti deodată tata.

Ivan şi Ludmila... Ruslan şi Ludmila... În toată seara aceea tata nu s-a produs nici cu cîntece, nici cu arii. Nimic, absolut nimic! Şi o dată nu l-am auzit spunînd cu mîndrie despre mine „mişelule" — am constatat eu. De ce oare? Pesemne că s-a ruşinat de Ivan. Ţine la părerea lui? Deci l-a plăcut?

Dar ce poţi face dacă oamenii vîrstnici nu se grăbesc niciodată să exprime cu glas tare ce gîndesc unii despre alţii. Şi mereu le e teamă să nu sară peste cal. Să ocărască, da — de asta nu se feresc, dar, înainte de a lăuda pe cineva, cercetează şi cîntăresc pe îndelete. Chiar dacă totul e limpede din capul locului!

— E bine că ai pus la cale teatrul ăsta — spuse mama în timp ce ducea farfuriile la bucătărie.

— Şi cum de ţi-a venit în minte aşa ceva? exclamă tata. Inteligent, mişelul! Inventiv!...

Din nou eu!!

8

De atunci au trecut două luni şi jumătate.

Acum Ivan venea pe la noi foarte des şi casa noastră devenise parcă mai veselă. Mama atîrnase la ferestre şi uşi nişte draperii noi, care zăcuseră mulţi ani în dulap. Masa era întotdeauna aşternută cu o faţă de masă colorată, pe care înainte mama o punea numai de sărbători. Mama pregătea acum pentru cină bucate mai gustoase ca oricînd, fiindcă în unele seri Ivan mînca împreună cu noi.

Odată unchiul Leonea de la etajul de sub noi m-a oprit pe scară şi m-a întrebat:

— E ruda voastră? Unul bronzat.

— Da — i-am răspuns eu. O rudă... Nepotul mamei.

— Aşa mi-am zis şi eu: am văzut că voi doi vă tutuiţi.

— E simpatic?

— Uite ce-i, de la distanţă e greu să-ţi dai seama. Dar face impresie bună.

— E arhitect. Talentat!

— Văd că la voi asta-i o profesiune a familiei. De fapt, e o profesiune a secolului: se construieşte într-una...

Unchiul Leonea își vîrî în gură capetele brațelor de la ochelari: chibzuia deci. Ce îi vine el Ludmilei? Văr primar?

— Păi da. Sînt prieteni din copilărie.

Se căzni mult pînă vîrî cheia în gaura broaștei. De bucurie, cum mi s-a părut... Apoi la despărțire îmi spuse:

— Dacă Ludmila vrea, pot să trec să-l văd pe tata. Sau să aduc un specialist. Dacă vrea, bineînțeles...

Ce noroc că n-am apucat să mă laud în curte că soră-mea se mărită!... La ce bun să-l necăjesc pe unchiul Leonea?

Iar pe Ivan l-am prevenit:

— La etajul de jos, chiar sub noi, locuiește un medic. Mi se pare că ți-am mai pomenit de el... E foarte îndrăgostit de Ludmila.

— De mult?

— Din copilărie. L-am mințit că ești vărul nostru. Ca să nu se necăjească... Pricepi? Ți-am spus, ca să știi despre ce-i vorba.

— Ai inimă bună, măi frate! zîmbi Ivan.

În loc de „mișelule" îmi spunea „frate". Mult mai plăcut.

Acasă nimeni nu pomenea nimic de căsătorie. Tata și mama se temeau s-o întrebe ceva pe Ludmila. Cînd se întorcea acasă, ne uitam la ea întrebător.

— Am jucat tenis — anunța ea. Ivan a cîștigat iar.

Sau altceva de soiul ăsta. Aș fi putut, bineînțeles, să aflu de la Ivan. Dar ar fi însemnat să creadă că așteptăm cu sufletul la gură.

Într-o seară Ludmila spuse:

— Vreau să locuiesc lîngă voi. Undeva pe-aici, prin apropiere.

— Ce importanță are! Tata sări de pe scaun.

Eu cu mama am sărit de asemenea. Plesnise buba și am început s-o convingem pe Ludmila că transportul, în orașul nostru, este bine organizat, că medicii i-au prescris tatii și mamei să facă plimbări și că n-are nici o importanță în ce raion o să stea.

„Culmea ar fi s-o mai lungească acum și din pricina

asta!“ mă gîndeam eu. Dar Ludmila repetă cu atîta hotărîre, că toţi trei am amuţit pe dată:

— Ba nu, am să mă mut numai undeva în vecinătate. E lucru stabilit.

Cine l-a stabilit? Ea? ... Sau amîndoi? Nici unul din noi n-avea curaj să întrebe.

Ivan căpătase nu demult o cameră într-un bloc nou. Era departe: vreo patruzeci de minute din centru, dacă mergi cu troleibuzul. Odată Ivan „m-a tîrît“, cum s-a exprimat el, la dînsul.

Ce-i drept, nu m-am împotrivit cine ştie cît. I-am spus doar aşa, de formă:

— Poate-i mai bine să mergem la noi?

Eram pe stadionul unde Ivan şi Ludmila jucau tenis.

— Nu — mi-a zis el — tu mi-ai deschis o fereastră spre casa voastră, acum e rîndul meu să ţi-o deschid spre a mea[1].

Ne-am dus cu taxiul. Pentru prima oară în viaţă nu m-am aşezat lîngă şofer: era mai plăcut să stau în spate, lîngă Ivan.

Ivan e şi el deocamdată burlac... La fel ca unchiul Leonea. Dar vasele şi le ţinea unde se ţin de obicei, iar cărţile, în dulapul de cărţi.

Şedeam pe balcon şi vedeam pădurea şi rîul.

— Iată ce înseamnă să ai casă cu tot confortul — rosti el. Dacă vrei, te scalzi în cadă, iar de nu, în rîu; dacă vrei, tragi în piept gazul din bucătărie, iar de nu, respiri mireasma mestecenilor din pădure. Dar principalul e că n-am telefon! Aşta-i cel mai mare confort, fiindcă îţi cruţă timpul. Cu cine nu ai chef să faci conversaţie, nu faci, iar dacă simţi nevoia să vorbeşti cu cineva, îl suni de la telefonul public. E chiar sub fereastră.

În seara aceea exclama într-una, plin de entuziasm:

— Ce aer curat! Ca într-o staţiune balneară!...

«O să vrea Ivan să plece de aici? Te pomeneşti că spune: „Dar unde-i logica? Unde-i logica cea mai elementară? Cînd am aici rîul şi pădurea!“...» Asta mă neliniştea.

---

[1] Parafrazarea unui vers din poemul „Călăreţul de aramă“ de A. S. Puşkin, care se referă la un fapt istoric: cucerind gurile Nevei, Pentru I a deschis o fereastră spre Europa.

„Şi de ce i s-o fi năzărit soră-mi? cugetam eu. Pesemne fiindcă tata are douăzeci şi doi cu zece, iar mama nu prea aude bine. Sau poate că şi de mine îi pare rău să se despartă!“...

— Să se mute Ivan la noi! am spus eu odată, ca şi cînd aş fi fost capul familiei. Eu o să dorm în bucătărie. Poftim... Sau, dacă vreţi, în antreu.

— „În casa noastră, în casa noastră!“... schimbă tata cuvintele ariei din „Evgheni Oneghin“.

— Da, în casa noastră... — rosti îngîndurată Ludmila. Ivan are o odaie şi-i dispus s-o schimbe: să se mute în oricare apartament din blocul nostru.

A doua zi am ticluit un anunţ:

„Schimb urgent cameră cu tot confortul: balcon, baie, duş, gaze, pădure, rîu, aer curat, telefonul sub fereastră. Doritorii se pot adresa la orice oră...“ Şi am dat numărul nostru de telefon.

Dar nu s-a prezentat nimeni cu vreo ofertă, deşi am lipit anunţul la toate intrările uriaşului nostru bloc, ba şi în blocul de vizavi. Chiar nimeni să nu aibă nevoie de aer curat?

Nu telefona nimeni... Numai unchiul Leonea m-a oprit în curte şi m-a întrebat:

— Văd acolo un anunţ. Şi numărul vostru de telefon... Îl ţin minte din copilărie. Am citit, dar nu înţeleg: cine vrea să facă schimb?

— Vărul meu. Vrea să stea lîngă noi. O iubeşte pe mama... singura lui mătuşă.

— E lesne de înţeles: oricine vrea să fie alături de oamenii care-i sînt apropiaţi.

Odată Ivan m-a rugat să-l conduc. Pe stradă m-a luat pe după umeri ca atunci, în ziua cînd am făcut cunoştinţă.

— Ei, frate, Ludmila a pus la cale o istorie întreagă. Îi zic: „Hai să ne mutăm la mine, iar pe urmă găsim ceva pe Maşinostroitelnaia voastră“. Dar ea nu: „Dacă ne mutăm, zice, nu mai facem schimbul: slăbeşte stimulentul!“ Spune şi tu, unde-i logica? Unde-i logica cea mai elementară? Poate născoceşti tu ceva? Ca atunci, cu invitaţia aceea...

Era a doua oară cînd avea nevoie de ajutorul meu!

— Bine, am să mă gîndesc — am făgăduit eu.

— Gîndeşte-te, frate. Te rog foarte mult!

Dar n-am mai apucat să mă gîndesc. Peste trei zile, seara, soră-mea ne-a anunţat.

— Termenul pentru găsirea locuinţei se amînă! Eu cu Ivan plecăm în deplasare pentru şase luni.

— Împreună? întrebă mama.

— Împreună, se înţelege! răspunse Ludmila. Între timp, Leonea o să lipească anunţuri pe toată strada noastră şi poate că s-o găsi ceva! . . .

Vorbea cu hotărîre, cu voioşie chiar, fiindcă mama luase cîrpa în mînă, căutînd praf acolo unde nu exista, iar gîtul şi obrajii tatii începuseră să se acopere de roşeaţă.

Tata nu cîntă, ci şopti, nu ştiu cum, pe o melodie numai de el ştiută:

— „Morarului, drumeţ să fie îi place“ . . .

9

Aşa cum am mai spus, nu-mi mai amintesc de la ce vîrstă mă ţin minte. Dar de cînd mă ştiu, nici unul dintre noi patru n-a lipsit vreodată şase luni în şir.

Cîte bucăţi muzicale nu s-au scris despre oamenii care pleacă! Tata cita acum din toate aceste cîntece şi arii. Nu ştiu de ce, compozitorii se bucură teribil atunci cînd un om pleacă de acasă. Dar toate aceste cîntece vesele tata le cînta cu un aer trist.

Nici eu nu mă prea simţeam în apele mele.

— E bine să pleci — i-a spus Ludmilei mama. În sfîrşit, am aflat şi noi cît te iubeşte Leonea.

Ca să nu fiu mîhnit, încercam să-mi amintesc de toate împrejurările cînd Ludmila a fost nedreaptă cu mine, dar, ca un făcut, nu-mi aminteam decît filmele şi piesele de teatru la care m-a dus soră-mea. Vroiam să-mi aduc aminte de toţi prietenii mei care mie îmi plăceau, iar ei nu, dar îmi răsărea în minte Ivan, cu care nu m-aş fi cunoscut niciodată dacă n-ar fi fost ea.

Cu Ivan ne obişnuisem. Mereu ne servea cîte o emoţie pozitivă.

— Vă pregătiți să ne petreceți în prima noastră călătorie, ca și cînd ar fi ultima — ne-a spus el. Unde-i logica? Unde-i logica cea mai elementară? Ar trebui să vă bucurați, pe cînd voi?..

— De ce ne-am bucura? l-am întrebat eu.

— Pînă acum n-ați mai primit scrisori de la noi, dar de-acum încolo, o să primiți! Asta, în primul rînd. În al doilea rînd: pînă acum n-ați așteptat întoarcerea noastră, dar de acum încolo o să așteptați. Și, în al treilea rînd, o să ne întoarcem. Și atunci va fi sărbătoare!

— Prea mu-ult timp... — am bîiguit eu.

— Mult? Ia adu-ți aminte de ceva care ți s-a întîmplat acum șase luni. Ceva așa... mai important!

M-am gîndit că să tot fie șase luni de cînd l-am ars peste bot pe Kostik.

— Ei, ți-ai amintit?

— Mda, mi-am amintit...

— S-a întîmplat demult?

— Nu... parcă a fost ieri.

— Ieri? Înseamnă că noi o să ne întoarcem mîine! Totul se învață prin comparație.

— Pricep.

— Aceste șase luni vor trece la fel de repede ca și celelalte. Ia spune, te simți stăpîn pe propriile tale gînduri?

— Cred că da.

— Atunci fă o mutație: în loc de plecare, gîndește-te la înapoierea noastră.

— Am să încerc.

— Ei, vezi! Nu există situații fără ieșire.

— „Haideți să cîntăm un cîntec plin de farmec..." — cîntă tata din aceeași simfonie ciudată de Beethoven, în care se cîntă. Și adăugă: „Nu-i de nimica bun acel morar ce vrea acasă viața să-și petreacă!"...

Iar ne servise Ivan o emoție pozitivă.

În ajunul plecării, noi toți — mama, tata și cu mine — ne-am mutat gîndurile, cu ajutorul lui Ivan, și ne făceam planuri în legătură cu ziua întoarcerii lor. Ce grozav are să fie cînd o să primim o telegramă: „Așteptați aeroport! Sărutări!", iar noi o să alergăm să-i întîmpinăm!

Seara, mama a pregătit iar o cină festivă... Ivan a

venit cu valiza, ca a doua zi dis-de-dimineaţă să plece la gară împreună cu Ludmila.

Lîngă perete stăteau două valize, lipite una de alta: prima, uriaşă, legată în curele şi niţeluş roasă; a doua, îngrijită, fără nici o zgîrietură, ba mirosind uşor a colonie (am simţit asta în timp ce o aşezam lîngă perete).

Am avut impresia că cineva înşurubase în lustra noastră alte becuri, mai puternice: atît de tare străluceau pe masa noastră păhăruţele, cupele, farfuriile. Nu văzusem niciodată toată vesela asta. În ultima vreme, mama scotea din bufet tot ce păstrase pentru un eveniment pare-se deosebit de important şi solemn.

În mijlocul mesei trona carafa preferată a tatii, în care înotau nişte coji galbene. Ivan aşează alături o sticlă cu şampanie şi una cu coniac.

Mama mă chemă deoparte şi mă rugă să dau o fugă pînă la magazinul alimentar, să aduc nişte suc de fructe.

— Pentru tata — îmi şopti ea. Nu vreau să bea azi din astea... E foarte emoţionat!

În timp ce mă întorceam cu trei sticle de limonadă, m-am întîlnit pe scară cu unchiul Leonea. Aveam impresia că nu face altceva decît să urce şi să coboare scara, să deschidă şi să închidă uşa: prea îl întîlneam des.

— E ziua cuiva? mă întrebă el. Dimineaţă ducea maică-ta nişte sticle, acuma tu...

— Da, sărbătorim o zi de naştere.

— Şi cine-i născut azi?

„Dacă-i spun că Ludmila sau careva din familie, e în stare să alerge să cumpere un cadou"— mi-am zis în sinea mea.

— Pe cine sărbătoriţi? îşi repetă unchiul Leonea întrebarea.

— Pe nepotul mamei. E singur, n-are familie. De-aia facem masă... De dragul lui!

— Se-nţelege — rosti unchiul Leonea. Şi, cum făcea de obicei după ce căpăta răspunsul dorit, vîrî cheia în gaura broaştei.

Acasă mă aşteptau toţi. Mama şterse cu o cîrpă sticlele de limonadă şi le aşeză pe masă.

— Băutura ta — îi şopti ea tatii.

— „Unde eşti tu, voinicia mea de odinioară?"...

cîntă tata din „Logodnica țarului"[1], apoi adăugă vorbind ca toți oamenii: Unde să fie? Iat-o aici...

Apucă cele două valize de lîngă perete și le săltă în sus, ca un sportiv care ridică greutăți.

— Ivan și Ludmila! strigă el, scuturînd valizele în aer.

— Mai avem nițică vlagă-n noi — îl admiră Ivan.

— Mai avem!... răspunse tata.

Valizele se prăbușiră pe podea... Tata încremeni cu brațele în sus.

— Ce s-a întîmplat? întrebă mama, cu glas stins.

Tata deschise gura, dar nu fu în stare să răspundă. Mișca din buze, de parcă ar fi vrut să-și amintească în gînd o arie sau un cîntec...

Ivan se apropie de el. Nu pricep ce s-a petrecut, dar într-un minut tata era culcat pe canapea. Cum l-a dus Ivan pînă acolo? L-a luat pe după umeri? Sau l-a ridicat în brațe ca pe un copil? Pur și simplu n-am văzut.

Tata era mai înalt ca Ivan, mai lat în spete, mai greu și nu-mi pot imagina cum de l-a putut cără Ivan, cu atîta repeziciune și băgare de seamă... Cît despre noi, încremenisem pe loc, de parcă starea tatii ni s-ar fi transmis și nouă, și nici măcar nu i-am dat o mînă de ajutor lui Ivan.

Apoi, ca la comandă, ne-am trezit toți trei și ne-am pomenit lîngă canapea.

— Un piron... — șopti tata. Mi-au bătut aici... un piron... — și duse mîna la inimă.

— Nu te mișca — îi porunci Ludmila. Și alergă în odaia vecină.

Mama începu să plimbe cîrpa de praf pe speteaza divanului, încet, fără rost.

— Se mai întîmplă... — Ivan răsufla din greu, dar zîmbea. Trece!

O spuse cu atîta siguranță, de parcă și lui i s-ar fi întîmplat de multe ori.

— Ce-i de făcut? întrebă mama.

Ludmila intră în odaie, cu o sticluță și o bucățică de zahăr. Picătura galbenă se întinse colorînd zahărul. Tata își vîrî bucățica în gură, sub limbă.

---

[1] Operă de compozitorul rus N. A. Rimski-Korsakov.

— Alerg îndată... După medic... — am spus eu. Şi m-am repezit în antreu, iar apoi jos pe scări. Numai de-ar fi acasă!

În clipa aceea, unchiul Leonea îmi părea omul cel mai necesar, cel mai important, cel mai indispensabil din lume. Mi se părea că tot ce există pe lumea asta depinde în clipa aceea de el!...

Pesemne că şi-a dat seama, fiindcă n-a stat să mă mai întrebe dacă Ludmila vrea sau nu vrea ca el să vină. Luă o cutie cafenie, din material plastic, apoi alta lucioasă de metal, îşi mai vîrî nu ştiu ce prin buzunare şi mă urmă în fugă, aşa cum era, într-o cămaşă în carouri, cu gulerul desfăcut şi mînecile suflecate, în pantaloni de pijama şi papuci.

Cînd intră la noi, închise uşor ochii din pricina luminii puternice. Totul era aranjat frumos, ca de sărbătoare: paharele, farfuriile, sticlele, carafa cu coji galbene, şampania şi coniacul; rochia mamei şi a Ludmilei, costumul lui Ivan croit după ultima modă. Pînă şi tata, care zăcea pe divan, avea o înfăţişare sărbătorească: mama îi călcase haina şi pantalonii şi-i dăduse o cămaşă nouă de nailon.

Ludmila şedea alături pe un scaun şi-l ţinea de mînă. Mama se aşezase pe marginea divanului şi plimba, ca mai înainte, cîrpa de praf pe speteaza de lemn.

Ivan apucase să-şi tragă răsuflarea, dar stătea în acelaşi loc. Cînd am intrat, spuse:

— Iată, medicul o să confirme îndată: e un spasm vascular. Nimic complicat! Spasmele astea trec. Şi, în general, nu există situaţii fără ieşire. Mai cu seamă cînd e un caz simplu ca ăsta...

Aveam încredere în Ivan. Mi se părea că, în prezenţa lui, nu se poate întîmpla nimic grav, iremediabil.

Ludmila se îndreptă din spate, se ridică şi-i arătă unchiului Leonea scaunul.

Acesta îi luă tatii tensiunea. Aparatul se afla în cutia cafenie. Apoi îi desfăcu cămaşa de nailon, îi scoase cravata, îşi vîrî în urechi capetele tuburilor de cauciuc şi începu să-l asculte la inimă.

În cele din urmă se ridică de pe scaun şi-l întrebă pe tata:

— Ce senzaţie aveţi?

— Un piron... — şopti tata. Parcă mi-ar fi bătut cineva în piept un piron...

— Aşa... E limpede. Nu vă agitaţi. Nepotul dumneavoastră are dreptate: e un spasm. Un spasm şi nimic mai mult... Vă fac îndată o injecţie. O să vă treacă pe loc! Numai că n-aveţi voie să vă sculaţi. Şi nici să vă mişcaţi... în primele zile...

Nimeni nu se miră că-l numise pe Ivan „nepot". Numai eu am băgat de seamă.

După injecţie, tata se simţi mai bine. Zîmbi uşor, imperceptibil...

Abia atunci unchiul Leonea văzu valizele care zăceau în mijlocul odăii, de parcă le-ar fi zvîrlit cineva acolo. Se uită cu mirare la o valiză, apoi la cealaltă, apoi la mine... Pe urmă îşi văzu pantalonii de pijama. Şi se grăbi să se retragă:

— Nu mai e nevoie de mine.

— Îţi mulţumesc — rosti Ludmila.

Se tutuiau încă din copilărie.

Împreună cu Ludmila ne-am dus să-l conducem pe unchiul Leonea. În antreu, îşi vîrî în gură braţele ochelarilor, parcă dinadins ca să nu se înţeleagă bine ce spune:

— După mine e un infarct: ar trebui chemată „Salvarea".

— Am şi telefonat — întări Ludmila. Va să zică tu crezi... Intrînd în odaie, îi zîmbi tatii: Vezi, nu-i chiar atît de grav.

Era pentru prima oară că mînţea.

Am ieşit înapoi în antreu. Aşteptam „Salvarea", ca şi aceasta să poată confirma în faţa tatii vorbele Ludmilei: „Nu-i chiar atît de grav..."

10

Ivan plecă singur... După ce tatii i se dădu voie să se întoarcă pe-o parte.

Tata zăcea tot pe divanul pe care-l întinsese Ivan. Chemam mereu medici, ba o dată eu cu Ivan am adus cu taxiul pe un profesor. Ne-a sfătuit să-l internăm pe tata la spital.

— Azi, bolnavii de infarct pot fi transportați. E o nouă metodă.

După ce plecau medicii, alergam să-l chemăm pe unchiul Leonea.

— Uite ce-i — spunea el — parcă nu-ți vine să experimentezi o metodă nouă pe un bolnav care ți-e apropiat. Mai bine îi asiguri îngrijirea la domiciliu... O să trec mereu să-l văd.

Trecea în fiecare seară, cînd Ludmila era acasă. În apartamentul lui de la etajul întîi îl găseai mereu îmbrăcat, de parcă s-ar fi pregătit să se ducă la teatru sau la un concert: dacă îl chemăm pe neașteptate?

Deși era doar medic stomatolog, nu făceam decît ce ne sfătuia el.

— Da-a... Transportarea unui bolnav de infarct? reflecta el, ținînd în gură brațele ochelarilor din material plastic. Boala e prea gravă. Nu putem risca.

— Dacă ai fi avut ceva grav — îl lămurea după aceea Ivan pe tata — ai fi fost dus îndată la spital. Totul se învață prin comparație! Cunoști dumneata măcar un singur bolnav de infarct care n-a fost internat? Mă refer la ultima perioadă, de cînd a învins noua metodă.

— Sună convingător — spunea tata. Și fredona din „Îndoiala" lui Glinka: „Dormi, inimă frămîntată!"...

— Just — încuviință Ivan. Întoarce-te pe partea dreaptă și dormi. Bine că acum ai voie să te-ntorci. Somnul e leacul numărul unu!

Profesorul ne-a sfătuit:

— Trebuie să-i spuneți că are infarct. Nervii se vor mobiliza și organismul se va concentra să lupte împotriva bolii.

Deși bătrîn, profesorul ținea la metodele noi.

— Uitați ce-i... — chibzui unchiul Leonea, după ce profesorul plecă. Credința în mai bine e caracteristică omului, ca și speranța... Există o părere, cum că și cele mai mari nenorociri nu trebuiesc ascunse. Dar pînă și medicii uită simptomele unei boli grave atunci cînd o contractează ei înșiși. Întotdeauna ne lăsăm o portiță pentru speranță. Nu ne vine să credem că o să fie mai rău. Și atunci, de ce să-i spunem?... Dînsul are nevoie de emoții pozitive!

— Totul se învaţă prin comparaţie! îi explica mai tîrziu Ivan tatii. Ai întîlnit dumneata măcar un singur caz, printre cunoscuţii dumitale, bolnavi de infarct, cărora să li se fi ascuns diagnosticul? Nu li s-a ascuns, nu-i aşa? Ei, vezi! Înving metodele noi! Şi nici cu dumneata nu s-ar fi făcut o excepţie. Înseamnă că n-ai nici un infarct. Te prinde ciuda, fireşte, să fii bolnav şi totuşi să n-ai nimic grav. Dar ce să-i faci? Un simplu spasm vascular... Te ţin la pat pentru mai multă siguranţă. Mai precis, pe divan!

— Da, da... Pricep... — încuviinţă tata.

În prezenţa unchiului Leonea, Ivan şi Ludmila stăteau întotdeauna în colţuri diferite ale odăii. Şi păreau că nici nu se văd unul pe celălalt. Nu erau înţeleşi, dar asta se întîmpla de la sine.

În ziua plecării, la gară, Ivan i-a spus Ludmilei:

— Am să-ţi scriu regulat. Dar scurt! Pe hîrtie, totul sună altfel... Dar tu nu ţine seama de asta, scrie mai lung! Oricum, voi sînteţi aici toţi împreună, pe cînd eu voi fi singur... Apoi s-a întors spre mine: Ţie, Leonka, am să-ţi scriu separat. Să-mi scrii şi tu mai des: despre casă, despre şcoală şi, se înţelege, despre tata. Îţi dai seama! Şi despre Ludmila. Toate astea mă interesează în mod deosebit... Şi străduieşte-te să ne muţi, pe mine şi pe Ludmila, cît mai aproape de casa voastră.

Ludmila ar fi vrut să spună, după obiceiul ei, că Ivan a greşit adresa, că n-am să pot, n-am să fiu în stare: sînt un copilandru. Simţeam că avusese de gînd s-o spună, dar că s-a abţinut. În general, de cînd cu venirea lui Ivan, mă maturizasem în ochii alor mei. El mi se adresa ca unui egal şi ceilalţi începuseră să-l imite.

— Deci caută să ne muţi — repetă Ivan. Altminteri, rămîn burlac!

Ludmila încuviinţă din cap: da, adică, ai să rămîi burlac.

Ivan plecă.

Peste vreo zece zile sosiră primele două scrisori pe numele: „Ludmila Neciaeva (personal)" şi „Leonid Neciaev (personal)". Ne scria cum s-a instalat şi cum a început

să lucreze. În scrisoarea mea, pe o foaie separată, îi făgăduia tatii că are să-l învețe să joace tenis și volei.

I-am răspuns în aceeași zi. Mă rugase să-i scriu despre casă, despre școală, despre tata, despre Ludmila. Și m-am decis să-i îndeplinesc chiar de la început toate aceste rugăminți. Scrisoarea a ieșit lungă. „Celelalte au să fie mai scurte — mi-am zis eu. Dar asta e prima!"...

Apoi m-am apucat și am transcris totul pe curat. Dar cînd le înșiri pe hîrtie, sună altfel... Ivan avea perfectă dreptate!

Dragă Ivan,

Am primit scrisoarea ta. Vreau să-ți povestesc toate pe rînd.

Mai întîi despre tata. Acum i s-a dat voie să stea în capul oaselor. Mi-a spus: „Niciodată pînă acum nu mi-am închipuit că-i atît de bine, atît de plăcut să stai, uite-așa, pe divan. Parcă am început să trăiesc din nou!" Dacă mama se întristează cît de cît, începe deodată să cînte: „Haideți să cîntăm un cîntec plin de farmec!" Acum nu mai cîntă din opere, ci mai mult din Simfonia a IX-a. Asta înseamnă, cred, că se reface.

Ieri i-au venit în vizită niște colegi de muncă: trei și au adus flori. De fapt, le aduseseră pentru tata, dar cînd au văzut-o pe Ludmila, s-au răzgîndit pe loc și i le-au dat ei. Și toată seara s-au învîrtit în jurul soră-mi, de parcă au uitat de ce au venit. La început au spus: „Am intrat pentru cinci minute! Nu vrem să-l obosim!"... însă au rămas pînă seara tîrziu.

„Să ai o asemenea fată — ziceau ei — și să fii bolnav, asta-i o rușine! Să ai o asemenea fată și să nu te faci bine, e cu neputință!"...

Pe urmă a venit unchiul Leonea și le-a spus: „Uite ce-i, ar fi timpul să-l lăsați să se odihnească"... A spus-o din gelozie, pesemne. Iar ei au plecat îndată.

Să-ți povestesc acum cîte ceva despre școală.

La noi s-a ținut adunarea părinților. Mama nu s-a putut duce, fiindcă stă mereu cu tata. Așa că s-a dus Ludmila noastră.

Iar a doua zi, profesoara de matematică (cea mai severă din toată școala!) mi-a zis: „N-am știut că sora ta

e o femeie atît de interesantă. Are o față atît de expresivă! Or asta-i mai mult decît să fii numai frumoasă!"...

Nu mă așteptam de loc să-mi spună asta. Iar apoi copiii din clasă s-au apropiat de mine și mi-au zis: „Ascultă, Leonka, părinții noștri s-au îndrăgostit cu toții, ieri, de sora ta!" Eu, bineînțeles, i-am contrazis, susținînd că exagerează. Dar nici n-au vrut să m-asculte. „Noi îi credem mai mult pe părinții noștri. Se pricep mai bine, în asemenea chestiuni!"

În blocul nostru, în încăperea unde se află colțul roșu, s-a ținut o judecată tovărășească. Au pus un anunț, cum că în apartamentul numărul treizeci și cinci a fost o ceartă și că au să discute cazul la colțul roșu. Toți locatarii au alergat să ocupe locuri, cu două ceasuri înainte, de parcă s-ar fi dat un film străin.

Administratorul blocului a venit la noi în mod special. „Dumneata, Ludmila Andreevna, ca membru al colectivului de judecată tovărășească, trebuie să fii prezentă negreșit. Doar ai fost aleasă în unanimitate!" Într-adevăr, Ludmila a fost aleasă acum șase luni, deși a refuzat și s-a împotrivit cît a putut. Nu ți-a spus-o din modestie.

A doua zi, după ce s-a ținut judecata, toți în curte o admirau: „În clipa cînd a luat cuvîntul Ludmila voastră, ne-am lămurit pe loc cine are dreptate și cine-i vinovat. Atît de tînără, dar ce temeinic se pricepe să judece lucrurile!"

A doua zi a venit și unchiul Leonea să-l vadă pe tata, nu o dată, ca de obicei, ci de trei ori la rînd. A lăudat-o și el pe Ludmila. Bine, cu el e limpede: e îndrăgostit de dînsa încă din copilărie. Pe cînd ceilalți... Niște oameni cu desăvîrșire străini! Și ce încîntați erau. La noi în curte mi se cedează, de două zile, rîndul la biliard. Asta din cauza Ludmilei!

Dragă Ivan! M-ai rugat să-ți scriu despre casă, despre școală și despre tata. Ți-am îndeplinit rugămintea. M-ai mai rugat să-ți scriu despre Ludmila. Dar îți scrie chiar dînsa.

Încerc să vă mut cît mai aproape de noi. Am scris anunțuri cu litere mari de tipar și le-am lipit aproape în toate imobilele, în afară de cele fără etaj.

Tata și mama te sărută. Și eu la fel! Leonea.

La sfîrşitul lunii Ludmila m-a întrebat:
— Cîte scrisori ai primit de la Ivan?
— Două.
— Deci cinci la doi în favoarea mea!
De parcă am fi fost pe terenul de volei!...

11

— Am impresia că timpul s-a oprit în loc — a spus odată tata.

— Asta-i bine — rosti în şoaptă mama. Înseamnă că n-o să mai îmbătrînim. Întotdeauna te-ai plîns că anii „depăşesc viteza", ca un şofer nesăbuit.

— Da-a... „Anii aleargă, anii zboară"... — schimbă tata cuvintele unei romanţe pe versuri de Puşkin. (Pînă şi pe Puşkin îl poceşte uneori, după cum i-e voia). Iar acum o zi îmi pare cît o săptămînă.

Ştiam că atunci cînd nu aştepţi nimic, vremea trece nespus de repede, iar atunci cînd aştepţi ceva, se tîrăşte ca un melc. Totuşi m-am hotărît să-l consolez.

— Totul se învaţă prin comparaţie! Ia adu-ţi aminte: ce-a fost acum o lună? Ţi s-a dat voie să ieşi în stradă. Dar ai impresia că s-a întîmplat ieri. Aşa-i?

— Într-adevăr... Parcă a fost ieri — se învoi tata.

— Înseamnă că Ivan are să se întoarcă mîine! Fiindcă asta se va întîmpla exact peste o lună. Totul se învaţă prin comparaţie!

— Inteligent, mişelul! se minună tata. Un adevărat filozof!...

De fapt, îi repetasem aproape cuvînt cu cuvînt cele ce-mi spusese Ivan înainte de plecare. Dar n-am stat să-i explic tatii: las' să creadă că fiul lui e un filozof. Are nevoie de emoţii pozitive.

— Cînd ai treabă, zilele trec mult mai repede — continuai eu să filozofez. Tu acum n-ai nici o treabă, de-aia ţi se pare că vremea s-a oprit în loc. Mai bine ajută-mă să-l mut pe Ivan!

— Sînt gata, iată-mă-s — căzu de acord tata. Mă

rog... Sînt gata. Numai că raza mea de acțiune e foarte limitată: curtea și parcul.

— Foarte bine! am exclamat eu. Pe-acolo se plimbă pensionarii. Oameni bătrîni, obosiți... care merită pe deplin un loc de odihnă cu vedere spre rîu și cu aer curat! Ce nevoie au să stea pe strada Mașinostroitelnaia? Au să se mute bucuroși.

În aceeași seară, tata cîntă trist din „Evgheni Oneghin":

— „Deprinderea-i alinătoare de suferinți, o știm prea bine"...

— Adică cum? întrebai eu.

— Pensionarii nu vor să-și părăsească locul cu care s-au obișnuit.

— „Nu-i de nimica bun morarul ce-acasă vrea să stea mereu!" nu cîntai, ci strigai eu cu furie. Le-ai explicat totul?

— Le-am explicat.

— Și ei?

— „Deprinderea-i alinătoare de suferinți, o știm prea bine"...

— Chiar așa, dau cu piciorul la propria lor fericire! E o prostie! Tu ce părere ai?

— Trebuie să căutăm printre tineri — răspunse tata.

Am căutat printre oamenii de toate vîrstele. Îi lămuream pe toți cei ce locuiau singuri că, dacă se mută la Ivan, vor fi în același timp la oraș și în vilegiatură și că n-au să mai aibă nevoie să-și cumpere bilete la casa de odihnă. Ivan îmi dăduse o însărcinare și trebuia s-o îndeplinesc. Dar am constatat că oamenilor nu le place să se mute dintr-un loc într-altul. Și am mai constatat că, nu știu de ce, prețuiesc mult tot soiul de comodități. De pildă, pentru ei era foarte important ca stația de troleibuz să fie la doi pași. Ca și cum ar fi o mare corvoadă să te plimbi un kilometru în aer curat! Dar cel mai important pentru ei era să aibă telefon în casă.

În anunțurile pe care le lipisem la toate intrările blocurilor din aleea noastră, scria cu litere mari de tipar: „Telefonul e chiar sub fereastră".

— Ce înseamnă: sub fereastră? am fost întrebat în mai multe rînduri. L-aţi agăţat acolo?

— Nu. e un telefon public.

— Aha, telefon public... Atunci problema cade.

— Lipsa telefonului e cea mai mare binefacere — i-am repetat eu odată unchiului Leonea cuvintele auzite de la Ivan. Îţi cruţă timpul. Cu cine n-ai chef să faci conversaţie, nu faci, iar dacă simţi nevoia să vorbeşti cu cineva, îl suni de la telefonul public. E chiar sub fereastră. Cît se poate de comod! De ce oamenii nu înţeleg asta?

— Uite ce-i, pe unii telefonul îi scapă de singurătate — rosti unchiul Leonea. Presupun că odaia lui Ivan nu-i prea mare...

— Nu prea. Şi ce-i cu asta?

— Înseamnă că la anunţurile tale răspund cu precădere oamenii care locuiesc singuri. Or, pentru ei, telefonul are mare importanţă. Fiindcă n-au cu cine sta de vorbă acasă. Ei vor să comunice cu lumea exterioară.

— Păi jos e un telefon public!

— Uite ce-i, e o comunicare unilaterală... Or ei preferă una în toată legea.

— N-au decît să iasă în bucătărie sau pe culoar şi-acolo să comunice cu lumea exterioară. Ivan n-are locuinţă separată în care să mori de plictiseală. Are vecini! Mi se pare că două sau trei familii.

— Vecinul e un om pe care-l ai alături în mod întîmplător. Prieten şi vecin sînt două noţiuni diferite.

Am văzut limpede că n-o să fie de loc uşor să îndeplinesc însărcinarea lui Ivan.

O auzeam adesea pe Ludmila spunînd la telefon că odaia e „la marginea oraşului". O spunea cu jumătate de glas, de parcă s-ar fi jenat, de parcă i-ar fi fost teamă să n-o audă vreunul din noi.

Eram furios!... De ce să subliniezi că Ivan locuieşte atît de departe? Şi că în apartament sînt mai mulţi locatari? Şi că pînă la staţia de troleibuz trebuie să mergi cincisprezece minute... Poate că unii ar ajunge în zece minute! Sau chiar în cinci!... „Maestru al preciziei!" o bruftuluiam eu în sinea mea. „Sinceritatea răscumpără multe păcate"... Şi aşa mai departe...

„Păi dacă-i atît de sinceră, de ce nu spune că rîul e la doi pași, că ai aer curat și o climă ca-ntr-o stațiune balneară? De ce ascunde toate astea? Sau nu vrea ca Ivan să se mute? Oare nu așteaptă asta cu nerăbdare?“...

Odată am umblat în sertarul mesei de lucru al Ludmilei, ca să caut hîrtie: mi se părea că o scrisoare scrisă pe foi de caiet liniate sau în pătrățele arată ca o compunere pe care o faci acasă sau ca o teză la matematică. În sertar erau stivuite cu grijă toate scrisorile primite de la Ivan și, pe fiecare plic, erau însemnate, cu scrisul citeț al Ludmilei, luna și ziua sosirii.

Soră-mi nu-i place să păstreze ceea ce nu-i trebuie. Întotdeauna rupe cu desfătare, în bucățele mici, notițe și caiete vechi: „Omenirii n-au la ce să-i folosească!“

Plimbările tatii prin curte și pe bulevard erau acum tot mai lungi.

Într-o zi, unchiul Leonea mi-a spus încet și chiar cu tristețe:

— Ameliorarea e vădită. Și adăugă: Totuși va mai avea mult timp nevoie de un control medical zilnic.

Se obișnuise să vină la noi în fiece zi.

Odată am observat că-i din cale afară de prost dispus. „Te pomenești că tata s-a făcut bine! mi-am zis eu. Că nu mai are nevoie de un control medical zilnic“.

— Ce-ai făcut cu schimbul de locuință? mă întrebă unchiul Leonea în antreu, lîngă ușă. Nu vrea nimeni să plece acolo, la capătul orașului?

— Nu, nu vor — i-am spus eu, cu năduf.

— Uite ce-i, poți să nu te mai agiți pe tema asta.

— De ce?! mă mirai eu.

— Uite ce-i... le-am chibzuit pe toate. Sînt de acord să mă mut eu acolo.

— Dumneata?!

— Ei, da, sînt gata să fac schimbul cu tînărul acela, pe care l-ai lăsat să treacă drept vărul tău.

— Cum adică, l-am *lăsat*?

— Uite ce-i, a ieșit nu tocmai frumos... Voiam să scriu niște indicații: cum să ia tatăl tău medicamentele

și la ce interval de timp. Dînsul m-a rugat să deschid sertarul mesei, unde se afla hîrtia. Ei, și-acolo am văzut... Întîmplător, firește. E jenant... Reiese că am spionat. Deși nu-i o dovadă sigură... Uite ce-i, de la un văr nu primești atîtea scrisori. Și nici nu le păstrezi cu atîta grijă. Dar, dacă stai să te gîndești, nu-i o dovadă sigură. Sînt de acord să plec de-aici...

M-am bucurat. Dar îndată mi-am revenit și am încercat să-l fac să-și schimbe gîndul:

— Ne-am obișnuit cu dumneata!...

Dar unchiul Leonea deschise ușa cu hotărîre și rosti cu un glas ferm, care nu-i era caracteristic:

— Deci puteți considera că sînt de acord.

Ivan și Ludmila aveau să locuiască chiar sub noi, la etajul întîi!

— „În casa noastră, în casa noastră!"... poci vesel tata aria din „Evgheni Oneghin".

— O să ciocănim în țeavă ca să ne facem semn! am strigat eu.

Mama se apucă să șteargă praful acolo unde nu exista. Iar Ludmila începu să tragă niște linii pe planșeta ei de desen, deși cu cinci minute înainte anunțase că-i liberă toată seara.

— Trebuie să-i scriem îndată lui Ivan! am exclamat eu.

— Scrie-i — spuse ea.

Iar cînd m-am așezat lîngă dînsa, la masă, mă întrebă încetișor:

— Cîte scrisori ai primit luna asta?

— Două.

— Deci doi-unu în favoarea ta.

M-am așezat mai înfipt pe scaun și am privit mîndru în jur. Dar mama și cu tata nu auziseră vorbele Ludmilei, așa că n-aveau cum să-și dea seama de ce-s atît de mîndru.

Iar peste două zile scorul meu crescu. Am primit o a treia scrisoare de la Ivan. Ce-i drept, scurtă de tot:

„Salutare, Leonka! Sosesc cu avionul pentru o zi. Am o treabă importantă! Deocamdată nu trebuie să știe nimeni. Nimeni, afară de tine! Mai ții minte unde stau?

Te-aştept pe data de douăzeci, la ora trei. Nădăjduiesc că avionul n-o să aibă întîrziere. Rămîne o înţelegere ca între bărbaţi: nimănui nici o vorbă. Pe curînd! Ivan."

12

Cel mai tare mi-au plăcut, în scrisoarea lui Ivan, cuvintele: „o înţelegere ca între bărbaţi". Am citit multe despre legămintele secrete pe care le încheiau între ei diverşi bărbaţi. Întotdeauna se înţelegeau între ei să salveze pe cineva de la moarte, să-l scape de vreun necaz sau să facă cuiva un dar neaşteptat, o surpriză.

«Pesemne că Ivan vrea şi el să-i facă o surpriză Ludmilei sau poate mamei şi tatii. Şi vrea să-l ajut eu. Ca între bărbaţi!... făceam eu tot soiul de presupuneri, în timp ce mă aflam în troleibuzul, a cărui ultimă staţie se afla cam la un kilometru de casa lui Ivan. Ivan are încredere în mine. Ştie de ce sînt eu în stare! Nu mi-a spus niciodată: „Eşti un copil! N-ai să înţelegi, n-ai să te pricepi, n-ai să poţi!"... Şi niciodată n-are să-mi vorbească aşa. Totul se învaţă prin comparaţie! Ivan ţine perfect de bine minte cum era şi el la vîrsta mea. Parcă el se socotea pe atunci copil?»

M-am dus direct de la şcoală, cu servieta în mînă. Acasă am spus că o s-avem o adunare. Multora nu le plac adunările şi le ocărăsc de mama focului. Dar asta-i cea mai neagră nerecunoştinţă! Adunările nu se ţin chiar atît de des, în schimb le poţi folosi adeseori ca pretext. Oriunde te-ai duce după şcoală, la un coleg sau pe stadion, poţi spune oricînd: „Am avut adunare!" Şi nimeni n-are să te cicălească: „Să stai nemîncat atîtea ceasuri! Te-am aşteptat cu toţii, eram neliniştiţi..."

Data trecută fusesem la Ivan cu taxiul. Era vară, mergeam repede, drumul era plăcut. Troleibuzul însă se tîra ca un melc din pricina poleiului şi se oprea des şi îndelung. Pe urmă i-a sărit troleul, şoferul s-a dat jos şi a tras mult timp de frînghia troleului. Pe urmă un camion a patinat în mijlocul drumului. Şoferul s-a dat iar jos şi, în loc să împingă la camion, s-a apucat, nu ştiu de ce, să-l înjure pe celălalt şofer.

Şi prima şi a doua oară am sărit şi eu în stradă, împreună cu şoferul. „Se vîră într-una să dea şi el o mînă de ajutor!“... a spus taxatoarea. Habar n-avea că abia de mai apucam s-ajung pînă la ora trei.

«Nimeni, afară de mine, nu ştie de sosirea lui Ivan — cugetam eu. În scrisoare scrie aşa: „Nimeni, afară de tine!“ Înseamnă că numai de mine are nevoie. Şi poate tocmai la ora trei. La trei fix!»...

Ca să mai scurtez distanţa, am luat-o, din staţie, de-a dreptul prin nămeţi. Cădeam, mă scufundam, mă scuturam şi iar alergam...

Casa lui Ivan nu putea fi confundată cu nici o altă casă: se înălţa singură în mijlocul cîmpului alb, care vara fusese verde. De o parte şi de alta începuseră să se ridice alte două imobile de cărămidă, ca nişte fraţi gemeni care s-au născut de curînd: astă-vară nu erau încă. Nu departe, dincolo de şosea, se afla rîul îngheţat, cu malurile joase, şi pădurea, care în seara aceea de vară îmi păruse neagră şi posomorîtă, iar acum, iarna, la lumina zilei, devenise albastră-argintie, gătită ca de sărbătoare.

Deodată l-am zărit pe Ivan. Stătea în balcon, cu paltonul pe el, dar fără căciulă. Îmi făcea semne, de parcă m-ar fi grăbit. Iarna nu prea se iese pe balcon, dar el ieşise.

„Înseamnă că nu degeaba am alergat prin nămeţi. Înseamnă că avea nevoie de mine la trei fix!“... îmi ziceam eu, poticnindu-mă pe scări; tare mă mai grăbeam!

Uşa apartamentului era deschisă. Ivan stătea pe palier. Eram mîndru că-s primul care-l văd în ziua sosirii lui. Înaintea Ludmilei! Înaintea tatii şi a mamei. Pe el, care-i aşteptat de toţi cu atîta nerăbdare!... Ivan mă trase spre el şi mă sărută. Mi-am întins şi eu buzele, dar am nimerit în umărul paltonului său de iarnă. Nu-l mai văzusem în paltonul acela. „De ce toate pe el par că-s cumpărate atunci?“ mă întrebam eu de multe ori.

Lipsise de acasă aproape şase luni, dar odaia era dereticată; plantele din ghivece — verzi, proaspete. Pe un taburet înalt se înălţa un teanc de ziare şi reviste neboţite, pesemne necitite.

— Vecina mea are grijă de casă — mă lămuri Ivan. I-am lăsat cheia.

Își aruncă paltonul pe divan. Apoi tot acolo aruncă paltonul și căciula mea. „ E emoționat, probabil — mi-am zis eu. Altminteri, ar fi dus paltoanele în antreu și le-ar fi agățat în cuier."

— Cum se simte tata? mă întrebă el.

I-am răspuns că tata ia aer cît îi ziua de lungă, în curte și în parc.

— Bine că n-am lăsat atunci să se experimenteze pe el noile metode — spuse Ivan. Unchiul Leonea al vostru e un om cu cap! ...

— E de acord să se mute aici la tine! l-am anunțat eu, triumfal. Iar tu cu Ludmila o să vă mutați la el, la etajul întîi. O să ne ciocănim în țeavă!

— Cum se simte mama? I-a mai venit inima la loc? ...

— Îi pare rău de unchiul Leonea ... A primit de dragul Ludmilei. Mama îl cunoaște de cînd era mic și-i e milă de el. Să fii îndrăgostit de atîția ani! ...

— Ai fost la tenis în lipsa mea?

— O singură dată. Ne-am dus cu Ludmila, și acolo unul, frumușel, în șort alb, o întreabă: „Unde-i partenerul dumitale?" „E plecat", i-a spus Ludmila. El și-a scuturat racheta și a strigat: „Perfect! Mă simt într-o formă strălucită!" Ludmila l-a bătut în doi timpi și trei mișcări și ne-am dus acasă.

Ivan uitase să închidă ușa de la balcon. De emoție, pesemne. „Oricum, nu ne-am văzut de cinci luni încheiate. O fi tulburat!" ... mi-am zis eu.

Îmi era frig, dar răbdam și tăceam. El se apropie de ușa deschisă și privi în direcția în care ne uitasem împreună astă-vară: înspre rîu și pădure.

— Uite ce-i ...

Rostise acest „Uite ce-i" nu hotărît și ironic, ca de obicei, ci rar, lungind silabele, ca unchiul Leonea.

— Uite ce-i ... — repetă el. Totul se învață prin comparație. Ai fost și tu îndrăgostit și pe urmă ... Nu, nu asta am vrut să spun. Mi-e rușine, frate, mi-e pur și simplu rușine: nu m-am temut niciodată de nimic, iar acum nu știu cum să-ți explic. E îngrozitor, Leonka ... Pe cuvîntul meu ... Am întîlnit o fată ... Pricepi? Sună vulgar, dar n-ai cum să spui altfel, decît *am întîlnit*.

Acolo, pe șantier. Și nu mai pot face nimic. Înțelegi ce vreau să spun?

Am înțeles.

„Nu există situații fără ieșire!" îmi spunea altă dată. Dar acum, iată, o aveam în fața situația asta fără ieșire. Puteam cu oare să mă rog de Ivan? Să încerc să-l înduplec?...

„Dacă s-ar muta la noi, la etajul întîi, măcar pentru un timp — mă gîndeam eu. Numai așa, de probă... Ar rămîne precis. Aș face orice ca să-i placă acolo. Aș face tot ce pot... Totul!"...

— Plecați chiar azi?

— De ce folosești pluralul? Plec singur.

De altfel, nu întrebasem decît de el...

Înainte aveam impresia că vom rămîne prieteni, orice s-ar întîmpla! Orice...

Dar numai *asta* nu...

Mi se părea, de altfel, un lucru cu neputință de conceput. Cum ar fi, de pildă, dacă mama mi-ar declara: „*Am întîlnit* un alt băiat. E mai bun ca tine și, de-acum încolo, el o să fie fiul meu".

— Ludmila are să înțeleagă — spuse Ivan. Cu timpul, firește. Dar cum facem cu tata? Lui nu-i putem spune. Și nici mamei. Mă obișnuisem și eu cu dînșii. Mi-am prelungit dinadins termenul de deplasare cu încă șase luni. Ca tata să se vindece de tot. Tu să-i pregătești sufletește. Așa, cu încetul...

— Cum adică... să-i pregătesc?

— Nu, nu crede că am de gînd s-arunc totul în spinarea ta. Am să le spun singur. Dar nu acum. Acum nu pot. După ce tata va uita c-a fost bolnav de inimă... atunci. Tu mai abate-le atenția... ca să fie pregătiți. Cu asta, m-ai ajuta. Ca între bărbați... Doar ești mare acum!

— Unde vezi că-s *mare?*

— Acum trebuie să fii. Ai vrut-o chiar tu...

Peste vreo oră și jumătate mă întorceam acasă. Pentru întîia dată în viața mea trebuia să urc scările pînă la etajul doi ca un om mare, ca un om matur. Niciodată nu mi-am închipuit că-i atît de greu...

FRATELE MEU CÎNTĂ LA CLARINET

(Din jurnalul unei fetiţe)

21 decembrie

În clasa noastră, aproape toate fetele ţin un jurnal. Şi scriu în el tot soiul de aiureli. De pildă: „Vasea mi-a cerut azi caietul de geometrie. Mi l-a cerut în chip misterios, în şoaptă, ca să nu audă nimeni. De ce oare? De ce tocmai mie? Şi de ce atîta mister şi atîta emoţie? Acum e miezul nopţii. Dar eu stau, meditez la toate acestea şi n-am să pot închide ochii pînă dimineaţă".

În privinţa lui Vaska, explicaţia e simplă: şi-a pus în gînd să copieze de la alţii problemele la geometrie. I-a cerut *tocmai ei,* fiindcă de la mine a mai copiat. Cică „în şoaptă, în chip misterios"!... Păi cine ar cere-o în gura mare? „Emoţie"! zice. Te cred, Vaska are toate motivele să fie emoţionat cînd e vorba de geometrie! Fetelor le place grozav să atribuie celor mai obişnuite fapte ale băieţilor o semnificaţie deosebită.

Şi eu sînt fată, dar îmi dau seama că numai oamenii cu totul deosebiţi ar trebui să ţină un jurnal. Nu, nu mă refer la mine! Am însă un frate în anul doi la conservator care o s-ajungă un muzician vestit. Nu încape îndoială! Sînt absolut sigură. Aşa încît, citindu-mi jurnalul, lumea va afla cum a fost el cînd era mic.

Fratele meu cîntă la clarinet. De ce nu la vioară sau la pian? Fiindcă aşa a vrut bunicul. Bunicul a murit pe cînd eu aveam doar doi ani. Dar frate-meu, Leova, e mai mare ca mine cu cinci ani, aşa că bunicul apucase să-i dea lecţii de muzică.

Ani de-a rîndul am tot auzit spunîndu-se că bunicul nostru „a cîntat în antract". Nu ştiam ce-i acela „antract". dar cuvîntul îmi părea nespus de frumos. „Antract" — rosteam eu răspicat, dar cînd m-am dus pentru prima oară la cinema şi i-am văzut pe muzicanţii care cîntau în antract, mi s-a făcut milă de bietul bunic: spectatorii vorbeau între ei, mîncau sandvişuri, foşneau cu ziarele, în timp ce nişte oameni bătrîni stăteau pe scenă şi cîntau un vals. Îşi strîngeau viorile cu bărbia şi ţineau ochii închişi — poate de plăcere sau poate ca să nu-i mai vadă pe spectatori cum mestecă la sandvişuri.

Fratele meu n-are să cînte niciodată în antract! Are să cînte pe scenă, în frumoase săli de concert. Acum se pregăteşte pentru un concurs al muzicanţilor care cîntă la diferite instrumente. Îmi pare rău că un clarinet se cheamă instrument de suflat. Ori de cîte ori mă gîndesc la instrumentele de suflat, îmi imaginez, nu ştiu de ce, o înmormîntare şi o orchestră de alămuri păşind în urma sicriului. Clarinetul putea fi numit într-altfel... Dar ce să-i faci!

Cu învăţătura stau aşa şi aşa, dar n-are nici o importanţă. Am decis să mă consacru nu intereselor mele, ci ale fratelui meu. Asta se întîmplă adesea cu surorile unor oameni de seamă, care nici nu se mai mărită. Nici eu n-am să mă mărit, pentru nimic în lume! Niciodată!... Sînt absolut hotărîtă. Leova cunoaşte şi el planul meu. La început s-a împotrivit, dar pînă la urmă a căzut de acord.

Ne-am înţeles ca Leova, spre deosebire de mine, să aibă dreptul la o viaţă personală, dar numai după ce va obţine mari succese în muzică. El trebuie să aparţină în întregime artei, şi din pricina asta nu-i va mai rămîne timp pentru preocupări şi griji obişnuite. Toate acestea am să le rezolv eu, în locul lui. Practic, voi renunţa la propria mea viaţă, de dragul fratelui meu. Tocmai de aceea treiurile mele n-au nici o importanţă. Păcat numai că mama şi cu tata nu înţeleg acest lucru.

— Te-ai aranjat binişor — mi-a spus într-un rînd mama. Va să zică Leova o să înveţe, o să cînte de dimineaţă pînă seara la clarinet, o să se perfecţioneze, o să se pregătească pentru diverse concursuri, iar tu n-ai să faci decît să-i consacri viaţa ta. Ai nişte tendinţe cam parazitare!

— După tine, şi sora lui Cehov avea tendinţe parazitare? o întrebai eu.

— Ei, asta-i!... Da' ştii că ai cam întrecut măsura?!

Mama îşi desfăcu braţele, uimită. Ori de cîte ori nu mai are ce să zică, dă din mîini. De fapt, eu sînt de vină: faţă de părinţi nu face să-ţi deschizi prea mult sufletul, fiindcă vor profita negreşit de această sinceritate, ca s-o întoarcă împotriva ta.

Nu-i nimic, în schimb, odată și odată se va scrie o carte despre Leova, în care vor intra fragmente din jurnalul meu. Am citit de curînd o asemenea carte despre un mare poet. „Sora poetului" — așa scria dedesubtul unei fotografii. Sub fotografia mea au să scrie: „Sora clarinetistului". Sau mai bine așa: „Sora muzicianului". Și aceasta va fi modesta mea răsplată.

Iată de ce am început să țin un jurnal.

Din păcate, nu toată lumea își dă seama ce instrument important e clarinetul. El e acela care deschide Simfonia a V-a a lui Ceaikovski. Parcă mulți știu asta! „Eroul necunoscut al orchestrei" — spune Leova despre clarinet. Și se bucură că-i un instrument atît de puțin băgat în seamă. Pesemne că și el ar vrea să rămînă un necunoscut. Așa i-e firea, ce să-i faci!

Numai că eu n-am să admit una ca asta!

Vara, în toată casa noastră se aud sunetele clarinetului. Dar mulți nu știu de la care anume fereastră vin aceste sunete. Și-atunci le-am spus tuturor că acela care cîntă este fratele meu. Chiar și în zilele friguroase deschid larg ferestrele, pentru ca locatarii să nu se dezvețe să asculte clarinetul lui Leova.

Tuturor vecinilor le-am spus că Leova se pregătește pentru un concurs. N-au decît să mă creadă lipsită de modestie: sînt gata să îndur orice, de dragul fratelui meu!

Pe scurt, am hotărît de mult să țin un jurnal. Dar nu vroiam să-l încep așa, pur și simplu, ci într-o zi însemnată. Și iată că ziua aceea a sosit!

Astăzi, înainte de a suna pentru recreația întîia, m-a înhățat în vestiar Robert din clasa a zecea, poreclit „Robert-organizatorul". Are el obiceiul ăsta: nu te oprește, nu te ia de mînă dacă are nevoie de tine, ci *te înhață* — ăsta-i cuvîntul. Te înhață la nimereală: de braț, de umăr, ba chiar și de gît. Vă dați seama?

Pe mine m-a înhățat de mînecă.

— Îl mobilizezi pe fratele tău? La serata elevilor din clasele superioare!

Robert nu rostește ca lumea decît prima frază, în rest, pentru explicații și lămuriri n-are vreme. Și-atunci

începe să vorbească repede, mîncînd cuvintele, de parcă ar dicta o telegramă.

— Serata de Anul nou! În prima parte — versuri, muzică clasică. Partea a doua — jazz, dans. Muzică clasică n-avem. Toată speranța ne e în el. În fratele tău.

Mi-am dat pe loc seama că nu voi avea nicicînd un prilej mai nimerit de a deveni celebră în toată școala. Fiindcă, oricum, nu pot să-i iau pe toți la rînd și să le comunic că am un frate care învață la conservator. Pe cînd așa, au să afle toți deodată! Însă am hotărît să-l mai chinui nițeluș pe Robert, ca să nu-și închipuie cumva că-i atît de ușor să-l convingi pe fratele meu.

— Vezi tu... — am început eu — fratele meu se pregătește pentru un concurs...

— O serată a elevilor dintr-a zecea! mi-a răspuns Robert. Tu ești într-a șaptea. Dar ține două bilete! Pentru tine și fratele tău. Îl mobilizezi?

Ce-o să fie pe colegele mele cînd au să afle că sînt invitată la serata celor din ultima clasă! Lucru pe care și l-ar putea realiza numai în vis, și încă într-un vis fericit!

Totuși m-am codit:

— Trebuie să mă interesez: poate că e angajat în altă parte. S-ar putea să fie invitat la un concert, iar apoi la balul instrumentiștilor...

— Serata noastră e pe douăzeci și șase — îmi replică Robert. Îl mobilizezi?

Revelion cu cinci zile înaintea Anului nou! Deși, la ce bun să mă mir, dacă Robert a izbutit de curînd să organizeze o „duminică de muncă voluntară" într-o joi?

— Bine — am cedat eu. Nu-i ușor, dar am să încerc.

Și am luat cele două bilete.

22 decembrie

Vreau să mai notez din cele petrecute ieri. Cînd am ajuns acasă, Leova cînta la clarinet. Cîntă fără întrerupere și dimineața, și seara. Vă dați seama? De unde are atîta răbdare, nu pricep. Deși, în parte, îl

înțeleg... Leova are o ocupație pe care o iubește, și cînd ai o astfel de ocupație, îți vine, nu știu de unde, și răbdarea, și voința. Eu, de pildă, dacă aș avea de făcut numai temele la literatură, aș putea să stau de dimineață pînă seara și aș ști întotdeauna numai de cinci. Fiindcă e obiectul meu preferat! Dar la geometrie, fizică, chimie... De unde să iei atîta răbdare? Și la ce bun să-i pui pe oameni să facă un lucru care n-o să le folosească în viață niciodată, ba care, pe deasupra, le mai este și neplăcut, nesuferit chiar?! Nu pricep de loc.

Cînd intră careva în odaia lui, Leova nu se oprește din cîntat, de parcă nici nu l-ar observa. Iar noi umblăm în vîrfuri.

Ieri însă n-am mai putut răbda și i-am spus:

— Iartă-mă, Leova... Dar am o treabă foarte importantă. Ești rugat să cînți la serata de Anul nou, la noi la școală.

Leova rămase tăcut cîteva secunde. Ori de cîte ori îl întrerupi de la muzică, rămîne tăcut cîteva minute — de parcă și-ar reveni în simțiri sau, mai precis, de parcă s-ar întoarce de pe altă lume. Asta-i impresia mea...

— Ești rugat să cînți la serata de Anul nou, la noi la școală — am repetat eu, fiindcă se prea putea ca Leova să nu mă fi auzit, dus, cum era, pe ceea lume.

— Sînt de acord — îmi răspunse Leova. În principiu sînt de acord... Dar să asculți un solo de clarinet în seara Anului nou?... Clarinetul iese mai bine în evidență într-o orchestră. N-ar strica să invit și orchestra noastră de studenți. Ar fi mai de efect.

Asta mai lipsea! Ca viorile să se așeze în rîndul întîi, iar fratele meu să stea undeva într-un colț? Și să iasă, pentru a mulțumi publicului, dirijorul, iar fratele meu să se transforme într-un „erou necunoscut al orchestrei?“ Nu, eu vreau să fie cunoscut!

— Orchestra voastră n-are cum să încapă pe scena noastră — i-am replicat. Și-apoi nici n-a fost invitată. Te-au invitat pe tine, personal! Elevii noștri adoră clarinetul. Uite, am două bilete. Am pus biletele pe masă și am adăugat: Va să zică mergem.

Am rostit toate acestea cu hotărîre, fiindcă Leova mi se supune întotdeauna, deşi e mai mare cu cinci ani în cap. Spune despre mine că aş avea „o ascuţită inteligenţă practică". Leova nu mi-a explicat dacă e bine sau rău. Îndeobşte nu-i place să vorbească mult sau să dea lămuriri — asta din pricină că gîndeşte în imagini muzicale. Aşa gîndesc adevăraţii muzicieni — am auzit cum s-a spus la radio.

— Sînt de acord... — a repetat Leova. În principiu sînt de acord. Dar acompaniamentul meu?

„Acompaniamentul meu" este Lilia, o studentă de la conservator care însoţeşte întotdeauna apariţiile lui solistice — aşa îi spune ei Leova.

Lilia nu numai că-l acompaniază, e şi îndrăgostită de dînsul. E absolut limpede pentru toată lumea. De aceea, nici vorbă că n-ar refuza să cînte la serata noastră.

N-am nimic împotrivă ca Lilia să se uite la Leova cu o privire devotată, ba uneori îi las şi singuri: fiindcă ea e grasă, cu ochelari şi stropită de pistrui peste tot: pe nas, pe braţe şi chiar pe gît. Am încredere în femeile urîte: ele nu-l pot distrage pe fratele meu de la muzică, ceea ce e frumos din partea lor.

Mama, de asemenea, după cum am băgat de seamă, preferă să aibă prietene urîte. În orice caz, ori de cîte ori îl previne pe tata că „în seara aceasta vine la mine în vizită o femeie fermecătoare", tata de regulă zîmbeşte şi-i răspunde:

— „Nebuniei curajoşilor cîntăm noi slavă[1]!" Şi în seara respectivă pleacă liniştit la vecini, să joace şah. Nu crede în ruptul capului că mama ar fi în stare să aducă în casă o femeie fermecătoare.

Mă pregătesc sufleteşte pentru serată, încercînd să-mi închipui cum are să fie. Fratele meu o să interpreteze o bucată, una singură!

— Leova, ce-ai de gînd să cînţi?

— Ar trebui căutat ceva uşor... „Zborul cărăbuşului", de pildă.

— Nu, prea e cunoscut. Trebuie să-i impresionăm!

[1] Din „Cîntec despre şoim" de A. M. Gorki.

Ultimele cuvinte le-am rostit încet de tot, ca şi cînd le-aş fi îngînat pentru mine. Lui Leova nu-i plac asemenea fraze.

— Poate din „Francesca da Rimini?"

— Merge!

După „Francesca", fratele meu are să dispară în culise. Vor izbucni aplauze furtunoase şi el va ieşi din nou, ca să mulţumească. Atunci eu am să mă ridic şi am să-i strig:

— Mai cîntă, Leova! Te rog eu!

Şi am să numesc o bucată de care cei dintr-a zecea n-au auzit în viaţa lor. Leova o să-mi facă pe plac şi o să cînte. Apoi va coborî în sală şi se va aşeza lîngă mine.

După care va urma dansul...

— Ai să dansezi numai cu mine — i-am spus eu.

— În principiu, sînt de acord... Dar ştii şi tu că dansez prost. Demodat...

— Cu atît mai mult. Ca să nu te faci de rîs, ai să dansezi numai cu mine. Jură!

— Bine, jur.

Se înţelege că o să-mi vină mai greu decît Nataşei Rostova la primul ei bal! Ea era înconjurată de adulţi, care sînt îndeobşte oameni normali şi se poartă civilizat. Nici nu se compară cu elevii noştri dintr-a zecea. Aştia se strîmbă ca toţi dracii, chicotesc într-una şi se cred mai maturi ca adulţii. După părerea mamei mele, asta dovedeşte că sînt, fără doar şi poate, copii, fiindcă, susţine mama, nici un om matur n-ar încerca să pară mai mare decît este în realitate. Dar celor dintr-a zecea nici prin cap nu le trece că sînt, „fără doar şi poate", copii. Şi nimeni nu le-ar spune-o, fiindcă n-are curaj. De aceea îşi vor lua ca de obicei aerele lor de „eroi obosiţi ai timpurilor noastre"[1], pe care nimic în lumea asta nu-i mişcă. Nu încape îndoială că aşa va fi.

Pe cînd eu, te pomeneşti că reuşesc să-i impresionez. Sau, în tot cazul, să-i fac să mă invidieze!

---

[1] Aluzie la Peciorin, erou al povestirilor înmănuncheate într-un roman purtînd titlul „Un erou al timpului nostru" de M. I. Lermontov.

27 decembrie

Da, primul bal al Natașei Rostova a decurs în chip mai fericit decît al meu. Incomparabil mai fericit!...

Nu știu cum își planifică un comandant operațiunile militare. Caută oare să ghicească dinainte acțiunile dușmanului? Așa o fi făcînd... sînt sigură însă că, din pricina asta, are de învins tot soiul de greutăți și îndoieli.

În schimb, atunci cînd eu, cu „ascuțita mea inteligență practică", coc un plan oarecare, la început, pînă mi-l ticluiesc, totul decurge nespus de simplu și ușor, întrucît eroii viitoarelor evenimente acționează după voia mea. În asta constă, cred, principalul neajuns al planurilor mele. Fiindcă mai tîrziu, în practică, eroii încep să se poarte într-alt fel, așa cum vor ei, și totul se răstoarnă cu josu-n sus.

Întocmai așa s-a întîmplat și ieri. Mi-e pur și simplu jenă să mai scriu. Dar am să scriu totuși, de vreme ce m-am apucat să țin un jurnal. Altminteri, viitorii biografi ai fratelui meu se vor lovi de unele neclarități și or să înceapă să caute martori, pe care să-i ia la întrebări. Or, martorii ăștia... Nu, mai bine să afle totul de la mine. E mai sigur și mai fără probleme!

Neplăcerile s-au ivit chiar de la început.

Nu mă îndoiam cîtuși de puțin că o să găsesc în fața școlii un pîlc întreg de fete — dintr-a șasea și a șaptea — dornice să intre la serată. Leova avea să mă ia la braț, mulțimea ne-ar fi făcut loc, iar noi urma să ne îndreptăm, cu capul sus, spre ușa școlii. Acolo trebuiau să stea doi elevi dintr-a zecea, cu brasarde roșii, care aveau să exclame într-un glas:

— Dumneavoastră sînteți de la conservator? Ați venit să participați la spectacol? Vă așteptam! Vă rugăm să vă scoateți paltoanele în culise.

Ca ei să poată exclama toate astea, l-am adus pe Leova chiar în ultimul minut înainte de începerea seratei.

Dar în fața școlii nu se afla nimeni. Prietenele mele, deși visul lor era să se învîrtă măcar nițel printre cei din clasele mari, n-au venit nici una.

Așa se întîmplă întotdeauna... Iată, de pildă, înainte de a decide definitiv că n-o să mă mărit, îmi doream uneori ca vreun băiat din curte să mă vadă în rochia mea cea nouă. Călcam rochia, mințind-o pe mama că mă duc la ziua unei prietene. Dar băiatul cu pricina nu ieșea! Fie că se îmbolnăvea, fie că părinții îl pedepseau pentru vreo poznă, fie că-i sosea în vizită vreo mătușă dintr-un alt oraș, cert este că el, care seri de-a rîndul se plimba fără rost prin curte, în seara aceea ședea în casă. Iar eu eram nevoită să zac cine știe pe unde, două sau trei ceasuri: că doar nu mă puteam întoarce de la o petrecere peste zece minute! Da, din păcate, așa se întîmplă întotdeauna... Și aseară s-a întîmplat la fel.

Dar lucrul cel mai îngrozitor s-a petrecut mai tîrziu, chiar la serată. Deși mai bine să povestesc totul pe rînd, ca să nu mă încurc.

Un elev dintr-a zecea, cu brasardă roșie, s-a repezit în întîmpinarea noastră.

— Sînteți de la „Varșovia"? l-a întrebat el pe Leova.

— E de la Conservatorul din Moscova — am răspuns eu. E fratele meu! O să cînte la spectacolul vostru.

Am arătat spre cutia neagră, demodată, pe care Leova a moștenit-o de la bunicul. Cutia aceasta, cu clarinetul într-însa, Leova o ținea strîns îmbrățișată cu amîndouă mîinile. Elevul se uită la el, atent și bănuitor. Mi se părea că acuși are să-i spună: „Ia deschide cutia, să vedem ce ai înăuntru!" Dar se mulțumi să dea doar din mînă.

— Treceți!

Și am intrat în vestibul.

Nimeni nu ne-a poftit să ne dezbrăcăm în culise și am stat mult la coadă la vestiar. Fetele dintr-a zecea, îmbrăcate în rochii de sărbătoare, care le dădeau un aer mai matur, și ținîndu-și pantofii de zile mari sub braț, sporovăiau între ele; le auzeam zicînd că dansul se va prelungi pînă la douăsprezece noaptea, că orchestra de jaz a școlii a pregătit un program nou și că s-ar

putea chiar să vină şi un cîntăreţ de la restaurantul „Varşovia".

Le dispreţuiam pe domnişoarele acelea pudrate şi parfumate, care nu ne acordau, mie şi lui Leova, nici o atenţie. Să le fi interesat măcar străvechea cutie a bunicului! Pînă la urmă, una dintre ele s-a întors totuşi spre mine. I-am zîmbit cu recunoştinţă şi am salutat-o.

— Cum ai nimerit aici? mă întrebă ea.

De bună seamă le dispreţuiam pe fetele acelea, dar, în acelaşi timp, mă intimidam în faţa lor. Şi din pricină că mă intimidam, le dispreţuiam şi mai mult.

— Sînt cu fratele meu — i-am răspuns cu glasul stins.

De clarinet şi de conservator, nu ştiu de ce, n-am îndrăznit să pomenesc.

Fata făcu ochii mici şi-l măsură pe Leova cu o privire, de parcă ar fi vrut să cîntărească dacă merită sau nu, să-l ia de bărbat. Elevele dintr-a zecea îi măsoară adeseori în felul acesta pe bărbaţii necunoscuţi. Leova îşi strînse şi mai tare la piept cutia lui cea veche, ca şi cum fata aceea s-ar fi pregătit să i-o smulgă din mîini.

Fratele meu nu-i făcu nici o impresie — s-a văzut cît de colo — deoarece fata îi întoarse spatele. Te cred, dacă nu cînta la restaurantul „Varşovia"!

— Bagă de seamă: te-am convins să vii la serată în ultima clipă — i-am explicat eu în şoaptă lui Leova. Ele încă nu ştiu că ai să cînţi... Şi-apoi, pesemne că Robert-organizatorul vrea să le facă o surpriză.

Leova zîmbi: nu prea părea să creadă că ar putea deveni o surpriză pentru elevele noastre dintr-a zecea.

— În principiu au perfectă dreptate — spuse el. La o serată trebuie să se danseze... E cît se poate de firesc.

N-am dat atenţie cuvintelor lui Leova, fiindcă de multe ori vorbeşte numai aşa, ca să nu te jignească cu tăcerea lui, în vreme ce el se gîndeşte la cu totul altceva, care-l preocupă... „Îşi concentrează mintea!" spune mama. Poate că, în asemenea clipe, gîndeşte în imagini muzicale. Pesemne că şi acum tot asta era. Dar de ce lua apărarea dansului, aşa, deodată?

Lucrul cel mai îngrozitor însă abia urma să se întîmple!

Sa'a noastră de festivităţi e la etajul patru. În vreme

ce noi doi urcam agale scările, de sus coborau în goană niște eleve dintr-a zecea; purtau pantofi cu tocuri înalte din care pricină călcau nu știu cum, într-o parte, așa cum se aleargă de obicei în jos pe scări. Întotdeauna, înaintea unui bal sau a unei serate, începe vînzoleala asta a fetelor, sus, jos: ba pîndesc pe careva, ba întîmpină pe cineva... Să te răstoarne, și nimic mai mult.

Leova era grav și îngîndurat. „E absorbit de imaginile lui muzicale!" mi-am zis eu și m-am bucurat grozav: vroiam ca în seara aceea să cînte mai frumos ca oricînd.

O singură dată ridică ochii spre mine.

— Concentrează-te, concentrează-te! i-am spus eu.

Și deodată mă întrebă:

— Profesorii mai în vîrstă predau, de obicei, în clasele superioare?

Uneori îi vin în cap ideile cele mai năstrușnice.

— Da — i-am răspuns. De ce întrebi?

— Iar elevii din clasele mari învață cel mai adesea la ultimul etaj?

— Ai noștri sînt la etajul patru. Și ce-i cu asta?

— Îmi pare ciudat, nu știu cum... Un lucru fără chibzuială: niște oameni în vîrstă să urce atîtea trepte de cîte zece ori pe zi, fără lift.

Poftim, și-a găsit la ce să se gîndească înaintea unei atît de importante apariții pe scenă! Vă dați seama?

Da, uneori lui Leova al meu îi vin în cap ideile cele mai năstrușnice. Odată, îmi amintesc că eram amîndoi într-un troleibuz extrem de aglomerat. Troleibuzul se oprește lîngă universitate, iar studenții se înghesuie, care mai de care, să iasă, fiind în întîrziere, ca de obicei. Un tînăr cu ochelari îl întreabă pe Leova:

— Coborîți?

Iar el se întoarce zîmbind și-i spune:

— Dumneata înveți aici? La ce facultate?

Șoferul deschisese ușile, lumea se bulucea la coborîre, iar lui îi ardea să afle la ce facultate învață studentul. Vă dați seama?

Leova are, de bună seamă, unele ciudățenii. Dar poate că așa e firesc? Toți oamenii mari au fost cu mințile nițeluș aiurea.

La etajul patru ne întîmpină Robert-organizatorul.

Se putea să coboare ? Ar fi fost mai prejos de demnitatea lui. Nici nu-l salută măcar pe Leova şi nici nu se prezentă: nu-i place să-şi piardă vremea cu fleacurile. I se adresă direct şi telegrafic ca de obicei, vorbind grăbit şi energic:

— Instrumentul îl ai ? Acompaniatoarea e aici de mult... Perfect. Prima parte e în ordine. Treci în culise!

Leova o porni agale spre culise.

— Iar tu, în sală! îmi comandă Robert.

Am intrat în sală.

Locuri libere aproape că nu mai erau decît în penultimul rînd. M-am aşezat, iar pe scaunul din stînga mea, unde trebuia să stea Leova, după triumful său pe scenă, am pus o batistă.

— Permiteţi să-mi suflu nasul ?

Cei din spate rînchezară. Am întors capul şi l-am văzut pe Rudik dintr-a zecea, un nătărău vestit în toată şcoala, care făcea pe paiaţa chiar şi la înmormîntări. Există asemenea elevi în orice şcoală. Şi totdeauna se aşază în ultimul rînd. Rudik stătea tolănit, cu picioarele proptite în speteaza scaunului meu. Acum am înţeles de ce locul meu rămăsese liber: nimeni nu vroia să se aşeze în faţa lui Rudik. Grozav îmi mai mergea în seara aceea, n-am ce zice !

Şi totuşi, lucrul cel mai îngrozitor abia urma să se întîmple.

Robert-organizatorul ieşi pe scenă şi anunţă că prima parte a programului va fi extrem de serioasă.

— Foarte bine, ca să ne mai distrăm şi noi ! exclamă Rudik.

Mai întîi un elev de la cercul dramatic începu să recite din Lermontov:

Îmi port pustiu prin noapte pasul meu...

— Pe calea vieţii de-absolvent!... coompletă Rudik, şi prietenii lui rînchezară din nou.

Pe urmă o elevă de la cercul de coregrafie execută un „Dans indian".

— Hindi-rusi bhai-bhai ! strigă Rudik.

— Bhai-bhai ! îi ținură isonul prietenii.

Toată lumea întoarse capul să-l țistuiască, ceea ce-i convenea de minune: devenise centrul atenției.

Cu „ascuțita mea inteligență practică" mi-am dat seama pe loc că, dacă în timp ce va cînta Leova, Rudik are să tacă, lucrul acesta o să producă o impresie covîrșitoare. Toți au să creadă că pînă și pe Rudik l-a amuțit clarinetul lui Leova. Dar cum să fac ?

Mi-am schimbat pe dată planul de acțiune. Nu mai era cazul să arăt că Leova e fratele meu, ci, dimpotrivă, trebuia să ascund. Măcar un timp...

Știam că în prima parte a programului sînt numai trei numere. În timp ce dansul se apropia de sfîrșit, m-am întors spre Rudik și l-am prevenit:

— Îndată are să cînte un muzician foarte talentat. Viitor laureat! De la Conservatorul din Moscova...

— Mă doare-n cot ! mi-a răspuns Rudik.

— Nu te sfătuiesc să te doară-n cot ! l-am amenințat eu. Muzicianul e foarte nervos. Nu de mult, în timpul unui concert, cînd unul din sală a strănutat, muzicianul s-a oprit din cîntat și a cerut ca cel care strănutase să iasă din sală.

— Ce bine, tocmai vroiam să ies... De-abia mă mai țin !

— Păi nu-ți cere să ieși numai așa .. Te face de rîs în toată sala. Este foarte nervos. Fiindcă-i foarte talentat. Zău, nu te sfătuiesc să te legi de el.

— Scîrțială din clasici ? mă întrebă Rudik.

— Se-nțelege !

— „Nani, nani, puiul mamii!"... își ură sieși Rudik.

Și se tolăni fără jenă, cu picioarele proptite, ca mai înainte, în spetează scaunului meu. M-am tras cu scaunul mai în față... Dar nu i-am zis nimic, lasă-l să facă pe adormitul. Găsise el singur soluția cea mai bună !

Între timp Leova ieșise pe scenă... Lumea aștepta exclamațiile lui Rudik, hohotele de rîs din fund, dar era liniște, o atmosferă oarecum solemnă.

Pentru întîia oară îl priveam din sală pe fratele meu. O înfățișare, aș zice, prea puțin artistică. Ba nu, poate că numai fața o avea de artist, cu un aer total absent.

„Își concentrează mintea!“ cum spunea mama. Nici nu începuse încă să cînte, și gîndea în imagini muzicale. Asta mi-era limpede.

În rest, nu era de loc potrivit pentru scenă. Costumul, deși călcat (îl călcasem cu mîna mea), părea boțit și de împrumut.

„De-acum încolo am să-l însoțesc eu la croitor! am decis în sinea mea. Și am să-i comand hainele cele mai moderne. O să blesteme, o să se împotrivească, o să creadă că vreau să-l abat de la artă. Dar mă voi jertfi: n-are decît să mă țină de rău, să mă considere moartă după cîrpe! Cîndva o să înțeleagă... Da, o să înțeleagă că am luat asupra mea grijile cotidiene, cele mai ingrate, cum au făcut întotdeauna surorile oamenilor de seamă“.

Deocamdată însă mama îl însoțea pe Leova la croitor, iar dînsa avea un gust demodat. Așa încît filfizonii noștri din primele rînduri se uitau, probabil, la el, cu un zîmbet batjocoritor.

Pe urmă ieși Lilia, cu notele. Cum am mai băgat eu de seamă, acompaniatoarele sînt întotdeauna bătrîne și urîte. Alături de ele, cîntăreții și instrumentiștii fac o impresie deosebită, de efect. De astă dată, Lilia salvă situația: ieși din culise cu pas sigur, cu fruntea sus și se înclină grav. Filfizonii noștri începură să aplaude. Apoi Lilia se așeză cu nădejde pe scaun, își desfăcu notele, se întoarse spre Leova și-și înfipse literalmente privirile în el, așa cum fac adevărații acompaniatori, așteptînd semnalul de începere... Toate erau ca la un concert adevărat și-i impresionară grozav pe elevii noștri.

Lilia lovi clapele și Leova începu să cînte „Povestea Francescăi“. De emoție, nici n-auzeam cum cîntă. Mă uitam la vecinii mei: unii dintre ei închiseseră ochii, cum faci cînd asculți o muzică bună. Apoi începură să aplaude... Aplaudară toți, dar destul de scurt. Poate că ar fi fost mai bine ca Leova să intre în culise; atunci ar fi fost nevoiți să-l cheme înapoi și ar fi aplaudat mai tare. Pe cînd așa, toți și-au dat seama că mai are de cîntat și nu se mai obosiră.

Părerea mea este că un artist trebuie să pară pe scenă inaccesibil și enigmatic. Chiar și spectatoarelor le place mai mult așa. Ce mare plăcere să știi că artistul e un

om la fel ca tine ? Că ai putea să te apropii fără fasoane de el şi să-l baţi pe umăr...

Leova însă zîmbi cu simplitate, de parcă ar fi fost la el acasă, dădu din mînă şi atacă bucata lui preferată: „Zborul cărăbuşului".

Îl aplaudară iar, dar mai puţin ca întîia oară. Deodată pe scenă ieşi grăbit Robert-organizatorul, privindu-şi îngrijorat ceasul de la mînă. Îi şopti ceva la ureche lui Leova. Acesta zîmbi din nou cu simplitate şi anunţă bucata următoare... N-apucă să termine, că Robert-organizatorul se ivi iar din culise. Se uită ca mai înainte, cu un aer îngrijorat, la ceas şi ridică din umeri. Apoi se apropie de Leova şi din nou îi şopti ceva la ureche, iar fratele meu dădu din cap blajin, fără pic de mîndrie: „Da, adică, sînt de acord, mă rog"... Vă daţi seama!?

Mă apucă groaza: „Cum, o să cînte iar ?" Conform planului ce mi-l făcusem acasă, trebuia să mă ridic în picioare şi să-i strig: „Mai cîntă, Leova... Te rog eu!" Acum însă îmi venea să sar în sus şi să urlu: „Termină, Leova!".

Pe viitor am să-l însoţesc, fără doar şi poate, pe fratele meu la toate concertele. Îl învăţ eu să fie mîndru ! Lasă spectatorii să te roage, să se tăvălească niţel la picioarele tale... Şi abia pe urmă răspunzi la bis-urile lor.

Cum e posibil ca un artist să fie atît de moale ? Trebuie să fie enigmatic şi inaccesibil!

În cele din urmă, Leova îşi isprăvi programul.

— Bună dimineaţa ! exclamă din spatele meu Rudik, prefăcîndu-se că s-a trezit.

Dar nu-i mai dădeam nici o atenţie.

— Să-i salutăm pe oaspeţii noştri, urîndu-le „La mulţi ani !" strigă Robert-organizatorul.

Pînă la Anul nou mai erau cinci zile, dar toţi urlară de pe locurile lor: „La mulţi ani !"

În clipa aceea se ridică şi Lilia, pentru prima oară, de pe scaunul său. Îşi strînse fără grabă notele, se înclină reţinut şi-l arătă cu mîna pe Leova: lui, adică, îi aparţine principalul merit ! Se purta ca la un concert adevărat.

Leova însă zîmbi iar cu simplitate, de parcă cei din sală i-ar fi fost rude. Vă daţi seama ? Era îngrozitor !

Dar lucrul cel mai groaznic nu se petrecuse încă, deşi sta gata-gata să se întîmple...

Despre asta voi scrie mîine, fiindcă mama a şi apucat să-mi spună de două ori că e timpul să mă culc. Nu poate pricepe ce tot scriu acolo. Se jenează să se uite. Alţi părinţi nu se ruşinează de loc: îşi vîră nasul în caietele copiilor lor, ba li le şi smulg din mînă. Mama mea însă nu-şi permite aşa ceva: e foarte manierată, iar Leova îi seamănă.

La început, mama a crezut că scriu o compunere şi era foarte bucuroasă. Eu însă i-am spus că nu-i o compunere, dar ce anume este, n-am precizat.

— Dacă ţi-ai face şi lecţiile cu aceeaşi pasiune! exclamă dînsa. Nu te gîndeşti de loc la viitorul tău.

Ba tocmai că mă gîndesc! De aceea şi scriu un jurnal.

28 decembrie

Înainte de a începe partea a doua a programului, din sală au fost scoase toate scaunele şi aşezate, claie peste grămadă, pe coridor. Coridorul deveni dintr-o dată strîmt, iar sala — de două ori mai mare decît fusese. Pe scenă fură aşezaţi brăduţi artificiali cu jucării.

— Ah, ce minunăţie! ţipau fetele. Cît sînt de nostimi! Cît de originali! Material plastic!...

Nu ştiu de ce, elevele dintr-a zecea se dau în vînt după materialul plastic. Mie însă tot nu-mi vine să cred că brăduţii aceia artificiali le plăceau mai mult decît brazii adevăraţi — care miros a pădure şi a zăpadă — ci pur şi simplu simţeau nevoia să strige şi să-şi exprime încîntarea. Erau ele într-o dispoziţie entuziastă.

În general, fetele mă călcau pe nervi. Arătau teribil de elegante! La vestiar, asta nu bătea la ochi fiindcă nu-şi arboraseră toate gătelile, iar unele mai erau încă în palton. Ori să ai un palton modern e mult mai greu decît o rochie nouă, de aceea iarna femeile sînt mai puţin elegante decît vara. De mult am băgat eu de seamă.

În prima parte a programului, cînd fetele şedeau în sală, la spectacol, rochiile lor nu se vedeau atît de bine. Acum însă erau strălucitoare cu decolteurile lor adînci!

Numai eu făceam o notă discordantă. Aveam o rochie de fetișcană, închisă la gît, cu un guler care-mi ajungea pînă la bărbie. Am vrut și eu odată să-mi cos o rochie cu decolteu, dar croitoreasa mi-a spus că m-ar dezavantaja, fiindcă n-am încă ce să dezgolesc. Chiar așa mi-a și spus: „N-ai încă ce să dezgolești. Claviculele îți ies în afară, de parcă ar fi niște schele metalice". Frumos, nu-i așa? De mult am băgat de seamă că toate croitoresele particulare sînt cam familiare. Fiindcă toate clientele le lingușesc și se uită în gura lor, de parcă ar fi niscaiva filozofi.

Ce să mai vorbim, fetele erau cît se poate de elegante. Și alături de ele, eu pierdeam mult, fără doar și poate. În schimb, îl aveam alături pe fratele meu Leova, viitor mare maestru al clarinetului! L-am luat la braț, iar fetele se uitau la mine cu invidie. Puține dintre ele aveau prilejul să se plimbe la braț cu un student de la conservator!

— Ce-ți tot șoptea ăla la ureche? l-am întrebat pe Leova.

— Trebuia să le vină un cîntăreț...

— De la restaurant?

— Pare-mi-se că da. M-a rugat să mai cînt...

— Mă mir că nu l-a invitat pentru asta pe Ghilels! Să tragă de timp, pînă o sosi guristul de la „Varșovia"!...

— În principiu, nu era mare lucru pentru mine să-i salvez.

Ocupația preferată a lui Leova: să salveze pe cineva. Cîțiva dintre prietenii lui s-au și însurat. Vă dați seama? S-au grăbit! Ei vin la Leova înainte de examene sau atunci cînd se ceartă cu nevestele lor. Și el îi salvează pe toți. Mi-e teamă să nu-și consume cu asta toată energia.

Deci cîntărețul de la restaurant n-avea să mai apară. Robert anunță de pe scenă, în stil telegrafic:

— O mică modificare: din păcate, cîntărețul de la restaurantul „Varșovia"... Dar „Varșovia" e aici, în mijlocul nostru! Favorita publicului, Alina, acompaniată de orchestra de jaz a școlii! Cîntece de estradă poloneze!

Băieții zbierară „Ura!", iar fetele aplaudară un pic. Numai un pic, fiindcă n-o iubesc pe Alina: o invidiază.

Eu, în schimb, n-o invidiam: în școala noastră ea era, cum se spune, în afara oricărui concurs. Or, să invidiezi pe cineva care-i în afara concurenței, e o prostie. Și-apoi eram bucuroasă că fetele, cu decolteurile lor adînci, s-au pleoștit dintr-o dată, și-au lăsat nasul în jos. Știau că băieții au s-o admire pe Alina și că n-are rost să intri în rivalitate cu ea.

La fel se întîmplă uneori cu femeile cînd ies de la cinema, după ce au văzut un film în care rolul principal îl joacă o actriță frumoasă. Am băgat de seamă că unele nici nu se mai uită la însoțitorii lor. Pesemne că se tem ca aceștia să nu le compare cu actrița. Nu, n-am să mă mărit niciodată. Absolut sigur!

La seratele noastre, Alina cîntă întotdeauna cîntece de jaz în limba polonă. Cînd a ieșit pe scenă, am aplaudat-o din răsputeri, drept recunoștință că le-a pus la punct pe toate fetele noastre.

Ele erau vădit indispuse și se uitau la Alina cu ură. Unele, ca să-și mai facă curaj, rîdeau fals. Am băgat de seamă că adeseori femeile rîd atunci cînd le vine să plîngă.

Dar, îndeobște, nici mie nu-mi plac fetele frumoase. Nu uită nici o clipă că-s frumoase și de aceea e foarte greu să ai de-a face cu ele. Dar asearâ i-am fost recunoscătoare Alinei și din pricină că nu venise cîntărețul de la restaurantul „Varșovia", pe care lumea îl așteptase cu mai multă nerăbdare decît pe fratele meu, deși Alina n-avea aici absolut nici o contribuție. Dar merita s-o aplauzi, fiindcă apăruse în locul cîntărețului. Mai precis, și pentru asta. Și-apoi țineam ca lui Leova să-i placă serata la care l-am tîrît. De aceea i-am șoptit la ureche:

— Alina cunoaște la perfecție limba polonă. La fel ca și rusa!

Și nu numai că Alina cîntă în limba polonă, dar o face și pe frumoasa poloneză — vezi paginile revistei „Ecran". Are părul blond strălucitor, drept, cu șuvițe care-i cad pe față, acoperindu-i un ochi.

— Are părul absolut natural — i-am șoptit lui Leova.

— Cum adică?

Leova nu pricepe lucrurile cele mai elementare, fiindcă „umblă cu capul în nori", cum spune mama.

— Adică nu şi-l vopseşte — l-am lămurit eu. E culoarea lui naturală...

Alina cînta cu glas scăzut, şi cei din sală, mai cu seamă băieţii, îşi ţineau răsuflarea. Alina, în schimb, sufla ca din foale. Cel puţin aşa părea, fiindcă sufla în microfon.

Sînt puţin sîsîită din naştere, de aceea nutresc o oarecare duşmănie faţă de consoanele şuierătoare. Am convingerea că dintre toate literele alfabetului ele au sonoritatea cea mai neplăcută. Nu degeaba în literatură eroii pozitivi nu „şuieră" niciodată, în timp ce eroii negativi „şuieră".

Dar cînd Alina interpretează cîntecele ei poloneze, începe să mi se pară că şuierăturile nu-s chiar atît de antipatice. Cuvintele pe care le pronunţă ea, aproape în şoaptă, în microfon, sînt alcătuite, de la început pînă la sfîrşit, aproape numai din şuierătoare, şi totuşi iese destul de frumos şi cu sentiment.

Băieţii aplaudau ca nebunii, ba unii mai şi fluierau, ceea ce la ei constituie suprema expresie a admiraţiei şi a entuziasmului. Pe Leova, după „Francesca" lui, nu l-a fluierat nimeni. Ar fi fost jignitor. Dar am băgat de seamă că, în timp ce o aplaudau pe Alina, mulţi se uitau pe furiş la Leova. Te cred! Erau curioşi să vadă cum are să-i aprecieze interpretarea un student de la conservator. Un specialist! Ce ţi-e şi cu elevii ăştia dintr-a zecea: în ruptul capului n-ar recunoaşte deschis că un student de la conservator reprezintă pentru ei o autoritate. Şi, în general, nu recunosc nici un fel de autoritate! În schimb, se uită pe ascuns şi-i pîndesc reacţia. Ce mai indivizi!...

Leova băgă de seamă şi, vîrîndu-şi cutia neagră sub braţ, începu să aplaude, de parcă ar fi fost la concertul lui David Oistrah. Mi-am zis că vrea să-mi facă plăcere: doar i-am lăudat-o atît pe Alina!

După ce termină de cîntat, Alina vru să sară direct de pe scenă în sală. Firește că o asemenea figură era de mare efect. Lăsîndu-şi în părăsire însoţitoarele, băieţii se repeziră s-o ajute. Şi deodată se petrecu un lucru

cu totul neașteptat: Leova al nostru, de obicei atît de molîu și de stîngaci, se repezi și el spre scenă și-i întinse Alinei mîna stîngă: în dreapta ținea vechea cutie a bunicului.

M-am simțit atinsă, văzînd că mîna lui Leova s-a pierdut în mulțimea de mîini și că nu se deosebește cu nimic de celelalte. Leova însuși părea rătăcit printre elevi. Dar Alina, de pe scenă, îi căută mîna și, închipuiți-vă, se sprijini tocmai de ea. Da, de mîna lui Leova! Obrazul lui Leova al nostru se acoperi tot de pete roșii, de parcă l-ar fi pălmuit cineva. De fapt, roșește cu ușurință, deși, pînă acum, roșea dintr-un motiv oarecare. De astă dată însă n-avea nici unul.

În clipa cînd Alina sări în sală, Leova îi mulțumi. De ce, mă rog? Ce mare scofală făcuse? Dimpotrivă, ea trebuia să-i spună „mulțumesc", fiindcă el i-a întins ei mîna, nu ea lui. Hotărît, se petrecea ceva ciudat.

Orchestra de estradă a școlii deschise balul cu un tangou. „În timp ce o să dansăm — am decis eu — o să-i spun lui Leova că n-o consider pe Alina prietena mea și dă nu-i nevoie ca de dragul meu să se învîrtă atîta în jurul ei!" Chiar în aceeași clipă fratele meu se înclină spre mine. „Aha, nu și-a uitat făgăduiala! mi-am zis eu și mi-am șters palmele de zidul rece, vopsit în ulei: erau nițeluș umede. Acuși o să dansez pentru întîiași dată la balul elevilor mari!"...

— Ține, te rog — rosti grăbit Leova și mă trezii cu vechea cutie a bunicului sub braț, în timp ce el se și afla iar lîngă scenă și-i întîndea Alinei mîna: o invita la dans. Mi-am șters din nou palmele de peretele rece.

O, cît o uram pe Alina în clipa aceea! Îi uram pînă și numele — atît de rar și de frumos. Pe mine toți mă strigau simplu — Jenka. „E un nume ambigen — glumea tata — nu-ți dai seama dacă e masculin sau feminin". Halal simț de dreptate: chiar el mi-a băgat pe gît numele ăsta, în cinstea nu știu cărei mătuși iubite și tot el face spirite! N-am văzut-o pe mătușa asta nici măcar o singură dată: a murit cu zece ani înainte de a mă naște eu. Și nu pricep de loc ce le-a venit părinților mei să-i facă un cadou pe socoteala mea?

Toate domnişoarele noastre, cu decolteurile lor adînci, începură să-mi pară drăguţe şi simpatice în comparaţie cu Alina. Fiindcă ea îl făcuse pe Leova să-şi părăsească sora, care se hotărîse să-i consacre întreaga ei viaţă! Sau nici măcar din pricina asta, ci fiindcă ea l-a silit pe fratele meu să se poarte aşa fel, de parcă nu s-ar fi deosebit cu nimic de elevii dintr-a zecea, care erau toţi îndrăgostiţi de dînsa. De-asta o uram!

Alina îl fixa într-una pe Leova, cu o privire plină de subînţeles. Prefăcătorie! Prefăcătorie curată! Leova nu putea să-i placă, aşa cum nici lui nu puteau să-i placă în mod serios cîntecele ei de estradă. Leova, adus de spate, stîngaci, în costumul lui care veşnic pare boţit şi de împrumut, nu era în nici un caz pe gustul ei. Dar e student la conservator şi are un viitor strălucit — asta-i toată socoteala! De-aia îl fixa atît, încercînd parcă să-l vrăjească.

Din fericire însă, Leova nu-i observa privirea: ţinea capul în jos şi-şi studia picioarele. Întotdeauna, cînd dansează, se uită la picioare.

Nimeni nu-mi dădea nici o atenţie. Stăteam singură, cu spatele lipit de peretele rece, ca să nu-i stînjenesc pe dansatori. Unii mă înghionteau, fără ca măcar să-şi ceară scuze. Iar alţii mă întrebau, ca eleva aceea de la vestiar: „Cum de-ai nimerit aici, Jenka?", sau „Ce cauţi tu aici, Jenka?" Şi n-avea cine să mă apere, fiindcă fratele meu dansa cu Alina!

Deodată mi-am amintit de Lilia. Leova nici nu s-a interesat unde-i „acompaniamentul" lui. Halal cavaler!

Mi-am adus aminte cum Lilia a spus cîndva: „Un artist profesionist nu trebuie să vină în mijlocul spectatorilor în ziua apariţiei sale pe scenă".

„Deşteaptă fată! Sigur că nu trebuie! îmi ziceam eu. Numai atunci poate fi enigmatic şi inaccesibil. Altminteri, o să devină pentru toţi un om obişnuit, la fel ca şi ei şi de loc interesant. La fel ca şi fratele meu, pe care elevii dintr-a zecea îl calcă fără jenă pe picioare. Într-adevăr, parcă nu s-ar deosebi întru nimic de ei, parcă nu el urmează să participe la concertul instrumentiştilor!"

După tangou, Leova se apropie de mine atît de roşu, de parcă din nou l-ar fi pălmuit cineva. Era foarte emo-

ționat. Nu l-am văzut niciodată așa. Și nici n-aș vrea să-l mai văd!

— Ai jurat că dansezi numai cu mine — i-am reproșat eu.

— În principiu, ai dreptate — îmi răspunse el, abia trăgîndu-și răsuflarea. Dar nu știu să dansez decît tangou... Știi și tu. La twist, aș fi o apariție caraghioasă.

— Dar, în principiu, nu s-ar putea să nu dansezi de loc cu ea? Gîndul acesta nu ți-a venit în minte?

Cînd oamenii care umblă cu capul în nori fac vreo greșeală, trebuie să le vorbești aspru și deschis. Asta în numele propriei lor salvări!

Dar n-am apucat să-l salvez pe bietul meu frate. Orchestra începu să cînte un twist, și Alina, respingînd asaltul băieților care o invitau la dans, se apropie ea însăși de Leova. Vă dați seama? A venit singură! Halal vedetă! Halal mîndrie! Și-a pierdut orice rușine. Iar Leova s-a dus să danseze twist, deși habar n-avea.

Alina îi arăta mișcările. Acum își priveau amîndoi picioarele. Îl învăța să danseze un amărît de twist, dar avea un aer atît de protector, de parcă i-ar fi dat lecții cum să trăiască pe lumea asta.

M-am lipit iar de peretele rece. Din nou eram îmbrîncită și toți mă întrebau cum de am reușit să mă strecor la serată.

De obicei, un om normal se arată în postura care-i este mai convenabilă. Ce nu-i convine, caută să ascundă. Fratele meu dansează prost, însă Alina îl silea să facă mișcările cele mai grele. De ce? Poate că vroia să-l expună batjocurii prietenilor ei? Fiindcă, în ochii lor, un om care dansează prost e demn de dispreț.

În tot cazul, cei dintr-a zecea și începuseră să se uite de sus la fratele meu, ba chiar zeflemitor: dă, deh, la dans erau mai tari ca el. Alina le-a dat prilejul să se simtă superiori fratelui meu, iar acum o uram și pentru asta.

Abia așteptam ca orchestra noastră de estradă, pe care întotdeauna o ascultam cu plăcere, să termine cît mai repede. Dar n-a tăcut pînă cînd, de jos, n-a apărut garderobiera, care i-a zis lui Robert:

— Să știți că n-am de gînd să vă păzesc hainele pîn'la ziuă.

Abia atunci petrecerea s-a încheiat.

Leova s-a apropiat de mine și a întins mîna ca să-și ia cutia cea veche a bunicului. Am ascuns cutia la spate:

— Cred că n-o să mai ai nevoie de ea.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că, pe cît se pare, te pregătești să intri la școala de coregrafie. Mai bine du-te la școala de circ: acolo te învață să fii clovn. Azi ai dat un spectacol destul de reușit în această direcție.

Poate că-i vorbeam prea sincer, poate că eram prea aspră. Dar am dreptul s-o fac. Doar am hotărît să-i consacru viața mea. Și trebuie să-l scap de Alina! Ce poate ea să-l învețe pe fratele meu? Să cînte muzică de estradă? Ce au comun ei doi? Și-apoi Leova nici n-are voie să se îndrăgostească tocmai acum! El trebuie să se pregătească pentru concurs și să exerseze de dimineață pînă seara. Nu să se îndrăgostească! Sarcina mea e să-l salvez, să-l păzesc. Și am s-o fac!

Dar nu va fi ușor să-l salvez, fiindcă el „își concentrează mintea". Iar atunci cînd oamenii care „își concentrează mintea" își vîră ceva în cap, e cu neputință să-i lămurești. Se bagă în gura lupului, ca năucii!

— Alina e singură și-i tîrziu — mi-a spus Leova. S-o conducem pînă acasă.

— Singurul lucru care n-o amenință e singurătatea! am exclamat eu. Ai să vezi îndată cum au să se tîrască în urma ei toți cavalerii noștri...

Cine m-a pus să rostesc fraza asta prostească? Am băgat de seamă că nimic nu-i impresionează mai mult pe bărbați decît succesul unei femei. Asta-i valabil și pentru băieți. De aceea am observat că aproape în fiecare clasă există cîte o frumusețe unanim recunoscută. Și cel mai adesea nici măcar nu-i mai frumoasă ca altele. Pur și simplu s-au îndrăgostit cîndva de ea doi băieți în același timp, iar ceilalți și-au zis: „Dacă doi deodată aleargă după ea, înseamnă că merită". Și se stîrnește o adevărată reacție în lanț!

Cînd am rostit vorbele acelea nefericite, că pe Alina n-o amenință singurătatea, Leova zîmbi, nu știu cum, dureros, își desfăcu brațele descurajat (cu alte cuvinte, ce să-i faci!) și spuse:

— Da, înțeleg... Se bucură de succes.

— Un succes ieftin! am completat eu.

Dar era prea tîrziu să-mi mai repar greșeala, așa că am pornit s-o conducem pe Alina. Și, culmea, locuința ei se afla în direcție opusă casei noastre.

Tot drumul mai că n-am scos nici un cuvînt. La drept vorbind, în prezența Alinei mă fîstîceam, nu știu de ce. Ba chiar, împotriva voinței mele, uneori ziceam și eu ca ea. Leova îi ținea și el isonul în toate fleacurile pe care le îndruga. Îl priveam cu uimire și cu spaimă chiar: mi se părea că se prostise și, de fapt, parcă devenise alt om. Apoi mi-am amintit că mulți oameni de seamă au iubit niște nulități și că, în prezența lor, se prosteau cum nu se mai poate. Oare și pe fratele meu îl aștepta aceeași soartă?

Alinei, în schimb, nu-i mai tăcea gura. Dar vorbea, cu nasul vîrît în gulerul ei de blană.

— Îmi păzesc gîtul — lămuri dînsa.

Auzi! Se credea cîntăreață! Gîtul ei, dragă-Doamne, reprezintă o valoare atît de mare, încît trebuie păzit! Cel puțin deocamdată, n-am avut fericirea să-i aud adevărata voce: cîntase în microfon, iar acum mormăia, cu nasul vîrît în gulerul de blană.

— În principiu, ar trebui să ai mereu ceva călduros la gît — declară sentențios fratele meu.

Fraza aceasta îi plăcu Alinei nespus de mult și, drept recunoștință, îi mărturisi lui Leova că clarinetul e instrumentul ei preferat. Vă dați seama? Chipurile, era în stare să asculte clarinetul de dimineață pînă seara! Și tot de dimineață pînă seara poate să asculte și saxofonul. Bine că n-a comparat clarinetul cu o tobă sau cu vreun alt instrument de percuție. Credeam că Leova are să se cutremure la gîndul că neprețuitul lui clarinet e pus pe aceeași treaptă cu un saxofon. Dar Leova nu se cutremură de fel. Dimpotrivă, fu de aceeași părere cu Alina.

— Da, saxofonul posedă originale mijloace de expresie muzicală...

Dar lucrul cel mai ciudat fu că și eu am spus, nu știu de ce, că-mi place saxofonul. Fetele astea frumoase au o uimitoare putere asupra oamenilor! Ca și capaci-

tatea de a-i transforma pe toți cei din jurul lor în adevărați cretini!

— Imediat după Anul nou — îi spuse Leova — vom avea un concert al studenților din anul doi. În Sala mică a conservatorului...

Mă irită nespus sistemul lui Leova de a preciza totul. Ce importanță are dacă concertul se va da în Sala mică sau în Sala mare! Nu putea să spună simplu: „În sala conservatorului"? Și-apoi, era neapărată nevoie să precizeze că e în anul doi — ca nu cumva, Doamne ferește, să creadă că-i într-al cincilea! Viitorul său concurs Leova îl anunță întotdeauna solemn, cu denumirea lui completă: Concursul republican pentru instrumente de suflat. Deși ar fi putut spune simplu și mult mai scurt, concursul instrumentiștilor. Las' să se creadă că e al tuturor instrumentiștilor, și nu un concurs republican, ci unul unional sau chiar internațional! Dar nu, Leova trebuie să le spună pe toate cu precizie, așa cum sînt! Ciudată fire!

— Prezența dumitale la acest concurs ar fi pentru mine un dar de preț — rosti Leova.

Puteai să crezi că-l invită pe violoncelistul Mstislav Rostropovici: un dar de preț!

— Dă-mi numărul dumitale de telefon: am să te sun cu o zi înainte — spuse Alina.

Ca orice fată frumoasă, era, bineînțeles, foarte ocupată!

— Nu, s-ar putea să nu mă găsești. Mai bine să ne înțelegem de pe acum — insistă Leova. Nu-i așa, Jenia, că așa-i mai bine?

— Sigur că da — am răspuns eu.

Aveam poftă să-l cert pe fratele meu pentru invitația asta, dar am spus: „Sigur că da". Limba mea o luase razna. Mă aflam sub o hipnoză puternică.

În cele din urmă Alina consimți să vină. Te cred: dacă adoră clarinetul!

— O să te-așteptăm la intrare — mai adăugă Leova.

Nu încăpea îndoială: era îndrăgostit!

— Și dumneata ai să-mi oferi un dar ca revanșă! rosti cu cochetărie Alina, la despărțire.

Leova făcu o mutră, ca şi cum ar fi fost gata să-i ofere tot ce doreşte.

— Primeşte să fii solist în orchestra noastră de estradă! Ar fi atît de original: un muzician profesionist, acompaniat de jazul şcolii!...

M-am înecat înghiţind aer rece... Leova însă i-a răspuns calm:

— În principiu, e posibil...

— S-a notat! spuse ea. Şi dispăru pe uşă.

În aceeaşi clipă m-am desprins din mrejele hipnozei ei.

— Ai s-ajungi să cînţi în antract, ca sărmanul nostru bunic! i-am strigat eu lui Leova. Ţine minte ce-ţi spun: acolo ai s-ajungi!...

29 decembrie

Întreaga mea viaţă se află în primejdie de moarte. Întreaga mea viaţă! Dacă Leova va începe să cînte în orchestra şcolii, s-ar putea să-i placă: are o ereditate atît de primejdioasă pe linia bunicului! Şi pe urmă, te pomeneşti că, într-adevăr, o să vrea să cînte în antract, înainte de începerea spectacolelor, în timp ce oamenii au să mestece sandvişuri.

Atunci n-am să-i mai pot consacra întreaga mea viaţă. Muzicienii care cîntă în antract n-au voie „să umble cu capul în nori" şi, nu ştiu cum, dar nu se cade să le consacri viaţa. Dreptul acesta îl au numai muzicienii de geniu!

Dar dacă Leova nu va fi un geniu, sau nici măcar celebru? Ce-am să mă fac atunci? Atunci toate planurile mele cad baltă. Şi, la fel ca şi colegele mele, o să fiu nevoită să mă gîndesc la viitoarea mea profesie, să tocesc, să alerg după note. O să mă văd silită să fiu la fel ca toate celelalte.

Dar, bineînţeles, nu mă gîndesc la mine. Problema centrală e Leova! De dragul lui sînt gata de orice! Surorile cu adevărat iubitoare se amestecă adesea în viaţa personală a fraţilor lor. Şi nu cer recunoştinţă în schimb. Ei bine, o să mă amestec şi eu! Leova are s-o uite pe

Alina, o să se pregătească de concurs și o să cîștige primul loc! Și atunci mă voi putea consacra lui, fără rezerve!

— Cum de nu vezi cît e de nesinceră și de falsă? i-am spus eu lui Leova. Falsă pînă-n măduva oaselor! Clarinetul e instrumentul ei preferat! Dar există oare măcar un singur om normal pe lumea asta căruia să-i placă cel mai mult clarinetul? Există? Nu există!

— Asta-i părerea ta personală — îmi replică Leova.

— E un fapt, și nicidecum o părere! Îmi făceam speranțe că ai s-ajungi primul clarinetist din lume! Zadarnic însă... Și cum poți să crezi că dînsa cunoaște într-adevăr polona? Pur și simplu învață cuvintele și le repetă papagalicește. Astăzi, orice cîntăreț, fie el și din Guadelupa, cîntă „Serile din preajma Moscovei" în limba rusă. Îți închipui cumva că știe rusește?... La fel și dînsa. E de-a dreptul prostesc să crezi că pricepe ceva în polonă. Pînă și părul și-l vopsește...

— Te pomenești că poartă chiar perucă? mă întrerupse Leova, zîmbind. (Era dispus s-o apere și asta îmi părea îngrozitor). Înainte vorbeai altfel și despre părul ei, și despre limba polonă. Nu se poate să-ți schimbi părerile de la o zi la alta. Ba mai și încuviințai tot ce spunea ea atunci cînd am condus-o.

— O încuviințam în ironie. În bătaie de joc, cum ar veni...

— Iartă-mă, dar n-am simțit ironia. Și-apoi ar fi fost nelalocul ei.

— O iubești?! am exclamat eu.

Leova nu-mi răspunse. Dar îmi dau seama că este inutil să mai stau de vorbă cu el. Trebuie să trec la acțiune! Și am să acționez...

30 decembrie

Astăzi e ultima zi din trimestrul doi. În clasă, noi am scris cu creta pe tablă: „Cea din urmă zi de școală te-ndeamnă la trîndăveală!"

Profesorii citesc și se prefac supărați.

De mîine începe vacanța! Ador vacanța. Profesorii

mai scapă de noi, mai scăpăm şi noi de ei... Şi, din pricina asta, toată lumea e bine dispusă.

În recreaţii elevele mari aleargă pe coridor, se şuşotesc, fac planuri, care cu cine va petrece revelionul. Am băgat de mult de seamă că le place, nu ştiu de ce, să discute în şoaptă şi cu un aer misterios lucrurile cele mai simple. Aşa li se pare mai interesant!

Profesorii, se înţelege, au să petreacă şi ei de revelion. La ora de literatură încercam să-mi imaginez cum au s-o facă. Adesea îmi place să-mi închipui cum se desfăşoară viaţa profesorilor noştri. Şi, mai cu seamă, a profesoarelor. Ce fel de soţi or fi avînd? Cum or fi la ele acasă? Oare pînă şi profesoara noastră de chimie, care, în doi ani, n-a zîmbit niciodată şi ni se adresează numai cu „dumneata", îşi sărută acasă soţul? Şi el o sărută pe ea?... Cum s-o fi petrecînd asta? Că de întîmplat se întîmplă, fiindcă dînsa are în deget un inel. Unul gros, de modă veche, dar, totuşi, un inel de cununie! Or asta înseamnă că se sărută acasă... Vă daţi seama? Ba te pomeneşti că mai are şi copii...

Da, toţi sînt bine dispuşi. Pînă şi profesoara de chimie ne-a urat să ne petrecem vacanţa cu folos. Nu cu plăcere, ci cu folos!

Eu însă am inima grea, de parcă aş purta un pietroi în piept. Pietroiul ăsta e Alina! Dinadins caut să mă iau cu altele ca să mai uit. Mi-e însă cu neputinţă să uit: Leova o să cînte în orchestra noastră de jaz! Ca solist. Iar mai tîrziu o s-ajungă să cînte în antract... dacă nu-l salvez eu!

Scriu în timpul orei... Am băgat de seamă că ultimele zile şi ore (în tabăra de pionieri, în tren ori la şcoală) se scurg întotdeauna grozav de încet. Îţi trebuie o răbdare de fier.

În sfîrşit, sună clopoţelul! Nu ne-a uitat, drăguţul de el! Mă duc în recreaţie...

Iată şi ultima oră de clasă. Profesoara de matematică nu poate să sufere cînd te ocupi cu altceva în timpul lecţiei. Dacă te prinde, îndată te scoate la tablă. E dureros, firesc, să dai chix în ultima zi de şcoală, dar trebuie să notez neîntîrziat totul. Trebuie să povestesc cele ce s-au întîmplat exact acum un minut, în recreaţie.

Am făcut un pas hotărîtor, plin de curaj! De dragul lui Leova, de dragul carierei lui muzicale! Oare o să fie el în stare să prețuiască asta?

În ultima recreație, elevele mari se vînzoleau ca mai înainte pe coridor, se șușoteau, se îmbrățișau (grozav le mai place să se îmbrățișeze).

Alina nu se ducea după nimeni: toate alergau la ea, fiindcă ea e vedeta noastră, în afara oricărei concurențe.

De mine însă s-a apropiat, deși eu nu m-am mișcat din loc, n-am făcut nici un pas în întîmpinarea ei. Mi-a zîmbit cu ochiul ei frumos și codat, care, nu știu de ce, îmi amintea de o scoică albastră, alungită. Al doilea ochi nu i l-am văzut niciodată: e mereu acoperit de o șuviță dreaptă, aurie.

M-a îmbrățișat, apoi s-a aplecat și și-a lipit ușor obrazul de obrazul meu. Vă dați seama? Toate colegele mele mureau de invidie (în gînd, desigur). Eu, în schimb, nici n-am mișcat.

— Ce rezultate ai obținut? Moș Gerilă o să fie mulțumit? mă întrebă Alina.

Am decis ca, de astă dată, să nu mă mai las hipnotizată de ea. Pentru nimic în lume!

Rezultatele, mai precis notele mele pe trimestrul doi, erau teribil de mediocre.

— Ce importanță are? i-am răspuns.

Alina își lipi din nou obrazul de obrazul meu, iar fetele noastre leșinară. În schimb, eu eram calmă și rece.

Știu că, de obicei, o logodnică încearcă să se împrietenească cu părinții viitorului soț, ca să și-i facă aliați. Alina nu apucase să se strecoare pînă la tata și la mama, așa că începea cu mine. Înțelegeam această manevră, de aceea nu i-am răspuns la îmbrățișare.

— La mulți ani! mi-a spus dînsa. Ție și *prietenilor noștri comuni!*

Rostise „prietenilor noștri comuni" atît de insinuant, că m-am simțit prost. Nu aveam nici un fel de prieten comun — la Leova se referea.

— O să ne vedem în primele zile ale Anului nou — urmă ea. Locul întîlnirii și ora au rămas aceleași?

Atunci am făcut pasul hotărîtor.

— Știi, Leova te roagă foarte mult să-l scuzi... — am rostit eu încet, ca să nu mă audă ceilalți. Întîlnirea n-o să mai aibă loc.

— Nu?

Ca și cînd ar fi vrut să mă privească mai bine, Alina își dădu la o parte șuvița aurie și, pentru întîia oară, i-am văzut amîndoi ochii în același timp. Dar în clipa aceea nu mai semănau cu niște scoici albastre, alungite. Erau rotunzi de uimire. Am simțit o oarecare milă. Dar mi-am înăbușit această slăbiciune. Dacă îl place într-adevăr pe Leova, cu atît mai rău: asta mai lipsea, să înceapă între ei o dragoste, în ajunul concursului!

— Are o logodnică — i-am spus eu. Și pentru dînsa ar fi neplăcut... Pricepi?

— E logodit? întrebă ea, de astă dată cu ironie. Dar cu o ironie nervoasă, febrilă parcă.

— Păi da... E ca și logodit. De mult, încă de cînd era copil. Cu acompaniatoarea lui.

— Cu fata aia...

— Ei, da — am întrerupt-o eu — ce-i drept, e urîtă, dar au aceleași idealuri! I-a apropiat muzica. Și se iubesc...

Mințeam ca să-l salvez pe Leova. Are să prețuiască el asta vreodată?

3 ianuarie

Ieri a avut loc concertul concurs al studenților de la conservator... A început la șapte treizeci seara, dar eu și Leova am venit cu un ceas mai devreme și am tot înghețat pe stradă. Leova, vedeți dumneavoastră, se temea că Alina o să încurce ora și o să vină și ea cu un ceas mai devreme, fiindcă unele concerte încep la șase și treizeci de minute. Vă dați seama?

Probabil că am fi înghețat de-a binelea, dacă lui Leova nu i s-ar fi părut că orice fată mai acătării care se ivea în depărtare e Alina. Alergam în întîmpinarea ei, fata se oprea ori se dădea în lături, speriată. Noi ne scuzam și ne întorceam la postul nostru din fața intrării. Doar așa ne mai încălzeam un pic.

— Sînt curioasă să știu cum ai să ții clarinetul cu mîinile astea înghețate — i-am spus eu. Bine că nu cînți la pian sau la vioară. Du-te, o întîmpin eu!...

Dar ți-ai găsit! Leova nu vroia nici s-audă măcar. Mama spune întotdeauna despre el că-i un om integru. Ceea ce, în linii mari, nu-i rău. Ba chiar e bine. Dar cînd un om integru e îndrăgostit, este imposibil să mai faci ceva cu el. Cu neputință să-i mai explici ceva.

Oamenii de geniu au dreptul să aibă unele ciudățenii și ciudățeniile astea trebuiesc iertate. Fiindcă un om de geniu, pe de o parte, e „cu mintea concentrată", iar pe de alta, nu prea e în toate mințile. Pricep asta. Numai că ieri Leova a fost concentrat nu ca un om de geniu, ci la fel ca băieții noștri dintr-a zecea, care sînt și ei îndrăgostiți de Alina. Iată ce nu puteam să-i iert! Oamenii neobișnuiți trebuie să aibă ciudățenii neobișnuite. Cînd o să aibă și Leova asemenea ciudățenii, o să i le iert pe loc, fără șovăială... Pe cuvîntul meu! Ieri însă nu l-am iertat...

Lilia e de părere că un adevărat artist nu trebuie să vină în mijlocul spectatorilor, în ziua apariției sale pe scenă. Leova însă alerga năuc în întîmpinarea lor, gata să-i dea jos în clipa cînd i se părea că în depărtare o zărește pe Alina. Mulți dintre spectatori îl cunoșteau și unii îl întrebau:

— Pe cine aștepți aici?

Iar Leova se apuca să explice amănunțit că așteaptă pe o elevă dintr-a zecea, care învață la școala mea. Cunoștințele lui zîmbeau ironic și-i făceau cu ochiul, prostește. Dar și la următoarele întrebări Leova răspundea la fel de amănunțit și de exact. Întotdeauna spune adevărul, numai și numai adevărul. Ca și cînd n-ar fi putut să mintă că așteptăm o mătușă, un unchi ori vreo altă rudă. Sau, de pildă, pe tata și pe mama.

Dacă cineva îl sună pe Leova la telefon, vine la aparat, oricît de ocupat ar fi. Uneori îl întreb: „Pot să răspund că nu ești acasă?" „Dar sînt acasă" — zice el. Și ridică receptorul, deși n-are nici un chef. Vă dați seama!

Nu e cu putință ca un om să spună toată viața numai adevărul. Am decis cu hotărîre că, în orice situație, voi

minți eu în locul fratelui meu. Ce să-i faci dacă nu se pricepe! Va fi din partea mea un sacrificiu în plus!

— I s-a întîmplat ceva — mi-a spus Leova. Cu siguranță s-a întîmplat ceva cu ea... Nu-i așa? Ce zici?

— Nu i s-a întîmplat nimic! m-am oțărît eu. Nu poate să sufere muzica clasică. Și nici clarinetul! Ți-am spus doar, te-am prevenit! Eram sigură că n-o să vină...

În clipa aceea a apărut tata cu mama. Erau gătiți, solemni și priveau în jur atît de mîndri, de parcă toată lumea ar fi trebuit neapărat să știe că Leova al lor va apare azi pe scena Sălii mici a conservatorului. Între timp, obiectul mîndriei lor țopăia pe loc, ca un vrăbioi.

Ori de cîte ori e emoționat, tata glumește. Numai că emoția nu-l face de loc spiritual.

— Mi-e teamă că, în seara asta, clarinetul tău o să tușească și o să strănute — i-a spus el.

— Dar ce-i cu voi? exclamă mama.

Ce-l costa pe Leova să spună că i-am așteptat în stradă pe părinții noștri iubiți! Că am înghețat așteptîndu-i! Le-ar fi făcut atîta plăcere. Dar, din nefericire, Leova spune întotdeauna numai adevărul. Și iar se apucă să le explice că așteptăm pe o elevă dintr-a zecea, care învață la mine la școală. Mama n-a înțeles nimic, în schimb s-a îngrozit la gîndul că Leova nu-i în culise. Așa că Leova fu silit să plece în culise, iar eu i-am făgăduit c-o s-o aștept pe Alina.

— N-o să vină! i-am spus eu. I-e silă și de muzica clasică, și de clarinet, și de Sala mică a conservatorului... Chiar și de Sala mare i-e silă! Dar am s-o aștept. De vreme ce mă rogi, am să aștept!

Am mai rămas în stradă cinci-zece minute. Mi-ar fi plăcut nespus să mă întrebe careva: „N-aveți un bilet în plus?“ Țineam mult ca la concertul concurs la care participa Leova să dea năvală întreaga Moscovă. Dar nu se găseau doritori să vîneze un bilet în plus, iar eu rămîneam numai cu visul.

Visam la ziua cînd Leova va cînta, nu la un concert cu mai mulți soliști în program, ci singur, acompaniat de o orchestră mare. De Orchestra de stat a U.R.S.S.! Eu cu Leova vom descinde la intrarea artiștilor, unde se

vor înghesui admiratorii lui (nu niște fetișcane acolo, care aleargă după tenori, ci oameni serioși, în vîrstă, care știu să aprecieze muzica!), iar eu voi auzi șoptindu-se în spatele meu: „Asta-i sora lui! I-a consacrat întreaga ei viață. Fără dînsa, e ca și fără clarinet!"

Vă dați seama?!

Pînă una alta însă, aseară nu era nimeni amator de un bilet în plus. Deși, cînd am intrat în sală, era absolut plină. Nici un loc liber! Ba nu, unul totuși era... Cel de lîngă mine, unde trebuia să șadă Alina.

Mama, bineînțeles, s-a apucat numaidecît să mă certe că l-am silit pe Leova să aștepte în stradă pe nu știu care prietenă de-a mea. Eu l-am silit! Să înnebunești, nu alta! Și s-a mai indignat că, din pricina mea, în sală „se cască un loc gol". Chiar așa a spus: „se cască"!

Bineînțeles că n-am stat s-o lămuresc. De altfel, aseară ar fi fost cu neputință să-i explici ceva. Era teribil de încordată și făcea totul în chip nefiresc: a citit nefiresc de mult și cu nefirească atenție programul, în care scria că Leova apare penultimul în partea întîi, zîmbea la fel de nefiresc părinților celorlalți participanți la concert, care ședeau cu toții pe rîndul nostru. Tot rîndul acela era ocupat numai de rude. Ți-era și silă, nu știu cum! Nu puteau să-i așeze în locuri diferite?

Mama, aidoma unui ghid într-un muzeu, îmi comunica într-una: „Uite, acolo șade un laureat! Iar cel de colo e de trei ori laureat! Iar dincolo stă un profesor de la conservator..." Era nespus de emoționată mămica mea și aș fi vrut s-o liniștesc. Dar cum s-o liniștești, dacă nu auzea și nu înțelegea nimic?

Deodată mă apucă de mînă:

— Ce-i asta? Ce înseamnă asta?

L-am zărit pe Leova, scoțînd capul de după culise. Ne căuta din ochi. În cele din urmă ne-a găsit și a văzut lîngă mine locul gol... S-a schimbat literalmente la față, s-a posomorît. Apoi a dispărut. Mama se uită la mine. Dar ce puteam eu să-i spun?

În sfîrșit, concertul începu. Pe scenă ieși un bărbat cărunt, cu chipul frumos, ostenit și cu un păr bogat.

— Prezintă întotdeauna concertele simfonice — mi-a șoptit mama. L-ai văzut, cred, la televizor?

Bărbatul acela avea un aer de parcă el ar fi fost principala vedetă a concertului. Rostea numele compozitorilor aşa fel, că nu-i recunoşteam dintr-o dată.

Viorile, pianele, violoncelurile îmi păreau în seara aceea insuportabile. Am băgat de seamă, pentru întîia oară, că marii compozitori îşi lungeau îngrozitor de mult operele. Puteau fi perfect de bine scurtate! De cîte ori izbucneau aplauze, mă gîndeam furioasă: „Asta ar mai lipsi, să-l roage să mai cînte!" Şi n-apucam să-mi sfîrşesc gîndul, că se şi bisa.

Aveam impresia că rîndul lui Leova n-o să mai vină niciodată. Dar, în sfîrşit, iată-l. Bărbatul cel cărunt şi obosit pronunţă şi numele nostru de familie, accentuîndu-l de parcă ar fi fost un nume străin. Leova ieşi pe scenă şi, la cîteva clipe după el, ieşi Lilia. Avea ţinuta unei acompaniatoare adevărate: şi-a aşezat notele fără grabă, şi-a potrivit scaunul sub ea, apoi şi-a aţintit privirea asupra lui Leova, aşteptîndu-i semnalul.

Leova al nostru însă arăta la fel ca pe scena şcolii, cam prea casnic. Nu avea nimic enigmatic şi inaccesibil. Costumul lui părea, şi de astă dată, vechi şi boţit, deşi ieri l-am periat şi am călcat la el o jumătate de zi.

N-am auzit cum a cîntat, fiindcă tot timpul i-am studiat pe furiş pe spectatori. Dar era greu să-mi dau seama; lumea îl privea pe Leova cu atenţie şi atît... Iar unii dădeau ochii peste cap.

Apoi răsunară aplauze. Băteau din palme nu prea tare, cum se întîmplă întotdeauna după prima bucată. Ştiau cu toţii că Leova mai are de cîntat. Dar după ce aplauzele au amuţit, am auzit în spate o voce de bărbat înăbuşită:

— Azi nu-i în formă...

Şi un alt glas, la fel de bătrînesc şi de stins:

— Da, cum spun şahiştii, n-a făcut mutarea cea mai fericită.

Mama îmi spusese mie înainte de a începe concertul că în spatele nostru şedeau profesorii lui Leova.

Nu îndrăzneam să mă uit la ea. Dar am zărit-o cum şi-a încleştat degetele de braţul fotoliului.

Îmi venea să mă întorc spre profesorii lui Leova şi

să le spun: „Vă rog să mă credeți că eu sînt vinovată de toate. Numai eu sînt de vină!“...

Noaptea l-am auzit pe Leova răsucindu-se în pat și șoptind nu știu ce, de parcă s-ar fi certat cu el însuși. Apoi s-a sculat și s-a dus la bucătărie. După ce s-a întors, l-am întrebat:

— Ce-i cu tine? Ți-e rău?

— Nu... Am fost să beau apă. Mi-e într-una sete... De ce n-o fi venit? Ce crezi, Jenka?

De astă dată n-am mai rezistat.

— Totul s-a întîmplat din vina mea... — i-am spus eu.

— Din vina ta?...

Mi s-a părut că desluşesc în glasul lui o notă de bucurie. Sau, mai precis, o speranță.

— Da, din vina mea! Dintr-a mea! am întărit eu.

Și i-am povestit totul. În odaie era întuneric. Nu-i vedeam obrazul lui Leova, așa că mi-a venit mai ușor să vorbesc.

— În principiu, ai făcut o ticăloşie — mi-a replicat el.

Atunci cînd îți trînteşte cineva o vorbă aspră cu glas tare, înseamnă că o spune la necaz. Și poate că nici nu-și dă bine seama ce-a spus. Leova însă vorbise încet și calm... Înseamnă că era convins că am săvîrşit o nelegiuire. Da, era convins... Mi se făcu frig sub plapumă.

— Dar vreau să-ți dedic toată viața mea — am rostit eu, cu glas stins. Sînt gata să mă sacrific...

— Astea-s apucături de tiran — mă întrerupse Leova.

— Ce apucături? n-am înțeles eu. Ce amestec au tiranii?

— Ei transformă în propriile lor victime pe acei de dragul cărora vor să sacrifice totul pe lume.

— Dar o soră iubitoare se amestecă adeseori în viața personală a fratelui ei. Are dreptul s-o facă!

— Există oare pe lume un asemenea drept? întrebă Leova, ca și cum s-ar fi adresat lui însuși. Oricine ar fi... Poate avea un asemenea drept?

Leova se culcă iar și se acoperi bine cu plapuma. M-am așezat pe marginea patului său:

— Totuşi e mai bine că n-a venit din pricina mea... şi nu dintr-a ei. Nu-i aşa că-i mai bine?...

Leova ridică din umeri. Deşi era sub plapumă, am simţit cum a ridicat din umeri... Apoi deodată zîmbi. Deşi era întuneric, l-am văzut cum zîmbeşte. Şi m-am dus la mine în pat...

N-am să mai ţin jurnal. Altminteri, te pomeneşti că în cartea despre fratele meu n-o să mai apară nici o fotografie cu inscripţia: „Sora muzicianului".

IAR UNDEVA,
ÎNTRE TIMP . . .

Eu şi cu tata purtăm acelaşi nume: pe el îl cheamă Serghei, şi pe mine, tot Serghei. Dacă n-ar fi fost potrivirea asta de nume, probabil că cele ce vreau să povestesc aici nu s-ar fi petrecut, iar astăzi nu m-aş fi grăbit la aeroport, ca să-mi anulez biletul de avion. Şi n-aş fi renunţat la călătoria la care am visat toată iarna....

Totul a început acum trei ani şi jumătate, pe cînd eram încă un băieţandru în clasa a şasea.

1

„Purtarea ta contrazice toate legile eredităţii — îmi spunea adesea profesorul de zoologie, dirigintele clasei noastre. N-ar crede nimeni că eşti fiul propriilor tăi părinţi!" În afară de însuşirile dobîndite prin ereditate, dirigintele nostru punea faptele elevilor în directă legătură cu atmosfera familiei în sînul căreia erau crescuţi. Unii elevi veneau din familii nereuşite, iar alţii din familii reuşite. Numai eu eram socotit un băiat dintr-o familie exemplară. Chiar aşa şi spunea profesorul: „Eşti un băiat dintr-o familie exemplară. Cum poţi să sufli la lecţii?

Oare din pricina zoologiei să fi deprins el obiceiul ăsta de a ne categorisi veşnic pe familii?

Îi suflam întotdeauna prietenului meu Anton. Băieţii îl porecliseră Pandişpanul, din pricină că era bucălat şi rumen. Ori de cîte ori se intimida, capul lui mare şi rotund ca o bilă se acoperea de roşeaţă — aveai impresia că pînă şi rădăcinile părului său blond-deschis emană de undeva, dinăuntru, o lumină trandafirie.

Anton era monstruos de îngrijit şi de conştiincios, dar, cînd îl scoteau la lecţie, se pierdea cu totul de emoţie. Ba se mai şi bîlbîia. Băieţii ar fi fost încîntaţi să fie scos la tablă cît mai des, fiindcă cu el se pierdea cel puţin o jumătate din oră. Mă foiam, mişcam din buze, îi făceam semne disperate cu degetele, căznindu-mă să-i reamintesc cele ce ştia cu mult mai bine decît mine. Asta îi irita pe profesori, aşa încît, în cele din urmă, ne-au mutat pe amîndoi în „banca de pedeapsă" — prima din rîndul de mijloc, chiar în faţa catedrei. În banca

aceasta erau aşezaţi numai elevii care, după cum se exprima profesorul nostru de zoologie, „agitau colectivul".

Dirigintele nostru nu-şi spărgea de fel capul să descopere motivul insuccesclor lui Anton. Pentru dînsul era limpede: Anton venea dintr-o familie nereuşită — părinţii săi erau de mult divorţaţi, iar el nu-şi cunoscuse niciodată tatăl. Zoologul nostru era ferm convins că, dacă părinţii lui Anton n-ar fi fost divorţaţi, colegul meu nu s-ar mai fîstîci fără motiv şi nu s-ar mai chinui atît la tablă, ba poate că nici nu s-ar mai bîlbîi.

Cu mine, lucrurile erau mult mai complicate: încălcam legile eredităţii. Părinţii mei participau la toate şedinţele convocate de şcoală, iar eu făceam greşeli de ortografie; iscăleau cu regularitate în carnetul meu de elev, eu, în schimb, chiuleam de la ultimele ore, conduceau cercul sportiv din şcoală, iar eu îi suflam prietenului meu Anton.

În clasa noastră, taţii şi mamele celorlalţi elevi nu erau aproape niciodată pomeniţi cu numele întreg; se spunea, de pildă: „părinţii lui Barabanov", „părinţii Sidorovei"... Tatăl şi mama mea însă se bucurau de o apreciere, aş spune, independentă, nelegată de faptele şi problemele mele care, uneori ameninţau să le umbrească reputaţia de activi organizatori ai muncii obşteşti, de tovarăşi cu experienţă şi, cum se exprima dirigintele nostru, de „adevăraţi prieteni ai colectivului şcolar".

Lucrurile stăteau astfel nu numai la şcoală, ci şi în casa noastră. „O familie fericită!" spuneau vecinii despre tata şi mama şi nu li se făcea vreo vină pentru faptul că, în ajun, am încercat să nimeresc cu jetul de apă din furtun într-o fereastră de la etajul doi. Deşi altor părinţi nu le-ar fi trecut cu vederea o asemenea ispravă. „O familie exemplară!"... rosteau ei oftînd, şi întotdeauna pe un ton de reproş la adresa cuiva invizibil (mai cu seamă femeile), ori de cîte ori îi vedeau pe tata şi pe mama făcîndu-şi exerciţiile de alergare în jurul curţii, indiferent cum era vremea afară, sau cînd plecau la slujbă braţ la braţ ori se întorceau veşnic împreună acasă.

Se spune că doi oameni care trăiesc mult timp laolaltă ajung să semene unul cu altul. Într-adevăr, părinţii mei

semănau între ei. Îți puteai da seama de asta mai ales privind fotografia în culori care atîrna deasupra divanului nostru. Tata și mama, amîndoi bronzați, cu dinții sclipitori, în costume de antrenament de culoarea albăstrelelor, priveau țintă înaintea lor, de bună seamă că la cel care-i fotografia. Puteai crede că-i fotografiază chiar Charlie Chaplin, într-atîta se prăpădeau de rîs. Uneori mi se părea că-i o fotografie sonoră, că le aud aievea glasurile pline de voioșie. Numai că Charlie Chaplin n-avea nici un amestec — pur și simplu, părinții mei erau niște oameni extrem de conștiincioși: dacă se anunța o duminică de muncă voluntară, ieșeau în curte primii și plecau ultimii; dacă în timpul unei demonstrații cineva începea un cîntec, nu se mulțumeau doar să miște mușchii din buze cum fac mulți, ci cîntau tare și apăsat, de la prima la ultima strofă, ei, și dacă fotograful le-a cerut să zîmbească, un zîmbet și nimic mai mult, ei rîdeau în hohote, de parcă ar fi asistat la o comedie.

Da, tot ce făceau ei în viață făceau parcă cu un surplus. Și acest lucru nu irita pe nimeni, fiindcă la ei totul părea firesc, ca și cînd nici nu s-ar fi putut să fie altfel.

Mă simțeam omul cel mai fericit din lume! Mi se părea că am dreptul să fac oricîte șotii, fiindcă tata și mama adunaseră pe răboj atît de multe fapte corecte și conștiincioase, că ar fi fost de ajuns pentru cinci, ba chiar și pentru zece familii. Trăiam cu inima ușoară, fără de griji... Și orice neplăcere mi s-ar fi întîmplat, o uitam repede, fiindcă cel mai mare necaz mi se părea un fleac alături de fericirea, cea mai însemnată pentru mine, de a avea cei mai buni părinți din lume. Sau, cel puțin, din casa și din școala noastră!... Ei n-ar fi fost în stare să se despartă niciodată, așa cum au făcut părinții lui Anton și ai multor altor colegi și prieteni de-ai mei. Nu degeaba pînă și oamenii străini nu și-i puteau imagina despărțiți, ci numai alături și, ori de cîte ori vorbeau despre ei, foloseau un nume comun: Emelianovii — „Emelianovii sînt de părere că..." „Emelianovii au plecat în delegație..."

Tata și mama plecau adesea în delegație; întocmeau

împreună proiecte de uzine care se construiau undeva foarte departe de orașul nostru, în niște regiuni cărora li se zicea „cutii poștale".

Iar eu rămîneam cu bunica.

2

Părinții mei semănau între ei, în schimb, eu semănam cu bunica — mama mamei. Și nu numai la înfățișare.

De bună seamă că bunica era fericită că are o asemenea fiică și era mîndră de soțul ei, adică de tata, dar, la fel ca și mine, dădea mereu peste cap legile eredității.

Tata și mama căutau să ne călească, să ne scape pentru totdeauna de răceli și infecții (în ce-i privește, nu se îmbolnăveau niciodată, nici măcar de gripă), dar eu cu bunica le opuneam rezistență. Refuzam să ne fricționăm cu apă rece ca gheața, să ne sculăm duminica mai devreme ca în zilele obișnuite, ca să plecăm cu schiurile iarna, sau în excursii vara. Gimnastica de dimineață nu ne-o făceam cu precizie și regularitate.

Lipsa asta de precizie și exactitate ni se reproșa adesea: nu respiram cum trebuie în timpul exercițiilor ori nu țineam minte cu exactitate cine i-a căutat la telefon și ce s-a comunicat la ultimele știri, nu respectam cu precizie regimul zilei.

După ce-i conduceam pe părinții mei, care plecau în obișnuita lor delegație, eu cu bunica, aidoma unor conspiratori, ne întruneam într-o ședință-fulger. Mărunță, uscățivă, cu părul tuns scurt, bunica aducea cu un băiețandru șiret și poznaș. Un băiețandru care, așa cum spunea lumea, semăna grozav cu mine.

— Bu-un, cîți bani punem deoparte pentru cinematograf? întreba bunica.

— Cît mai mulți! săream eu.

Și bunica punea deoparte o sumă mai mare, fiindcă și ei, ca și mie, îi plăcea grozav cinematograful. Se lua pe loc o a doua hotărîre importantă: pentru prînz și cină nu mai gătim nimic și mergem la cantină, care

se afla chiar în blocul nostru, la parter. Îmi plăcea nespus să mănînc la cantină, fiindcă şi acolo ne înţelegeam perfect.

— Ei, ce facem cu felul întîi şi felul doi: le luăm sau nu le luăm? întreba uneori bunica.

La cantină ne lipseam adeseori de supă, ba chiar şi de felul doi, în schimb luam neapărat scrumbie şi cîte două porţii de jeleu, în forme mici, metalice. Mîncam ce ne plăcea nouă şi, pe deasupra, mai economiseam bani pentru cinematograf! . . .

Împreună cu bunica reuşeam să intru chiar şi la filmele interzise pentru copiii sub şaisprezece ani.

— Mă simt foarte slăbită — îi explica ea controlorului, transformîndu-se subit, sub ochii mei, într-o bunică îngrijorător de bătrînă şi de neputincioasă — băiatul mă însoţeşte pretutindeni . . . Vă făgăduiesc că n-are să se uite la film . . .

— Pardon, totuşi de ce te uiţi? mă întreba apoi şireată, cînd ne aşezam în sala întunecoasă.

„Mă simt foarte slăbită!“ — fraza aceasta o scotea adesea pe bunica din impas.

— Mă simt foarte slăbită! spunea ea, ca să scape de ceea ce părinţii mei socoteau că-i absolut necesar ca să-i prelungească viaţa: de pildă, exerciţiile fizice şi plimbările lungi.

Eu cu bunica eram doi oameni „neechilibraţi“ şi asta ne unea.

În anul acela, tata şi mama au plecat în delegaţie pentru vreo două luni.

În familiile nereuşite, părinţii, atunci cînd pleacă de acasă, nu scriu de fel; în cele reuşite, scriu cam o dată sau de două ori pe săptămînă. Eu cu bunica însă primeam scrisori în fiecare zi. Părinţii mei respectau o ordine strictă: o scrisoare venea de la mama, alta de la tata; una de la mama, alta de la tata . . . Ordinea asta nu era încălcată niciodată. La sfîrşitul scrisorii se afla invariabil data, iar ceva mai jos, o precizare: „ora opt dimineaţa“. Înseamnă că ne scriau după exerciţiile de alergare şi înainte de a merge la slujbă.

— Fantastic! a exclamat la un moment dat bunica. Măcar o dată să fi încurcat ordinea!

Şi n-am putut pricepe dacă-i admiră pe părinţii mei

sau le reproşează ceva. Era o trăsătură caracteristică a ei: după tonul cu care-ţi vorbea, adesea nu puteai ghici dacă glumeşte sau e serioasă, dacă te laudă sau îşi bate joc de tine.

Altă dată, după ce citi faimoasa precizare „ora opt dimineaţa" care încheia o scrisoare de-a mamei, bunica îmi spuse:

— Află că taică-tu e un antrenor de mare clasă! Fiicămea se ţine de el pas cu pas.

Şi iarăşi n-am înţeles dacă îl laudă pe tata sau e nemulţumită de el.

Poşta, în schimb, nu lucra cu acurateţea care-i caracteriza pe părinţii mei: scrisorile lor, trimise, ai zice, conform unui grafic, ajungeau în cutia noastră jupuită cînd dimineaţa, cînd seara. Totuşi, cel mai adesea, dimineaţa... Le scoteam eu şi le citeam în drum spre şcoală. Îmi convenea în toate privinţele: în primul rînd, era ca şi cum mi-aş fi început ziua stînd de vorbă cu părinţii mei, cărora le duceam dorul, iar în al doilea rînd, dacă întîrziam la oră, fluturam plicul deschis şi anunţam:

— O scrisoare de la părinţi. Foarte importantă. De departe!...

Şi, nu ştiu de ce, nu mi se mai făcea observaţie, ci mi se răspundea paşnic:

— Bine, treci în banca ta.

Mama şi tata scriau puţin despre ei: „Muncim, iar serile învăţăm limba engleză..." Studiau singuri şi, din timp în timp, se examinau reciproc. Eram uimit: nu-i silea nimeni, nimeni nu le punea note, dar ei se pregăteau, se agitau, scriau dictări. Singuri! Nesiliţi de nimeni!

Întotdeauna îi admirăm pe cei ce săvîrşesc lucruri de care noi înşine nu sîntem în stare. De aceea îi admirăm pe părinţii mei. După ce vorbeau despre ei în primele trei rînduri, în următoarele trei pagini ne dădeau, mie şi bunicii, tot soiul de sfaturi înţelepte. Rareori ni se întîmpla să urmăm aceste sfaturi, în schimb scrisorile le citeam şi le răsciteam cu cea mai mare bucurie; simţeam că nu ne-au uitat, că ne duc grija... Gîndul acesta e întotdeauna nespus de plăcut!

Drept răspuns, eu cu bunica preferam să le trimitem

cărți poștale, care la poștă se numeau „ilustrate". Eram convinși că desenele și fotografiile de pe ele răscumpără pe deplin conținutul laconic al misivelor noastre. „Urmează o scrisoare amănunțită!"... anunțam noi invariabil la sfîrșit. Dar scrisoarea aceea „amănunțită" nu ajungea să fie trimisă niciodată.

Într-o dimineață se petrecu însă un lucru neașteptat: am scos din cutia poștală două scrisori și pe ambele scria „Serghei Emelianov". Asta nu se mai întîmplase niciodată. Mă obișnuisem de mult să primesc cîte o scrisoare pe zi, dar două deodată... Era prea de tot!

Am desfăcut primul plic.

Serghei,

Îți dai seama, sper, că, dacă m-am decis să-ți scriu, înseamnă că nu se poate altfel. Am o mare durere, Serioja. Mai mare decît în ziua aceea din martie... Mai apăsătoare. Mi s-a întîmplat o nenorocire. Și tu ești singurul om căruia vreau să-i povestesc totul, cu care vreau (și pot!) să mă sfătuiesc: nu am pe altcineva mai apropiat, n-am avut și nu voi avea niciodată. Sînt sigură de asta. Nu-ți cer să mă aperi, fiindcă n-ai de cine mă apăra. Nimeni nu-i de vină: toate s-au petrecut așa cum trebuiau să se întîmple. E firesc. E drept! Dar știi și tu cum se întîmplă uneori: totul e drept, totul e cum trebuie, dar, cunoscînd asta, nu ți-e de loc mai ușor. Mă întorc de la slujbă în jurul orei șase. În orice seară vei trece, ți-aș fi nespus de recunoscătoare. Dar dacă nu vii, nu mă supăr. La urma urmei, n-ai nici o obligație. Și ai dreptul să nu vrei, pur și simplu, așa cum s-a mai întîmplat odată. E firesc și pot să înțeleg asta. Dacă treci totuși, îți voi fi îndatorată. Salutări soției. Nădăjduiesc că la voi totul merge bine.

Scrisoarea nu era iscălită. Jos se aflau numai două litere: „N.E."

De obicei, citeam scrisorile din fugă, uneori poticnindu-mă și îmbrîncindu-i pe trecători. De astă dată însă m-am oprit mirat.

Cine îi putea spune tatălui meu Serghei? Serioja?. Și să-l tutuiască? În josul plicului, sub linia verde, era scrisă, ca întotdeauna, adresa expeditorului. Dar în loc de nume erau aceleași două litere: N.E. Cine era femeia aceasta? Și de ce n-are și nu va avea pe altcineva mai apropiat decît pe tatăl meu? În felul acesta nu-i putea scrie decît mama! Dar nu mama-i scrisese...

Am recitit scrisoarea. Simțeam cum îmi tremură mîinile într-un mod neplăcut. Pe urmă, fără voie, am început să repet în șoaptă ultimul rînd: „Salutări soției. Nădăjduiesc că la voi totul merge bine". Cuvintele acestea mă linișteau oarecum. „O fi vreo cunoștință comună și nimic mai mult — căutam eu să mă conving. Sigur că da... De vreme ce o cunoaște pe mama! Și scrie: „Salutări soției".

Dar treptat, glasul meu începu să sune, de la sine, nu știu cum, batjocoritor, și vorbele acelea păreau de astă dată o ironie la adresa mamei. Mi-am amintit că tata folosea cuvîntul „salutări" ori de cîte ori vroia să-mi reproșeze ceva: „Iar ai luat un trei? Salutări!... Iar ai suflat? Salutări!" Te pomenești că femeia aceea s-a învățat de la tata să folosească vorba asta în același sens?...

— Ce tot mormăi în barbă? mă întrebă de undeva, de sus, un vecin care cobora pe scări.

De obicei, cînd minteam, dădeam niște răspunsuri vioaie, dinadins pline de siguranță, ca nimeni să nu se îndoiască de ele. De astă dată am îngînat:

– Repet un rol.

– Ți-au dat un rol cam trist — zise vecinul, de astă dată de jos, cu un etaj sub mine.

Deodată mi-am amintit de a doua scrisoare. În ziua aceea era rîndul tatii și mi-am dorit pe neașteptate să găsesc în ea cîteva cuvinte duioase, calde despre mama. Dar tata nu-mi scria nimic din toate acestea — nu făcea decît să-și exprime tot soiul de speranțe: că n-o să dau uitării matematica, iar bunica n-o să-și uite vîrsta care o are... Spera că n-o să comandăm în fiecare zi scrumbie, fiindcă în organismul bunicii s-ar produce niște depuneri de săruri dăunătoare și că n-ar fi înțelept să nu țină seama de asta. Ca un *credincios prieten* al colectivu-

lui școlar, nădăjduia că cercul sportiv n-o să se destrame în lipsa lui. Despre mama, nici un cuvînt...

Lucrul acesta mi se păru suspect. Pînă și faptul că tata pleca întotdeauna cu mama la slujbă și se întorcea împreună cu ea — și asta părea suspect. Era aici un soi de sfidare — cel puțin așa mi se părea în clipa aceea — la fel ca atunci cînd minteam, dar vroiam să-i conving pe cei mari că am spus adevărul curat.

Am întîrziat la școală cu cincisprezece minute, nici mai mult, nici mai puțin, dar, nu știu de ce, n-am mai fluturat în aer plicul deschis... Ca un făcut, era ora de zoologie.

— Se spune că așchia nu sare departe de trunchi — rosti dirigintele nostru. Însă, după cum văd, nu e întotdeauna așa: uneori sare foarte departe. Foarte, foarte departe!...

3

Pînă în ziua aceea viața îmi păruse nespus de simplă și de clară, încît rareori mă îndoiam de ceva. Dacă totuși se întîmpla să mă copleșească îndoielile, aproape niciodată nu le împărtășeam mamei sau tatii: sfaturile lor erau atît de precise și de chibzuite, încît puteai perfect de bine să ți le dai și singur. Nimic mai lesne decît să rostești asemenea sfaturi, dar nespus de greu să le urmezi: se potriveau doar pentru niște oameni exemplari, cum erau părinții mei. Eu nu eram de fel un om exemplar, așa încît, cel mai adesea, mă sfătuiam cu bunica.

Dar în ziua aceea nu mă puteam adresa bunicii: cumnecum, era mama mamei.

Uneori mă sfătuiam cu Anton, care mă asculta cu mare atenție. Pielea de la rădăcina părului i se împurpura, semn că se căznește să pătrundă adînc cu mintea întrebarea sau rugămintea pe care i-o fac. Pe urmă-mi spunea:

— Trebuie să mă mai gîndesc. E foarte serios.

Întrucît, de regulă, îndoielile mele nu aveau nimic

grav, uitam curînd de ele. Dar zelosul meu prieten mă lua deoparte, după o zi-două, și-mi spunea:

— Am chibzuit adînc. Părerea mea e că...

— Ce-ai chibzuit? îl întrebam eu, uşuratic.

Anton se bîlbîia îngrozitor, pătruns de sentimentul răspunderii față de rezolvarea problemei pe care eu o și uitasem. Mă cuprindeau remuşcările și-l ascultam cu atîta atenție și recunoștință, încît rădăcinile părului său spălăcit deveneau de-a dreptul purpurii. Dar și sfaturile lui Anton îmi conveneau rareori. Conform lor, trebuia aproape întotdeauna să mă sacrific în numele adevărului și al dreptății. Or mie nu-mi făcea nici o plăcere să mă sacrific.

Aveam totuși încredere în prietenul meu cel mai bun, fiind convins că, dacă vreodată m-ar amenința o primejdie adevărată, m-aș duce să-i cer ajutor lui, și nu altuia.

Iată însă că primejdia se ivise. Încă n-o puteam privi în față, dar o simțeam. Era, de bună seamă, singurul necaz pe care nu-l puteam împărtăși prietenului meu cel mai bun. Și, în genere, nimănui. Nimănui nu-i puteam mărturisi că tata (tatăl meu!) a fost și va fi pentru o femeie necunoscută omul cel mai apropiat din lume. Nu era el nici față de mama... care spunea adesea că, „pentru o mamă adevărată, ființa cea mai apropiată e propriul ei copil".

— E o lege a naturii! încuviința tata.

Întotdeauna respecta legile.

Întrucît nu puteam apela nici la bunica, nici la Anton, am hotărît să-mi apăr singur familia și, o dată cu ea, propria mea liniște, lipsa mea de griji al cărei preț se ridicase deodată nespus de mult în ochii mei. Eu, care nu mă puteam lăuda cu nici o ispravă mai acătării, eram decis să apăr singurul lucru care mă deosebea de mulți alții și care constituia cea mai mare mîndrie a mea: faptul că aveam o familie exemplară.

Femeia aceea scria că se întoarce de la slujbă în jurul orei șase. Cam la aceeași oră m-am îndreptat și eu spre adresa indicată jos pe plic, sub linia cea verde.

Am mers două stații cu autobuzul, apoi o mică bucată de drum pe jos și m-am oprit în fața unei case

galbene cu etaj. Deasupra ferestrelor, cornișele meșteșugit sculptate, erau brăzdate de crăpături adînci ce semănau cu vinișoarele de pe obrazul unui bătrîn. Asemenea case vechi poartă adesea, aidoma unor petice dintr-un alt material mai nou, plăci comemorative din marmură sclipitoare, cu litere aurii: „Aici a locuit... Aici obișnuia să... Aici s-a născut... Aici a murit...". Casa aceasta nu avea o asemenea placă, deși, de bună seamă, că aici se născuseră, trăiseră și muriseră destui oameni de tot soiul.

Am zăbovit mult înaintea clădirii galbene, decolorate, căci fără veste m-am simțit intimidat. Ce aveam să-i spun femeii aceleia, nu mi-era de loc limpede. Căpătasem brusc un interes deosebit pentru tot ce vedeam în jur. Mă uitam la pernele de vată dintre geamuri, murdare, prăfuite, presărate ici-colo cu confetti: pesemne că se strecuraseră din odaie, în noaptea de Anul nou. Eram atent la toate: mă uitam la pachetele pătate de grăsime, așezate în ferestrui, la țurțurii ce atîrnau deasupra geamurilor, tot în chip de ornament, numai că erau noi și din cristal. Ce să-i spun? Cu ce să încep?...

Mi-am amintit într-o doară de fotografia în culori, decupată dintr-o revistă, care rămăsese atîrnată mulți ani la noi în bucătărie, deasupra mesei unei vecine: o fată frumoasă în costum de baie, sprijinită într-o vîslă, îi îndemna pe toți locatarii casei noastre: „Plecați vara în excursie pe rîu!" Vecina noastră, o femeie singură, nu pleca niciodată în excursie pe rîu și era de neînțeles de ce decupase și atîrnase tocmai fotografia aceea.

Cînd intra în bucătărie, tata se oprea deseori înaintea fetei frumoase în costum de baie și spunea: „Are perfectă dreptate: nu există odihnă mai rațională decît o excursie pe rîu!" Tata era de acord cu femeia din fotografie, ceea ce mă irita. O comparam în gînd cu mama și mă întristam: deși mama nu era mai puțin bronzată ca dînsa, cu dinții tot atît de albi și privirea la fel de veselă, femeia cu vîsla era mai frumoasă. Și căutam întotdeauna s-o cobor în ochii tatii: „Le cunosc eu pe de-alde astea! Se gătesc în costum de baie, dar habar n-au să înoate. Stau cu mîna pe vîslă, dar nu se pricep

de loc s-o mînuiască! Umblă cu racheta de tenis, şi n-au jucat tenis în viaţa lor"...

Tot plimbîndu-mă nehotărît prin faţa casei galbene şi vechi, mă vedeam în gînd cum urc scara, cum sun la apartamentul numărul şapte (trebuie să fie la etaj), auzeam în dosul uşii nişte paşi uşori, care se apropiau fără să bănuiască nimic, apoi îmi luam un aer demn, îi întindeam scrisoarea şi o întrebam: „Dumneavoastră aţi scris asta?" „Da" — îmi răspundea dînsa încet. „Am fost rugat să v-o înapoiez!"... şi plecam.

Pe urmă însă mi-am zis că nu face să plec aşa, pe nepusă masă. Poate că mă aşteaptă o luptă grea?

Şi dacă-mi va deschide uşa o femeie frumoasă, la fel ca aceea care se afuma la noi în bucătărie? Şi care va fi mai frumoasă decît mama?... Da, dar de bună seamă că nu se pricepe la fel de bine ca mama să înoate şi să schieze. Nu ştie să facă proiecte de uzine, al căror nume nici n-ai voie să-l rosteşti şi de aceea sînt ascunse în dosul unor cifre. Mama însă le cunoaşte toate secretele! Şi nimeni n-o admiră, aşa cum o admiră pe mama, asta e sigur! Am să-i povestesc totul despre mama mea, ca să-i treacă pofta să se mai compare cu dînsa.

Încărcat astfel, ca un acumulator, plin de mînie şi hotărîre, am suit în goană treptele pînă la etaj. Scrisoarea o ţineam în mîna întinsă... Tot astfel şi locatarii casei noastre, cărora le spărgeam din greşeală geamurile cu mingea de fotbal, veneau fuga la părinţii noştri, ţinînd triumfători mingea cu pricina, în mîna întinsă: era principalul martor al acuzării.

Pe uşa apartamentului numărul şapte se afla lista locatarilor. „N. Emelianova — sunaţi de trei ori" — am citit eu.

N. Emelianova? Ce curioasă coincidenţă! Păi, în cazul acesta, poate că-i numai o rudă de-a tatii? O verişoară, de pildă? Iar eu nu ştiu nimic de dînsa... Au uitat să-mi spună despre ea — ce-i atît de extraordinar în asta? Poate că n-are părinţi, nici soţ şi nici copil, şi de aceea tata îi este omul cel mai apropiat! E foarte posibil. Sigur că da, aşa este!

Mînia îmi trecu ca prin farmec. Şi, la fel ca mingea noastră de fotbal din care ieşea brusc, cu şuier, tot ae-

rul, m-am dezumflat, m-am potolit. Am ascuns scrisoarea în buzunar, pe urmă am scos-o iar: mi-am adus aminte că femeii i se întîmplase o nenorocire. Curios lucru, nu mă gîndisem pînă atunci nici o clipă la rîndurile cele mai importante din scrisoare, motivul pentru care, de fapt, fusese scrisă: „Am o mare durere, Serioja. Mai mare decît în ziua aceea din martie... Mi s-a întîmplat o nenorocire".

Care zi din martie? Pesemne că în ziua aceea i-a murit cineva. Sau atunci o fi căzut la vreun examen, iar acum i-a murit cineva... Fiindcă scrie că acum îi vine şi mai greu.

Atunci la ce-am mai venit? Am să-i spun doar atît: că tata nu-i la Moscova şi gata. Ca să nu-l mai aştepte.

Am ascuns iar scrisoarea şi am sunat. În dosul uşii se auziră nişte paşi repezi, nerăbdători: cineva venea aproape alergînd. Se vede că aceste trei apăsări pe buton erau îndelung aşteptate. Dar, firește, nu pe mine mă aştepta.

Îmi deschise o femeie. Pe scară şi pe culoar era semiîntuneric.

— Pe cine cauţi, băieţaş? mă întrebă femeia după o pauză, ca şi cum s-ar fi căznit să-şi ascundă dezamăgirea.

Îmi părea curios cum de putuse alerga pe culoar, fiindcă avea o înfăţişare nespus de ostenită.

— O caut pe Emelianova...

— Vii din partea lui Şurik?! exclamă femeia, abia auzit, ca şi cînd ar fi exclamat în sinea ei. Şi repetă, de astă dată aproape în şoaptă, plină de speranţă şi de teama dezamăgirii: Vii din partea lui Şurik?

— Nu... am venit pentru altceva...

4

Am intrat în odaie şi am rămas pironit locului, fiindcă l-am zărit deodată pe tata...

Niciodată nu-l mai văzusem astfel. Se uita la mine, nu cu privirea lui obişnuită, calmă sau hotărîtă şi plină de viaţă, ci cu ochii pierduţi, ca şi cînd ar fi căutat un

sprijin. Iar părul nu-l avea pieptănat cu grijă spre spate (uneori își punea dimineața un fileu pe cap, ca nici un fir să nu se abată de la ordinea pe care i-o hărăzise) — nu, de astă dată părul i se îngrămădea în neorînduială, căzîndu-i pe frunte și peste urechi, care mi s-au părut foarte mari, pesemne din pricină că fața îi era suptă și îngustă. Pe obraji i se săpau două cute pe care nu i le mai văzusem niciodată.

De asemenea, și îmbrăcămintea lui îmi era cu desăvîrșire străină... Nu purta puloverul de antrenament de culoarea albăstrelelor („Lînă-n lînă!" cum îmi spusese el odată), nici cămașa lui sclipitor de albă, cu cravata înnodată fără cusur, și nici costumul din stofă de bună calitate cu dungi albe, rare, abia vizibile pe fondul închis, ci o cămașă boțită, cu nasturi, descheiată sus. Cămașa făcea cute, ca și cînd i-ar fi fost largă la gît, iar gîtul acela nu-mi păruse niciodată atît de slab și de neajutorat.

Într-altă fotografie tata purta o bluză militară, de asemenea prea mare pentru el. Pe capul ras avea o bonetă cu o steluță. Privirea îi era mîhnită, amară.

— Asta am primit-o în patruzeci și unu. Erau vremuri grele pe-atunci... — rosti pe neașteptate femeia.

Avea un glas uimitor de blînd, liniștitor, ca al medicilor sau al surorilor de la spitalul unde fusesem cîndva. Cuvintele „greu" sau „rău" le rosteau în așa fel, de parcă știau că, încă puțin, și toate au să fie bune și ușoare. Vorbele acestea triste sunau în gura lor fără accentul disperării.

Femeia nu putea pricepe de ce mă uit atît de lung și de stăruitor la cele două fotografii din perete. Dar nu mă întrebă nimic. Și atunci i-am spus:

— E tatăl meu.

Se apropie de mine și, tăcută, mă privi cu luare-aminte drept în față, așa cum fac persoanele mioape: privirea aceasta deschisă nu înseamnă de fel lipsă de tact sau de bună-cuviință.

Abia atunci am văzut-o și eu mai bine. Era, într-adevăr, mioapă: ochelarii cu lentile groase, care-mi păreau bărbătești, nu-i erau de prea mare ajutor, fiindcă mereu își mijea ochii. Îți venea greu să-i ghicești vîrsta: avea chipul palid, obosit, deși ceva anume, un amănunt din

înfăţişarea ei se încăpăţîna s-o întinerească. Abia mai tîrziu mi-am dat seama că amănuntul acesta era coada ei neagră, groasă, care i se încolăcea strîns în jurul capului, ca o coroană.

Ori de cîte ori tata îmi făcea cunoştinţă cu prietenii sau colegii săi, aceştia spuneau:

— Bucăţică ruptă taică-su! Îţi seamănă leit!... Un fecior ca ăsta n-ai cum să-l negi!

Sau altceva de felul ăsta. Deşi, în realitate, semănam cu bunica, mama mamei.

Femeia mă examină îndelung, dar nu-mi spuse că semăn cu tata. Mă întrebă simplu:

— Te-a trimis tatăl tău?

— Părinţii mei nu-s aici. Au plecat într-o delegaţie.

Simţeam nevoia să subliniez că tata şi mama au plecat împreună. Dar cuvîntul „mama" nu-l putui rosti în faţa ei, de aceea am spus „părinţii".

— Au plecat pentru mult timp?

— Cam pentru un an şi jumătate — am minţit eu spre surprinderea mea. Şi adăugai: Sau pentru doi ani... Depinde cum au să se aranjeze treburile acolo. Şi, ca să-mi ascund fîstîceala, am început să turui, povestindu-i de-a fir-a-păr: Tocmai astăzi a sosit scrisoarea dumneavoastră. Dimineaţă, am deschis cutia, credeam că scrisoarea-i de la tata, dar era de la dumneavoastră... Am citit-o şi am hotărît pe loc...

Abia atunci mi-am dat seama că nu se cade să citeşti scrisorile altora şi am tăcut, înghiţind în sec. Dar numai o clipă, fiindcă, fîstîceala sporindu-mi, mă simţeam îndemnat să dau explicaţii şi mai amănunţite.

— Ştiţi, eu cu tata avem acelaşi pronume. Dimineaţa, pe scară e întuneric, nu se vede bine. N-am deslușit la început cui era adresată scrisoarea... Mă uit: Serghei Emelianov. Şi am crezut că-i pentru mine. Pe urmă mi-am dat seama că nu-i pentru mine, dar era prea tîrziu...

I-am întins scrisoarea, pe care apucasem s-o învăţ pe dinafară, din care pricină arăta ca un document de arhivă, vechi, boţit.

— Va să zică şi pe tine te cheamă Serghei? întrebă dinsa. În cinstea tatii? Da, înţeleg. Ai un tată minunat.

A suferit mult... Mai cu seamă în tinerețe. Vezi ce slab e. A studiat la fără frecvență și a muncit totodată. Apoi a plecat voluntar pe front. N-am vrut să-l las, l-am rugat să rămînă, dar a plecat. A avut o contuzie gravă. L-am îngrijit mult timp...

— Sînteți medic? am întrebat-o.

— Da... Suferea de o insomnie crîncenă. Nu-l putea salva decît sportul. Un regim zilnic foarte sever, o disciplină de fier... M-am războit mult cu el. Acum are un somn normal?

Tata spunea adesea cu mîndrie că doarme voinicește, nici nu visează măcar. „Ce vise mai rulează în ziua de azi? glumea el. În culori, sau pe ecran lat?" Dar, nu știu de ce, n-am îndrăznit să-i povestesc asta. Și i-am răspuns:

— Doarme așa și așa. Uneori mai bine, alteori mai rău...

La despărțire nu mă rugă să-i transmit complimente tatii și nici să-i spun să treacă pe la dînsa cînd se întoarce.

— Cum vă cheamă? am întrebat-o în prag.

— Nina Gheorghievna — mi-a răspuns. Și zîmbi.

Mai bine mai tîrziu decît niciodată. Deși e firesc: amîndoi eram emoționați.

„A fost soția tatălui meu — mă gîndeam eu la întoarcere. Nu mi-a spus-o, dar sînt sigur. Aici, în căsuța asta veche și galbenă, tata era slab și suferea de insomnie. Studia... la fără frecvență, după slujbă. Pesemne că dînsa îl ajuta... De aici a plecat pe front și tot aici s-a întors, iar dînsa l-a îngrijit... Dar de ce nimeni nu mi-a pomenit niciodată nimic despre toate astea? De ce?! Nici chiar bunica, cu care ne împărtășeam atît de des secretele. Sau poate că nici ea nu știe nimic?

L-am auzit odată pe tata, la aniversarea nunții părinților mei, închinînd paharul pentru prima lui dragoste. Adică pentru mama... Înseamnă că pe femeia asta n-a iubit-o?

Acasă am întrebat-o pe bunica, pe care am găsit-o recitindu-l pe Stevenson sau Walter Scott (autorii ei preferați):

— Se poate întîmpla ca prima dragoste să vină după

aceea? Adică un om să fie căsătorit fără să fi încercat prima dragoste... Se întîmplă așa ceva?

— Pardon, am uitat de mult toate astea. Cînd s-o întoarce taică-tu, să-l întrebi pe el.

— De ce tocmai pe tata?

Bunica se smulse, nu știu cum brusc, din lectura aventurilor ei îndrăgite, de la care nu era prea ușor s-o abați, și se uită la mine grav, fără obișnuitul ei zîmbet șiret. Știa tot, bineînțeles.

Mă uitam la tata, care rîdea din perete. Obrajii lui n-aveau cute, iar gîtul nu-i era slab și neajutorat... Și deodată, fotografia aceasta mă impresionă neplăcut.

Deși chiar *ea* a spus că tata-i un om minunat. A spus-o chiar ea!...

5

A doua zi am deschis iar vechea noastră cutie poștală, și nu în drum spre școală, ci în clipa cînd m-am trezit, repezindu-mă pe palier în chiloți și maiou. Două scrisori pe numele Serghei Emelianov nu mai puteau să vină, îmi dădeam prea bine seama, și totuși mi-a trebuit mult pînă să vîr cheița subțire în lăcătul mic, ca de jucărie, pe care în alte dăți îl deschideam imediat. Am scos o scrisoare de la mama.

De astă dată nu mai puteam s-o citesc din mers. M-am așezat, așadar, în baie, m-am încuiat, nu știu de ce, pe dinăuntru și m-am apucat să studiez cu atenție fiecare rînd, ceea ce nu mai făcusem pînă atunci. Toate căpătau acum în ochii mei o importanță exagerată. În primul rînd, am băgat de seamă că scrisoarea mamei se deosebea în chip vădit de ale tatii. De bună seamă că și înainte fiecare scria într-alt fel, dar nu dădusem atenție acestui lucru. Acum însă îmi sărea în ochi.

Tata nu scria niciodată că-i e dor de casă, că ar vrea să se întoarcă mai repede, deși probabil că-i era dor. Socotea că ar fi o nechibzuință să se întristeze zadarnic pe sine, pe bunica și pe mine, de vreme ce delegația are un termen dinainte stabilit, care nu poate fi scurtat.

Tata folosea adesea asemenea cuvinte: „e înțelept", „nu-i înțelept".

— Nu-i înțelept să strici fără rost buna dispoziție, a ta și a altora — spunea el.

Mama însă nu se ferea să-și strice buna dispoziție. Scria că o obsedează mereu coșmarul că m-am îmbolnăvit (spre deosebire de tata, noaptea visa). Era îngrijorată și întreba dacă pe bunica n-o dor picioarele, unde avea loc acea dăunătoare depunere de săruri. Se jura că n-are să mai lipsească niciodată un timp atît de îndelungat. Ce-i drept, mi-o jurase și altă dată.

În preajma ultimei plecări, am auzit cum tata căuta s-o convingă pe mama:

— Ar fi o nechibzuință să lași obiectivul fără supraveghere. E progenitura noastră!

— Și el e progenitura noastră — obiectă mama, arătîndu-mă pe mine.

I se întîmpla foarte rar să nu fie de acord cu tata și o făcea cu sfială, mirîndu-se singură că-l contrazice.

Tata îi aminti despre obligațiile sociale, spunînd apoi că eu și bunica sîntem oameni în toată firea și că se pot bizui pe noi.

— El poate că este — și bunica dădu din cap înspre mine. În ceea ce mă privește însă, n-aș zice.

— În schimb o spun eu, în locul vostru! Nu ne veți înșela încrederea! exclamă tata.

Ori de cîte ori discuta în contradictoriu, folosea exclamații răsunătoare care făceau imediat ca discuția să încline în favoarea lui.

În scrisoarea ei, mama se plîngea din nou că-i e tare dor. Visa cum va fi atunci cînd ea cu tata se vor întoarce acasă — visele acestea se întindeau pe o pagină și jumătate sau două.

Ea cu tata aveau să mă deprindă să mă scol dis-de-dimineață, la șase și jumătate, și tustrei vom alerga, pînă la micul dejun, prin curte. Apoi duminicile, toți patru, împreună cu bunica, o să mergem la muzee și expoziții... Nu era întîia oară cînd mama își făcea asemenea vise în scrisorile ei și întotdeauna iluziile ei mi se păreau, de la distanță, nespus de atrăgătoare. Mă simțeam în stare să mă scol în zori și să alerg prin curte (numai ca tata și

mama să se întoarcă mai repede!). Eram gata să merg la expoziţii şi muzee, deşi eu cu bunica preferam cinematograful (numai să-i văd odată acasă!).

Dar de astă dată visele mamei şi, mai cu seamă, cuvintele: „Toate au să fie iar bune şi frumoase! O să vedeţi ce bine are să fie!" nu mai trezeau în mine mulţumirea de odinioară. Un simţămînt straniu, necunoscut pînă atunci, mă împiedica să mă bucur de ele. Ca şi cînd mi-ar fi fost ruşine că „toate au să fie bune şi frumoase".

„Prostii! mi-am spus eu cu hotărîre, încercînd să alung sentimentul acela neplăcut şi neliniştitor. Ce prostii îmi trec prin cap!... Parcă fără *dînsa* tata nu şi-ar fi terminat facultatea? Parcă nu-l puteau îngriji şi alţi medici după contuzie?

În uşa băii ciocăniră vecinii, şi am alergat să mă îmbrac, în minte cu gîndul acesta care-mi venise la urmă: tata ar fi izbutit şi singur! De bună seamă că ar fi izbutit: doar l-am văzut cu ochii mei cum e în stare să stea şi acum nopţile deasupra planşetei, cum poate singur (nesilit de nimeni!) să studieze limba engleză, ca să citească apoi tot soiul de cărţi ştiinţifice...

Am ajuns la şcoală împăcat, din nou mulţumit de toate.

La ultima oră, Anton luă un trei la fizică. Ştia lecţia cum nu se poate mai bine, dar se intimidase.

— Ar fi mai bine să răspunzi după ore, între patru ochi cu profesorul. Atunci nu te-ai mai fîstîci! l-am consolat eu. Şi să nu ieşi la tablă, ci să spui lecţia din bancă... Vrei să vin eu cu propunerea? Aşa şi pe dincolo, cum că din pricina bîlbîielii... Că doar la teză eşti grozav! Şi ştii de ce? Fiindcă nu se zgîieşte nimeni la tine!

Într-adevăr, compunerile şi tezele Anton le scria bine, mult mai bine decît răspundea la tablă. Toată lumea credea că copiază de la mine. Era o nedreptate strigătoare la cer fiindcă, în realitate, eu copiam de la dînsul.

În ziua aceea, Anton se întristă nespus. Se vedea după faţa lui. Pe obrazul său mare şi rotund puteai citi lesne tot ce-l frămîntă. Am încercat iar să-l liniştesc:

— Hai la cinema!

— Iartă-mă, Serghei... Dar n-am să pot. Astăzi mama nu-i de noapte. O să fie acasă.

Maică-sa era telefonistă.

— Mă, sucitule, n-ai înțeles! Mergem la spectacolul de seară, împreună cu bunica. Spunem că dînsa e tare slăbită și că o însoțim. Pricepi?

— Iartă-mă, Serghei... Mi-e peste mînă să te refuz, dar cînd mama-i acasă...

— Stai cu ea? O distrezi?

Anton se gîndea la ale lui și nu-mi răspunse. Apoi urmă:

— Nu știu, zău, cum am să-i mai arăt carnetul...

— N-ai decît să nu i-l arăți. Spui că ni le-au oprit pentru control. La secția orășenească de învățămînt!

— Nu pot s-o mint. Îi ajunge și așa!

— Ce-i „ajunge"?

— Mama zice: „Dacă nici din tine n-o să iasă nimic, mă arunc în rîu".

— Dar din cine n-a mai ieșit nimic?

— Ei, așa socotește dînsa... că nu i-a mers în viață. Aș da mult să fac ceva pentru ea... s-o mai bucur nițel. Dar nu-i aduc decît necazuri. Cu mine așa se întîmplă.

Eram prieten cu Anton de peste doi ani, dar pînă acum nu fusesem niciodată la el acasă. Pesemne că nu era prea frumos la ei, de-aia nu mă invita.

Pe maică-sa n-o văzusem niciodată. În ziua aceea mi-am închipuit că seamănă cu Nina Gheorghievna și am simțit dorința s-o bucur și eu cu ceva pe Nina Gheorghievna. Nici n-o întrebasem ce nenorocire i s-a întîmplat. N-am avut curaj sau, pur și simplu, am uitat: eram prea preocupat s-o întreb de tata. Deși tatii nu i se întîmplase nici o nenorocire...

Nu vroiam ca tata s-o apere și de aceea am mințit-o că se întoarce peste un an și jumătate. Eu însă puteam s-o apăr! În locul lui!...

Nu mai aveam scrisoarea ei, dar o știam pe dinafară. Și, așa cum se întîmplă, îmi apăreau de la sine în memorie cînd un gînd, cînd altul. „Dacă nu vii, nu mă supăr. La urma urmei, n-ai nici o obligație. Și ai dreptul să nu vrei, pur și simplu, așa cum s-a mai întîmplat odată..." La început nu dădusem atenție acestor rînduri. Acum însă mi le aminteam. Va să zică dînsa i-a mai scris tatii, l-a chemat, iar el n-a venit? De ce l-a chemat?

Cînd s-a întîmplat asta?... Şi cine-i acest Şurik, de la care aşteaptă cu atîta nerăbdare veşti?

Eram gata s-o apăr! Dar dînsa scria că n-ai de cine s-o aperi. Poate că simte nevoia numai s-o asculte cineva, să-şi împărtăşească cuiva necazul?...

Se înţelege că-i mai greu să aperi pe cineva decît să stai şi să-l asculţi. În schimb, ca să-l ocroteşti, nu trebuie să ai un drept anume, nu eşti obligat nici măcar să-i ceri consimţămîntul. În vreme ce, ca să poţi asculta pe un om, trebuie ca el să-ţi povestească ce are pe suflet, să-ţi arate încredere, să-ţi împărtăşească necazul lui.

Oare Nina Gheorghievna o să-mi împărtăşească necazul ei? Nu ştiam.

6

Totuşi, în clipa cînd m-am apropiat de casa cea galbenă cu etaj, am uitat din nou de necazul Ninei Gheorghievna. Nu mă gîndeam decît cum să fac să aflu, cu cît mai mult tact, din ce pricină s-a despărţit de tata. Cum s-o întreb? Poate aşa: „De ce n-aţi mai stat împreună?" Fraza aceasta mă făcu să mă înfior: îmi venea greu să-mi închipui că tata a mai stat cu altcineva afară de mama. Mai bine s-o întreb simplu: „De ce aţi divortat?" Sau: „De ce v-aţi despărţit?" Toate aceste cuvinte îmi păreau însă străine şi-mi venea greu să le rostesc...

— V-aţi certat cu tata, aşa-i? am întrebat-o eu.

Nina Gheorghievna zîmbi:

— Nu ne-am certat şi nici nu ne-am bătut. Aşa s-au întors lucrurile. Sînt mult mai mare decît Serghei... Da, înţeleg perfect.

Deodată m-am gîndit bucuros că mama-i cu şapte ani mai tînără decît tata. Pesemne că, fără voie, pe faţa mea s-a reflectat o clipă această bucurie, fiindcă Nina Gheorghievna îşi potrivi ochelarii, uşor mirată. Şi-atunci, ca să-mi îndrept greşeala, am întrebat cu voce prea tare şi cu o compătimire prea subliniată:

— Vi s-a întîmplat o nenorocire?

Nu-i venea să răspundă la o asemenea întrebare. Şi

nici nu răspunse. Se apropie doar de fotografia care înfățișa un băiețel de trei sau patru ani, în costum și cu șapcă de marinar pe a cărei panglică scria „Viteazul" cu litere de argint, și începu să istorisească mai mult pentru sine:

— După întîmplarea aceea, am luat un băiețel de la Casa copilului. Avea doi ani și jumătate. Se pierduse în timpul războiului... Acum are cincisprezece ani și șapte luni.

Fără îndoială că-l iubea foarte mult pe băiatul acela, dacă-i știa vîrsta cu atîta precizie, pe luni. La fel vorbea și mama de vîrsta mea. Tata, în schimb, părea că vrea să mă facă mai mare: „Merge pe doisprezece! A pornit pe treisprezece!" Mă supăram pe mama pentru exactitatea ei — sistemul tatii îmi convenea mai mult, dorința mea pe-atunci fiind să cresc cît mai repede.

În antreu se auzi soneria. Nina Gheorghievna alergă să deschidă, cu acea sprinteneală, neașteptată la dînsa, care mă uimise și în ajun. Nici n-am apucat s-o avertizez că s-a sunat o singură dată. I-am spus-o după ce s-a întors:

— La dumneavoastră se sună de trei ori...

— Știu — mă întrerupse ea blînd. Numai vederea o am slabă, de auzit, aud încă foarte bine. Și urmă să povestească, ca și cînd ar fi vorbit singură: De curînd i s-au găsit părinții. Așa și trebuie... E firesc.

Vocea i se frînse.

Ca să curm tăcerea, am întrebat-o încet:

— Îl cheamă Șurik?

— De unde știi?

— Ieri ați crezut că vin din partea lui Șurik... Atunci cînd mi-ați deschis ușa.

— Da... A plecat la părinții lui. Au tras la niște rude, într-o suburbie a orașului. Îl tot aștept să vină... Cunosc adresa. Dar nu mă pot duce acolo: poate că părinții lui vor să se obișnuiască cu ei. E firesc. Da, înțeleg, înțeleg perfect...

Din nou se auzi sunînd o dată. Și iar alergă să deschidă.

Se întoarse, sleită de puteri: nu-i venea ușor să aștepte atît. Se lăsă pe divan și începu să vorbească;

de astă dată nu mai povestea, ci era ca și cum ar fi chibzuit cu glas tare, uitînd de prezența mea:

— Atunci, cu mulți ani în urmă, mi-era tare greu. Dar acum e mai rău... Oricum, e fiul meu. Dar iată, se dovedește că, de fapt, nu-i al meu. A doua pierdere în viața mea... Pe vremea aceea eram tînără, eram plină de speranțe. Acum însă nu mai am nici una. Sentința e fără apel: singurătate absolută.

— Vreți să mă duc eu? Acolo, în suburbia aceea... Și să-l aduc! Vreți?

Tresări ca și cînd s-ar fi mirat că i-am auzit vorbele:

— Nu trebuie adus nimeni. Cine vrea vine și singur... Am dreptate?

Îi dădeam dreptate, dar nu i-am spus-o. Am rostit cu totul altceva:

— Nu veți fi singură, Nina Gheorghievna! Vreți să vin eu la dumneavoastră? Chiar și în fiecare zi... Pe cuvîntul meu! Vreți? În fiecare zi!

7

În dorința de a consola pe cineva, îi făgăduiești uneori un lucru pe care ți-e cu neputință să-l faci după aceea. Sau aproape cu neputință.

„Cum o să mă duc în fiecare zi la dînsa? mă gîndeam eu, ajuns acasă. Acum, calea-valea, mai e cum mai e... Dar cînd se vor întoarce părinții mei?“

Ori de cîte ori aveam de făcut un lucru greu, încercam să mă conving că respectivul lucru nu-i obligatoriu, ba chiar e inutil. La fel se întîmplă și acum.

Îmi ziceam: „Doar nu i-am spus cu toată hotărîrea că am să vin în fiecare zi, ci doar am întrebat-o: „Vreți să vin pe la dumneavoastră?“ Iar dînsa nu mi-a răspuns nimic, nici „da“, nici „nu“. Or, dacă ar fi ținut cu tot dinadinsul, nu încape îndoială că mi-ar fi spus: „Vino! Te rog să vii! Am să te-aștept cu nerăbdare!“ N-a rostit nimic din toate acestea. Iar eu să m-apuc s-o vizitez fără să fiu invitat? Și-apoi... Cînd am spus... „chiar și în fiecare zi“, asta a fost, cum se exprimă profesoara noastră de literatură, „o exagerare conștientă, o hiper-

bolizare". Dînsa a înțeles, fără îndoială... Ce rost are să mă înnădesc cu vizitele, ca și cînd n-ar fi nici o hiperbolă la mijloc!"

Pe scurt, m-am autoconvins că nu-i nevoie să merg în fiecare zi.

Și totuși, a doua zi m-am dus...

Mi-a deschis un băiat de vreo cincisprezece ani. Văzîndu-l, mi-am îndreptat căciula cu clape, care veșnic, cu încăpățînare, îmi alunecă pe ochi și, cu toate că nu eram pe stradă, mi-am încheiat toți nasturii la palton. Băiatul era îngrijit, gătit. Și frumos. Avea un păr blond, ondulat, pieptănat cu cărarea într-o parte, ochi albaștri și niște obraji cu pielea gingașă, trandafirie. Mă întrebă politicos, cu blîndețe chiar, pe cine caut. Întotdeauna mă pierdeam și rămîneam mut de admirație în fața băieților mai mari ca mine, fie numai și cu doi sau trei ani — mult mai mult decît în fața unui om mai în vîrstă. Mă intimidam mai ales înaintea celor care nu semănau cu mine, pe care-i simțeam superiori mie. M-am fîstîcit și de astă dată, cît pe ce să uit numele Ninei Gheorghievna.

— Intră, te rog — îmi spuse băiatul.

Și mă lăsă să trec înaintea lui. Am mers pînă în capătul coridorului și am bătut la ultima ușă. Băiatul se uită la mine mirat: de unde știu unde trebuie să bat? Dar nu mă întrebă nimic. Îmi deschise îndatoritor ușa și din nou l-am zărit pe tata... și am rămas pironit în prag. Băiatul însă nu mă zorea. În cele din urmă rosti, neînțelegînd motivul fîstîcelii mele:

— Nu te jena. Intră, te rog. Vine îndată.

Aveam impresia că politețea și blîndețea le deprinsese de la Nina Gheorghievna.

Am intrat. Dulapul cu cărți și șifonierul erau deschise, iar pe jos se afla o valiză cu capacul ridicat. Trecînd pe lîngă ea, am aruncat o privire înăuntru: la fund se vedeau un pulover în dungi și cîteva cărți.

— Te rog, dezbracă-te. Și așază-te pe divan — îmi spuse băiatul. Ca să nu te plictisești, uite o carte.

Scoase din dulap, fără să aleagă, un volum gros și mi-l aruncă pe divan. Era o culegere de articole de medicină.

— Dezbracă-te, e foarte cald aici — repetă el, grijuliu.

M-am uitat la costumul lui călcat, la cămaşa în carouri cu gulerul răsfrînt, fără o singură cută şi, amintindu-mi că astăzi, în recreaţia mare, mi-am făcut două pete proaspete de cerneală pe haina mea boţită, n-am mai îndrăznit să mă dezbrac.

— Nu te simţi stînjenit din pricina mea. Trebuie să-mi fac bagajele.

Şi se apucă să-şi umple valiza.

Cărţile erau aşezate în rafturi, una lipită de alta, ca nişte soldaţi. Băiatul le scotea pe îndelete şi rîndurile se măreau, rămînînd goluri între ele.

Uneori cădea pe gînduri:

— Nu-mi mai amintesc dacă-i a mea sau nu. Mi se pare că am primit-o cadou. Dacă mi-ar fi dat-o cu dedicaţie, eram mai sigur.

La un moment dat se întoarse spre mine şi-mi spuse:

— Cu hainele e mai uşor: n-ai cum să le încurci.

Se apucă să îndese în valiză cămăşi, chiloţi, maiouri. Fiecare lucru îl examina în prealabil, ca şi cînd s-ar fi aflat într-un magazin şi s-ar fi pregătit să-l cumpere, apoi îl netezea cu mîna.

Mi-am mai venit în fire şi mi-am dat seama că-i prostesc din partea mea să stau aşa pe divan, cu paltonul încheiat la toţi nasturii, fără să scot o vorbă. Şi l-am întrebat ceva de care eram dinainte sigur:

— Tu eşti Şurik?

Se întoarse iar spre mine:

— De unde ştii? Am impresia că pe fruntea mea nu scrie nimic. Îşi pipăi fruntea: Iar colo scrie „Viteazul".

Arătă spre fotografia care-l înfăţişa pe băieţelul de trei-patru ani, în costum şi cu o şapcă de marinar.

— Am fost aici ieri. Nina Gheorghievna mi-a povestit... Te-a aşteptat atîta...

Chipul băiatului deveni sever, chiar trist.

— Mă iubeşte foarte mult — rosti el, cu siguranţă în glas. Şi eu o iubesc foarte mult. Deşi e un om ciudat. Parcă-i de pe altă lume, adică nu din lumea în care trăim noi doi. E prea bună... M-ar fi stricat şi pe mine cu bunătatea ei, dacă nu i-aş fi rezistat. Nu mi-a fost

de loc uşor, să ştii. Oftă, ca şi cînd i-ar fi fost milă de el însuşi, din pricină că a fost tratat cu prea multă bunătate. Uneori aveam şi conflicte cu ea. Dar acum, după ce l-am cunoscut pe tatăl meu, mi-am dat seama că am moştenit dîrzenia lui de fier. Asta m-a salvat. (Continuă să-şi împacheteze lucrurile.) A trebuit s-aleg. Un om nu poate avea două mame. Cu atît mai mult, cu cît părinţii mei locuiesc într-alt oraş. Prin urmare, despărţirea de Nina Gheorghievna era inevitabilă. Fiindcă şi părinţii mei mă iubesc. Timp de cincisprezece ani m-au căutat pretutindeni. Aşa că trebuie să dispar din casa asta, fără a lăsa nici o amintire. În felul acesta Ninei Gheorghievna o să-i vină mult mai uşor. Cînd vrei să tai coada unui cîine, trebuie s-o faci dintr-o singură lovitură. Aşa mi-a spus tata. Dar există — mi-a zis el — oameni milo şi care taie coada din zece lovituri, bucăţică cu bucăţică. Şi sînt convinşi că aşa e mai uman. De aceea n-am mai dat pe-aici... Acuma o să plec, iar apoi o să-i scriu o scrisoare. Să-ţi iei rămas bun de la un om, avîndu-l dinaintea ta, e imposibil.

Nu înţelegeam de ce-mi spune toate astea.

El însă urmă:

— Părinţii mei îi sînt foarte recunoscători Ninei Gheorghievna. Deşi nici la Casa copilului nu mi-ar fi fost rău: în ţara noastră, orfanii nu pier. Dar într-o familie, firește, e mult mai bine. Nici nu se poate compara. Părinţii mei au vrut să-i scrie la serviciu, să-i mulţumească oficial. Dar a refuzat categoric. Parcă-i de pe altă lume!

M-am gîndit că nu-l poţi învinui în nici un chip de „inexactitate". Pesemne că-i plăcea să se audă vorbind, aşa încît frazele lui erau bine gîndite şi, nu ştiu cum, prea rotunde. Nu se îndoia cîtuşi de puţin că Nina Gheorghievna îl iubeşte nespus. Era convins că l-ar fi putut nenoroci cu bunătatea ei şi că în ţara noastră orfanii nu pier. Nu avea, de asemenea, nici o îndoială că părinţii lui îl iubesc şi ei foarte mult. Ştia că a moştenit dîrzenia de fier a lui taică-său. Şi că, fără tăgadă, coada unui cîine trebuie retezată dintr-o singură lovitură.

Ninei Gheorghievna îi spunea răspicat „Nina Gheor-

ghievna", deşi înainte (mi-am dat seama pe neaşteptate) o numea, fără doar şi poate, „mamă". Nu s-a încurcat nici o singură dată, n-a numit-o niciodată ca pînă acum.

Totuşi, pe alocuri, surprindeam în glasul său o vagă dorinţă de a explica ceva, de a se justifica. Pesemne că de aceea îmi mărturisea nişte lucruri pe care nu-l întrebasem.

— Crezi că am nevoie de toate aceste cămăşi şi cărţi? Părinţii mei au să-mi cumpere altele noi. Dar nu vreau ca ele să-i amintească de mine. I-ar veni nespus de greu... Mai bine dispari dintr-o dată, suferi o singură dată şi uiţi. Priveşte, pe dosul capacului scrie: „Şurik Emelianov, detaşamentul doi". Plecam cu valiza asta în tabăra de pionieri, pe cînd eram ca tine. Păi dînsa e-n stare să citească şi să răscitească cuvintele astea. La ce bun? Mai bine iau valiza cu mine.

Purtam amîndoi acelaşi nume de familie, ceea ce-mi displăcu. Şi am mai băgat de seamă că avea pe lîngă tîmple fire încîlcite de păr bălai, ca pîsla bătătorită, pe care nu le rădea încă. Din pricina asta, obrazul lui frumos îmi păru deodată respingător.

Se apropie de mine, mă prinse de umeri şi rosti pe un ton complice:

— Cum te cheamă?

— Serghei.

— Ajută-mă, Serghei! Aşteapt-o tu pe Nina Gheorghievna, în locul meu. Se va întoarce curînd: azi e ziua ei de consultaţii pentru părinţi. Spune-i că am fost adînc răscolit, că mi-am luat rămas bun de la ea în gînd. Povesteşte-i toate ca un martor ocular... Oricum, trebuie s-o aştepţi! Ai venit la o consultaţie particulară, nu-i aşa?

— Ce consultaţie?

— Cum, ce consultaţie? Nu eşti un pacient? Nu înveţi la noi la şcoală?

— Nu, învăţ la altă şcoală...

— Nu mai pricep nimic! Eram absolut convins că ai venit la o consultaţie particulară...

— Ce fel de consultaţie? îl întrebai din nou.

— Păi dînsa e medic la şcoala mea. Adică la fosta mea şcoală. Şi dă consultaţii suplimentare, pentru părinţi şi elevi. La şcoală, ba chiar şi-acasă... Conştiinţă pro-

fesională împinsă pînă la limitele fantasticului! Uneori ți-era cu neputință să te mai odihnești: vine cîte un plăvan de la școala de zece ani, se dezbracă pînă la brîu și suflă ca o locomotivă, cînd pe nas, cînd pe gură. În principiu, se înțelege, e un merit demn de tot respectul. Numai că pînă acum nimeni nu i-a spus „mulțumesc". Cel puțin eu n-am auzit. Dar tu de ce ai venit aici?

— Am venit cu altă problemă.

— Cu o *problemă*? Nu intru în amănunte, că n-am timp. Păcat că nu ești de la școala noastră: vroiam să-ți fac un mic serviciu. Un serviciu reciproc, ca să zic așa!

— Ce serviciu? m-am arătat eu curios.

— Păi ce nevoie ai, de vreme ce nu ești la școala noastră? Vroiam doar să-mi amintesc de o șotie din copilărie...

Dădu din mînă, de parcă s-ar fi rușinat de amintirile naive ale copilăriei. Totuși mi le debită:

— Dînsa nu vede aproape de loc. Și-i din cale afară de politicoasă. Chiar dacă nu te crede, nu îndrăznește s-o arate, ca să nu te jignească. „Ca să nu rănească!", așa spune. Băieții, se înțelege, nu știau asta. Ei, și eu le-am șoptit prietenește: „Dacă vreți să chiuliți de la ore, puteți s-o faceți legal, cu hîrtie la mînă. Le-am șoptit că, dacă stai chiar și la o distanță de trei pași de dînsa, poți să iei termometrul și să-l freci pe furiș, ca să-ți urci temperatura, că dînsa tot nu observă. Țin minte că ajunseseră să tragă chiulul clase întregi. Mai cu seamă, înainte de teze. Se abătea, ca să zic așa, o adevărată epidemie asupra școlii! Iar dînsa nu băga de seamă... Și-ți dădea adeverințe, te scutea de ore. Acum îmi vine să rîd cînd îmi amintesc! Păcatele tinereții, deh!... Vroiam să-ți fac un bine la despărțire. Cum se spune, serviciu contra serviciu. Din păcate însă, n-ai să te poți folosi de el.

Își îndoi brațul, cu o mișcare domoală și solemnă; mîneca hainei i se încreți și se scurtă și am zărit la încheietura mîinii lui un ceas frumos, plat.

— Cadou de la tata — îmi spuse el, cu prefăcută nepăsare. Și deodată începu să se grăbească: E timpul să plec! Curînd se întoarce Nina Gheorghievna. Aș da

mult s-o văd, dar o revedere n-ar putea decît s-o întristeze. Mai bine îi scriu după aceea o scrisoare.

Se întoarse la valiza lui şi vru s-o închidă, dar capacul rămînea căscat; ba ieşea afară un colţ de cămaşă, ba un chilot. Se aşeză atunci deasupra şi încuie valiza cu cheia. Dar nişte chiloţi albaştri tot se mai zăreau din ea...

La despărţire, Şurik se mai întoarse o dată spre mine:

— Foarte bine că te-am prins aici. Am să-i scriu Ninei Gheorghievna mai tîrziu. Tu spune-i că am suferit foarte mult. De altfel, e foarte adevărat. Că doar o iubesc. Şi-i sînt mult îndatorat... Dar dacă mi-am regăsit părinţii, ce să fac? N-am nici o vină.

8

„A părăsit-o şi ăsta" — mi-am spus în gînd, cînd uşa s-a închis după Şurik.

Dar acesta se întoarse imediat. Am crezut că s-a hotărît totuşi s-o aştepte. Şurik puse pe masă două chei:

— Te rog să i le dai. Această cheie Yale e de la intrare... De altfel, ştie dînsa. Acum n-o să-mi meargă bine: m-am întors din drum.

„Să nu-ţi meargă"... — am zis în sinea mea.

De teamă să nu se întîlnească cu dînsa, plecă aproape în fugă, aplecîndu-se mereu spre dreapta: îl trăgea în jos valiza. Era o fugă în toată legea.

Mă uitam la băieţelul în costum de marinar şi la literele argintii care alcătuiau cuvîntul „Viteazul". Întotdeauna mi-a plăcut să compar o fotografie veche cu omul pe care-l înfăţişa şi pe care-l ştiam în realitate maturizat, îmbătrînit, arătînd cu totul altfel.

„Eh, viteazule! Cavalerule! gîndeam eu. E mai bine să dispari... Ca să-i vină ei mai uşor! Şi la Casa copilului ţi-ar fi fost bine... În ţara noastră, orfanii nu pier. Toate-s adevărate. Totu-i absolut exact."

Mi-am închipuit cum, cu mulţi ani în urmă, Nina Gheorghievna i-a cumpărat costumaşul ăsta frumos, cum l-a pieptănat cu grijă înainte de a-l duce la fotograf: de sub şapca marinărească erau lăsate libere dinadins cîteva şuviţe bălaie şi ondulate. N-apucase doar să-i mai cumpere şi un ceas.

Șurik și tatăl meu se aflau pe perete aproape alături. Faptul acesta mă impresiona neplăcut. „Doar sînt atît de deosebiți — îmi spuneam. Și fiecare a ieșit cu totul într-alt fel din această odaie, din această casă". Eram sigur că nu mă înșel, cu toate că nu știam de fapt cum a plecat tata. Memoria mea însă, vrînd parcă să-mi facă în necaz, îmi aducea mereu în minte și cu rea voință rîndurile din scrisoarea Ninei Gheorghievna, pe care nu le înțelegeam încă: „Dacă nu vii, nu mă supăr. La urma urmei, nu ai nici o obligație. Și ai dreptul să nu vrei, pur și simplu, așa cum s-a mai întîmplat odată".

Am auzit cum se trîntește ușa de la intrare. Pe coridor răsunară pași — din nou repezi, neobosiți; se grăbea, credea c-o așteaptă. Mai ales că, la plecare, Șurik nu închisese bine ușa odăii și pe coridor se strecura o geană de lumină.

Am apucat cheile de pe masă și le-am vîrît în buzunarul paltonului. Am făcut-o fără să mă gîndesc și abia mai tîrziu mi-am dat seama de ce: cheile acelea, lăsate pe masă, erau ca o mărturie a unui lucru sfîrșit, fără putință de întoarcere.

Neavînd încredere în ochii săi miopi, Nina Gheorghievna dădu ocol odăii. Și, fără ca măcar să-mi dea bună ziua, întrebă:

— S-a ascuns?... Și-mi spuse cu glas scăzut, ca pe un secret: E un obicei al lui de cînd era mic. S-a închis în șifonier? Deschise ușile șifonierului. Pesemne că înainte lucrurile lui Șurik îl umpleau în întregime, fiindcă acum, era aproape gol.

Nina Gheorghievna se așeză pe scaun. Ședeam așa amîndoi, unul în fața celuilalt, cu paltonul încheiat la toți nasturii.

— A fost aici? întrebă ea.

Am dat din cap.

— Și acum?

— A plecat... A spus că o să vă scrie.

Se încovoie, plecîndu-și fruntea. Mi se părea că Șurik o izbise în moalele capului cu dîrzenia de fier pe care o moștenise de la taică-su.

Căciula îi acoperea coada groasă și neagră ce-i întinerea chipul, așa încît arăta palidă și chinuită.

Ca s-o mai liniștesc cît de cît, i-am spus:

— Șurik o să vă scrie... O să vă scrieți reciproc!

— Trebuia să aleagă — rosti ea. Și și-a ales părinții. E firesc. Da, înțeleg, înțeleg perfect.

În clipa aceea, în mine se petrecu un lucru ciudat. Nu mai eram în stare să stau cuminte pe canapea. De ce îi „înțelege" întotdeauna pe cei care-o fac să sufere? De ce socotește „firesc" tot răul, toată nedreptatea care se abate asupra ei? Nu-mi mai venea s-o mîngîi. Nu mai vorbeam, țipam:

— Șurik al dumneavoastră e un laș! V-a vîndut. A profitat de tot ce știa despre dumneavoastră... ca un trădător!

De astă dată o loveam eu.

Își scoase ochelarii, închipuindu-și că se înșală, că nu eu sînt acela care țip de răsună odaia. I-am văzut ochii mijiți, miopi, neajutorați. Dar nu mai simțeam pic de milă, nu mai era loc pentru milă. Dimpotrivă, îmi venea s-o scutur din amorțeală, s-o fac să se indigneze s-o silesc să țipe într-un glas cu mine. Deși acum vorbeam mai potolit decît la început. Totuși continuam cu încăpățînare:

— El le-a povestit prietenilor săi că aveți vederea slabă. Și că sînteți bună... Vă păcăleau. Frecau termometrul ca să se urce temperatura... Ca să chiuleasc de la lecții! El i-a învățat. Iar dumneavoastră ați avut încredere în el!

Se încovoie și mai mult și-și lăsă capul și mai jos. Se uita la mine pe sub sprîncene, nespus de ciudat, parcă dojenindu-mă pentru cele ce auzise. Nu-l condamna pe Șurik, nu, pe mine mă condamna.

Neînțelegîndu-i privirea, m-am speriat și am încercat să dau înapoi:

— Astea s-au întîmplat demult. Cînd Șurik era mic... Nu-și dădea seama. Era inconștient! E mult de-atunci. Acum se rușinează. Mi-a spus-o chiar el... Pe cuvînt de onoare! Nu mă credeți?

Îl apăram pe Șurik, deși ea nu-i reproșa nimic. Parcă mi-aș fi cerut iertare pentru că am îndrăznit să-l jignesc. Dar nu mă asculta. Vorbea cu sine însăși:

— Da, înțeleg, înțeleg perfect. E firesc... Eu nu-s pediatru, sînt neurolog.

Prin urmare, nu mă judeca numai pe mine, ci și pe dînsa se condamna. Pe toți, în afară de Șurik. Era de necrezut. Și mai departe:

— Ceea ce înseamnă că n-am dreptul să mă mai ocup de copii. N-are a face că-i iubesc, cu atît mai mult n-am acest drept... Mă minteau? Înseamnă că nu mă respectă.

— Ce tot spuneți?! Ce tot spuneți?! și am început să dau din mîini. Numai oamenii mari nu te mint atunci cînd te respectă. Dar noi mințim oricum. Nu mă credeți? Pe cuvînt de onoare!

Nu mă asculta, însă și eu o țineam într-una:

— Se întîmplă. Pe cuvînt! Uite, noi, de pildă, o respectăm foarte mult pe profesoara noastră de literatură. Ba chiar o iubim! Acum cîteva zile ne întreabă la începutul orei: „V-am dat o temă pentru acasă?" Iar noi urlăm în cor: „Nu ne-ați dat!" Dînsa zice: „Am un început de scleroză: nu mai țin minte nimic". Dar n-are nici o scleroză. Am păcălit-o noi, asta-i. Vedeți și dumneavoastră: o respectăm și tot am mințit! Ni se întîmplă foarte des să facem așa. Nu mă credeți? Pe cuvînt de onoare!

S-ar fi zis că și eu vorbesc de unul singur: cuvintele mele nu ajungeau pînă la dînsa. Continua să cugete cu glas tare:

— A procedat astfel de dragul prietenilor săi. Da, înțeleg, înțeleg perfect. Pe cînd eu?... Nu, nu trebuie să mai lucrez în școală. Îmi plac copiii, dar pesemne că nu mă pricep să mă port cu ei. Și nici ca pediatru nu sînt prea pricepută. Asta-i mai grav. Acum, la mijlocul anului școlar, nu pot pleca. Dar pînă la vară va trebui să iau o hotărîre... E limpede.

Ce era de făcut? Nu trebuia să-i povestesc despre termometrele alea blestemate. Nu trebuia!...

Se apropie de perete, luă fotografia lui Șurik și o strînse la pieptul ei. Apoi mîngîie rama. După toate cîte-i povestisem!...

Sentimentul de veselă neplăsare mă părăsise. Nu mai eram fericit ca înainte. Mai tîrziu, cînd m-am făcut mai mare, mi-am dat seama că fericirea lipsită de griji pare crudă şi sfidătoare, fiindcă nici pe departe toţi oamenii din lume n-au parte de ea. Mi se părea că mi se schimbase şi mersul, că mă mişcam mai încet, de parcă aş fi crescut în greutate. Adevărul e că umblam la fel de repede ca mai înainte („zburam", cum spunea mama). De fapt, îmi sporise doar greutatea capului: începusem să judec mai adînc. Ba îmi făceam şi reproşuri, ceea ce nu mi se întîmplase pînă atunci.

În ziua aceea m-am frămîntat toată seara. „De ce i-am povestit despre termometrele alea nenorocite? Mă aşteptam oare să-l urască dintr-o dată pe Şurik? N-am putut suporta s-o aud cum spune „Da, înţeleg, înţeleg perfect" şi „ E firesc"? Dar ce mă fac dacă renunţă la şcoală? Ar fi în stare!"

Asta nu puteam să admit! Aveam impresia că, plecînd din casa aceea, tata mi-a încredinţat datoria de a o apăra pe Nina Gheorghievna. Sau, mai bine zis, a trecut asupra mea această obligaţie. Şi nu mă mai puteam scutura de ea.

Îl comparam într-una, în gînd, pe tata, cu Şurik, ca să mă conving că n-au nimic comun. „Şurik a trădat-o! Pe cînd tata n-a trădat-o de fel — îmi dădeam eu singur explicaţii. Parcă puţini oameni se despart în lumea asta? Şi parcă-s toţi vinovaţi?"

Oricum însă, afară de mine, Nina Gheorghievna nu mai avea pe nimeni. De altfel, nici pe mine nu mă avea, fiindcă nu apucasem să ne împrietenim.

Se ştie că un adevăr, chiar dacă-i vechi de cînd lumea, îţi pare o importantă descoperire atunci cînd ajungi să-l înţelegi. În ziua aceea m-am convins pentru totdeauna că dragostea de mamă nu ţine seamă de nici un fel de logică şi că-i cu neputinţă s-o schimbi. Mă gîndisem şi mai înainte la asta. De mult de tot, citisem undeva că părinţii îşi iubesc mai mult copiii nereuşiţi decît pe cei reuşiţi. De astă dată am întrebat-o pe bunica.

— N-ai decît să judeci după tine — mi-a răspuns ea. Cine mai primeşte atît de des scrisori de la părinţi, cum primeşti tu?

Glumea, ca de obicei. Că tata şi mama mă iubeau, nu era, desigur, cîtuşi de puţin nefiresc. Eram încredinţat că asta n-ar fi mirat pe nimeni...

Dar Nina Gheorghievna? Cînd i-am vorbit de Şurik, am citit în ochii ei antipatia pentru mine. Oare o să mai vrea să mă vadă de acum încolo? Oricum însă, n-o puteam lăsa singură...

„Dar ce înseamnă oare: s-o las singură? cugetam eu. Un om lovit de nenorocire poate avea în jurul său zeci de alţi oameni, şi totuşi să se simtă singur dacă nu are nevoie de ei, dacă nu-i consideră prieteni. Are nevoie Nina Gheorghievna de mine? Chiar dacă n-are, tot nu pot s-o las singură acum. Dar cum să fac? Dacă eram prieteni, nimic mai uşor: ca să vezi un prieten, n-ai nevoie de un pretext — poţi să treci pe la el cînd vrei, fără nici un fel de invitaţie. Pe cînd aşa, cum să mai apar înaintea ei după toate cîte i-am spus?"

Aveam nevoie de un pretext. Şi am început să-l caut.

De obicei găseam fără prea multă greutate o ieşire dintr-o situaţie dificilă.

— Asta, fiindcă ai apucături de tiran — spunea bunica. Eşti convins că scopul scuză mijloacele. E întotdeauna mai uşor să acţionezi astfel: ai mînă liberă.

Într-adevăr, eram în stare, la nevoie, să mă prefac, să mint, să joc teatru. Ce-i drept, e mai simplu şi mai plăcut să procedezi aşa. De altfel, minciunile şi prefăcătoriile mele nu erau prea grave, ca şi scopurile de dragul cărora le săvîrşeam.

Acum însă, poate pentru întîia oară în viaţă, mă aflam într-o situaţie complicată, neobişnuită. Dar judecata mea, neţinînd seama de nimic, o pornise pe drumul pe care-l urma de obicei.

Trebuia să găsesc un motiv care să-mi permită din nou să urc la etajul străvechei căsuţe galbene. În acelaşi timp vroiam să-i demonstrez Ninei Gheorghievna că poate să lucreze la şcoală. Aceste două idei puteau fi îmbinate cum nu se poate mai bine. Mă voi adresa Ninei Gheorghievna, solicitîndu-i ajutor medical! Am

s-o rog să salveze pe vreun băiat de o boală gravă și primejdioasă. „Ar fi bine să fie mortală!' visam eu. Dar pe cine să salveze? Pe care băiat?

„Cel mai bine ar fi să mă salveze chiar pe mine! am hotărît deodată. Sigur că da: chiar pe mine!"

Mi-am întocmit la repezeală un plan de acțiune, și noaptea am pornit la înfăptuirea lui. Da, anume noaptea!

Picam de somn, dar m-am sculat, am trezit-o pe bunica și m-am plîns:

— Am o insomnie crîncenă...

— Pardon, ce fel de insomnie?

— Ei, o insomnie gravă... Pesemne că asta-i legea credității.

— Nu m-am dezmeticit de-a binelea: care lege?

Mi-am amintit că tata suferise de insomnie acolo, în căsuța cu etaj, dar că bunica putea să nu știe: la noi acasă tata dormea „voinicește". I-am zis:

— Poate că bunicul sau străbunicul meu au suferit de boala asta?

— Unul din bunicii tăi a fost, după cîte mi-amintesc, soțul meu și dormea cum nu se poate mai bine. Pe celălalt bunic nu l-am cunoscut, dar, dacă ar fi să judecăm după tatăl tău...

— Da... desigur... Doarme voinicește. Eu însă nu dorm de trei nopți.

— Nu închizi ochii de loc?

— Ba-i închid. Dar numai puțin.

— Mda, e limpede. Numai că ai început-o cam devreme.

— Știu eu... De obicei numai bătrînii nu dorm, nu-i așa?

— Ia-o binișor cu bătrînii! Mă gîndeam la altceva: nu cumva te-ai îndrăgostit? A, sigur că da, acum îmi amintesc: deunăzi mă întrebai ceva despre prima iubire.

— Eu? Din cauza asta?... Niciodată! Nu, mă simt doar nițeluș bolnav... Aș vrea să mă adresez unui medic. Mi s-a spus că există unul. Pare-mi-se o femeie... Tratează insomniile. Am să mă duc la dînsa.

— În ultima vreme umbli cam mult — îmi ripostă bunica. N-aș vrea să-ți îngrădesc libertatea... Numai

că libertatea aduce oamenilor progresul, pe cînd ție, mă tem, numai doiuri.

— N-am doiuri.

— O să ai — îmi făgădui bunica.

— Din pricina insomniei aș putea să rămîn și repetent. Iar femeia aceia tratează foarte bine. La ea acasă... Și fără să-ți ia un ban! Va trebui numai să-i scrii cîteva cuvinte acolo: „Vă mulțumesc că l-ați salvat pe nepotul meu!"... Sau ceva în genul ăsta. Are să-i facă mare plăcere.

— Mă atragi într-o aventură. Dar mă simt foarte slăbită... — zise bunica, îmbătrînind subit sub ochii mei. Sînt slabă și n-am putere să mă lupt cu tine. Du-te la un medic. Du-te la un profesor. La un hipnotizor! Tratează-te! Fă-te bine!... Numai, te rog, lasă-mă să dorm: am luat două somnifere.

— Atunci poate că ereditatea asta proastă îmi vine de la tine?! am exclamat eu, bucuros.

— Pardon, mă plictisești!

Ca întotdeauna, bunica se arăta dispusă să nu mă stînjenească. Ba chiar să-mi dea o mînă de ajutor. Totuși am mai oftat mult timp, m-am răsucit în pat, m-am sculat de două ori și am băut apă, făcînd mult zgomot ca să audă și ea cît de tare sufăr.

A doua zi, după școală, am anunțat că mă duc la doctor. În drum spre stația de autobuz îmi repetam în minte discuția pe care aveam s-o duc cu Nina Gheorghievna. Întotdeauna făceam o repetiție înainte de a păcăli pe cineva. Trebuia să-mi pregătesc din timp răspunsurile pentru eventualele exclamații, întrebări și nedumeriri.

Dar de astă dată repetiția nu mergea și pace. Toate frazele care de obicei îmi ieșeau atît de chibzuite, vioaie și dinadins hotărîte sunau acum neconvingător, ba chiar prosteşte. Îmi dădeam în gînd replicile ei, care deveneau tot mai aspre, tot mai tăioase... Nu mai semăna cu Nina Gheorghievna. Dar discuția continua. O ascultam ca și cum aș fi stat deoparte și unul dintre cei doi interlocutori îmi era antipatic: acela eram eu.

— Te urci? am auzit în spate un glas enervat, care mă îmboldea: venise rîndul meu să mă urc în autobuz.

— Nu, nu-l iau... — am răspuns eu.

Am pornit-o cu pași grei spre casă. Eram descumpănit. Nu puteam pricepe: ce s-a întîmplat? De ce n-am fost în stare să-mi pun în aplicare planul, care pînă atunci îmi păruse atît de reușit și de isteț?

Și abia acum, după ce au trecut anii, mi-am dat seama de ce: mă părăsea copilăria. Și, la plecare, îmi oferea un ultim ajutor, de care nu mai eram în stare să mă folosesc...

10

N-am reușit s-o păcălesc pe Nina Gheorghievna. Dar trebuia să-i dovedesc că am într-adevăr încredere în ea ca medic. Și că dînsa se pricepe să trateze copiii!...

„Trebuie s-o fac cu orice preț!" Așa aș fi spus înainte. Acum însă „orice preț" nu-mi mai era la îndemînă: aveam, cum se spune, mijloacele limitate. În asemenea condiții era mai greu să acționezi.

Cum să-ți atingi scopul, fără a te folosi de prefăcătorie și minciună? Și brusc m-am mirat de mine însumi: „Ce nătîng, ce fără minte sînt! De ce a trebuit s-o mai trezesc noaptea pe biata bunică-mea, dacă pe lumea asta există Anton? Anton, care într-adevăr trebuie să se vindece de timiditate, de nehotărîre, ba și de bîlbîială! Or, Nina Gheorghievna este chiar neurolog. Ea îl va salva pe prietenul meu cel mai bun! Și după aceea toată clasa noastră îi va scrie o scrisoare de mulțumire! Și o să-și recapete pe loc încrederea în forțele ei... Iată, totul va fi cît se poate de cinstit și de corect".

După ore l-am rugat pe Anton să rămînă în clasă.

— Aveam de discutat lucruri serioase — l-am prevenit eu.

— S-a întîmplat ceva? mă întrebă prietenul meu, grijuliu.

— Încă nu s-a întîmplat, dar curînd o să se întîmple. Mi-a venit o idee cum să-i ajut mamei tale.

— Mamei?...

Știam că Anton va refuza să se supună planului meu și de aceea m-am decis să apelez la maică-sa.

Anton şedea în banca „de pedeapsă", iar eu, la masa profesorului. „De acolo, mi-am zis eu, cuvintele mele au să sune mai convingător!"

Era emoţionat. Pielea de la rădăcina părului său se colora treptat în trandafiriu. N-am vrut să-i prelungesc chinul şi am intrat direct în subiect:

— Există o femeie care o să te trateze. Începînd chiar de mîine. E un medic grozav. Neu-ro-log! Ai priceput? Exact ce-ţi trebuie ţie. Ai să devii curajos şi ţanţoş. Şi ai să-i aduci mamei tale numai cinciuri.

— Trebuie să mă mai gîndesc. E un lucru foarte serios.

— N-ai ce să te mai gîndeşti. Nu mai pot suporta să te-aud cum te bîlbîi! Nu vreau să te mai văd cum te fîstîceşti la tablă!

— Îţi mulţumesc, Serioja... — rosti Anton, bîlbîindu-se deznădăjduit, din pricina neaşteptatei propuneri. Dar asta e firea mea. Medicii nu vindecă aşa ceva...

— Ţi-aduci aminte ce-a spus profesorul de zoologie?! l-am întrebat eu. A zis odată că timiditatea ta capătă forme bolnăvicioase. Şi, de vreme ce-s bolnăvicioase, înseamnă că se pot trata. Iar dînsa are să te vindece! După aceea o să-i exprimăm mulţumirile noastre din partea întregii clase. În scris.

— Toată clasa o să ştie că mă tratez?...

— Mă rog, dacă nu vrei, n-am să ştiu decît eu. Şi mama ta... Iar noi doi o să-i exprimăm mulţumirile noastre. În scris!

— Neapărat în scris?

— Neapărat! Ca să-i rămînă amintire.

— Iartă-mă, Serioja... Dar dacă doctoriile ei n-au să mă ajute?

— Te rog eu să te vindeci... Poţi să faci asta pentru mine?

— Serioja... ţii atît de mult? Te frămînţi atît de mult pentru mine? N-am ştiut...

Mă simţeam cam stînjenit. Reieşea totuşi că n-am fost prea sincer cu prietenul meu cel mai bun. Şi, ca întotdeauna cînd umblam cu şoalda, vorbele mele sunau vioi şi hotărît. Pasămite, iar nu procedam prea „exact".

„Dar Anton ar putea într-adevăr să se vindece! mă

încurajam eu. Prin urmare, totul e cît se poate de cinstit și de corect! Principalul e ca Nina Gheorghievna să fie de acord"...

— Am venit pentru o problemă importantă! i-am spus eu din prag, ca și cum mă scuzam pentru vizita mea.

Nu știu de ce însă, Nina Gheorghievna nu acordă atenție acestei fraze: nici nu se interesă măcar despre ce-i vorba. Iar după ce am intrat în odaie, ca și cînd ar fi vrut să-mi abată atenția de la problema mea, mă întrebă:

— Vii direct de la școală?

— Am trecut pe-acasă.

— Poate vrei să mănînci?

— Am mîncat... la restaurant. Și, nu știu de ce, mă grăbii să adaug: Pe cuvîntul meu!

— La restaurant?! se miră ea. Păi cum așa, ai rămas chiar singur?

— Nu, cu bunica.

— Cu mama mamei?

Am dat din cap... Nici pînă atunci, și nici după aceea noi doi n-am mai pomenit de mama. Ca și cînd ar fi fost un subiect interzis. Nici o singură dată și niciodată...

Îmi amintesc că în clipa aceea am simțit dorința să nu mai vorbim nici despre tata. Am decis ca, pentru ultima oară, să mai lămuresc un lucru care mă frămînta: să dezleg rîndurile acelea, neclare pentru mine, din scrisoarea ei. Și mai doream, poate, să las pentru mai tîrziu discuția legată de problema pentru care venisem.

— Nina Gheorghievna — i-am spus eu — dumneavoastră ați scris că tata are dreptul și să nu vrea să vină la dumneavoastră, „așa cum s-a mai întîmplat odată".

— Ai învățat scrisoarea mea pe dinafară?

— Nu... am reținut doar cuvintele acestea. I-ați mai scris vreodată?

Tăcu îndelung, ca și cînd i-ar fi venit greu să-mi răspundă. Apoi începu să cugete cu glas tare:

— Dacă Serghei ar fi venit atunci?... Poate că ar

fi ieşit altfel cu Şurik, cine ştie! ... Prea puţin probabil, desigur. Dar mie aşa mi se părea. Asta s-a întîmplat cînd Şurik era în clasa a patra. Ţin minte şi ziua: doisprezece februarie. Colegii lui i-au tras o „bușeală". N-am pierdut vremea să aflu de ce. Dar el se simţea jignit şi vroia din toată inima să se răzbune! Eram la cină, chiar la masa asta... Şurik a trădat toate secretele prietenilor săi. Nişte secrete caraghioase, copilăreşti, desigur. Dar el era convins că-s „îngrozitoare" şi mi le povestea în şoaptă. Se uita cu fereală în jur... Vroia să-i pîrăsc la director ca prietenii lui să fie pedepsiţi. Pe vremea aceea începusem să lucrez la şcoală şi eram în relaţii de prietenie cu directorul. Acum nu mai e nici el: a murit... Am refuzat, iar Şurik a început să ţipe, să-mi pretindă s-o fac, să plîngă. M-am speriat niţeluş... N-am reuşit să-i explic, să-l conving. Şi mi-am zis că are nevoie de o discuţie hotărîtă cu un bărbat. Nu cu directorul şi nici cu profesorul, ci cu un om matur, dar negreşit bărbat. I-am scris lui Serghei. Pe altcineva n-aveam. I-am explicat tot. Dar n-a venit... Cred că din grijă pentru mine: se temea să nu încep iar „să mă macin pe dinăuntru", cum spune el. Da, înţeleg, înţeleg perfect.

De bună seamă că tata a socotit că nu-i înţelept să vină în casa aceasta. Sau poate chiar necinstit faţă de mama, faţă de mine.

Dar oare eu mă purtam cinstit faţă de familia mea, venind aici?... La întrebarea asta nu eram în stare să-mi răspund.

Îi vedeam pe perete pe tata şi pe Şurik, foarte aproape de mine. Erau alături. Poate că şi tata are acea dîrzenie de fier de care pomenea Şurik? Gîndul acesta îmi era însă neplăcut, aşa încît l-am alungat repede.

Şi am început să mă gîndesc la cu totul altceva, ceva care-mi făcea plăcere: „Poţi împărtăşi un secret, privitor la un om la care ţii, numai cuiva apropiat sau măcar cuiva în care ai încredere. Poate că Nina Gheorghievna a început să aibă încredere în mine?"...

— Numai asta ai vrut să afli? mă întrebă dînsa. Asta era problema ta importantă?

— Da' de unde! Da' de unde! mă speriai eu. Cu

totul alta... Colegul meu de şcoală, îl cheamă Anton, are nevoie de un tratament urgent. Şi chiar la un neurolog! E foarte timid, foarte modest... Se bîlbîie chiar. Şi mereu ia numai trei. Deşi ştie tot! Dar ce folos că ştie, dacă stă la tablă şi tace. Vă daţi seama? Nu-i în stare să răspundă! Iar maică-sa zice că se aruncă-n rîu dacă nu iese nimic dintr-însul. E un băiat tare bun! Foarte modest... Dacă l-aţi putea vindeca! Asta am vrut să vă rog...

De tulburat ce eram, am sărit de pe scaun. Se sculă şi ea şi veni lîngă mine, aproape de tot. Dar nu ca să se uite cercetător la mine, aşa cum fac miopii. Mi se părea că se apropiase atît de mult ca s-o pot auzi, fiindcă începu deodată să vorbească încet de tot, aproape în şoaptă:

— Ca să părăseşti un om... — făcu un semn din cap, fie spre tata, fie spre Şurik (în perete, ei doi se aflau alături). Ca să părăseşti un om, eşti nevoit uneori să născoceşti nişte false motive. Fiindcă cele adevărate pot fi prea necruţătoare. Dar ca *să vii* la un om, nu-i nevoie să născoceşti nimic. Trebuie numai să vii şi atît...

— Ba nu! Ba nu! Anton e într-adevăr foarte nervos. Vreau să se facă bine. Nu mă credeţi? Pe cuvîntul meu!

— Asta se-nţelege de la sine — rosti ea încet. O să încercăm să-l vindecăm...

*
* *

De atunci au trecut trei ani şi jumătate.

N-am spus niciodată acasă că o cunosc. Şi nici dînsa nu m-a întrebat vreodată dacă am pomenit de ea şi cum anume... N-a intrat în casa noastră nici măcar ca o amintire din trecut: îmi era teamă să nu distrug ceva gingaş, mi-era frică să n-o rănesc pe mama. Mama era fericită şi ţineam să-i apăr această fericire. Voiam să-i dăruiesc eu singur Ninei Gheorghievna căldura de care avea nevoie. Din pricina tatii sau în locul tatii...

Sub imperiul datoriei oare? Asta a fost la început,

dar nu şi după aceea... „Imperiu“ e un cuvînt răsunător, mult mai frumos decît „constrîngere“, dar sensul lor e aproape acelaşi. Poate că tendinţa de a ocroti, de a salva pe cineva din impas s-a zămislit în mine o dată cu primele semne ale maturităţii. Nu-l poţi uita pe primul om care a avut nevoie de tine.

Iată însă că de curînd, acum vreo şase luni, ne-am mutat în alt oraş: mai aproape de obiectivele pe care le proiectau părinţii mei. Cînd mi-am luat rămas bun de la Nina Gheorghievna, i-am făgăduit că o să vin la ea în fiecare vară. În dorinţa de a consola pe cineva, îi făgăduieşti uneori un lucru pe care ţi-e cu neputinţă să-l faci după aceea. Sau aproape cu neputinţă.

La plecare, nu-mi cunoşteam încă noua adresă şi ne-am înţeles ca Nina Gheorghievna să-mi scrie la poşta centrală, la post-restant.

Astă-iarnă însă tata m-a anunţat că-mi voi petrece vacanţa de vară împreună cu el şi cu mama: vom pleca în sud, în Caucaz, pe ţărmul Mării Negre.

— E ultima ta vară — mi-a spus el. La anul va trebui să dai examen la facultate. Trebuie să aduni puteri, să-ţi căleşti organismul.

„Ultima mea vară“ — cuvintele acestea erau repetate în casa noastră atît de des, încît aveam impresia că pînă la vara viitoare am să mor.

„Plecaţi vara în excursie pe rîu!“ încercase să mă convingă ani de-a rîndul femeia cea frumoasă, decupată din revistă. Iar tata susţinea că are perfectă dreptate, că nimic nu-i mai înţelept decît odihna pe rîu. Acum mă încredinţa că nimic nu-i mai folositor decît aerul de munte, băile de soare şi înotatul în apa mării.

— O să mergem cu avionul — mi-a spus el. Vreau ca în ultima ta vară să ai parte de toate bucuriile.

Îmi plăceau bucuriile. Şi-apoi nu făcusem niciodată baie în mare şi nu zburasem cu avionul. Ultima mea vară făgăduia să fie foarte frumoasă şi o aşteptam cu nerăbdare. Dar azi am primit o scrisoare la post-restant:

Te aştept. Mi-am luat concediu pentru toată vara. N-am plecat cu copiii mei în tabăra de pionieri: te aştept

pe tine. Dar dacă nu vii, nu mă supăr. Poate că ai alte treburi, alte planuri. Da, înțeleg, înțeleg perfect.

„Am să mă duc la dînsa în ianuarie — mi-am zis eu. Și atunci, tot vacanță o să fie..."

I-am scris o scrisoare. I-am explicat că ar fi mai bine să vin în ianuarie, fiindcă iarna nu ți-o poți petrece pe malul mării, în vreme ce orașul în care am trăit atîția ani e mult mai frumos iarna decît vara: ai posibilitatea să schiezi. I-am mai scris că în tabăra de pionieri o să stea la aer curat și o să se odihnească, în timp ce orașul vara e plin de praf...

Am citit scrisoarea, dar n-am fost în stare să lipesc plicul. Era scrisoarea altcuiva, nu a mea: lungă, înțeleaptă, fără nici o ștersătură.

Nu, trebuie să fiu lîngă dînsa în ziua cînd am făgăduit, atunci cînd m-așteaptă. Sau să nu mai mă duc niciodată...

Nu, nu pot să devin o a treia pierdere din viața ei... De aceea mă duc chiar acum să-mi anulez biletul.

Acasă am spus că țin mult s-o revăd pe bunica și pe Anton, care au rămas acolo, în orașul copilăriei mele. Și, într-adevăr, mi s-a făcut dor de ei. Dar, de fapt, mă duc la Nina Gheorghievna. N-am să-i trimit o telegramă: am să sosesc fără să o previn și am să descui ușa cu cheile care au rămas la mine. Cu cheile pe care le-a azvîrlit cîndva Șurik. Dînsa nu știe de ele. Las' să n-aibă numai surprize triste.

Mama nu se opune: se bucură că mi-e dor de bunica, mama ei. Am impresia că din nou toate ies nu prea „exact".

Cu tata însă m-am certat azi. Pentru prima oară în viață! Mi-a spus că plecarea asta e o nechibzuință, că e de ajuns să le trimit doar o scrisoare bunicii și lui Anton, că mai tîrziu pot să-i invit la mine. Mi-a spus că dau peste cap toate proiectele familiei, că sînt lipsit de avînt, de vreme ce renunț la munte, la altitudine, la zbor...

Și totuși mă duc să-mi anulez biletul de avion.

Tata mi-a citat niște cuvinte, scoase, cred, dintr-o carte: „Viața omului e un drum de la stația numită Naștere pînă la stația numită Moarte, cu nenumărate

opriri şi întîrzieri pe parcurs. Drumul acesta trebuie să-l străbaţi fără ocoluri, respectînd traseul stabilit".

Eu însă m-am gîndit că există avioane şi trenuri care fac drumuri în afara orarului şi în afara traseului stabilit. Sînt avioane şi trenuri cu destinaţie specială (cele mai importante!), ele ajută, ele salvează... Asta nu i-am mai spus-o tatii. Dar mă duc să anulez biletul.

„FLUTURAȘUL“

Valeri avea impresia că lista salariaților din instituția unde lucrează maică-sa este veșnică, stabilită o dată pentru totdeauna. De cînd se știa el, colectivul acestei „microinstituții" era alcătuit din patru oameni. Afară de mama mai lucrau acolo Varvara Mihailovna și Elena Gavrilovna. Acum erau două femei în vîrstă, cam greoaie, suferind de astm și stenocardie, dar mama lui, care le cunoscuse pe cînd arătau cu totul altfel, le striga așa cum apucase pe vremuri: pe una Varenka, iar pe cealaltă Leolia. Pentru Valeri însă, ca și în copilărie, cele două femei erau mătușa Varia și mătușa Leolia. Numai șefului instituției toată lumea i se adresa oficial: Nikodim Sergheici.

Războiul le adusese, tuturor celor patru, dureri și pierderi pe care timpul nu te poate face să le uiți. Soția lui Nikodim Sergheici murise în patruzeci și doi de foame, la Leningrad; curînd după aceea s-a întors și el acasă, cu o contuzie gravă, dar, neputînd să stea în locuința rămasă pustie, plecase pentru totdeauna într-alt oraș și nu se mai însurase niciodată. Varenka și Leolia își pierduseră în război fiii, iar mama lui Valeri, soțul. Astfel încît Valeri devenise, de mulți ani, pentru cei patru, unicul lor fiu. „Fiul nostru comun" — așa i se spunea în mica instituție.

Valeri scria versuri din copilărie. Maică-sa i le bătea frumos la mașină, iar Nikodim Sergheici le citea cu into-

naţie. El însuşi, pe vremea studenţiei, „îşi încercase pana", ba chiar odată se încumetase să-şi trimită prin poştă versurile lui Alexandr Block. Poetul nu-i apreciase producţia literară, însă Nikodim Sergheici continua să păstreze cu atîta sfinţenie cele trei rînduri care conţineau răspunsul marelui poet, de parcă ar fi cuprins în ele cea mai înaltă şi mai entuziastă preţuire. Nikodim Sergheici susţinea că poeziile lui Valeri i-ar fi plăcut lui Block datorită „sincerităţii şi purităţii lor tinereşti". Firește că era destul de greu să verifici acest lucru, dar întregul colectiv se arăta dispus să-şi creadă şeful pe cuvînt: cum-necum, dar nici unul nu putea pretinde că a avut legături mai strînse cu vestitul poet decît dînsul.

La timpul său, instituţia începu să scoată o gazetă de perete, intitulată „Pentru respectarea strictă a indicilor de plan!" Întrucît colectivul era nespus de mic, fiecăruia îi reveneau multe sarcini obşteşti de tot felul. Numai mama lui Valeri n-avea nici o sarcină, aşa că i se ceru să redacteze gazeta de perete. Valeri scria şi redacta în locul ei aproape toate articolele, iar dînsa nu ascundea acest lucru, ci dimpotrivă se mîndrea cu asta. Aşa cum recunoştea singură, era „lipsită de orice simţ politic", în timp ce Valeri era înzestrat cu acest simţ.

... Pînă la urmă, Valeri nu izbuti să devină poet, ceea ce îi întristă niţeluş pe colegii mamei. În schimb, se făcu ziarist. După ce absolvi facultatea din Moscova, primi repartiţie în oraşul său natal, la redacţia ziarului regional de tineret.

Redactorul-şef al ziarului fusese numit de curînd. Se spunea despre dînsul că a fost un foarte bun maistru de atelier, că, mai apoi, ca organizator în biroul de comsomol al uzinei, se descurcase mult mai prost, iar acum, în redacţia ziarului, reuşise deocamdată să atragă atenţia asupra lui doar prin faptul că de vreo cîteva ori spusese „valţ" în loc de „zaţ" şi se încăpăţîna să numească spaltul „filă", făcîndu-l să se înfioare pe corector, care lucrase la diverse ziare mai bine de patruzeci de ani. Toate aceste împrejurări l-au scos în prim-plan pe secretarul general de redacţie Guskov.

Deasupra mesei lui Guskov atîrna un afiş, executat de către desenatorul ziarului, după o schiţă concepută

de stăpînul biroului în persoană: o pană ascuțită, aidoma unei săgeți a lui Eros, străpungea inima cititorului, trezind în el dragoste pentru ziarul regional de tineret, al cărui titlu era scris în tuș de-a lungul penei. Mai jos se afla o inscripție ritmată:

Ascute-ți bine pana
Și ia în piept problema!

Aceasta era deviza lui Guskov.

— Ziarul regiunii vecine ne-a întrecut! vocifera el la ședințele fulger ale redacției. În locul articolului de fond au pus un foileton. Asta dovedește spirit de inovație, o adîncă preocupare pentru inițiativa creatoare! Pe cînd noi ce facem?

— N-avem decît să mutăm în prima coloană rubrica de anunțuri: ce spectacol s-a amînat din pricină că interpretul principal s-a îmbolnăvit, sau ce carnet de cec, pierdut de titular, se declară nul!... răspunse ironic, de la locul său, Keșa Sokolov, responsabilul rubricii „Viața comsomolistă".

Era riscant să-i ripostezi lui Keșa, iubit de întreg colectivul redacției, așa că Guskov tăcu mîlc.

Întrucît secretarul general de redacție nu avea deocamdată nici o idee ce anume să pună în locul articolelor de fond, acestea apăreau ca mai înainte scrise de Valeri, din însărcinarea lui Guskov personal: de la prima aruncătură de ochi, acesta descoperise în el un ziarist „cu o ascuțită intuiție politică".

În mica instituție unde lucra mama, erau acum studiate zilnic și amănunțit toate articolele de fond ale ziarului de tineret. Nikodim Sergheici le dădea citire fără grabă, ușor cîntat, așa cum reciți o poezie, repetînd frazele care, după părerea lui, demonstrau profunzimea de gîndire și subtilitatea tînărului autor.

Cel mai mult le-a plăcut tuturor articolul în care era vorba despre grija față de om. Nikodim Sergheici a apreciat că articolul e scris în spiritul „umanismului militant" și străbătut de „frumusețea sentimentului de dra-

goste față de oameni". Articolul a fost dactilografiat și expus în numărul curent al gazetei de perete „Pentru respectarea strictă a indicilor de plan". Jos, spre deosebire de originalul apărut în ziar, figura numele întreg al autorului.

Cei patru salariați erau îndeobște mîhniți că articolele de fond din ziare nu se semnează. „E nedrept! declară Nikodim Sergheici. Inspirația nu se poate manifesta anonim!" Și, într-adevăr, nimeni din oraș nu știa că prima coloană a ziarului cuprinde aproape zi de zi articolele lui Valeri, ale fiului lor comun! Tuspatru chiar avuseseră de gînd să scrie în acest sens un protest către forurile superioare: a scrie proteste era însă o îndeletnicire prea străină acestor oameni buni și blînzi, așa că au renunțat.

Valeri îi iubea din copilărie pe toți. Știa că-i urmăresc cu grijă și asiduitate fiece pas în viață. Uneori exagerau importanța faptelor lui, bune sau rele, dar ce să-i faci: așa procedează întotdeauna o inimă cu adevărat iubitoare. Oamenii aceștia, pe care războiul îi lovise cu neînchipuită cruzime, investiseră în „fiul lor comun" nespus de multe speranțe, cele mai frumoase și cele mai îndrăznețe. Păreau să aștepte ca Valeri, prin viitorul său, prin reușita lui în viață, să le înlocuiască cît de cît pierderile suferite, redîndu-le scopul existenței și bucuria de a trăi.

Ori de cîte ori Valeri, elev fiind, lua un cinci sau era ales redactor al gazetei de perete din clasa respectivă, dădea o fugă pînă la vila fără etaj unde se afla instituția mamei sale ca să le anunțe neîntîrziat succesul obținut. Din păcate, nici unul dintre ei nu-și trăda bucuria în prezența lui Valeri. Nikodim Sergheici spunea de obicei că o notă nu înseamnă mare lucru, că, în genere, nu notele contează, ci cunoștințele. Valeri se grăbea să încuviințeze bucuros, fiindcă își dădea seama că și notele își au importanța lor și era sigur că, în clipa cînd va ieși pe ușă, Nikodim Sergheici va rosti laude în urma lui, iar toți ceilalți vor munci în ziua aceea voioși, cu inima ușoară.

De astă dată Valeri simțea că tuspatru așteaptă cu nerăbdare prezența lui reală în paginile ziarului, un

articol pe care să-l poată arăta cu mîndrie rudelor şi vecinilor: „Fiul nostru comun l-a scris. Valeri al nostru!“ Asta aşteptau... Lui, în schimb, i se dădea să scrie numai plicticoase articole de fond, şi nici acelea semnate! Valeri căuta un prilej potrivit de a-şi exersa condeiul în paginile ziarului, ca un redactor veritabil. Prilejul i se ivi de la sine.

Într-o dimineaţă, pe cînd dormea dus după ce fusese de serviciu noaptea la tipografie, fu chemat de urgenţă la Guskov.

— „Nici somn şi nici odihnă, mi-e sufletul zdrobit!“... cîntă Guskov, fals, pe o melodie născocită de el, închizînd în urma lui Valeri uşa biroului său. Uite ce-i, vreau să fac din tine un adevărat luptător al condeiului, ca să mi-i tragi în ţeapă pe toţi mucegăiţii din regiunea noastră.

— Pe cine?! se miră Valeri.

— Ei, da, pe mucegăiţi... Se vede că eşti nou în redacţia noastră. „Mucegăiţii“ sînt pentru mine toţi acei care mai cultivă spiritul vechi mic-burghez. Pricepi? Prin urmare, am de gînd să-ţi dau o sarcină de răspundere. Vezi tu, în teancul sosit cu poşta de ieri se lăfăie liniştită „o bombă cu explozie întîrziată“, într-un plic albastru obişnuit, cu marcă şi ştampilă. Această „bombă“ trebuie să explodeze cu ajutorul tău şi să aducă mari prejudicii lagărului împotriva căruia noi, ziariştii, sîntem chemaţi să luptăm.

Guskov scoase din sertarul de sus al biroului „bomba“ albastră de hîrtie, vîrî două degete în ea şi extrase dinăuntru o filă mică, albă, vrîstată toată de rînduri drepte, îngrijite.

— Ascultă aici ce scrie o studentă, Suzana D., cum ai s-o numeşti în viitorul tău foileton. „Dragă redacţie! Am şovăit mult înainte de a pune mîna pe toc. Şi totuşi, peste cîteva minute, voi lăsa să cadă în cutia poştală plicul acesta albastru, care o să vă dezvăluie o istorie murdară, avînd ca erou un om cu suflet murdar. Nu la mine mi-e gîndul în clipa aceasta! Vreau însă ca ceilalţi semeni ai mei, şi mai cu seamă copiii, să nu ajungă pe viitor victimele acestui om, mai bine zis, ale acestui individ în frac, cu papion îngust în loc de cra-

vată și cu o mentalitate îngustă, mic-burgheză. În ținuta aceasta se prezintă dumnealui la seratele noastre studențești — vă dați seama! De ce spun că existența lui îi primejduiește și pe copii? Fiindcă individul acesta e student la Facultatea de pedagogie și se pregătește să devină profesor, ca să-i educe (mai precis să-i strice!) pe copiii noștri. E un individ deosebit de primejdios, mai cu seamă fiindcă are farmec. El e sufletul societății, inițiator de baluri și petreceri de tot soiul. Mai e și fruntaș la învățătură, peste toate! Există printre noi oameni legați la ochi, care cred că notele bune pot determina întreg ansamblul calităților omenești; care sînt convinși că, dacă cineva răspunde de cinci, înseamnă că și pentru însușirile lui sufletești merită nota cinci . . ." Ideea nu-i nouă! preciză Guskov, oprindu-se din lecură. Dar fii atent cît de frumos e exprimată! O poți lua caldă, ca să zic așa, pentru viitorul tău foileton. Și nu uita fracul. Fracul acesta e ca o mărturie a unei anume atitudini în societate, în colectiv. Dar să mergem mai departe . . . „Starkov îmi făcea curte, îmi vorbea de dragoste, îmi citea chiar versuri, pe care le dădea drept ale lui, deși, după părerea mea, nu-i aparțineau lui, dar cui anume, nu știu. Mi-a cerut mîna. Am povestit toate acestea prietenelor mele, părinților, vecinilor, cunoscuților. Aveam încredere în el, la fel cum s-ar putea încrede sute de alți oameni și, mai cu seamă, copiii: știți și dumneavoastră cît sînt de naivi! El însă m-a înșelat, la fel cum îi va înșela pe toți ceilalți . . . Acum, judecați și dumneavoastră: un asemenea om poate fi în stare să educe tînăra noastră generație?!"

Guskov citise cu atîta intonație și participare sufletească, de parcă Suzana D. ar fi fost chiar el, de parcă lui i-ar fi cerut mîna și și-ar fi bătut joc de prima lui dragoste studentul acela de la Facultatea de pedagogie.

— Deci iată: pe baza acestei scrisori putem ridica o problemă de uriașă importanță. O problemă de asemenea proporții, încît ziarul regional vecin să plesnească de ciudă, să facă un infarct! Guskov sări de pe scaun și începu să se plimbe agitat prin birou. E posibil ca faptele ce le avem la îndemînă să nu fie suficiente. Dar

n-ai decît să le mai rotunjești tu. Completarea creatoare e o lege a genului publicistic. Un creator are dreptul s-o facă! Or, nu numai scriitorii se pot numi creatori, avem și noi, ziariștii, serioase temeiuri să ne zicem astfel. Te duci chiar azi, chiar în clipa asta la Facultatea de pedagogie.

— Dar studenții sînt în vacanță. N-am să găsesc pe nimeni acolo... Ba nu, se mai organizează totuși serate studențești — își aminti Valeri. Am să-i găsesc pe toți, o să dezgrop toate faptele!

Faptele acestea deveniseră acum prețioase pentru el, fiindcă simțea că nu mai e mult și o să-i apară numele în ziar. Va scrie un articol caustic, un foileton care să atragă atenția tuturor. Nikodim Sergheici îl va citi cu glas tare, iar maică-sa, mătușa Leolia și mătușa Varia vor cumpăra zeci de exemplare (toate acestea și le închipuia nespus de limpede!) pe care le vor împărți tuturor prietenilor și cunoștințelor.

— Nu face să scormonești și să dezgropi prea mult! îl sfătui Guskov, așezîndu-se iar în fotoliul său. Nu-ți pierde timpul: am nevoie de foileton mîine seară. Îl strecurăm în numărul de duminică! Și, mai ales, ține minte: ai voie să accentuezi, să exagerezi unele lucruri. Exagerarea e și ea o lege a genului publicistic! Un creator are dreptul s-o facă. Aici nu-i vorba atît de Starkov și de Suzana D., cît de cazul pe care-l reprezintă ei și care va sluji drept pildă miilor de tineri. Pricepi? Rău faci, măi frate, că nu-ți notezi ideile mele în carnet. Te pomenești că le uiți. Și o ultimă recomandare: gîndește-te la un titlu cît mai caustic. E foarte important. „Molia", de pildă... sau ceva în genul ăsta. Ceva care să cuprindă o caracterizare generală și, în același timp, să poată fi reținut cu ușurință. Pricepi? M-am gîndit dacă n-am putea specula chiar numele lui de familie. Fiindcă, vezi tu, Starkov[1]... vechi, învechit... Rămășițe ale mentalității trecute... Toate astea se asociază de la sine. S-ar mai putea specula fracul — ar fi și ăsta un subiect

[1] De la cuvîntul *starîi*, care, în limba rusă, înseamnă *bătrîn, vechi*.

somptuos! Pe scurt: onorariul îl încasezi tu, așa că titlul n-ai decît să-l născocești singur!

Ieșind pe coridor, Valeri parcurse din ochi primele rînduri ale scrisorii, apoi se opri și citi cu glas tare: „... un individ în frac, cu papion îngust în loc de cravată și cu o mentalitate îngustă, mic-burgheză". «Iată titlul viitorului foileton! se gîndi Valeri. Papion înseamnă fluture, deci: „Fluturașul"! ... Titlul acesta va fi strîns legat de imaginea personajului principal, legat, la propriu, de gîtul lui — un titlu fidel, sugestiv și concludent. Deci așa rămîne: „Fluturașul!" ...»

*
* *

În ziua aceea a fost aproape cu neputință să pui mîna pe un exemplar din ziarul regional de tineret — și nu numai la chioșcurile „Centrului de difuzare", ci chiar și în biblioteci. În autobuze și troleibuze oamenii își povesteau unul altuia conținutul foiletonului, schimbînd impresii:

— Gîndește-te numai: un asemenea șnapan ar fi putut ajunge profesor!

— Păi cum altfel: și-ar fi luat diploma și drept la copii nimerea! Împreună cu concepțiile lui morale! ... Împreună cu fracul său! Numai că, vezi, nu i-a ieșit pasiența! ...

— Iar fata, principială, zău așa: nu s-a ferit să-și dezvăluie drama sufletească! ...

— Ei, da, dar să nu exagerăm: că nu i-au dat și numele de familie. „Suzana D." și atît!

În vila cu un etaj, pînă seara, foiletonul a fost învățat pe de rost ca o poezie. Toate cunoștințele erau sfătuite la telefon: „Citiți neapărat ziarul de tineret de azi. Pagina a treia ... Da, veți vedea singuri!"

Tuspatru se necăjeau doar din pricina unui singur lucru: cititorii reținеau titlul foiletonului, comentau agitați conținutul lui, dar nu acordau nici o atenție numelui autorului. Era de-a dreptul jignitor.

Seara, în tramvai, Varvara Mihailovna i se adresă Elenei Gavrilovna, cu glas tare, ca să audă toată lumea:

— Foarte frumos scris foiletonul! Ei, da, acela despre „Fluturaş... Cine o fi autorul? Nu-ţi aminteşti?

Elena Gavrilovna se fîstîci şi nu răspunse. Atunci Varvara Mihailovna îşi aduse aminte singură:

— A, da! Valeri Subbotin! Se vede că-i ziarist talentat! Unul tînăr pesemne... De-acum încolo am să-i urmăresc toate articolele.

Întorcîndu-se de la slujbă, mama şi Nikodim Sergheici au auzit cum un om în vîrstă, cu o înfăţişare de intelectual, a apostrofat doi tineri obraznici, numindu-i „fluturaşi".

— Vedeţi? Expresia a şi prins în popor! rosti cu mîndrie Nikodim Sergheici. De-acum încolo, toţi derbedeii au să fie numiţi „fluturaşi".

Şi, într-adevăr, aşa se întîmplă. În numai două zile, cuvîntul „fluturaş" deveni popular în tot oraşul. Valeri şi fusese invitat la clubul fabricii de postav, pentru o conferinţă cu tema: «Despre „fluturaşi" şi meleagurile de unde-şi iau zborul». Nikodim Sergheici, Varenka şi Leonea alergară să asiste la conferinţă, direct de la slujbă, fără a mai apuca să ia masa şi să se odihnească. La fel se întîmpla şi pe vremuri, în zilele cînd Valeri juca în spectacolele de amatori din şcoală. Toţi trei vedeau spectacolul de mai multe ori, cît n-ar fi rezistat să-l vadă nici chiar autorul piesei. Şi, la fel ca atunci, îi făgăduiră lui Valeri că se vor aşeza în diferite colţuri ale sălii, ca nimeni să nu bage de seamă prezenţa unor oameni străini şi să nu se creadă, Doamne fereşte, că-s rudele lui Valeri, care s-au prezentat în păr, în chip de „suporteri". Mama, ca şi altă dată, nu s-a dus să-şi vadă feciorul, din pricină că era foarte emoţionată şi s-ar fi putut trăda, punîndu-l pe Valeri într-o situaţie neplăcută: conferenţiarul a venit însoţit de mămica!

Rămasă singură acasă, vru să se apuce de spălat, cînd deodată cineva sună de trei ori, scurt, nehotărît, cu sfială. În prag se afla o femeie în vîrstă, cu basma pe cap.

— Aş vrea să vorbesc cu Valeri Subbotin — rosti ea încet anevoie.

— Nu-i acasă. Sînt mama lui. Dumneavoastră?...
— Eu... Eu sînt mama „Fluturaşului".
— Cum?... Cum aţi spus?
— Sînt mama lui Vladimir Starkov. Băiatul pe care fiul dumneavoastră l-a numit „Fluturaş".

Şi iată-le aşezate una în faţa alteia, două femei în vîrstă, două mame.

— Îmi dau seama că mie şi lui Volodea ne va fi greu, foarte greu să dovedim... Fiindcă, în aparenţă, tot ce scrie în foileton e adevărat. În aparenţă numai... E drept că Volodea al meu poartă papion. Cravatele astea caraghioase ne-au rămas de la taică-său. Şi fracul, de asemenea. Tatăl lui a fost muzicant, cînta la violoncel, pe urmă a plecat pe front şi nu s-a mai întors. Muzicanţii poartă asemenea papioane şi fracuri, ştiţi şi dumneavoastră. Or, Volodea n-are alt costum bun... Pe urmă, fata aceea, Suzana... Volodea a iubit-o foarte mult şi i-a cerut să se mărite cu el. Dînsa i-a spus că nu-i poate da încă un răspuns, că vrea să se mai gîndească. Apoi lumea a început să-l tot întrebe pe Volodea: „Te însori? I-ai cerut mîna?" Ea povestise tuturor şi se sfătuia cu toţi dacă face sau nu să-l ia de bărbat pe băiatul meu. Era neplăcut, nu ştiu cum. Sper că mă înţelegeţi?

— Da, da... Firește.

— Şi... cum să zic mai bine? În genere, cred că uneori lucrul cel mai nevinovat poate părea o crimă, dacă-l priveşti... oarecum părtinitor! Dacă-l prezinţi cu părtinire şi dacă judeci numai aspectul exterior. Şi-apoi... Chiar dacă Volodea ar avea vreo vină, e numai din pricina mea. Eu sînt vinovată...

— Dumneavoastră?!

— Păi aşa s-ar crede... L-am crescut pe Volodea singură, i-am ţinut loc şi de tată. Şi poate de aceea grija şi dragostea mea au fost... îndoite, ca să zic aşa. Volodea a crescut mare dar şi azi îmi telefonează dacă întîrzie cît de cît pe undeva. Poate că-i absurd, dar sînt foarte neliniştită cînd lipseşte mult de acasă... N-am ce-i face, nu pot altfel! Ei, şi Suzana l-a luat odată în rîs, spunîndu-i că-i „băiatul mamei" şi că-i e silă să-l vadă cum „îmi dă socoteală" la telefon. Peste cîteva zile i-a spus că ar fi foarte bine dacă mai tîrziu, după ce se vor

căsători, aș pleca pentru un timp la vreo rudă, fiindcă în trei o să fie prea strîmt locul. Or eu n-am unde să plec... Dar aș fi plecat totuși. Vă rog să mă credeți că aș fi plecat, dacă ar fi fost nevoie... pentru fericirea lor. Numai că Volodea n-a vrut...

— Înțeleg...

— Pe urmă toate s-au petrecut nu știu cum... ciudat. Auzeam de cîteva zile rostindu-se pe stradă cuvîntul „fluturaș" și nu știam că-i noul nume al fiului meu. Ba odată i-am spus chiar eu „fluturaș" unui tînăr care își făcea loc cu coatele în stația de autobuz. Nici prin cap nu-mi trecea că-i dădusem numele fiului meu.

— Nu știați nimic?

— Nu, așa s-au petrecut lucrurile... Volodea a făcut tot ce-a putut ca ziarul să n-ajungă în mîinile mele. De asta se temea cel mai tare: vedeți, nu prea stau bine cu inima... Nu știe că în asemenea clipe... cînd copiilor noștri le merge rău, noi, mamele, uităm de boală.

— Cunosc...

— Volodea i-a rugat pe toți vecinii să nu-mi spună, și ei au făcut întocmai cum le-a cerut. A crescut sub ochii lor și nu credeau nici un cuvînt din articolul acela. I-a rugat și pe colegii mei, care au căutat în fel și chip să-mi abată atenția în ziua cu pricina. Niște oameni tare dragi...

— Și cum de-ați aflat pînă la urmă?...

— Pe Volodea l-a trădat Galocika, nepoțica mea. Locuiește, împreună cu mama ei, la zece kilometri de oraș, în Iasnîe Ozeora.

— Cunosc localitatea. Valeri a fost acolo în tabăra de pionieri. E mult de-atunci...

— Galocika mi-a scris o scrisoare...

Pe o foaie de pătrățele, smulsă dintr-un caiet de elevă, erau așternute, cu litere rotunde și cu zelul unui om care și-a însușit de curînd meșteșugul scrisului, următoarele rînduri:

„Dragă mătușă Natașa,

Am citit în ziar că Volodea al dumitale e un om foarte rău. Dar nu-i adevărat! La fel gîndește și întreaga

noastră clasă, a cincea C. Volodea a fost la noi de două ori în vacanța de vară și noi știm că nu-i adevărat. Avem și noi în clasă o gazetă de perete, dar niciodată n-am pune în ea un asemenea articol. Nici chiar un ziar pentru oamenii mari nu l-ar publica, dacă l-ar cunoaște pe Volodea. Spune-i să vină la noi la vară. O să-l alegem iar președintele juriului sportiv, fiindcă e un om drept. Are să se simtă bine la noi!"

Era o foaie obișnuită cu pătrățele, pe care copiii își rezolvă problemele de aritmetică. Nu purta ștampilă rotundă și nici antet. Dar pentru mama lui Valeri căpătă valoarea unui document. Știa că un copil intuiește cu subtilitate binele și că uneori se pricepe să-l deosebească de rău cu mai multă exactitate decît un om matur.

— Volodea crede pînă azi că n-am citit articolul acela. Nu trebuie să afle că am fost aici.

— Nici n-are să afle.

— Am încredere în dumneavoastră.

— Și eu...

De regulă, cei patru îl strigau fiecare într-alt fel: mama îi spunea Valerik, mătușa Leolia — Valera, iar mătușa Varia îl striga chiar Valea, din pricină că pe fiul ei care murise îl chema Valentin. Numai Nikodim Sergheici îi spunea de obicei pe numele întreg, oficial — Valeri. În seara aceea însă, toți i se adresau astfel — sever și tăios, pe numele întreg.

Valeri nu era în stare să explice cum s-au petrecut lucrurile. Ajunsese la Facultatea de pedagogie în toiul unei serate studențești. Fata aceea, „Suzana D.", cu lacrimi în genele ei lungi și ușor rimelate, îi repetase aproape cuvînt cu cuvînt conținutul propriei sale scrisori, repetînd într-una: „Trebuie să existe dreptate pe lumea asta! Trebuie să existe!"... I se făcuse milă de ea și-i făgăduise cu tărie că va restabili adevărul. Apoi intrase în sala de festivități și văzuse acolo un tînăr, în frac și cu papion, dansînd cu frenezie. Nimeni, afară de el, nu venise la serată în frac. „O mărturie a unei anume atitudini"...

își aminti Valeri cuvintele lui Guskov. Tînărul își părăsi deodată partenera cu care se învîrtea prin sală, alergă spre alta, se lăsă într-un genunchi și, ducîndu-și mîinile la inimă, o invită să danseze vals. Poate că era o glumă, dar, în clipa aceea, fu hotărîtoare. „Vezi și dumneata cum zboară de la una la alta, de la una la alta!“ îi șopti Suzana. Lui Valeri îi făcea plăcere că fata îi cere ocrotire și că el i-o poate oferi. Îi spuse cu hotărîre, de parcă ar fi încercat să se convingă pe el însuși: „E limpede! Nici nu-i nevoie să verific mai mult!“ Îi sunau în urechi cuvintele lui Guskov: „Completarea creatoare e o lege a genului publicistic!“

Acum însă, amintindu-și aceste cuvinte, Valeri rosti încet și nesigur:

— Avem voie să exagerăm și să accentuăm unele fapte.

— Să exagerați! Să accentuați! Dar nu născocești o acțiune de roman sau de nuvelă, ci descrii niște oameni vii! pe care-i iei din viață! ... Tu însuți te-ai dovedit un „Fluturaș“ credul și ușuratic ... Cum mai rămîne cu articolul tău de fond despre grija față de om? Ce valoare mai are acum?! Și eu, ca un idealist ramolit, mi-am dat drumul la gură: „Umanism militant! Frumusețea sentimentului de dragoste față de oameni!“ ... Ai văzut-o adineauri pe femeia aceea?

Da, Valeri o văzuse pe mama lui Vladimir Starkov. Îl așteptase. Nu se putea să nu-ți inspire încredere femeia aceea, să nu iei drept bun fiecare cuvînt al ei, fiecare gest. În ochii ei se citea atîta durere, încît nu mai avea loc, da, nu mai putea rămîne loc pentru viclenie și înșelăciune. Și totuși ...

— Dar trebuie să înțelegeți că nu-i cîtuși de puțin vorba de Starkov! Valeri continua să se apere cu cuvintele și ideile lui Guskov. E vorba de zeci de mii de cititori, care sînt educați pe baza acestor fapte. Principalul e problema care se pune! ...

— Ce tot îndrugi, Valeri? Păi cum se poate? ... Oare poți educa pe cineva ... folosind minciuna?

Asta o spusese maică-sa, care nu se pricepea să scrie articole pentru gazeta de perete și care era lipsită, după cum ea însăși afirma, „de orice simț politic“. Cu două

ore în urmă se pregătise să spele rufe şi mai avea mînecile suflecate, ceea ce-i dădea un aer deosebit de hotărît şi necruţător.

Nikodim Sergheici îşi scosese haina, ai fi zis pentru ca să-i vină mai uşor să pornească atacul împotriva lui Valeri.

— Principalul e problema, zici! ... Păi există oare pe lume o asemenea problemă de dragul căreia să poţi pune-gri un om cinstit, măcar unul singur?!

Valeri se obişnuise din copilărie să aibă încredere în oamenii aceştia simpli, poate neînsemnaţi, dar nespus de cinstiţi. Şi aştepta ca ei să-i sugereze o soluţie.

— Spuneai că comitetul de comsomol al facultăţii va analiza foiletonul tău — zise Nikodim Sergheici. Cred, aşadar, că pînă la data respectivă ...

Îi întinse lui Valeri stiloul.

Pentru o clipă, Valeri îşi închipui ce se va întîmpla dacă el însuşi va scrie dezminţirea. Nu, firește că n-o va duce secretarului general de redacţie, ci i-o va da în mînă lui Keşa Sokolov, numai lui. Din fericire, Keşa e chiar secretarul biroului de comsomol. Dar Guskov? O, Guskov va fi primul care va declara în şedinţa-fulger că Valeri s-a poticnit la prima acţiune independentă, că nu le-a îndreptăţit aşteptările, că a indus în eroare ziarul ...

— Am să verific eu mai încolo .. unele lucruri — rosti el încet.

Şi luă stiloul pe care i-l întindea Nikodim Sergheici.

Către redacţie. Copie — Către comitetul U.T.C.L. al Facultăţii de pedagogie:

Consider de datoria mea să comunic ... — aşternu Valeri pe fila albă pe care mătuşa Varia i-o strecurase dinainte.

„MARE LUCRU, O PASĂRE!“ . . .

Pe mama lui Kolka nimeni n-o striga pe numele întreg: toată lumea, chiar şi copiii îi spuneau simplu **Leolia**. „Staţi că vine acuşi Leolia noastră de la slujbă şi v-arătăm noi!“ îi ameninţau ei pe voleibaliştii din curtea vecină, şi Kolka umbla cu nasul pe sus, de parcă el însuşi s-ar pricepe să dea o lovitură razantă, încît toţi jucătorii de partea cealaltă a plasei se lăsau temători la pămînt; de parcă el ar fi acela care primeşte cu iscusinţă cele mai grele mingi şi serveşte cu atîta dibăcie, încît balonul, aidoma unei ghiulele negre, zboară la cîţiva milimetri deasupra plasei, reuşind, ca prin minune, să n-o atingă.

Mama ieşea alergînd în curte, în pantaloni de sport strîmţi şi cu maiou de tenis. Suporterii ei o întîmpinau vociferînd nerăbdători şi bucuroşi, dar dînsa îl căuta, înainte de toate, pe Kolka, şi-l aşeza în primul rînd de spectatori, pe banca din grădină, pe gard sau direct pe iarbă...

Acolo, Kolka şedea modest, cu un aer sobru, fără a-şi da pe faţă triumful, şi numai rareori schimba priviri cu mama, care părea că-l întreabă fără vorbe: „Ei, ce zici? Eşti mulţumit de mine?“ Sau, dimpotrivă, clipea cu vinovăţie: „Iartă-mă... Acuşi am să încerc să-mi repar greşeala!“ Cînd echipa lor cîştiga, mama îl lua întotdeauna pe Kolka în braţe şi-l săruta, de parcă el ar fi fost pentru ea cea mai preţioasă cupă, primită, o dată pentru totdeauna, pentru toate victoriile ei trecute, prezente şi viitoare.

Tata era cu mult mai în vîrstă decît mama. Nu ştia să joace volei, să schieze şi să înoate în stilul acela complicat, numit „butterfly“[1], la fel de bine cum se pricepea mama. Iar mama, din motive necunoscute, nu-l silea să înveţe toate acestea. În schimb, îl învăţa să poarte şi el cămaşă sport, cu guler răsfrînt, să se plimbe mult înainte de culcare, iar dimineaţa să facă gimnastică (scotea pe coridor trei preşuri: pentru ea, pentru tata şi unul mic de tot pentru Kolka). Îl mai învăţase pe tata să fie arbitru la meciurile de volei şi, ori de cîte ori îl vedea stînd cu fluierul în gură în dreptul plasei, lui Kolka i se părea (poate că li se părea şi celorlalţi) că tata-i tînăr de tot. Şi în clipele acelea îţi venea parcă să-i spui şi lui pe numele mic... Deşi nimeni nu se încumeta să-l strige astfel.

În schimb, urmînd exemplul mamei, toţi l-au poreclit „Preaînţeleptul apărător al dreptăţii!“ şi fluierul tatii era o lege pentru jucători. Întorcîndu-se acasă după o competiţie de volei sau de la o plimbare seara, tata îi spunea adesea mamei: „Mi s-a uşurat iar respiraţia... Mă simt bine!“ Ceea ce era foarte important pentru el, întrucît suferea de astm bronhic.

În schimb, în casă arbitru era mama.

Ce-i drept, nu te oprea niciodată cu un fluierat strident, nu-ţi amintea niciodată, cu glas tare, cum trebuie să te porţi, dar tata şi Kolka se supuneau întotdeauna de bunăvoie şi cu voioşie hotărîrilor ei, fiindcă erau nişte hotărîri drepte.

Kolka îşi avea îndeletnicirea lui preferată: să vindece păsări bolnave, rănite sau degerate. Mama îi dădea o mînă de ajutor şi-l poreclise „doctor de păsări“, iar colivia la care meşteriseră amîndoi o numea „spital de păsări“.

Primăvara, Kolka le dădea drumul pacienţilor însănătoşiţi să-şi ia zborul în libertate... Păsările zbucneau năvalnic din colivie, ceea ce-l făcea pe Kolka să se simtă oarecum jignit. Dar poate că ardeau de nerăbdare să-i arate cît de bine li s-au întărit aripile, că sînt în stare să-şi ia zborul, exprimîndu-şi în felul lor, păsăresc, recunoştinţa.

---

[1] Fluture (în limba engleză).

Într-o vară, pe tata îl apucară iar niște accese repetate de astm, lungi, sufocante.

— Am să te duc la cei mai iscusiți medici: apa și aerul... Ei au să te vindece! spuse mama. O să ne înfundăm în desișul pădurii și o să trăim ca niște robinsoni!

Tustrei laolaltă au călătorit mai întîi cu trenul, apoi cu un camion, pe urmă au mai mers nițeluș pe jos și au ajuns într-un loc unde aerul era uscat și natura, exact așa cum i-au prescris-o tatii ani de-a rîndul medicii, avînd grijă să adauge: „Toate acestea sînt, de bună seamă, inaccesibile și țin de domeniul idealului. De aceea să recurgem mai bine la tablete și picături!"

Numai că, din păcate, doctorii n-o cunoșteau pe mama și nu știau că dînsa se pricepe să facă „accesibil" tot ce-i trebuia tatii și lui Kolka.

Acasă la ei, înapoierea mamei de la slujbă avea darul să transforme într-o clipită totul în jur: stomacurile erau îndestulate, iar locuința devenea primitoare și curată... Și dacă mama zăbovea, tata și Kolka se simțeau ca doi oropsiți, de parcă ar fi stat într-o gară în așteptarea unui tren care întîrzie și nu se știe cînd vine.

Toate acestea se petreceau însă acasă, în apartamentul lor din oraș... Pe cînd aici, pe malul rîului, mama dădu deodată la iveală niște talente pe care nici Kolka, nici tata nu i le-ar fi bănuit.

Dimineața, tata întocmea planul zilei lor de odihnă, iar mama rîdea de el: „Iar faci proiecte! Teoreticianul meu incorijibil!"... și aținta focul în căsuța pădurarului sau de-a dreptul în pădure, fierbînd supa, cartofii, laptele.

Lui Kolka i se părea că mîncare mai gustoasă nu pusese în gură nicicînd.

Tata se bronză, se învioră și uită de medicamente. „Acuma sîntem aidoma celor trei voinici din poveste!" rîdea mama. Dar, deși spunea asta, într-o seară se lăsă deodată pe o rînă, păli și, văzînd fața speriată a lui Kolka, îi zîmbi nefiresc, silit.

Kolka simți fără veste că expresia „îți fuge pămîntul de sub picioare", pe care o auzea uneori la cei mari, nu-i o născocire, nici fantezie, nici exagerare: de spaimă i se tăiaseră picioarele, că nu mai simțea sub ele dușu-

meaua tare de scînduri, pe care stătuse cu o clipă mai înainte.

Pădurarul, un om bătrîn, împreună cu tata şi Kolka au aşezat-o pe mama pe o foaie de cort şi au pornit cu ea în sat, care se afla la cinci kilometri depărtare — din pricină că pînă la căsuţa pădurarului nu putea pătrunde nici măcar o căruţă. Mama îl ţinu tot timpul pe Kolka de mînă (nici pe tata şi nici pe pădurar, ci numai pe el — lui Kolka îi rămase în minte acest fapt pentru totdeauna). Repeta într-una, aproape fără cunoştinţă: „Nu-i nimic... Nu vă speriaţi. Vă rog, nu vă speriaţi..." Deşi suferea cumplit, găsea pentru cei trei bărbaţi cuvinte de îmbărbătare. Şi numai din cînd în cînd întreba: „Mai e mult? E departe?"... Ei însă tăceau, copleşiţi.

În pădure se întuneca repede şi mersul era anevoios. Şi toate cîte în dimineaţa aceea sau în timpul zilei le păruseră atît de frumoase, atît de poetice şi atrăgătoare — hăţişurile de neîntrecut, îmbrăţişarea strînsă a crengilor — lui Kolka îi păreau acum vrăjmaşe şi le ura. „Mai e mult? E departe?"... întreba mama.

Din sat, telefonară la spitalul din centrul raional, aflat la douăzeci şi cinci de kilometri. Pînă să sosească „Salvarea" de la centrul raional trecu o veşnicie, deşi, după ceas, reieşea că a făcut doar o oră, nu mai mult.

Un tînăr în halat alb, nespus de sever şi scump la vorbă, fără să salute măcar, se apucă pe loc s-o examineze pe mama. Apoi declară scurt: „Apendicită". Şi urcîndu-se în maşina albă cu cruce roşie, mai rosti cîteva vorbe: „Trebuie să ajungem la timp".

Tata se urcă şi el în maşină, care porni în goana mare. Lui Kolka nici nu-i veni în minte să ceară să-l ia şi pe el, să spună că vrea şi el să meargă cu mama...

Rămase în dreptul sovietului sătesc, alături de pădurarul cel bătrîn, care-i aşezase cu stîngăcie pe umăr mîna lui grea, şi repeta mereu în gînd ultimele cuvinte ale mamei, adresate ca şi mai înainte nici tatii, nici medicului în halat alb şi nici bătrînului pădurar cu cizme de cauciuc, ci numai lui, lui Kolka, doar lui, dintre toţi cîţi erau pe lumea asta:

„O să fie bine. Las' că mai alergăm noi prin pădure. Apendicita e un fleac. Nu se moare din asta..."

Mama muri.

Toate astea s-au întîmplat demult, pe cînd Kolka abia se pregătea să intre la şcoală. Acum era într-a şasea...

Anii au trecut. Dar şi acum, în fiece zi, Kolka îşi amintea de tînărul sever, în halat alb, şi de fraza lui scurtă: „Trebuie să ajungem la timp". De ce n-au ajuns la timp?

Kolka prinsese un obicei ciudat, de neînţeles pentru ceilalţi oameni — nu scăpa aproape niciodată prilejul să-i întrebe pe cunoscuţi: „Aţi avut apendicită?" „Am avut — răspundeau cîte unii. Dar m-am operat. Un fleac!"

Şi din nou gîndul acela stăruitor şi zadarnic: „Dar dacă spitalul ar fi fost mai aproape? Dar dacă drumul prin pădure ar fi fost mai puţin neumblat?" Poate că mama ar fi rămas şi azi aici, lîngă el... Şi ar fi auzit-o cum spune: „N-am pe nimeni mai drag ca tine... Şi nici n-o să am vreodată".

Kolka deveni posac şi retras. Vara aceea de demult, la început atît de însorită şi de voioasă, îi stătea necontenit în faţa ochilor şi nu vroia cu nici un chip să se transforme într-o amintire...

La trei ani după moartea mamei, tata se recăsători. În casa lor veni Elena Stanislavovna, care lucra împreună cu tata la biroul de proiectări. Nu veni singură — o dată cu dînsa o aduse şi pe fiica ei Nelia.

Nelia era cu un an mai mică decît Kolka, dar căpătă dintr-o dată în casa lor locul unei surori mai vîrstnice, mai importante, din pricină că învăţa la şcoala de muzică.

În odaia cea mare, în colţul cel mai vizibil, fu instalat un pian negru, lucios, care umplea parcă întreaga locuinţă...

Înainte de a se muta la ei, Elena Stanislavovna îl întrebă pe Kolka dacă n-are nimic împotrivă. Kolka nu se împotrivi... Apoi avu cu el o discuţie „extrem de importantă pentru convieţuirea lor viitoare", după cum declara dînsa. Cu timpul, îl preveni ea, Kolka va trebui, firesţe, să-i spună „mamă", iar pe Nelia s-o considere

soră, iar Nelia, la rîndul ei, va trebui şi ea cu timpul să-i spună tatălui lui Kolka „tată". Şi tuspatru sînt datori să devină prieteni. Toate acestea Elena Stanislavovna le rosti cu glas atît de sigur şi curgător, de parcă le-ar fi avut scrise pe o fiţuică sau le-ar fi învăţat pe dinafară. Mai adăugă că el şi Nelia vor fi egali în toate privinţele.

Nelia începu, dar nu „cu timpul", ci chiar din prima zi să-i spună tatălui lui Kolka „tată", făcîndu-l cîteva zile să tresară surprins ori de cîte ori îl striga astfel: „Vezi — i-a spus Elena Stanislavovna lui Kolka — deşi e mai mică decît tine, poţi lua exemplu de la ea".

Kolka însă nu se simţea în stare... Tocmai din pricină că noua soţie a tatii folosea într-una cuvintele acelea aspre „trebuie", „sînt datori", el nu putea cu nici un chip să-i spună „mamă', iar pe fiica ei s-o considere soră. Fără îndoială, Elena Stanislavovna era o femeie foarte bună sau, cum se exprima tata, „extrem de cumsecade". Şi nici Nelia nu-i făcuse deocamdată lui Kolka nimic rău. Cu toate acestea nu erau nici pe departe prieteni, deşi, conform spuselor Elenei Stanislavovna, „erau datori să fie". Elena Stanislavovna urmărea cu un ochi ager ca Nelia şi Kolka să se scoale dimineaţă şi să se culce seara la aceeaşi oră, să mănînce la fel la micul dejun, la prînz şi la cină (ba Kolka, el singur, căpăta mai mult, fiindcă, după cum subliniase Elena Stanislavovna, „trebuia să devină bărbat"). În ciuda tuturor acestora, nu erau nici pe departe egali: pianul Neliei, vocaţia ei, viitorul ei de muziciană nu lăsau în casă nici un colţişor, cît de mic, pentru îndeletnicirile îndrăgite de Kolka.

De pildă, pentru păsările lui...

Kolka se simţea atins de faptul că şi tata începuse deodată să privească cu mare respect exerciţiile la pian ale Neliei. Şi-i mai era grozav de ciudă că, în ceea ce-l privea pe el, n-ar fi fost niciodată în stare să şadă ca dînsa ceasuri de-a rîndul pe taburetul negru, cu atîta stăruinţă şi încăpăţînare, de dragul viitorului său. Poate că tocmai de aceea nimeni din casă nu se aştepta din partea lui la cine ştie ce isprăvi şi se arătau cît se poate

de mulțumiți cînd venea cu treiuri, deși Neliei i se cerea cu severitate să aducă numai cinci.

O dată cu mutarea Elenei Stanislavovna, tata căpătă parcă dintr-o dată exact vîrsta pe care o avea pe buletin, adică patruzeci și cinci de ani. Nu mai era arbitru la meciurile de volei din curte (Elena Stanislavovna spunea că-i o copilărie), nu mai umbla în cămăși sport cu guler răsfrînt și, în ciuda faptului că Elena Stanislavovna îl ducea, aproape în fiece săptămînă pe la tot soiul de medicii, se simțea destul de prost.

„Uiți că ești bolnav!" exclama grijulie Elena Stanislavovna.

Și mama, care, dimpotrivă, căuta să-l facă să nu-și amintească niciodată de boala lui.

Lui Kolka i se părea că noua soție a tatii nimicea, fără să-și dea seama, tot ce era legat de amintirea mamei. N-o făcea dinadins, avea însă cu totul altă fire. Și chiar casa lor nu mai semăna cu cea care fusese înainte.

Locuința lor era acum îngrijită și pusă la punct, încheiată parcă la toți nasturii, ca taiorul bleumarin, sever al Elenei Stanislavovna. Portretul mamei, pe care Kolka nu-l mai văzuse pînă atunci, fusese atîrnat de dînsa în colțul cel mai vizibil, deasupra pianului cel negru și lucios și, cînd le veneau musafiri, Elena Stanislavovna le spunea cu glas tare: „E prima nevastă a soțului meu. A fost o femeie minunată. A murit în mod absurd de apendicită. O chema Elena Sergheevna"... Kolka tresărea de fiecare dată, îi venea să protesteze, să spună că pe mama o chema doar Leolia. Fără să-și dea seama de ce, nu-i făcea plăcere că pe mama lui o chema la fel ca pe Elena Stanislavovna. Deși, de bună seamă, era nedrept.

... În ziua aceea nefericită, cînd Kolka s-a întors din tabăra de pionieri, în mijlocul mesei trona o plăcintă cumpărată de Elena Stanislavovna. În cinstea acestei zile, Nelia învățase o nouă piesă muzicală, una eroică și solemnă, aidoma marșurilor cu care sînt întîmpinați învingătorii în luptă. Kolka se ivi în prag, cu nasul jupuit de soare și cu geamantanul lui cel vechi, la fel de jupuit.

Nelia se repezi la scăunelul ei turnant, fără spetează, ridică la iuțeală capacul pianului și sunetele marșului se revărsară năvalnic în odaie. Dar nu apucă să-l cînte pînă la capăt.

— Unde-i Tuciurel — întrebă Kolka, acoperind cu strigătul lui sunetele pianului.

Tuciurel era un pescăruș rănit, pe care-l găsise la sfîrșitul verii trecute în preajma taberei de pionieri și pe care se căznise să-l lecuiască toată iarna.

— Era... era la bucătărie — răspunse tata și porni în întîmpinarea lui Kolka, cu brațele întinse. Bine-ai venit!... Hai, sărută-mă!

Kolka se feri, își aruncă valijoara pe divan și se năpusti afară din odaie. Cei trei — tata, Elena Stanislavovna și Nelia — schimbară între ei o privire și ieșiră nehotărîți în urma lui.

Pe fereastra bucătăriei se afla colivia goală... Nu era o colivie obișnuită, pe care o poți cumpăra într-un magazin de păsări, ci una construită special, foarte spațioasă, ca pasărea să se simtă în ea liberă și să nu se lovească de gratiile de lemn. Colivia aceasta o făcuse, demult, tare demult, Kolka, ajutat de mama, și de bună seamă că ar fi încăput înăuntru chiar și un vultur de munte, cu aripi uriașe, darămite un biet pescăruș. Într-un vas mic de pămînt se afla o plantă, ca o tufă în miniatură, pentru ca pasărea, în cazul cînd nu era prea mare, să se poată așeza pe ea și să-și amintească de pădurea în care crescuse. Acum însă, frunzulițele tufei erau răsucite și uscate, semănînd cu niște tubulețe: pesemne că planta nu fusese de mult udată. Ușița coliviei, o ușă în toată puterea cuvîntului, stătea deschisă. Pe fundul unui borcan de conserve gol zăceau cîteva grăuncioare galbene...

— I-ați dat pește? întrebă încet Kolka.

— Nu... n-am avut cînd să ne pierdem vremea cu peștele — răspunse tata. Doar grăunțe...

De teamă, Kolka amînă într-una să întrebe ce era mai important.

— Piciorușul i l-ați legat?

— Da... cu o fașă...

— Dar aici, în bucătărie, e cald și-i zăpușeală... și miroase a gaz. De ce l-ați adus aici?...

— Știi bine, Nikolai (în momentele grave, tata îi spunea întotdeauna astfel), știi bine că Nelia n-a fost în vara asta nicăieri, că a studiat de dimineață pînă seara, iar pasărea aceea țipa, bătea din aripi, foșnea într-una. Pe scurt, o stînjenea...

— Va să zică Tuciurel te stînjenea foarte mult? rosti Kolka la fel de încet ca și mai înainte, adresîndu-se Neliei și amînînd să întrebe lucrul cel mai important.

— Da, mă stînjenea! răspunse fetița cu glas țipător și tremurat din cauza plînsului ce sta să izbucnească.

— Nu degeaba ți se spune la școală Miorlăita!

— Cum?... Doar sînt sora ta!

— Nu-mi ești soră... — trînti Kolka.

— Vezi, mamă? Vezi?... Glasul Neliei deveni tot mai subțire, de parcă înlăuntrul ei s-ar fi încordat nervos, din ce în ce mai tare, o coardă nevăzută. Și coarda plesni: izbucnind în plîns, fetița se repezi înapoi în odaie.

Pînă atunci, Elena Stanislavovna tăcuse. În fundul inimii sale socotea că ar fi trebuit să se aplece cu mai multă atenție la rugămintea lui Kolka, că s-ar fi putut îngriji mai bine de pasărea bolnavă. Era gata chiar să-și recunoască greșeala de față cu toți. Dar ultimele cuvinte ale lui Kolka îi schimbară într-o clipă intențiile.

— Cum poți vorbi astfel, Kolea? Nelia te privește ca pe un frate, s-a pregătit atîta pentru sosirea ta. Și pasărea asta o împiedica într-adevăr să învețe.

— Unde-i acum? întrebă încet Kolka.

Nu auzise nimic în afară de ceea ce era legat de pescărușul lui iubit.

Elena Stanislavovna lăsă capul în jos.

— Era bolnav, a murit — răspunse tata, luîndu-și inima în dinți.

Kolka se clătină...

Era uluit la gîndul că pescărușul lui drag, pentru care adusese din tabără un borcan plin cu plevușcă, murise și că tata vorbea de moartea lui. cu o degajare atît de grosolană.

— A murit nu fiindcă era bolnav, ci fiindcă nu l-aţi îngrijit voi. Din pricina voastră! strigă Kolka, abia stăpînindu-şi lacrimile.

Înhăţă colivia uriaşă şi, împingînd-o stîngaci înaintea lui, alergă poticnindu-se în curte.

— Nu mai pricep nimic — rosti rar Elena Stanislavovna. Ne-am pregătit atîta să-l întîmpinăm... Nelia a învăţat un marş... Mare lucru, o pasăre!..

De ce-or fi întîrziind atîta? Spectacolul s-o fi terminat demult. De ce nu mai vin? Iată, se aud paşi pe scara de la intrare... Nu, nu-s ei. N-am ajuns încă să cunosc paşii Tamarei, dar pe ai lui Valerka... Sînt obişnuită să-l aştept. Şi eram nevoită să aştept tot mai mult: aşa-i cînd îţi creşte băiatul. La început suia scările pînă la etajul doi într-un suflet, de ai fi zis că zboară, apoi a început să le suie în fugă, iar acum urcă pur şi simplu, deocamdată fără să-şi tragă răsuflarea pe paliere: anii ne silesc să ne încetinim din ce în ce mai mult paşii.

Odaia noastră, veche şi lungă, cu tavanul înalt, e împărţită în două. Ori de cîte ori îl aştept astfel, îmi zic: „Ce bine ar fi să adorm şi să mă trezesc simţindu-l alături, în dosul peretelui de placaj". Dar nu mi s-a întîmplat niciodată să adorm pînă cînd nu vine...

Şi cînd îl aştept, îmi fac tot felul de spaime. Dar n-a păţit niciodată nimic. Atunci de ce mi-e gîndul numai la nenorocire? Ca şi acum...

Poate că, după spectacol, au vrut să se plimbe niţel prin oraş: că abia azi au fost la ofiţerul stării civile. La ofiţerul stării civile... Sună ciudat, Dar aşa se spune.

Pentru mîine am isprăvit, cred, toate pregătirile. Bine că mi-am luat concediu trei zile. Altminteri, n-aş fi apucat să fac nimic. Dar de bună seamă că nu concediul contează, n-aş fi reuşit să fac nimic fără Lenusia.

Lena, Lenusia... Geniul meu bun! Și nu numai pentru mine. Încă din școală, de pe cînd eram colege, toată clasa copia de la dînsa problemele cele mai complicate. Iar dacă se isca vreun conflict cu o profesoară ori vreo neînțelegere oarecare, ea se pricepea să restabilească adevărul, să dea lămuriri, să intervină... O făcea nu numai de dragul meu, ci și pentru celelalte.

La început ne-a ajutat să facem pregătiri pentru nunta noastră, iar acum pentru nunta copiilor noștri. Ea însă a rămas nemăritată. N-avea niciodată vreme, preocupată fiind să pună la cale fericirea prietenelor sale. Și dintre toate sfaturile înțelepte și dezinteresate cîte ne-a dat, pentru ea nu și-a oprit nici unul.

Mîine au să vină mulți musafiri. Cînd îți serbezi ziua, pe unii îi poți chema, pe alții nu, fiindcă nu toată lumea e obligată să țină minte cînd te-ai născut... Dar o nuntă n-ai cum s-o ascunzi?! Vreau ca nici unul dintre prietenii lui Valerik să nu se simtă jignit. Țin la prietenii lui fiindcă și ei îl iubesc pe băiatul meu. Întotdeauna am ținut la cei care s-au purtat bine cu fiul meu. Dacă vreo vecină spunea că-i frumos sau că-i băiat bun, începea să mi se pară că-i cea mai drăguță și mai simpatică femeie din toată casa. Iar o profesoară care la ședința cu părinții amintea, fie și în treacăt, că-i un copil devotat devenea pentru mine cea mai inteligentă și cea mai nepărtinitoare. Și la Tamara țin din pricină că-l iubește pe Valerik. Ba nu, nu numai pentru asta. Are suflet bun și-i o fire dreaptă... Dar principalul e că-l iubește pe fiul meu. Asta contează cel mai mult.

Nu-mi imaginam cum am să-i așez pe musafiri în odaia noastră, împărțită în două. De unde să iau atîtea scaune, atîtea vase?

— Așa se întîmplă întotdeauna. Am prevăzut asta — mi-a spus Lenusia. Nu-i nimic, mobilizăm noi toate forțele.

S-a dus din apartament în apartament și s-a înțeles cu vecinii: au să ne dea cu împrumut farfurii, mese, scaune. Locuiesc în casa asta de patruzeci și trei de ani, dar nu m-aș fi încumetat să bat la ușa vecinilor. Dar Lenusia s-a încumetat. De dragul meu. Și nimeni n-a putut s-o refuze. E cu neputință s-o refuzi vreodată.

Prietenii lui Valerik sînt mîncăcioşi. Nu-ţi cer cine ştie ce delicatesuri: lipsa asta de pretenţii le-a rămas din anii studenţiei. Dar să le dai cît mai mult! Mîine însă au să guste totuşi şi delicatesuri. Eu n-am nici o contribuţie aici: la bucătărie a meşterit Lenusia. Se pricepe să facă orice. Şi nici nu-ţi cere s-o ajuţi... Numai din cînd în cînd te întreabă: „Ia gustă, nu mai trebuie piper? Gustă să vezi, n-am pus prea multă sare?"

Da, am isprăvit toate pregătirile. Mai bine zis, le-am isprăvit împreună cu Lenusia. Numai cadoul de nuntă n-am apucat să-l cumpăr. Dar nu-i nimic: mîine mă ajută Lenusia să-l aleg. Că dînsa ştie cu precizie care-i cadoul cel mai nimerit pentru o zi de naştere, pentru nuntă sau pentru aniversarea nunţii. Poate că-i ruşinos că arunc totul pe umerii ei, că mă bizui atît pe înţeleapta ei experienţă de viaţă. Dar nu pot altfel. Uneori am impresia că dînsa a trăit în gînd toate conflictele şi situaţiile posibile, numai ca să poată pricepe mai bine şi da un sfat bun în toate cazurile cîte le întîlneşti în viaţă. Sfaturi pentru mine şi prietenele mele. Lena, Lenusia! Geniul nostru bun...

De ce nu mai vin totuşi? E atît de tîrziu. Iată, îl aud pe vecinul de la etajul patru cum urcă scările; se odihneşte la fiece treaptă, fiindcă a avut infarct. Şi-a făcut plimbarea înainte de culcare şi acum se întoarce să asculte „ultimele ştiri" ale emisiunii de noapte. Ceea ce înseamnă că încă nu-i douăsprezece. Ani de-a rîndul, tot aşteptîndu-l pe Valerik, am învăţat să deosebesc paşii tuturor vecinilor noştri. Da, chiar şi obiceiurile fiecăruia...

Văd portretul lui Kolea. Deşi e întuneric, îl văd. E acolo, pe masă... Valerik nu-l ţine minte pe tatăl său. A plecat pe front pe cînd Valerik avea doi ani. A murit şi astfel a rămas pentru totdeauna soţul meu. Băiatul meu îl priveşte ca pe un erou. Dar un erou aşa cum a fost Ceapaev sau Kotovski... Valerik nu-şi ţine minte tatăl ca pe un tată. Eu însă mi-l reamintesc ca pe un soţ, care m-ar fi părăsit, fără doar şi poate, dacă nu intervenea războiul... Cum de s-au petrecut toate? De unde au pornit?

Mi-aduc aminte de primele fraze ale lui Kolea care

m-au pus pe gînduri. Odată, făcîndu-mi cunoştinţă cu nişte prieteni de-ai lui, m-a prezentat în felul următor: „Soţia mea lucrează în domeniul finanţelor", iar altă dată: „Soţia mea lucrează în domeniul economiei". Eu însă, ca şi azi, eram simplu contabil. Nici contabil principal şi nici contabil şef...

Eram obişnuită din copilărie să mă sfătuiesc cu Lenusia. Ţin minte că dînsa mi-a spus:

— Nu le pune la inimă. Noi sîntem alături de tine, asta contează: prietenii sînt mai de nădejde decît o nevastă sau un soţ. Şi, în genere, am prevăzut asta. Aşa se întîmplă întotdeauna cînd forţele sînt inegale... Nu, aici nu contează titlul: nu faptul că el e candidat în ştiinţe, iar tu, contabil. Există soţi care au titluri mai mari ca el, iar soţiile sînt casnice şi nimic mai mult. Şi nu se întîmplă nimic îngrozitor, fiindcă acasă bărbaţii aceştia se comportă ca nişte soţi şi atît. Savanţii sînt însă nişte oameni aparte. Mulţi dintre ei sînt şi acasă preocupaţi numai de meseria lor. Nu mai văd nimic altceva, pricepi! Pe cînd tu faci parte dintr-o altă lume. Părerea mea e că voi doi n-o să vă puteţi înţelege niciodată, la fel ca doi oameni care vorbesc limbi diferite.

— O limbă se mai poate învăţa — i-am replicat eu încet. Dar pe loc m-am gîndit: „Nu, n-am să pot învăţa nimic. Trebuie să am grijă de Valerik..."

Si fi spus Kolea că lucrez „în domeniul economiei", fără vreun gînd anume? Tot ce se poate. Dar după convorbirea cu Lenusia am devenit mai atentă, am început să-i urmăresc purtarea faţă de mine căutînd o confirmare a spuselor ei şi, firește, o găseam.

Aveam impresia că bărbatul meu ascultă cu încordare cînd discut cu prietenii lui, de teamă să nu fac vreo gafă. Am început să-i evit cunoştinţele. Mă întreba dacă nu vreau să merg cu el în vizită, iar eu răspundeam că tocmai în seara aceea trebuie să rămîn acasă. Şi s-a obişnuit să meargă pretutindeni singur. Sau poate că eu l-am obişnuit?

Mi se înfipseseră în minte vorbele Lenusiei, că aşa se întîmplă întotdeauna „cînd forţele sînt inegale". Credeam în ele. Vorbele acestea mă consolau, fiindcă-mi dădeam seama că nu se putea să fie altfel. Că n-are

rost să mai lupți, că nu trebuie să mai întreprinzi nimic de vreme ce așa se întîmplă întotdeauna.

Kolea îmi trimitea de pe front scrisori pline de dragoste. Dar îmi dădeam seama că nu mi le adresa mie, ci căminului său, care, de departe, cînd îți vine greu și ești nefericit, îți pare întotdeauna dorit și drag.

Tot nu vin... Acum urcă scara, cu pași mărunți, bătrînelul din apartamentul vecin. E ospătar la un restaurant și vine ultimul. Un bătrînel liniștit și modest: întotdeauna lasă pe alții să treacă înaintea lui, chiar și pe un băiețandru. Nu știu de ce nu mi-l pot închipui în costum de ospătar printre perechile care dansează, în mijlocul muzicii de jaz, sub lumina lustrelor somptuoase... Să le cumpăr oare cadou o lustră? În jumătatea lor de cameră, după peretele de placaj, nu-i decît o veioză. Trebuie să mă sfătuiesc cu Lenusia. O lustră s-ar potrivi cum nu se poate mai bine acolo! Dar de ce nu mai vin? Dacă s-a întors bătrînelul de la restaurant, înseamnă că-i trecut de miezul nopții. Să telefonez oare undeva?... Nu, mai aștept puțin.

Nu-mi pare rău că nu m-am recăsătorit. Cred că Valerik n-ar fi primit în casa noastră un om străin. Deși pe cineva poate că l-ar fi primit totuși.

Odată a sosit în întreprinderea noastră un inginer din Armenia, autorul unui proiect. Îl chema Gurghen. Un om gălăgios și vesel... Și amuzant de naiv: se minuna de toate. Toate îi păreau neașteptate și se bucura de ele: „Aveți în instituție un birou de dactilografiere? Pot să-mi bat lucrarea la mașină? Minunat!... Aveți o cantină a voastră? Pot lua masa acolo? Grozav!... Aveți alături stația de autobuz? Chiar vizavi? Ce bine!"... Rostea cuvintele așa fel că-ți făcea plăcere să-l asculți, chiar dacă nu spunea nimic deosebit, și-ți venea să-l imiți vorbind ca el, cu un ușor accent oriental. Noi toți am început să ne prețuim nespus întreprinderea care avea atîtea merite pe care le ignorasem pînă atunci!

În zilele acelea, în orașul nostru aveau loc nu știu ce conferințe și simpozioane și era cu neputință să capeți o cameră la hotel. Directorul nostru știa că am o odaie lungă, împărțită în două (fusese coleg cu Kolea și, pe

vremuri, ne vizita). Știa că stau cu Valerik și m-a rugat să-l găzduiesc pe Gurghen măcar vreo cinci zile. Am primit.

Intrînd în odaia noastră, Gurghen a exclamat: „Ce tavan înalt! Aici poți zbura! Asta-i teribil!" S-a apropiat de fereastră și iar a exclamat: „Ce vedere minunată! Direct spre stradă"... Eu cu Valerik ne-am uitat unul la altul: începea să ni se pară că sîntem posesorii unor comori nepreţuite. Chiar și faptul că fereastra dădea spre stradă, de unde venea necontenit zgomotul tramvaielor, al troleibuzelor și mașinilor, ne părea cît se poate de plăcut

Ori de cîte ori ne soseau în vizită rude din alte orașe, eu cu Valerik ne simţeam ca niște musafiri, de parcă eram într-o casă străină: din pricină că ne stricau rostul. Gurghen însă nu strică nimic. Dimpotrivă, adaugă ceva ce lipsise întotdeauna în casa noastră: o atmosferă mai sărbătorească.

Lenusia privea cu suspiciune glumele lui Gurghen și exclamaţiile lui pline de încîntare.

— Vorbărie orientală! mi-a spus ea odată. Așa se întîmplă întotdeauna: ne lăsăm atrași de farmecul ăsta oriental. Luăm drept bune vorbele lor pompoase, iar ei uită după aceea și cum ne cheamă.

Odată Gurghen și-a atîrnat în perete planșele și s-a apucat să ne povestească, mie și lui Valerik, despre proiectul său. Iar noi, fără să ne sfiim cîtuși de puțin, nu știu de ce, îi făceam tot soiul de propuneri. Și le-a notat într-un caiet și apoi ne-a zis:

— Niște consultanți severi m-au copleșit cu rectificările. Văd că și voi sînteți necruțători. Dar cu atît mai bine: peste șase luni am să vin iar la Moscova! Ca să capăt confirmarea definitivă a proiectului.

Valerik a zîmbit deodată și mi-am dat seama că se bucură auzind că Gurghen va veni din nou. Și eu eram bucuroasă. Dar m-am speriat de bucuria asta a mea.

În seara aceea mi-a cerut să ne căsătorim. Nu-i puteam răspunde nimic: trebuia să mă sfătuiesc cu Lenusia.

— Am prevăzut asta — îmi spuse ea. Înflăcărare și

pripeală de oriental... Mai gîndește-te, mai așteaptă. Oare n-o să uite de intenția asta a lui peste trei zile?

Gurghen însă nu uită. Exact peste trei zile îmi trimise o telegramă. Iar apoi o scrisoare. Mă anunța că s-a sfătuit cu mama lui și că dînsa i-a încuviințat alegerea, deși nu m-a văzut niciodată. Dar curînd are să mă vadă! Fiindcă am să vin la ei împreună cu Valerik. Pentru totdeauna. Și o să locuim cu mama și cu surorile lui.

— Vezi — mi-a spus Lenusia. Vei deveni sclavă în casa lor. Și eu n-am să te pot ajuta, fiindcă o să fim prea departe una de alta. Un bărbat care nu poate trăi fără mama lui și care se sfătuiește cu ea în asemenea probleme nu poate fi și un soț bun. E un adevăr vechi de cînd lumea... Care, din nefericire, s-a verificat. În asemenea familii, mamele-s întotdeauna niște tirani. Trebuie să te-nchini înaintea lor, ca înaintea unor idoli. Mai cu seamă în orient. Crede-mă: așa se întîmplă întotdeauna.

N-am avut curajul să-mi părăsesc locuința și pe Lenusia. I-am scris despre toate acestea lui Gurghen. M-a mai chemat în cîteva scrisori, dar nu m-am dus.

Ca să isprăvim odată, eu cu Lenusia i-am trimis lui Gurghen o scrisoare atît de rece, că m-am simțit și eu stingherită. Știam însă că peste șase luni trebuie să vină iar cu proiectul lui. Și-l așteptam cu nerăbdare.

N-a venit însă. Mi s-a spus că-i bolnav. Dar știam că n-a venit din pricina mea. Proiectul lui l-a adus o femeie. „E încîntătoare! strigau într-un glas desenatoarele. O femeie minunată!"...

„Să se fi însurat atît de repede? m-am întrebat eu. Lenusia are întotdeauna dreptate"...

M-am dus la biroul de proiectări și am văzut-o pe femeia aceea. „Nu, nu-i e soție... — m-am liniștit eu. Pesemne că-i o colegă de la institut."

Făcea parte dintre femeile care-ți inspiră din capul locului încredere. Fără nici o rezervă... Ca și cînd te-ai duce la un medic cînd te simți rău. Obrazul ei sincer, plin de bunătate te invita să-ți deschizi inima chiar dacă n-o cunoșteai. Pe toți îi trata cu fructe. Și chema pe toată lumea să vină la dînsa în concediu: avea o căsuță a ei. Dar nu te chema numai așa, din politețe, ci

tuturor care vroiau le dădea adresa ei. „Vă rog să-mi scrieți cu vreo două luni înainte, ca să mă pot pregăti“ — spunea dînsa. Tinerele desenatoare, care se dădeau în vînt după o vacanță „în sînul naturii sălbatice“, își notau adresa ei în carnețele.

Unui inginer bătrîn, care suferea de ulcer, îi făgăduia să-i trimită o plantă miraculoasă ce avea să-l vindece negreșit. Inginerul, un om sîcîit de boală și de sfaturile medicale pe care le primea din toate părțile, veșnic ursuz și neîncrezător, îi dădu adresa lui, fiindcă nu se îndoia că-i va trimite într-adevăr iarba aceea. De altfel, nimeni nu se îndoia...

Femeia nu se duse la conducere: „Nu mă pricep să vorbesc acolo“. Mă rugă pe mine și pe desenatoare să transmit directorului schițele și planșele. Nu ne ceru semnătură de primire. Ni le lăsă așa.

— Cine-i femeia asta? am întrebat eu.

— Mama lui Gurghen. Acela care se minuna de toate.

— Cu neputință... — am spus eu.

Ceilalți se uitară unul la altul, mirați. Deci iată cum era dînsa! Un idol, un tiran...

Dar cu toate acestea nu regret nimic! Nu, chiar nimic. Oare nu-i o fericire să-mi pot închina întreaga viață unui om? Fiului meu, lui Valerik... Iar de acum încolo și Tamarei, fiica mea... Amîndurora! Vom fi mereu împreună. Nu, nu regret nimic.

Slavă Domnului, sosesc! Merg fără grabă, discută... Și eu care-mi închipuiam că s-a întîmplat cine știe ce nenorocire. De ce oare creierul nostru funcționează întotdeauna într-o singură direcție?

Au trecut pe vîrfuri în despărțitura lor și au aprins veioza. M-am hotărît: să le fac cadou o lustră. Lenusia are să mă ajute să aleg una...

Tamara nu știe că avem perete de placaj și vorbește aproape cu glas tare.

— Mai încet — o roagă Valerik — să n-o trezești pe mama!

Știe perfect de bine că nu dorm! Niciodată în viața mea n-am adormit înainte de a veni el. De ce o ține de rău?

Tamara a început să vorbească mai încet. Dar nu

știu cum se face că aud totul. Valerik nu știe asta și n-o mai oprește.

— N-am ajuns încă la nici o concluzie. Două ore și jumătate am hoinărit pe străzi și n-am hotărît nimic — spune ea.

— Păi n-avem timp să hotărîm mai tîrziu?

— Ai o mamă minunată. M-am legat mult de ea! De parcă ar fi mama mea bună... Dar tocmai pentru a păstra aceste sentimente va trebui să ne despărțim. În casa părinților, cel mai bine e să intri ca musafir. Numai așa se pot menține bunele relații. Asta o știe oricine. Mai întîi închiriem o odaie, iar mai tîrziu ne construim o locuință proprie. Cînd o să fim în stare. Ești de acord?

Fiul meu tace. Poate că n-aud eu ce spune? Ba nu, aș fi auzit. Tace.

— Deci ne-am înțeles? întreabă Tamara. În felul acesta are să fie mai bine pentru toți. Trebuie să locuim separat. E un adevăr vechi de cînd lumea.

Ah, înțeleaptă experiență a vieții! De unde știai tu că eu și Kolea nu vom putea fi fericiți? La fel și despre Gurghen?... Și despre toate celelalte... Mereu te pripești. Și o ții una și bună: „Așa se întîmplă întotdeauna... E un adevăr vechi de cînd lumea".

Dar se mai întîmplă și altfel. La asta nu te-ai gîndit? Pare-se că înțelepciunea asta a vieții nu-i atît de înțeleaptă pe cît s-ar crede. Și-i nespus de crudă. Abia acum îmi dau seama.

Ba nu, n-am dreptate. Firește că au să se simtă mai bine în doi. Dar la ce bun să închirieze o odaie? Iar apoi să-și construiască o locuință? Să se înglodeze în datorii? Acuma știu... Știu exact ce anume să le dăruiesc. După nuntă am să plec la sora mea, la o sută de kilometri de aici. Și am să vin la ei în vizită. Au să vină și ei la mine... De ce să mai închirieze altă odaie? Am să plec și gata.

Dar cum să fac să nu-i jignesc? Să nu-și dea seama că i-am auzit? Cum să aranjez cu slujba? Asta nu-i prea ușor.

Oare n-ar fi bine să mă sfătuiesc cu Lenusia?

CUPRINS

O poveste de groază —

Roman polițist de Alik Detikin / 5

Mezinul familiei / 129

Fratele meu cîntă la clarinet

(Din jurnalul unei fetițe) / 193

Iar undeva, între timp / 231

„Fluturașul“ / 277

„Mare lucru, o pasăre!“ 293

În ajunul nunții / 305

Lector: ALEXANDRU ȚIMPĂU
Tehnoredactor: MARIANA PUȘCAȘU

Apărut: 1970. Comanda nr. 1000. Coli de tipar: 20.

Tiparul executat la Întreprinderea Poligrafică **Cluj**, str. Brassai nr. 5—7.
Republica Socialistă România.
Comanda nr. 490/1970.

Lei 8,25

Editura Albatros